శ్రీశివాయగురవే నమః

విషయసూచిక.

---o---

శ్రీ శివాయగురవే నమః

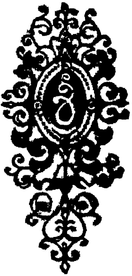
శ్రీరామకథాఽమృతము

కిష్కింధాకాండము.

---o---

ప్రథమాశ్వాసము.

---o---

సంప్రసాదసంజ్ఞిక
భాసుర సౌహృదరసప్ర ♦ వాహనూమజ్జ
ద్ఘసహితవిమతనిజవర
శాసనముచితసామ్యలక్ష్మి ♦ తా! జగదీశా! ౧

తే॥ అవధరింపుము దేవ ది ♦ వ్యాంతరంగ
సీమ నాదు విజ్ఞాపన ♦ చిద్విలాన
మొలయు లలనావతంస మ ♦ క్కలన వేడ
వభవుఁ డిటు చిల్కె రామక ♦ థాఽమృతంబు. ౨

— ♦ శ్రీరాముఁడు తమ్మునితోఁ గూడి పంపాసరస్సున కేగుట ♦ —

ఉ॥ ఈసు దొఱంగి క్రోలనగు ♦ నీసుధ నాన సుధాఽవహాసివా
చానము పేయుషీ! విను వి ♦ శాంపతి యాశబరీ ధృతవ్రత
భాసురపుణ్యలోకచయ ♦ భాగినిఁ జేసి విలాసినీసము
ల్లాసితఁ గాంచె నంచితక ♦ లామయుఁ బంప నిలింపకాంక్షితా. ౩

ఉ॥ వాసవకాననోపచిత ♦ వైభవయోగ్యతటద్రువల్లరీ
శ్రీసముపేత నిర్మలిన ♦ శీతలరసస్వరసానపేత సం
వాసితదిక్కగంధవహ ♦ వల్లభలాలనసంప్రతీత ల
క్ష్మీస్మసకలార్థలక్షితని ♦ కేతనభూతియు నై సభాకృతిన్. ౪

క॥ చూపట్టెడు నద్దాని ని, రూపించుచుఁ జేరఁజని ప్రి ♦ యాథమనస్కా
రాపూరణోచితములు వి, పాపము లగు తజ్జలముల ♦ బడలిక దీర్చెన్. ౫

ఆ॥ స్నానపానవిధులు♦జరిపి తత్తీరమ్ము, మొనయు దారి ఋశ్య♦మూకమునకుఁ
బోవుచుండుతఱిని♦బొనర నిల్లనె రాముఁ, డనుజుతోడ హృద్య♦వార్త నెఱయ.

— ♦ శ్రీరాముని భావవిహారము ♦ —

ఉ॥ పొంపిరివోవు సంపదలఁ ♦ బొల్చెడు నియ్యది కంటె లక్ష్మణా!
పంప యటందు రీసరసి ♦ భాగ్యము కల్గినవారి సొమ్మ న
న్నంపల నేఁచు మన్మథుని ♦ యాయుధశాల యనంగఁ గానవై
యింపొనరించుచున్నయది ♦ యింపనిదయ్యెఁ దలంపు లుబ్బఁగన్. ౭

ఉ॥ ఊడిగము ల్పొనర్పఁ గమ ♦ లోత్పలపాళికి షట్పదాళు లే
నాఁడును గొల్వఁ బాయనివి ♦ నాఁ జను నంచలు జక్కవ ల్కవ
ల్వీడ వనంగు నూల్కొలుపు ♦ వెజ్జు మధుం డనిలార్భకుండు వోఁ
గూడని చుట్ట మిక్కొలను ♦ గూర్చిన పున్నె మదెట్టిదో కదా. ౮

సీ॥ ప్రొద్దుప్రొద్దునఁ దమ్మి ♦ పూవులసిరితోడి, వయి భృంగగీతమ్ము ♦ లతిశయిల్ల
మేల్కాంచి మెలఁకువ♦మెయికొనఁ గమ్మతె, మ్మెరలు సేవింప నె♦మ్మెలు దలిర్ప
బాలభానున కెదు ♦ ర్వడి ప్రీతి ఘటియించి, చక్రచక్రము నేలు ♦ జాడ నెఱపి
తటరుహాగమవృత్తిఁ ♦ బనరు ద్విజాతిథి, సత్కారమున కల్మిఁ ♦ జాల నెగడి

నిత్యసౌభాగ్య మనఁ దన ♦ నెలవె కాఁగ
మహితమానసలీల ని ♦ ర్మలిమ యగుచు
నీసరోజిని రసవహ ♦ యింపు గులుక
నామదిఁ గరంచుచున్న దీ ♦ నాఁట వత్స! ౯

ఉ॥ పువ్వులఁ బండ్లఁ గొంచుఁ దట ♦ భూజము లోజ మెలర్ప దీనికిం
ద వ్వనరాని చుట్టలయి ♦ తాల్కొని ఛాయ లొసంగి పాంథులన్
మవ్వ మెసంగఁ దేర్చు జన ♦ మానిత మిత్రల మిట్టిచోట నా
జవ్వనితోడ నున్నయెడ ♦ స్వర్గ మయోధ్య స్మరింతునే మదిన్. ౧౦

తే॥ నిత్యకల్యాణి యీనేల ♦ నేఁడె యనఁగ, నేల మైన విజృంభించె ♦ నిపుడు మధుఁడు
దేశకాలమ్ము లొకఁడైన ♦ తీ రెఱింగి, మందుచున్నాడు వహ్నికి ♦ మాఱు మరుఁడు.

మ॥ చివురుల్ కోయిలబంట్లకున్ శకవాయు ♦ శ్రేణు ల్భుజింపంగఁ దీ
వవు పండ్లు న్మధుపానుజీవులకు దీ ♦ వ్యత్పూనగుచ్ఛంబులున్
వివరం బొప్పఁగఁ గూర్చి శాతస్వరము ♦ ల్వ్యాఖ్యాతము ల్తద్విశే
షవిధిం దాల్చెడు వీఁ డలంతిరొ మరు ♦ న్సామ్రాజ్య మేలించుచోన్. ౧౨

తే॥ తేనె పూసిన కత్తి యు ♦ క్తిపకుండు, మాధవుం డనఁ జనునె యి ♦ మ్మారసఖుని
విప్రయోగినిపీడన ♦ విధిని నీత, డస్త్రశస్త్రప్రమోషితత్వమ్ము ♦ నందకున్నె. ౧౩

తే॥ శ్వసను ప్రేరణ నిమ్మహా ♦ సరసిలోని
యలలు దోతెంచు నని వేడ్క ♦ కరయరాదు
వరుణపాశంబు లవి వాని ♦ వరుసఁ బోడరు
నబ్జములు కామసంమోహ ♦ నాశుగములు. ౧౪

ఆ॥ పుష్పవృష్టిఁ గురియుఁ ♦ బొలుపందు లతలతో, వృక్షరాజి పేరి ♦ పక్షమొనసి
రాజుతోడివారు ♦ రా సమృద్ధు లొనర్తు, రిట్టి పనులు నైజ ♦ మెంచఁబోరు. ౧౫

క॥ చేయు మని చేయ సంతస, మాయె ననం గలదె దర్ప ♦ మా యది వలపా
నాయాయుష్యము నాసిరి, పాయక యుండఁజను నొడ్ల ♦ పాల్లైటులైనన్. ౧౬

ఉ॥ కొండల యండదండ నెల ♦ కొన్నది యీసరసీస్రవంతి యీ
కొండలఁ బోని మ్రాఁకు లటు ♦ కోటినకాఁపులు దీని కివ్వసం
తుం డనిలుండు శిల్పమునఁ ♦ దోడ్పడ నూరుఁడు రాజు మెచ్చ ను
ద్దండత మారకర్మములఁ ♦ దార్కొనుఁ బద్మవికాసహాసమై. ౧౭

తే॥ తనరు నాపాతరమణీయ ♦ తరము లగుచుఁ
దలము లొకకొన్ని యంతయుఁ ♦ దలఁప విషమె
యతిథిపూజ లొనర్తు ర ♦ య్యసురు లిరువు
రాదట వధింతు రను వార్త ♦ యరయ లేదె. ౧౮

తే॥ అనిలుఁ డాడించుచున్నవాఁ ♦ డవనిజముల
నేలఁ బూజించు నవి పూల ♦ నిష్క్రియముగ
మహిజఁ బాయుట నన్నియు ♦ మలఁగి నేఁడు
శత్రుకోటిని శెరసె ని ♦ స్సంశయముగ. ౧౯

క॥ మ్రాఁకుల కొనకొమ్మలకుం, బ్రాఁకిడి తల లెత్తి లతలు ♦ ప్రకటశ్రీలై
నాకష్టదశకు నగుచు వి, లోకించెడు తెఱఁగె యింత ♦ లోఁ గననయ్యెన్. ౨౦

తే॥ కొన్ని మాధ్యమికుల నుండంగఁ ♦ గొన్ని వ్రాలఁ
గొన్ని యంతరాంతరములఁ ♦ గొమరుమిగులఁ
జేటికల నవ్వానిఁ ♦ దేంట్లు పొదువ
నాట లాడెడుఁ బూలతో ♦ ననిలుఁ డిపుడు. ౨౧

మత్తకోకిలము॥ మత్తకోకిలరావము ల్సగ ♦ మారుతాఖ్యనటుండు భూ
భృత్తటీవనకీచకస్వన ♦ భృంగగీతు లెసంగ సం
పత్తి సంనహనం బెలర్పఁగ ♦ సాఘనర్తకవృత్తి పే
రుత్తు లాడఁ బొనర్చి కూర్చెడు ♦ రూపకీయనిరూపణల్. ౨౨

తే॥ పూలపాగాలు తనరంగఁ ♦ బొలుచు తలలు
ద్రిప్పుచు ద్విరేఫగీతి సం ♦ ప్రీతిఁ జెలియఁ
జేయుచున్నవి తరువులు ♦ వాయుయుక్తిఁ
దమ తెలివి వింతనే వను ♦ ధాతలమున. ౨౩

ఆ॥ ఎట్టి జతన మొంచె ♦ నీవసంతుఁ డనంగుఁ, డెట్లు వేఁపఁ దొడరె ♦ నింత యెఱిఁగి
యట్లు హృష్టపుష్ట ♦ మైన యీకోయిల, నన్నుఁ బిలిచి తెగడు ♦ చున్న దిపుడు.

క॥ చందనశిశిరతఁ బువ్వుల, యందలిపొడిఁ గొంచు మందుఁ ♦ డౌ ననిలుఁడు రా
ముందటిచందము మార్పడఁ, దుందుడుకుతనమ్ము నూపఁ ♦ దొడరెడుఁ గంటే.

సీ॥ శిఖ యాడు నెఱి నాడు ♦ శిఖిని తెక్కలు విప్పి, కదిసి నన్నేలు కే ♦ కలు సెలంగ
నళినితో నళి మధు ♦ వాని పాటలు పాడి, యూరించు నామది ♦ యుక్కసెడఁగ
నిగురులు గొఱికి కో ♦ యిల ప్రియ కందించి, కను లెఱ్ఱపడఁగ న ♦ న్నాంచి గదుము
శుకికిఁ బండుల పేన ♦ మొకటఁ బెట్టుచు శుకం, బూగించు నన్నుఁ జూచి ♦ యుత్తమాంగ

తే॥ మిన్నిటికి మూల మామని ♦ యే యటంచు
నెఱిఁగి యెఱిఁగియుఁ జేయంగ ♦ నేమి గలదు
నామనోహర యొక్కెడ ♦ నవయుచుండ
నా గ్లానవర్చెడు కొలల కే ♦ నొదిఁగియుంటి. ౨౬

వ॥ సౌమిత్రీ! మైత్రి పాటించి మధుమాససమయం బనక యనాలోచితంబుగా నీ పంపాసరోవరవనోద్దేశంబునం జొరఁబాఱితిమి మొక్కలం బగు నిక్కాలంబున నిక్కాలనునయుండున గొజ్జంగివన్నిటి తేటదనంబున మాటకు బాటన నగుబాటు గూర్ప నోపు తియ్యని క్రియ్యాట మాటుపఱుపంజాలి యిట్టలంబుగ మిట్టలపై నుండి దిగజాఱి యంశుమంతుని కిరణస్ఫురణంబులలోని క్రొత్తతళ త్తళలు సంగ్రహించి యాణిముత్తియంపుఁ గోవలు పెట్టి పెంద్రోవ నిద్దాని కలంకారంబు

గూర్చిన తెఱంగుదోఁపం బ్రియాతస్థలంబుల కవతరించు సెలయేళ్ల వారిధారల
వలనను సహస్రకరస్పర్శనంబున నెమ్మేను లుప్పొంగ నొప్పారు పులకజాతంబు
లకు సహజాతంబు లగుచు సరోజినుల వదనకమలంబులం గనుపట్టిన దట్టంపు
వికాసపరిమళంబులకు నీడుజోడు లన వెనువెంటన యుద్భవిల్లి రంగారం బొంగా
రిన యుత్తమోత్తమాధరామృతరసధారలవలనను నొయ్యారంబునం బొదలు
సయ్యాటంబుల వాటంబు లగు నాటపాటలతోడి నెయ్యంబునం దోఁతెంచు
మలయపవనుని మేలి శిక్షం బ్లవమానంబు లగుచుఁ బావమానస్వస్త్యయనాను
వాకంబు లధ్యయనం బొనరించు ద్విజసమాదృతవసంతశాఖినికురుంబంబుల డంబగు
కలాభ్యసనంబున వికసనంబు లపేక్షించి యౌత్సుక్యంబునం బొంచి యాలించు
చున్న వాసంతికాప్రముఖవల్లికామతల్లికల లతాంతగుళుచ్ఛంబుల నుబ్బి గుబ్బ
తిల్లు నమందమరందనిష్యందంబుల పేరం గొనితెచ్చి సమీరకిశోరంబులు సమ
ర్పించు నుపహారసంభారంబులవలనను పుటపుటలై పెనుపాకు తీయనన మిన్నుముట్టి
యచ్చోటునన వన్నెకెక్కిన వేలుపుల కొలను నేనిఁ దోఁపాడి మేలమాడుదుం
జూడుం డని రాజహంసకాదంబకకదంబం లశబ్దవిశేషంబులం జెలువుచుఁ బ్రోదిని
యనం బొనరుపడి యొప్పు మీఁకు దుమారంబుల నుప్పతిల్లి యొప్పులకుప్పలై
మగఱాల తిప్ప లనసై కప్పుకొనిన యప్పుల రాయిడి యనెడు పెనుముప్పునం
బొలివోక యాఁకపడి నిలువంబడిన మేని పుష్పాదుల సముచ్ఛ్రితంబు లగు
ద్వీపంబుల ద్వీపవతియై యపారజలసారపూరప్రసారంబున స్రోతోవహ యై
యుద్దామతరంగరింగణంబులఁ దరంగిణి యై ప్రసూనఫలభార నమ్రవివిధ
తరులతాకుంజపుంజ శీతలచ్ఛాయానపేత శశికాంత శిలామయతటశోభి
త్వంబునఁ దటిని యై గారుత్మతరత్నసోపాననిచయసచ్ఛాయ యై వలవిశేషసమా
సక్తి కలిమి శైవలిని యై యతిశయిల్లి యిప్పర్వంబునం బరిసరవర్తిపరికరసంపత్తి
నిప్పద్మ రాజధాని యప్పద్మకుమారుని జగదేకసామ్రాజ్యపట్టభద్రుం గావింప
నెంచు నక్కార్యంబునకు మొనకొను రాజబంధువర్గంబునకు మునుమున్న యవని
కుమారికాసుకుమారావయవంబులం బోని కుసుమగుచ్ఛంబులం దాల్చి యందం
బలరార నందందు శోభిల్లు మాధవీలతాంగనలకు సౌవర్ణవర్ణప్రసూనాభర
ణంబులు సమర్పించు కర్ణికారంబులతోడి యైకమత్యంబునం బద్మరాగంబు
లందిచ్చు పలాశపలాశితతుల చెంత సుమనశ్శేఖరము లనువొంద నలువొంద
మాకందసందోహంబులకన్న మిన్నలై విరిపాగాలు పెట్టిన తల లెత్తి చద
లొరయు తిలకవకుళకురంటకప్రముఖమధువృక్షతిలకంబుల ముకులంబుల వెంట
నవికలంబులుగాఁ దిరుగు మధుకరమాగధుల గీతివిశేషంబులు జనకనందినీనవనవో
న్మిషన్మధురగీతివిశేషంబులై వినుపడ నదనునం బదనున నెక్కిన పరభృతికాస్వరం

బక్కటకొలకొంకంఠి కంఠస్వరంబు స్మరణంబుఁ బొనరింప శుకశారికల కలరవోచితంబు లగు సప్పలుకులు కంతుని ములుకులకు లక్ష్యంబు సూపుచు నయ్యకలంకచంద్ర వదన సూక్తోక్తుల కనుమాపకంబులు గా నోపఁ బ్రతిక్షణంబును నిర్దాక్షిణ్యత్వంబునం బ్రవర్తిల్లు దక్షిణదిశాగంధవహుని గంధవత్ప్రచారంబు లాశుభాచార నిశ్వాసపవనాంకురమ్ముల యనుపమసంపదల నువలాలింప నింపున నిలింపులనేని నలరుటంపల ముంప నడరు గుంపులమారి మారుని యిన్నాటిసన్నాహంబున గ్రచ్చికొను కార్చిచ్చు నడిచక్కిం జిక్కువడిన హరిణం బనంగ నైతిఁ దమ్ముఁడా! యీయమ్మలికమ్మునకుం బారమ్ము గలదే యనుచు నప్రాకృత వైభవుం డయ్యుం బ్రాకృతుని విధంబునం బనివెడుభ్రాంతిం గని సౌభాత్రంబు పెనుపొంద సుమిత్రానందనుండు శ్రీరామా! జయరామా! కల్యాణనామా! పరంధామా! నామనవిని నేమఱక చేకొనం బ్రార్థించెద. నరిదళంబుల నున్మూలించుటకును నాశ్రితవర్గంబులం బాలించుటకును నర్థిజనదారిద్ర్యధ్వంసనంబున కలిమి నమరవరవనవాటీశాఖిశాఖం బోలం బోలి త్రిలోకరాజ్యలక్ష్మీ పరిగ్రహణ ప్రశస్తం బగు నీదు దక్షిణహస్తంబు స్ఫురించుచుండ నింతలు పడ నీకొంట్లకుం జనునే పురుషోత్తమా! యాగంతుకం బగు వియోగదుఃఖం బుపసంహరింపుము. సహజధైర్య మవలంబింపు మతిస్నేహపరిష్వంగంబున సార్ద్ర యైన వర్తియు నగ్నిచే దహింపఁబడున కాదే. పుడమినయేని నాకసంబుననేనిఁ ద్రివిష్టపంబుననేని బుడమికన్నియఁ నాచి యుంచె నేనియుఁ ద్వత్ప్రసాదంబునం బడసిన శస్త్రాస్త్రవిశేషంబుల నద్దానవకులపాంసనుని బడలుపఱిచి దాసునిం జేసి న్యాసద్రవ్యం బట్టు లాసాధ్వీమణి నర్పణం బొనర్ప భవత్సన్నిధానంబునకుం దోడి తెచ్చెద. నష్టార్థం బుత్సాహంబునన కాని సమృద్ధిం బడయనేరఁడు గదా. నీదు మహనీయం బగు దివ్యానుభావంబు సంభావింపు మేకొఱంతయు మేకొనంబోవ దన వుడు వేషధారి వింతవేషభాషణంబుల నట్టులు శోకమోహంబులం బరిత్యజించి రామచంద్రుం డభిరామదర్శనుం డై తోడుతోడం దోడుతోడన ఋశ్యమూక గిరిం దరియవచ్చు నవసరంబున. ౨౭

—♦ శ్రీరామలక్ష్మణుల రాకకుఁ జలించి సుగ్రీవుఁడు పాఱిపోవుట. ♦—

క॥ ఆతని మది మెలఁగుచు స, ర్వాతీతవికాసభాసి ♦ యగు లక్ష్మణుఁ డ
మ్మాత నెల వరయుజతఁ ద, దాతంక మెడల్చుచుండె ♦ ననలసుఁ డగుచుక్.

సీ॥ త్రిజగజ్జయశ్రీలఁ ♦ దివియఁజాలిన మేల్మి, కరముల విం డ్లమ్ము ♦ లురవడింప
నవ్యోన్నతులందుండి ♦ నెరయు దీధితు లున్న, భాను చుట్టఱికమ్ముఁ ♦ బ్రస్తుతింప

నిరురూపు లిట్టె దన♦క్కి ట్లంచు విధి నేర్చె, వెనుకటిమరుసిరి ♦ వెల్లడింప
లావణ్యవీచీల♦లచ్చందర్రియుగ్మంబు, జనదృక్చకోరాళి♦సంతరింప
నొలయు తాపసవేషమ్ము ♦ లొలఁపు మాఱు
పలుప నెంచిన నెఱికి లోఁ ♦ బడక కడల
కడచెదు ప్రభావములుమింత ♦ లై తలిర్పఁ
జెరయు నరకేసరులఁ గాంచె ♦ హరివిభుండు. ౨౯

క॥ కని తోడివారిఁ గని యు, య్యనజుఁడు వాలి వనుపంగ♦నే తెంచెద రీ
ఘనసత్త్వులు మాకేవ్సం, బను నివ్వురున డాగి నెఱయు♦వగ్గలు వోలెన్. ౩౦

మ॥ అని శంకింపుచుఁ బల్క వారు విని య ♦ ట్లానే మొ యూఁచుం దలం
చి నగాగ్రంబుల శైలశృంగముల ల ♦ క్షీభూతులుం గాక రా
క నిజం బారయఁ గోరి ప్రాఁకిడిరి పేఁ ♦ క నాళ్లు రాల న్లతా
వనిజాతంబులు పీ్రల సత్త్వములు ని ♦ ల్వంబోలమిం దూలఁగన్. ౩౧

క॥ కొండొకతడవున కందఱు, నొండెడకుం జేరి యొడయఁ♦డురుసత్త్వం డ
ట్లుండ సెడి యుండ నాతని, దండ న్నిలఁబడి విధేయ♦తావశులగుచున్. ౩౨

తే॥ పరిపరివిధంబులం దల♦పట్లు పట్టి, కొను నెడఁ బరావరవిభ క్తి♦కోవిదుండు
మంత్రివర్యుండు నౌ హనూ♦మంతుఁ డతనిఁ, జేరి యిట్లనె నిజవచ♦శ్శ్రీ రహింప.

—♦ హనుమంతుఁడు సుగ్రీవునితో సంభాషించుట. ♦—

ఆ॥ నీతికోవిదుఁడవు♦నెఱిగల్లువాఁడవు, ధైర్యసాహసములఁ♦దక్కువడవు
నీవె యిట్టు లైన♦నేత యొండొకఁ డేమి, సన్నఁ గృతినిఁ జాలుఁ♦జక్కఁబఱుప.

క॥ ఎదిరిజనము స్వీయం బని, యొదవదు కద మదికి వివర♦మోహో యొడ ని
ట్లుదిలపడి పఱవ నే మగు, నది కడపటి తెఱవు దాని♦కడ్డొకఁ డున్నే. ౩౪

ఆ॥ ఒండు వనువ వచ్చి ♦ నొక కీ డరసి యంటి
వట్టు లైన నట్టె ♦ డైన జనము
తపసివేసములవ ♦ తారొ్కంచు శరశరా
సనవిశేషకలనఁ ♦ బొనరువడునె. ౩౬

చ॥ అరి కిటఁ జేర రాద కద ♦ యాతఁడు వంప నలంపవచ్చు వా
రరయరె యిట్లు పైకొన న ♦ యం బని యొక్కఁడు లేదె యాఘనుల్
సురుచిరమూర్తు లేవనికిఁ ♦ జొచ్చిరొ యిత్తల ముత్తలంబునన్
జరుగఁగ నేల యేమివిధి ♦ నంగడ మవ్విధికూర్పు నొందెనో. ౩౭

క॥ ఎవ్వఁ డపకారి దుష్టుం, డవ్వాలియుఁ దోషుతోడ ♦ నరు దేరఁడ నీ
కివ్వనట మేల పొడమెను, బువ్వాఁ జూచెదె సమృద్ధి ♦ బుద్ధిఁ జళుకునన్. ౩౮

ఆ॥ పురుషకార మలఁతి ♦ వోవ నీ విల్లైన
నరియు నతనివారు ♦ నంత లింత
లనరె మొక్కతెఱఁగు ♦ నన యున్న కాలమ్ము
దైవమున విభక్తిఁ ♦ దలపవలదె. ౩౯

ఆ॥ పెద్దతికముఁ గంటె ♦ పెనఁకువ లొప్పితి, పాలనమున తెఱఁగుఁ ♦ బా టరసితి
విట్టి నిన్నుఁ బోటె ♦ నింతలు చేసిన, యది ప్లవంగమత్వ ♦ మనఁగ రాదె. ౪౦

క॥ దారితల నెరయురీతి యు, దారాకృతికలన సముది ♦ తత్త్వము నెఱయన్
దా రుచితగతికిఁ దలఁగని, వా రను వల నెఱుక నేయ ♦ వచ్చెద రనఘా! ౪౧

ఆ॥ సుప్రసన్నభావ ♦ సూచన ల్మాహాత్మ్య, మున తెఱంగుతోడ ♦ మొనయు దేర
వరసి కనుము వీరి ♦ యాంతర మెడఁబాటు, తెప్పలు వాపి బుద్ధి ♦ దిటవుపఱచి. ౪౨

క॥ అని పలుకు హనుమ పలుకులు, ఘనశోభనమంత్రరాజ ♦ కలితాక్షర మో
గనిరూఢిఁ దనర రవిజుఁడు, తన నెమ్మదిఁ జేర్చి తగవు ♦ తగ ని ట్లనియెన్. ౪౩

— ♦ సుగ్రీవుఁడు రామలక్ష్మణుల యొద్దకు హనుమ నంపుట. ♦ —

ఉ॥ రాజులు దూరదర్శు లవ ♦ రక్షల రంధ్రి మెఱింగి కూల్తు రే
యోజను వారి నమ్మి మను ♦ టొప్పదు గూఢచరు ల్మహాబలు
ల్నాఁ జను మిత్రు లద్దొరల ♦ లావున లా వెనయింప నొడ్ల ని
ర్వ్యాజాల నొంప నౌ సమయ ♦ మారయ వృత్తిన చేరి యుండఁగన్. ౪౪

ఆ॥ లోన మొనళు లుండ ♦ లు ప్తకాలువ్య వహా, నరనుమాడ్కిఁ దాఁ బ్ర♦సన్న మయ్యుఁ
జొచ్చువారి మ్రింగఁ ♦ జూచుచునే యుండు, రాజకమ్ము నమ్మ ♦ రాని దెపుడు. ౪౫

క॥ వాలి దవజ్వాలి యకద, కాలక యే కాలు నన్నుఁ ♦ గని కానకయున్
గీ లెఱిఁగి నేను మెలఁగెద, నీలో నిటరాక యతని ♦ కేరవై యుంటన్. ౪౬

ఉ॥ కాన సుదీర్ణవిక్రములు ♦ కార్ముకయుక్తులు దీర్ఘబాహు ల
స్థాన ఘటించు నెంచక న ♦ సంభ్రము లై పఱతెంచుచున్న వా
రినెఱివారి నొడ్ల నిటు ♦ లెన్నఁడుఁ గాంచియెఱుంగ కుంట మ
న్మానసవృత్తి చంచలత ♦ మై రిపువక్తము శంక నొందెడిన్. ౪౭

ఉ॥ ప్రాకృతిరూపముం గొని పి ♦ పాపము వర్తన మొప్ప వారిన
ప్రాకృతిమూర్తుల న్దొరసి ♦ ప్రొఁపునఁ బొప్పఁపున రాక పేఁక నొం
దేకలుషమ్ము లేమిఁ గని ♦ యింతియు సన్న పౌనర్వఁ జూడు మ
వ్యాకులభావము న్బొరసి ♦ యాదటఁ గర్దము తీ రెఱింగెదరా. ౪౮

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు ♦ ననుచు కౌతుకమున
హనుమ భిక్షురూప ♦ మవధరించి
కార్యసిద్ధి మొనయఁ ♦ గావచ్చె నేమొకో
యి ట్లటంచు వార ♦ లెంచఁ గడిసి. ౪౯

—♦ హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణులం జేరి భాషించుట. ♦—

క॥ కేలుమ్డోయి వినీతి, న్ఫాలతలంబునకుఁ జార్చి ♦ ప్రభుమర్యాదల్
జాలుగ నెరపి మృదువచో. లీల సుధాగుణనికాల ♦ లిరిమిగఁ బలికెన్. ౫౦

ఆ॥ ఇంతగా ఫలించె♦నేనాఁటి సుకృతంబొ, యన్నలార! నాదు♦కన్నుదోయి
కొదవె మేలిపండు♦వొరుల కలభ్యమై, తినసి యుష్మదీయ♦దర్శనమున. ౫౧

సీ॥ అత్తకాములకె కా♦కలసునే సంపద్మ, దనకలాద్యోతి మం♦దస్మితంబు
సత్యసంకల్పనం♦శ్రియు ఁకే కాక యి ట్లొప్పునే నియమల♦క్ష్యోల్లసనము
స్వకజనాథయదాతె♦లకె కాక పొసఁగునే, కారుణ్యరస మెఱుక్కు♦కన్నుదోయి
సకలశాసనరమా♦స్పదులకే కాక తాఁ, బరఁగునే విక్రమ♦స్ఫురితవృత్తి
లలిత కల్యాణగుణగణ ♦ లాలితులకె
కాక సౌభాగ్యలక్ష్మిని ♦ కానయోగ
మమరునే జన్మసాఫల్య ♦ మందఁగాంచి
కాక కంటినె భవదంఘ్రి ♦ కంజవనము. ౫౨

తే॥ దుర్గమస్థలసంచార♦దూషణమున, కేమి యపరాధ మొనరించె♦నీపదాబ్జ
యుగ్మముల్ము మేల్మి సౌందర్య♦యోగమునన, కాక దండనవిధిని నై♦క్యంబె కలుగ

తే॥ వచ్చినంతన కొల నిది ♦ శుద్ధగంగ
యయ్యె నిమ్మోలిచూడ్కుల ♦ నమరవనము
మార్కులైనవి తీరద్రు ♦ మములు మీఁద
నేది యేసిరిఁ గాంచునో ♦ యెఱుకపడదు. ౫౪

ఆ॥ ఎదిరియగ్గిరీంద్ర♦మీాతెనుద్యుతులచే, రత్నసానువై క ♦ రమ్ము మెఱసె
మదను ముదము నెనుచు♦మాటకుఁ బోలదే, సింహసంహననము ♦ శ్రీభవనము.

చ॥ సిరి తనయింటిదే యనెడు ♦ చెల్వము జెల్వగ సింహవిక్రమం
బనసము పేర్మియుం బెరసి ♦ యాకృతు లొందినచంద మైన మీ
రిర వెడఁబాసి చేష్టలుచు ♦ నేకత మేకతనం జొరంగనై
శిరొ తనువల్కలము ల్మునుల ♦ తీరునఁ గట్టి వనాంతభూములన్. ౫౬

ఆ॥ రాజభోగముల వి ♦ రాజమానులై కాక
కాలినడకతోన ♦ కదలివచ్చి
యేల యడుగఁజేయ ♦ ని ట్లూర్పువుచ్చుచు
మమ్ముఁబోటి ప్రజల ♦ మానసముల. ౫౭

సీ॥ ధరణీతలం బిది♦ధన్య మయ్యెను భవ, చ్చరణముద్రాన్వితో♦జాల నొగడి
యానరనారాయ♦ణాఖ్యులే యన మున్న, బాదరక్షేత్రమ్ము♦పావనమ్ము
మునివేసములపైని♦ముచ్చటగా గొంట, నెల్లలోకంబుల♦నేలలేరొ
రూపయౌవనకలా♦రూఢిఁ బెంపొందు ని, య్యనవున నిల్లాట♦యరయఁబడదు
రోజుచున్నవి యిష్టాని ♦ రుద్ధమార్గ
ములు శరశరాసనాసులు♦ముక్తకంచు
కమ్ము లౌ పన్నగము లట్లు ♦ గాట్ల కెదుర
నున్నవాఁ డెవ్వఁ డొక్కఁ డీ ♦ యుర్వియందు. ౫౮

తే॥ కన్నుఁగవ కన్న భాగ్యంబె ♦ కారణముగ
వినత యాశ్చర్యశ్రుతి యున్నది ♦ వివశ యగుచు
నీరసంబునఁ బోనీక ♦ యింతె దెలిపి
వినుతఁ జేయుఁ డక్కటికమ్ము ♦ విశ్రుతముగ. ౫౯

ఆ॥ కలసి మెలసి యింత♦గాఁ బల్కరించిన, నుత్తరం బొసంగ♦కుండి రనఁగఁ
బోల దాదరమునఁ బ్రోచువా రని దర, స్మితముతోఁ బ్రసాద♦సృష్టి దెలుప.

తే॥ ఏను సుగ్రీవసచివుండ♦వానరుండ, ననిలుని ప్రసక్తి నంజన♦యందుఁ బొడమి
నాడ హనుమంతుఁ డందురు♦నను వరాత్త, కామగతిరూపకలనలు♦గలుగువాఁడ.

ఉ॥ మోసము గాదు మీవలని ♦ మోహనరూపవిలాసనంపదల్
భాసురశౌర్యధుర్యతయు ♦ భావన నేసి ప్రభావయోగల
శ్శ్రీమనమేతులం చతఁడు ♦ కృత్యవిదుం డనుపంగ దర్శనా
భ్యాసవశంబునం దలఁపు ♦ లారసి సఖ్యముఁ గూర్ప వచ్చితిన్. ౬౦

క॥ మజనప్రియుఁ డాతఁడు స, త్త్వజవోపేతుండు సూనృ ♦ తవ్రతుఁడు స
ర్వజనీనచరితుఁ డనఁ దన, నిజ మరసిన నొసఁగుఁ జనవు ♦ నేస్తం బొడలున్.

ఆ॥ ఆతఁ డన్నవలని ♦ యపకారమునఁ జేసి, నెలవు వీడి యిచట ♦ నిలిచియుంట
కారణముగ శంక ♦ గదుర న న్నేఁ డంగ, భిక్షురూప మెనసి ♦ పెరసినాఁడ. ౬౪

క॥ నెనరు గల దొరలు తమభా, వనయే యింకిటఁ బ్రమాణ ♦ వస్తు వనుచు న
య్యనుపమమతిగీష్పతి యి, ట్లని యూరక నిలిచెఁ జిన్మ ♦ యాత్మవికాసా! ౬౫

—♦శ్రీరాముఁడు హనుమనిపలుకుల విని లక్ష్మణునకు నచ్చెరువడుచుఁ దెలుపుట.♦—

తే॥ తనమనం బుల్లసనమునఁ ♦ దనరుచుండ
హనుమ నుడు లట్లు విని రాముఁ ♦ డాక్షణంబ
మ్రోల నెలకొన్న లక్ష్మణు ♦ మురువు గాంచి
పలికె నమ్మేయి గంభీర ♦ భాషణముల. ౬౬

మ॥ కనఁ గాంక్షించిన లక్ష్మి తా నెదుర నై ♦ కన్పట్టె నన్నట్టు ల
య్యినసంభూతుఁడె పంపఁ దత్సచివుఁ డై ♦ శ్లైతేరఁగాఁ గ్రాలె ని
య్యనఘు న్దైవనిభు న్సుధామధురవా ♦ క్యస్నిగ్ధసంభావన
ల్పావరం దృప్తునిఁ జేయు మీతని కృతి ♦ న్బోల్పార మే లెంతయున్. ౬౭

తే॥ పొనర ఋగ్వేదమున శిక్షఁ ♦ బొలువుగాంచి
యాయజుర్వేదమున ధృతి ♦ నవధరించి
సామవేదవిదగ్ధ్యరీతిఁ ♦ జాల నెగడి
కాక యితని నెనయఁ బల్కఁ ♦ గలరె యొరులు. ౬౮

సీ॥ ఏనాఁడు చదివినో ♦ యిన్ని వ్యాకరణమ్ము, లపశబ్ద మని నుడు ♦ లందుఁ జొరదు
త్వరితమ్ము నానుడు ♦ తనము సందిగ్ధత, విస్తర మనరాదు ♦ వెదకి కనిన
కల్యాణి సంస్కార ♦ కలిత వాగ్దేవియే, యాడింపజాలె ని ♦ ట్లనఁగవలయు
నక్షరమ్ములు తావు ♦ లంది వ్యంజనలతో. మధ్యమస్వరమున ♦ మానితములు

గాఁ బలుకు వీనిపై వైరి ♦ కత్తి యెత్తి
యేని మఱలఁడె తనబుద్ధి ♦ నీనడించు
కొనుచు నవయవముల స్పృష్టి ♦ యనఘ! యీతఁ
డెవరి చిత్తవృత్తుల హరి ♦ యింపలేఁడు. ౬౯

క॥ ఇతనిం బోలిన సచివుఁడు, పతి కబ్బిన నట్టి దొసఁగు ♦ పాల్పడునే నీ
గతి సెడనీయక తనఁ దన, మతిబలమున నొడ్డు సేర్చి ♦ మనుపక యున్నే. ౭౦

ఆ॥ దూతకృత్య మెనసి ♦ దొరసిన యిమ్మేటి, పలుకుకతన నేను ♦ పాయఁగంటి
ముంచి తేల్చు శోక ♦ మోహోర్మికలఁ గార్య, కలనఁ గాని దొందు ♦ గలదె యింక.

క॥ సిద్ధిం బడయఁగ నగు నీ, సిద్ధార్థని తెలివి బలిమిఁ ♦ జేసి యన మనం
బద్ధము గావేరకు నీ, బుద్ధి నితని పొందు కలిమి ♦ బొలప మరయుమిా. ౭౨

తే॥ అనిన రామిత్రి హనుమతో ♦ ననియె నిట్టు
లన్న! నీ వేది తెలిపితి ♦ వదియ సేయ
నున్నవారము సుగ్రీవు ♦ నోజ మెఱుకఁ
గన్నవారము కనుడి ♦ కలిమి వెలయ. ౭౩

క॥ ఏ మతనిన కవి నెయ్యాం, బామెయిఁ గాని సేమ మొనయ♦నరుదెంచితి ము
స్వామగుణుఁడ వగు నీనుడి, మామది సందియము లెల్ల♦మలఁగె సహృదయా!

ఆ॥ అనిన సంతసిల్లి♦యాకృతి యే సిద్ధి, దలఁచి వచ్చినాడఁ♦దదభిలషిత
మదియ యమ్యో నేన♦యన నేల యన్నిఁట, ధన్యుఁ డయ్యె నింకఁ♦దపనసుతుఁడు.

క॥ ఇమ్మెయి నాలో నెంచుచు, ని మ్మొఱిఁగినవాఁడు హనుమ♦యినకులతిలకుఁ
నెమ్మిఁ బలుకుచుఁ దా నసె, సమ్మతి సంభ్రమము లేక♦సరణిఁ దలిర్పన్.

—♦ హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణుల వృత్తాంతము తెలుపఁగ వేఁడుట. ♦—

ఆ॥ అయ్య! పంపాతటి♦లతిఘోరవిపినమ్ము, లందు మెలఁగఁ గాంచ♦నైన కార
ణం బదేమొ తెలుపు♦మింబు లౌ మేనులు, కఱకుఱాల ముండ్లఁ♦గాసిపడఁగ. ౭౭

క॥ ఒకయెడ నుండియె మహిమను, సకలము జగ మేలఁ జాలు♦సామివి మాని
ప్రకృతిక వేషకలనఁ ద, మ్ముకుట్టితో రాఁగ నేమి♦మొనసెనొ చెపుమా. ౭౮

క॥ అన విని రాముఁడు లక్ష్మణుఁ, గని శ్రుతి మొనరింపు మయ్య♦కర్జము తెలుఁగీ
వన నాతఁడు పవనజునకు, వినిచె స్వవృత్త మిట్టి♦వెరవున మహిళా! ౭౯

—♦ లక్ష్మణుఁడు హనుమంతునకుఁ దమవృత్తాంతము వినుచుట. ♦—

ఆ॥ శ్రీయుతుండు సుప్రసిద్ధుండు దశరథా
ధీశుఁ డవనితలము ♦ నేలెఁ బెద్ద
కాల మితఁడు ద్వేష్ట ♦ కాఁడు ద్విష్టుఁడు లేఁడు
మేలటంచుఁ బ్రజలు ♦ మెచ్చి పొగడ. ౮౦

క॥ ఇష్టాపూర్తసమృద్ధి న, దుష్టతఁ గని తుష్టుఁ డగుచుఁ♦దోష్టో నిందుఁ బ్రిం
దిష్టునిగ నతనిఁ గాని తన, కష్టములం బాసెఁ బాపెఁ♦గర్బురతతులన్. ౮౧

తే॥ తాఁ బితామహాం పట్లు భూ ♦ తముల కెల్లఁ
బతియుఁ బ్రాణము ప్రాణమై ♦ పరఁగు నమ్మ

హోమహవ్యన కేము ప్రకృతుల ♦ మగ్రజుం డి
తండు రామాఖ్యుఁ డేలక్ష్మ ♦ ణుండ ననఘ! ౮౨

తే॥ ఎల్లసుగుణమ్ములకుఁ బుట్టి ♦ నిల్లు శరణ
మఖిలభూతమ్ములకుఁ దెల్వి ♦ కాలవట్టు
నాఁగ నొప్పు నీఘనుఁ బ్రజా ♦ రాగలహరి
తోడ నృపలక్ష్మియునుఁ గవఁ ♦ గూడ నెఱయ. ౮౩

ఉ॥ ఆడినమాట తప్పని న ♦ యంబునకు న్నరిగాఁగఁ గీడుమా
టాడఁగలేని తండ్రిఁ గని ♦ యానతిఁ గైకొని వైభవంబులన్
బోఁడిమితోడ వీడి ముని ♦ పోలిక వెల్వడఁ గాంచి సాధ్వియు
న్దోడన తర్లె నే నటులె ♦ తోఁ జెడఁబాయఁగలేక వచ్చితిన్. ౮౪

తే॥ పాయక విభాకరునిఁ గొల్చు ♦ ప్రభ యనంగఁ, గూడివచ్చిన యట్టి ♦ క్షోణిపుత్రి
సీతనాఁ జను నాయమ ♦ పూతచరిత, నెవ్వఁడా మొఱంగి కొనిచనె ♦ నేము లేమి.

క॥ చింతిలి యాయమ వెదకుచు, హంతల మర్దించుచును మ ♦ హాటవిలోనన్
గొంతవఱకు రా మమ్మ న, గాంతకుఁ జోకఁ డాక్రమింప ♦ నాతనిఁ జంపన్.

ఆ॥ దనువనంగ నొప్పు ♦ దానవుం డవ్వాఁడు
దివ్యరూపుఁ డగుచుఁ ♦ దేజరిల్లి
యినజు చెలిమి కలిమి ♦ నెనయంగ నగు మేల
టంచుఁ బలికి చనియె ♦ నమరపురికి. ౮౭

క॥ ఆదటఁ ద్రోవం గైకొని, యాదైవము కాల మొక్క ♦ పై నెఱి నూఁపన్
బ్రోదిది యగు తెఱవుగానక, కా దెదియును నవెడు తలఁపు ♦ గ్రందుకొనంగన్.

అ॥ తఱిమి వచ్చి పంపఁ ♦ దరిగాంచి యద్దాని, మురువు మెచ్చి ఋశ్య ♦ మూకమునకుఁ
జేరఁ బాఱుతఱిని ♦ చేరంగవచ్చితి, నీవు సుకృతరూప ♦ నియతి వెలయ. ౮౯

తే॥ తాతతండ్రులు మున్నుగా ♦ దయితు లోడ్లఁ, బ్రోవఁ జాలినవా రట్లు ♦ బ్రోచినారు
తారె యట్టికులమున నీ ♦ తరమునందు, మాముఖంబున నర్థులై ♦ మలసినారు. ౯౦

సీ॥ తపనుఁ దేజునకల్మిఁ ♦ తార్క్ష్యుణ గావించు, తేజస్వి తపసియై ♦ తెలిఁగుఁ బాసె
నర్థులపాల నే ♦ నని ప్రోచు దొర యొడ్లు, నర్థింపనై యిట్టు ♦ లలఁతిపడియె
శరణన్న నరి నేనిఁ ♦ జాలి మన్నుదయాళు, వభయ మం చనువారి ♦ యడఁగోరె
మాయదారుల రూపు ♦ మాప నేర్చిన ప్రోడ, మాయరక్కను చేత ♦ మలఁకమలఁగె

నెంచి ముల్లోకములకంట ♦ నెత్తివచ్చె
నేనిఁ దలఁకని దంట యి ♦ ల్లెడలి బడలె
నోడలం బంట్లు బండ్లపై ♦ నోడ లెత్త
నైన విధి కివి వింతలే ♦ యనిలతనయ ! ౯౧

క॥ జగదర్చ్యుఁడు విశ్వజనీ, నగుణాఢ్యుఁడు నాకలోక ♦ నాయకునైనం
బొగడఁ దగఁడుపడఁ డిన్నరి, నొగు లొందుట చోద్య మయ్యె ♦ నుతసచ్చరితా !

తే॥ అవనిజ నయోనిజాతమ ♦ హానుభావఁ
జెనయఁ జూచెడు చెడుగప్పై ♦ చెడక పోవఁ
డిమ్మహామహు నెదిరించి ♦ యేనిఁ బ్రదుకఁ
డమ్మహిత యొంటి నవయుట ♦ కడలవలసె. ౯౩

క॥ ఈ వడిగిన వృత్తాంతఁ, బావంతయుఁ దిక్కకుండ ♦ ననలసఖసుతా !
నే వినిచినాడఁ గర్జం, బేవలనునఁ జక్కఁబెట్టుతో ♦ యిది నీయదిగాన్, ౯౪

—♦ హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణుల సుగ్రీవునిదరిఁ జేర్చుట ♦—

తే॥ మిత్రనందను గోడి స ♦ న్మైత్రి కలిమి
మేలు గూర్పంగ నదియు నీ ♦ మేలె యనుచు
సాశ్రులోచనుఁ డై పల్క ♦ హనుమ యలరి
మిత్రనందనుఁ డైన సా ♦ మిత్రి కనియె. ౯౫

ఉ॥ ఇంత మహానుభావు లని ♦ యిల్లర యందగు భావ మబ్బె మీ
చింత తలంకఁ డింక విధి ♦ చేకురఁ జేసెను మేలు పాల్పడన్
వంతన మెక్కట న్నవిత్ర ♦ సంతతివారలు మీరలౌటఁ దుర్
మంతన మొప్పఁ జేరఁ గని ♦ మాలిమి మీట వెలంగఁ గల్గుటన్. ౯౬

ఉ॥ పోవుద మర్క్య యాతఁడును ♦ బోఁడిమి దక్కి సహాయయోగ మె
ట్లేవగ నేనియుం దనకు ♦ నేర్పడునో యని వేచియుండె నా
కావరుఁ డింద్రజుండు తనుఁ ♦ గాసిలఁ జేసిన కారణంబు తా
నే నమకూర్చు నొండొరుల ♦ యిష్టముల న్విధి ప్రేరణంబునన్. ౯౭

క॥ సమదుఃఖసుఖులు తా ర, త్యమలహృదయు లవుటకతన ♦ నన్యోన్యసహా
య మొనర్చికొని స్వరాజ్యా, గమమున మే లెనయువారు ♦ గాఁగలరింకన్.

వ॥ అని శ్రీరాముని నెమ్మొగమ్ము సమ్ముఖమ్ము సేసికొని. ౯౯

తే॥ రమ్ము నాయన్న! యినజుఁ జే ♦ రఁగ నిపుడె
తమ్ముఁడును నీవు సమ్మతిఁ ♦ దనరుచుండ
నేము నాతండునై ♦ న మహీతనూజ
నందఁజేసెద మాయుమ ♦ వరిసి కాంచి. ౧౦౦

ఆ॥ అనిన సంతసించి ♦ యాతని నగ్గించి
తాను ననుజుఁడును వి ♦ ధాన మరసి
సమ్మతమ్ము నూప ♦ సామీరి మెయి వెంచి
తనభుజముల వారిఁ ♦ దనరఁ జేర్చి. ౧౦౧

క॥ మొనయఁ గని ఋశ్యమూకం, బున వారల డించి భీతిఁ ♦ బొదలెడు చిత్తం
బున మలయమువంకకుఁ జని, తన కాకకు వేచుచున్న ♦ తపనతనూజున్. ౧౦౨

వ॥ సందర్శించి యెల్లవృత్తాంతం బెఱింగించి యాతనిం దోడ్కొని వచ్చి రఘువీరుల సన్నిధానంబు వడయం జేసిన. ౧౦౩

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునితో సవినయముగఁ బలుకుట. ♦—

క॥ వంత తలఁగ సంతస మ, త్యంతసమృద్ధంబుగా న ♦ నావిలవృత్తిన్
స్వాంతము తనరఁగ ఎలగొని, చెంత న్నిలువఁబడి పలికెఁ ♦ జిత్కళ లొలయన్.

ఉ॥ ధర్మవున న్వినీతిమెయిఁ ♦ దద్దమెలంగెదు విక్రమంబున
న్మర్మము నీకపో తెలియు ♦ మానితవృత్తివి వత్సలుండ వీ
నిర్మలమూర్తియందు నలి ♦ నీవిభు తేజము బింబితంబుగా
దుర్మతవర్గము న్దొలఁచ ♦ దోఁచిన యియ్యవతారసంపదన్. ౧౦౪

ఆ॥ తెలిపితనయ్య! నాకుఁ ♦ దేటతెల్లంబుగ, నిదుగుణము లెలమి ♦ నిర్మలాత్ముఁ
డీసమీరసూనుఁ ♦ డిన్నియు భవదీయ, దర్శనమున స్పష్ట ♦ తరము లయ్యె. ౧౦౫

క॥ కాదే మహాప్రసాదము, నీదర్శన మిదుటె కాక ♦ నెమ్మిని సఖ్యం
బీఁదలఁచి వచ్చితిని నే, నీదయితున కంటె కోర్కి ♦ కిది నుగమంబే. ౧౦౬

తే॥ సిద్ధముగ నున్న దీచేయి ♦ చేయి సాపు, మింక జాగేల రవిజుండె ♦ యితఁడు భాను
వంశపావనులరు మీరు ♦ వచ్చెఁ జెలిమి, యెట్టి మర్యాద నెలయింప ♦ నోతొ రామ!

క॥ తమ్ములు నీ కిందఱలోఁ, దమ్ముఁడ నే నొకఁడఁ జుమ్ము ♦ తాత్పర్యమునన్
గొమ్మింకిట నీభారమె, నమ్ముము కింకరుఁడ మీఁద ♦ నా కెవి సెలవో. ౧౦౮

ఆ॥ అనిన రాముఁ డతని ♦ హస్తమ్ము హస్తమ్ము, నేర్చి చెలిమి యిది యె ♦ సిద్ధ మనుచుఁ
గౌఁగిటం గదించెఁ ♦ గర్మసాక్షితనూజుఁ, దేజు పెనుపుఁ దోన ♦ తెలియఁ బడఁగ.

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునితోఁ సవినయముగఁ బలుకుట. ♦—

చ॥ అనలునిఁ బ్రజ్వలించు నటు ♦ లయ్యనిలాత్మజుఁ డ ష్ఠానర్చినన్
మనములు పొంగ సత్కృతిన ♦ మాహితులై వలగొంచు వచ్చి య
య్యినకులపాళి భానుజుఁడు ♦ నేకవచస్కత మైత్రికల్మిఁ బొ
యని నియతిం జరింతు మిఁక ♦ నంచుఁ బ్రతిజ్ఞఁ బొనర్చి రయ్యెడన్. ౧౧౧

క॥ నింతుమనంబుల నవ్వా, రొండొరులం గనుచుఁ దృప్తి ♦ నొలయని దృష్టు
ల్కొంచుకొని నెఱయ నమ్మియుఁ, గొండొకతడ వుండి రాస ♦ గొనకొనుచుండన్.

క॥ అంతటఁ దాపని కెంలుక, దంతురితశరీర మొప్ప ♦ దాశరథిపద
ప్రాంతరఘుటితకరుండై, సంతసమున సనియె నిట్లు ♦ సంయమివినుతా! ౧౧౩

ఆ॥ కష్టమైన సుఖము ♦ గావంగనైన తే, దర యొక్కతి రఘుకు ♦ లాబ్ధిచంద్ర!
యోవయస్య! యిట్టి ♦ యోజ నీకును నాకు, నేమి సుకృత మిడెనొ ♦ యింత ఫలము.

మ॥ అని పూవు ల్దళము ల్దలిర్ప లలితం ♦ బై యున్న యొండొక్క శా
ఖనుఁ జేచేఁ గొని తెచ్చి రామునకు శ్రీ ♦ కల్యాణసౌగుణ్యధా
మునకు న్విష్టరము న్బొనర్చి భుజము ♦ ల్పొంగంగ నద్దేవు నా
జ్ఞను గూర్చుండ సహాసనస్థిత సమై ♦ శ్వర్యంబు చేకూరఁగన్. ౧౧౪

ఉ॥ చందనవృక్షశాఖ నటు ♦ ప్పర్శనసూనుఁడు తెచ్చి భక్తిమ
చ్చందనశాఖ యమ్మగధ ♦ జానకు జాతున కుంచె నంద తోం
పొందుచు నిష్టగోష్ఠిమెయి ♦ నుండఁ బురస్కృతు లొప్ప రాము మో
మందున చూడ్కి నిల్పి మిహి ♦ రాత్మజుఁ డిట్లనె హర్షపూర్ణుఁడై. ౧౧౬

—♦ సుగ్రీవుఁడు తనకష్టములఁ జెప్ప రాముఁ డభయ మిచ్చుట ♦—

క॥ జీవింపఁగ శుభ మొనయుం, గావచ్చు నటన్న నీతి ♦ కదుఫలవతియై
నావలనున గనుపట్టెను, దేవ! త్వదాశ్రియము తనకు ♦ దిట వానగూర్పన్.

తే॥ అన్న నను గిట్టి నాదార ♦ నపహరించి, వాలి కడువాలి తోలంగ ♦ వలను లేక
చేరితిని దీని నీకొండఁ ♦ జెవయుబ్బుఁడు, మానిశాపాత్రరస్మృతి ♦ మానుపఱుప.

ఆ॥ అతనితోడి వైర ♦ మంత లింతలు సేయ, నున్న రూపు పెడఁగ ♦ నుంటి నిట్లు
నాదు భయము గెడపి ♦ నను గొమ్ము నీయాన, మెలఁగువాఁడ నెలమి ♦ మేకొనంగ.

వ॥ అని విన్నవించిన. ౧౨౦

ఉ॥ తేజున గన్నగౌరవము ♦ తెల్పిని దేటను బ్రస్తుతింప నా
యోజనే ధర్మసంగ్రహము ♦ పొలాన్నతి వాఙ్మనసప్రయుక్తిమై

రాజిల రాజయోగమున ♦ రాణఁ దలిర్చుచు రూఢిఁ బెంపు ని
ర్వ్యాజత నైజ మంచన న ♦ పార్వతివంశకిశోర మిట్లనున్. ౧౨౧

ఆ॥ భానుగాత విదిత ♦ మనఘ! మైత్రీఫలంబు, పాపమనక నీదు ♦ భార్య నొడిచి
కొన్న వాలిఁ ద్రుంచి ♦ కొనకొని యాతని, సిరికి ని న్నధీశుఁ ♦ జేతువాఁడ.

తే॥ అశనిసదృశము లై గఱు ♦ లంది నిశిత
ములు సుపర్వములు నగు తూఁ ♦ పులు ఘను లనఁ
దొడరుచున్నవి కడఁక నా ♦ ధూర్తు వెనకఁ
బుట్టలం జొలు నమ్ముల ♦ పొదులనుండి. ౧౨౩

కం॥ వీకమున భయ మింకిట నీ, సూ డగు నతఁ డెదిరి మాఱుకు చూచెడు నవి నా
వాఁడిని తెక్కలు తెగి గిరి, పోఁడిమి చెడి కూలుభంగిఁ ♦ బుడమిం బడఁగన్.

ఆ॥ అనుచు భానుజునకు♦నవ్విభుం డభయం బొ, సంగు నప్డు జనక♦జకుఁ బ్లవంగ
దానవేంద్రులకు న ♦ దరె వామనేత్రము, ల్పద్మహేమరుచిని ♦ భమ్ము లగజ!

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరాము నూఱడించుట ♦—

కం॥ అంతట సుగ్రీవుఁడు శ్రీ, మంతుఁడు రఘురాముతోడి ♦ మాలిమిఁ బొడ వౌ
నంతసమున హృద్గతశో, కాంతమనము విడియఁ బలికె ♦ జతనము మెఱయన్.

ఆ॥ అన్న తెలిపె సచివుఁ ♦ డాప్తుండు హనుమ ని
ర్జనము వనము మీఱ ♦ లెనయ నైన
యానిమిత్త మట్టు ♦ లాదట మొనసిన
యంతరాయ మదియు ♦ నంతవట్టు. ౧౨౭

ఆ॥ మీరు లేనితఱిని ♦ మెయి వెంచి యాచెట్ట
రక్కసుఁడు హరించె ♦ రాణివాస
మెఱిఁగి యడ్డుపడిన ♦ హితు జటాయువుఁ ద్రుంచి
యైన నామె శక్య ♦ మగునె తనకు. ౧౨౮

కం॥ శక్రాదుల కేనియు ని, ర్వక్రచరిత్ర జనకదుహిత♦వలనే చనయన్
విక్రాంతు లగుచు సాధ్వుల, పరిక్రమమునఁ జెడరె మున్ను♦పాపాత్ము లిలన్.

ఉ॥ ఏగతి జీర్ణ మాను విష ♦ మింతయుఁ జేరిన యున్న మీఁగతోఁ
దోఁగిన నేయియున్ సతుల ♦ ధూర్తత నాఁచికొనంగ నెంచియున్
దాఁ గెడయు న్వనింద్యుఁ డగు ♦ ధర్మమయి. న్భవదంగనామణిన్
లోఁగొన నెంచెనేని సటు ♦ లోఁబడు దైత్యుఁడు నాదు శక్తికిన్. ౧౩౦

కం॥ ఆయమవియోగమున కీ, వోయయ్యా! యడలవలవ♦దోగి శత్రి వట్ల
మ్మాయమ నీ కెడసి వతి నే, నే యెఱుఁగవ నీమదిచిత్త♦మెలయఁగ రామా!

తే॥ ఇంక సందియ మందకు ♦ మినకులాబ్ధి
చంద్ర! మాయమ్మఁ గాంచిన ♦ చంద మిప్పు
డనుమితం బయ్యె రామరా ♦ మా యటంచు
నాకసంబునఁ జనిన య ♦ య్యానువు దలఁప. ౧౩౨

కం॥ అద్దేవి నిన్నుఁ బాసి వి, పద్దశ తనుఁ జుట్టఁ గురరి ♦ భంగి నఱచుచున్
మొద్దు దివిజారి కొనిచను, నద్దానిని జూచినయ్యె ♦ నయ్యా! నాకున్. ౧౩౩

తే॥ పన్నగేంద్రవధూమణి♦భంగి నున్న, యబలఁ జేకొని రక్కసుం♦డరుగుచుండ
నిచట నుంటిమి నలువురు♦నేను స్వీయ, కృత్యచింతనమున మది♦గిరికొనంగ.

తే॥ ఎంత యుద్దేశ ముండెనో ♦ యెఱుకపడదు
తనదు చేలాంచలమున నా ♦ తల్లి ముల్లె
నేసి యాభరణమ్ములు ♦ చేరవిడిచె
నేము గొనితెచ్చి యునిచితి ♦ మింతవట్టు. ౧౩౫

కం॥ ఆముల్లియ యాచేలము, నీమదిఁ దొలుతఁ బరికించి♦నెఱవు మనఘ! యా
శ్రీమతి నారయుతలఁపున, కా మంగళసంవిధాన♦మనుబంధముగన్. ౧౩౬

ఆ॥ అనినఁ బ్రియవయస్య! ♦ యాలస్య మిం కేల
యదె మహార్హ మదె మ ♦ హాప్రసాద
మిట్టివలనువలన ♦ నెడపెట్టు మీసఖు
జీవితాశ మలఁచు ♦ చెట్టు తలఁపు. ౧౩౭

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకు సీత సొమ్ములమూటఁ జూపుట. ♦—

మ॥ అన నుప్పొంగుచు నర్కజుండు గహనం ♦ బౌ తద్గుహాగర్భసీ
మ వసామాన్యతఁ బెట్టియున్న యవి నే ♦ మం బొప్పఁ గైకొంచుఁ జ
య్యన శ్రీరామున కర్పణం బొనరఁజే ♦ యు న్బాష్ప సంరుద్ధుఁ డ
య్యెను నీహారము గ్రమ్మఁ జందురునియ ♦ ట్లీక్షింప లోకేక్షణా! ౧౩౮

తే॥ గద్గదిక దోఁప ధైర్య మొ ♦ క్కట్టుఁ దలంగ
హా ప్రియే యని యవనిపై ♦ నతఁడు వ్రాలె
నంతమాత్రన సామాన్యుఁ♦డవఁగ రాదు
స్నేహబంధ మ్మనర్పడి ♦ స్థితి యెఱింగి. ౧౩౯

—◆ శ్రీరాముఁడు దుఃఖించుట. ◆—

క॥ అనదృశుఁ డాతఁడు బిలమున, బుసకొట్టెడు సర్పమట్లు◆పొరిఁబొరి నురుని
శ్శ్వాసమరుత్తులు నైకొన, దెసఁగాని నమ్మూడియు నెదకుఁ◆దివిచి వయస్యా!

ఆ॥ అశ్రుపాతవేగ ◆ మప్పు డవిచ్ఛిన్నమై, యయ్యమూల్య భూష ◆ ణా బరాళ్య
మగు పరిపాతితలము◆నంక తోడ నైయున్న, యనుజుతోడ రాముఁ◆డిట్టులనియె నిట్లు.

క॥ అన్నా! లక్ష్మణ కంటివె, యన్నాతిమణియు పైని ◆ నదలున ఏకా
దిన్నని పచ్చికపైఁ బడి. యున్నవి యున్నట్టి రూప ◆ మొప్పఁగ నింకన్. ౧౪౩

ఆ॥ అదియ యుత్తరీయ◆మాభరణమ్ములు. నవియ కాఁగ నోపు◆నరయుమయ్య!
తవిలి యువిద పాట్లు◆ధారణ నెడలించె, ననిన నాతఁ డిట్లు◆లనియె నప్పుడు.

తే॥ ఎఱుఁగనయ్య! కేయూరమ్ము ◆ లెఱుఁగఁ గుండ
లమ్ము లటు లాఁతిసొమ్ముల ◆ యిమ్ము లెఱుఁగ
నమ్మ నూపురములమాత్ర ◆ మరయఁ గాంతు
నిచ్చలుఁ బదాభివందన ◆ నిరతిఁ జేసి. ౧౪౪

క॥ అని యడలిన నినజునిఁ గని, యనఘా! సుగ్రీవ! రాత్రి ◆ సాధముఁ డమ్మా
నిని నెమ్మెయిఁ గొనిచనె నే, మని యాపతి యడిచె నరిగె ◆ నతఁ డేమెడకున్.

సీ॥ నాబహిఃప్రాణంబు◆నవయంగ నెచ్చోట, నుగ్రరూపుఁడు దైత్యు◆ఁడునిచినాఁడొ
నా కెగ్గు పొనరించి ◆ నాఁడు తా నెల్లరా, త్రసులఁ జంపింపన ◆ కాకయున్నె
మిత్త్రి వాకిలి దీయ◆మేకొనె నిల్లది, తనచేటుమం దంచుఁ◆దలఁపవలదె
యెదిరెనేనియు వాని◆నిప్పుడే పరిమార్తు, దొంగవాఁ డెచ్చోట◆దొరకునొక్కొ
యుసురు లున్నవి రక్కసు ◆ నుక్కుమడఁపఁ
గానిచోఁ బ్రియ నెడఁ బాసి◆గాసిపడవె
యింత విధి నేర్పు వెర వింక ◆ నేమి గలదొ
తెలుపుమోయయ్య హరిముఖ్య! ◆ తేటపడఁగ. ౧౪౫

—◆ సుగ్రీవుఁడు రామునకు శోకోపశమనము చేయుట ◆—

క॥ అని దీనత రాముఁడు పలి, కినఁ గేల్గవ మోడ్చి తోనె ◆ కీశవిభుండి
ట్లనె నెఱుఁగనయ్య! యప్పా, పుని స్థలబలపౌరుషములఁ ◆ బోలఁగ నెపుడున్.

ఆ॥ ఐన నేమి వాని నంతెర మరసి నా, ధింప మహిజవార్తఁ ◆ దెలిసి తెలుప
నేన చాలువాఁడ ◆ నిదె యత్నమొనరింతు, నీదు మానసమున ◆ ఖేద మెడల.

క॥ దేవ! యచిరకాలముననె, దేవి భవత్సన్నిధి న్ను ◆ దిత యగా నిజ మీ
నావచనము సేవింపఁగ, నై వెలసెద యుష్మదంచి ◆ తాంఘ్రినళములన్.

సీ॥ అవికారపేశుండ ◆ వగు నీకుఁ దగునయ్య!, వైక్లబ్యమున కిట్లు ◆ వశపడంగఁ
దేజమ్ము ధృతిఁ దెల్పి ◆ చేటలఁ జెరలించు, శోక మాంతరసీమఁ ◆ బ్రాకినంత
నన్నుఁబోంట్లనుఁ దేర్చ ◆ విన్నను వుచితంబ, ఘనా నాదు విన్నప ◆ మాలకించి
యాత్మశిక్షితస్థైర్య ◆ మవలంబనము సేయు, నీ సత్త్వమునకల్మి ◆ నెగడు మింక

మలఁచు నార్తిఁ గష్టమ్మున ◆ మలఁకఁ బ్రాణ
భీతి నేనియు సదసద్వి ◆ వేచనంబు
నీయెఱుంగనిదే యిది ◆ నిర్మలాత్మ!
దీనజనపాల భక్తపి ◆ ధేయ! రామ! ౧౫౦

క॥ భారం బెక్కుడుగా జల, పూరమున న్మునిఁగి యోడ ◆ పోలియదె శక్యం
భారం బట్టిదకాదే, పూరుషునిం బాడవడంపఁ◆బురుషోత్తంసా! ౧౫౧

క॥ ఇది యుక్త మయుక్తం బిది, విదితం బిది యనఁగ నొందు◆వేత్త గలఁడె ని
న్నదిరి వచియింపఁ ద్వత్సౌ, హృద మిటు ప్రేరేప దీని◆కేదారకొంటిన్. ౧౫౨

తే॥ నీకు మ్రొక్కెద నీతివి ◆ నీతినిపుణ
తావిశేషంబు లొప్పారఁ ◆ దలఁపుమయ్య!
యాత్మతేజమ్ము దాన స ◆ య్యారుల గెలిచి
స్వీయసామ్రాజ్యలక్ష్మిఁ గై ◆ సేయు మయ్య! ౧౫౩

వ॥ అని యిట్లు మృదుమధుర సాంత్వనవచనరచన లనువొంద సుహృద్భావభావనా
యోగంబునం దలకొన్న తిన్నని చనవున సుగ్రీవుం డంచితగ్రీవుండై మన్నన
పెనుపార విన్నవించిన. ౧౫౪

ఉ॥ అంకిలి దేఱి తీయఁదన ◆ మందిన కన్నుల బాష్పరోధపుం
బింకము దీర్చి వత్సలత ◆ పేరిటి పేరిమి నించు చూడ్కు లా
వంకకుఁ దార్చి యర్కజుని ◆ వల్లభుఁ డంచితగాఢయోగము
ద్రాంకితుఁ జేసె బాహుయుగ ◆ ళాంతరసీమఁ గదించి నేర్పునన్. ౧౫౫

ఆ॥ పలికె నిట్లు బంధు ◆ భావమ్మునకు స్నిగ్ధ
ధర్మమునకుఁ దగిన ◆ దారి నొడివి
సమయమునను దేర్పఁ ◆ జాలితి నినుఁబోలు
హితుఁడు గలఁడె గెలిచి ◆ తిన తనూజ! ౧౫౬

సీ॥ ఇంక జతనంబు సలుపుము ♦ హితుఁడ! సాధ్వి
వల వరయ రక్కసుండు రా ♦ వణుఁడు కౌద్రిఁ
జతిదురాత్ముండు పోయిన ♦ యట్టి పోక
తెలిసి యమ్మూర్ఖు శిక్షించు ♦ తెఱఁగుఁ బెరయ ౧౫౭

॥ నీవు కర్జ మిపుడె♦నేఁ దీర్పఁ దొలకరి, యందు మంచి పొలము♦నంది పైరు
లట్లు నన్నుఁ జేరు♦న వ్యాపి కోరిక, లెన్నియును ఫలించు♦నింత నిజము. ౧౫౮

॥ అని పలికిన మంత్రులతోఁ, ననుమోదితుఁ డగుచు రవిజుఁ♦డాదట శ్రీరా
ముని సౌమిత్రిసమేతుని, గని యిట్లనె సత్సమానము♦గడలుకొనంగన్.

॥ దేవత లెల్ల నావెతలు ♦ దీర్పఁదలంచిరి నోము లెల్ల ని
ష్టై వెలసె స్వబాంధవుల ♦ నిష్టులఁ గూడి మనంగఁ గంటి నో
దేవ! స్వరాజ్య మేల సుర ♦ సెవ్వని రాజ్యము నేని నేల నా
నీవె హితుండ వై యెనసి ♦ యొంతయు నేనియుఁ బూనియుండఁగన్. ౧౬౦

॥ పారయఁబోవ దనఘ!♦పారపొచ్చె మొకయింత, సుజనమైత్రికలన♦చొప్పడంగ
నైనఁ జాలు నెల్ల యర్థంబులం దేమి, యుసురు లొసఁగు నంత♦లొదవనేని.

॥ నిన్నుఁ బోలు మహాత్ముండు ♦ నెఱయ టరిది
యొలసెనేనియు విడుమఱ ♦ యుండఁబోదు
సంయముల ధృతి యట్లఁడె ♦ సజ్జనౌఘ
మందఁ గనినట్టి ప్రీతింపు ♦ ననఘచరిత! ౧౬౨

॥ అర్థ్యుఁ డైనఁ బేద♦రైన శక్తుం డైన, శక్తిహీనుఁ డైన♦నఖ్య మొదవె
నేని నతఁడ చూవె♦యిందు నందును గతి, యందు రెవుడు మహితు♦లైన జనులు.

॥ నాకూర్పు భవత్సేవయు, నాకాధిపవంద్యచరిత ♦ నలినాప్తకుల
శ్రీకర! నీచిత్తమునకుఁ, జేకూర్పు ప్రాప్తి నింకఁ ♦ జెప్పఁగనేలా. ౧౬౪

॥ అభయముఁ బ్రతిష్ఠ నొసఁగెదు, విభుఁడవు నీ వుండఁ దనకు♦వెఱ పేల యిఁకన్
శుభముల కాంచెద నిట ని, య్యుభయము సమసుఖము పొల్చు♦నుర్వీజాప్తా!

॥ అనిన రఘురాముఁ డిట్లను, ననఘా! యుపకారఫలము♦నందును మిత్రిం
బనయ మపకారఫల మరి, గనుఁ డెఱిఁగిదె కాదె యొందు♦గామన కగునే.

—♦ శ్రీరాముఁడు వాలివిరోధకారణము సుగ్రీవునడుగుట ♦—

॥ నీకు సోదరునకు ♦ నెటి దప్పి యిప్పగ, నేల పొడమె నిక్క ♦ మే వచింపు
మింతివ స్రైతింగి ♦ నే ననంతరకృత్య, మాచరింతుఁ గని బ ♦ లాబలముల.

తే: సఖుఁడ! నీయవమానమ్ము ♦ సరణి విన్న
యది మొదలుగాఁ బొడమెచుండె ♦ నత్యమర్ష
మేను నీకిఁ బొంచు సంధించి ♦ యేసి నంత
నతఁడు మనఁబోవఁ డింకుల ♦ కడుగవలసె. ౧౬౯

క॥ అని విస్పష్టముగా నొడివి, విన సచివవరేణ్యు లార ♦ విప్రతిభువు మే
లనుపపదె ననుచు సంతిస, మునుఁ దేలిరి హరివిభుండు ♦ మునుకొని పలికెన్.

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చుట ♦—

తే॥ ఋక్షవిరజుండు నాఁగ మా ♦ కిందుఁ డొకఁడె
యయ్యె జనకుండు జననియు ♦ నయవిశేష
గతి మాకిందుఁ బ్రీలసంయమ ♦ కలన మాకు
నతఁడు వాలి సుగ్రీవుండ ♦ నైతి నేను. ౧౭౦

మ॥ అనఘా! తండ్రి చనంగ రాజ్యమును న ♦ య్యగ్రంబుఁ బాలింప జ్యే
ష్ఠు నిమంత్రించిరి మంత్రులాతఁడు మహా ♦ శోభాఢ్యుఁ డై యేలె నే
నునుఁ దత్సేవఁ బొనర్చుచుంటిఁ జెలుము ♦ ల్యాత్మంబులా యంచు నొ
ల్లనయం బాద్యతి మీఱ సన్నుతులు సే ♦ యం గల్మి పెం పొందఁగన్. ౧౭౧

ఉ॥ కావర మొప్ప స్త్రీకృతి నొ ♦ కం డరిఁ జేసికొని న్వారీను మా
యావిపదుండు రక్కసుఁ డ ♦ మా మ్మని మన్కికిఁ జేరి యొక్కనాఁ
డావిభుఁ బిల్చె యుద్ధమున ♦ కంబరముం బరసీమఁ ద్రోవఁగా
నావిశ్కృతస్వనం బెసఁగ ♦ వద్దమరేయి నతండు మూర్ఖుఁడై. ౧౭౨

క॥ ఆదుందుభిసుతు దర్పం
బాదివిజాధిపతనూజుఁ ♦ డారసి నుప్తి
న్వాదత్యాజనమునఁ గ్రో
ధోదయ మత్యధిక మగుడు ♦ నుజ్జ్వలుఁ డగుచున్

ఆ॥ ఎగసి దుముకఁబోవ ♦ నేనాత్తు లాగి రే, నేమి చెడియె నింత ♦ కిపుడె యంటి
వంగఱను నదల్చి ♦ యాతండు వానిపై, నుఱక త్రోమత్రోడ ♦ నొలయఁ గంటి.

చ॥ ఇరువుర మమ్ముఁ గాంచి మతి ♦ హీనుఁడు వాఁ డెడలంగఁ జొచ్చె స
త్వరముగ నేము ముట్టఁ జనఁ ♦ దత్తఱపాటున రక్కసుండు కం
దరమున దూఱెఁ జందురుఁడుఁ ♦ దా నొలయు న్నిశలందు వెన్నెలల్
దొరయఁగ నబ్బిలం బెవయు ♦ త్రోవయుఁ దోఁప నతం డభీకుఁడై. ౧౭౪

కం॥ నీ విచట నుండు మే సు, గ్రీవ! గుహాంతరము సొచ్చి ♦ క్రౌంచుపిసాచిన్
జావనడఁచి వచ్చెద నని, వేవిధముల వేఁడికొనిన ♦ వినక కడంకన్. ౧౭౬

ఆ॥ అడుగు లాన సుమ్ము ♦ టంచు నొట్టిడి పొచ్చి
నంతరాంతరాళ ♦ మా[illegible]
డవలఁ గడచె నొక్క ♦ హాయన మే నుంటి
నాన మీఱి కచట ♦ నంతవట్టు. ౧౭౭

కం॥ ఆతఱి నాతఁడు రామికి, భ్రాతృస్నేహమున వగచి♦పరిపరివిధముల్
చేతోవృత్తి నలంప న, నేతాదృశదశ చనిశ్చ♦ యేత్వఁమతినై. ౧౭౮

ఉ॥ ఉండ సఫేనరక్తనది ♦ యొయ్యనఁ బాఱె గుహాముఖంబునన్
గండలు దుండగీం డ్రఱచు ♦ కావరపు న్నడువ్ర ల్వినంబడెన్
గొండొకట న్నిరస్తుఁ డయి ♦ క్రోశన మీతఁ డొనర్చ నట్టిదై
యుండకఁ బాసె నయ్యదియు ♦ నాదట నే నరయంగ రాఘవా! ౧౭౯

వ॥ ఇత్తెఱంగున నత్తలంబునం గానవచ్చు నిమిత్తంబు లుపలక్షించి యయ్యది విపక్షుల విజయంబ కా నెంచి యెన్నరాని తత్తరంబున నన్న రామిం దలంచి నిహతుం డయ్యెనేమొకో యని శంకించి చింతాపరవశుండనై యరాతు లీదరిద్వారంబునం బఱతెంచి కిష్కింధానగరంబు నెయ్యన ముట్టడింప మొనకొందురో యను తలంపునఁ గొండం బోని గండశిల నాన షిరముఖంబున ఘట్టించి శోకించుచు భ్రాతకుఁ దిలోదకంబులు నమర్పించి పురంబునం బ్రవేశించి యావేళకం బగు నయ్యార్తి వెలిబుచ్చకయ కొండొకకాలంబు దనకు దైవానుగ్రహంబునం జేసి యాతండు రానోపునో యని మే లెంచి నిరీక్షించుచుండ మర్నం బరసి ప్రధానముఖ్యు లెల్ల నేకీభవించి యరాజకం బగు రాజ్యంబు మననేర దను యోజన మేకొనం బలాత్కారంబునం దదీయప్రజాపరిపాలనంబునకుం దన్ను నియోగించి యభిషిక్తుం జేసిన. ౧౮౦

తే॥ అతని రాజ్యమె యని భావ ♦ మందుఁ జేర్చి
న్యాయ మెడలంగనీక మ ♦ హాభరమ్ము
మోచికొని యుంటి నేనాఁట ♦ మొనయు నవుడె
యప్పనమొనర్తు నియ్యది ♦ యనుచు రామ! ౧౮౧

కం॥ అయ్యసురునిఁ బొరిగొని తా, నయ్యెడఁ జనుదెంచి తత్త్వ ♦ మరయక కడఁక
న్నెయ్య మెడలి నా నెయ్యురఁ, జయ్యన బంధించి కృద్వ♦శంవదుఁడగుచున్.

ఆ॥ నన్నుఁ జాలనాథ♦నాయపహారియమ్ముఁ, జెలిమి ప్రేమికొ యిది త్వ♦దీయ మర్థ
మే సమస్తమ్ముబు♦న్యాస మట్టు లొనర్చి. నెరసి గానఁ బానర్ప♦ కేలికొనుము.

ఉ॥ ఈ వసుగ స్వామిహామ్ముఖము ♦ నేమజ కబ్బము నంటి నానతిం
ద్రోవక రక్షనిక్షము ♦ ద్రోవను వెల్వడి గుట్టలట్టివే
కా నెఱఁగి నిరక్కసుల ♦ కావర మొంచి కినుక స్థగించి యి
క్ష్మీవిధి స్వీయు లేక్షుఖప ♦ నిష్టము లేక యుఁ జాల్పఁ బూనితిన్. ౧౮౪

క॥ నాయన్న! నీవు మేల్గని, యీయమ్మునఁ జేసు టొక్కఁ♦డే చాలును నా
యీయౌఱఁగని మన్నింపుము. బాయం జాల భవదీయ♦పదసేవనమున్. ౧౮౫

క॥ అని నిగ్రహింపనోపియు, ననుగత శాంతమ్మున మ♦దగ్రజుఁ డని వేఁ
డిన వేఁడిచూపుల నను, గానుచు న్వాలుఁ డను వినఁగ♦గొంకక పలికెన్. ౧౮౬

సీ॥ పతుని మాయావిఁ♦ దిమూర్ఖ నే నేగ, వచ్చెఁబో తోడ్తోన♦వల నెఱింగి
యాతండు పరువెత్తి♦యుంత్గవహం జేర, నచటఁ ద న్నునిచి లో♦నడిగి తిరిగి
వానిఁ గాంచితి నొక్క♦వత్సరంబున కట్టి, వారె కొందఱుఁ గడు♦వాలి యఱుమ
నందఱఁ బోకార్చి♦యటు నిటు తెల్లాడి, నిర్గమమార్గంబు♦నెఱి గనంగ
నేరక శిలం బెరల్పంగ♦నేర్చి వాడ, నెట్ట కేలకు నఱచుచు♦ముట్టఁగదిసి
వీఁడు భయ మింత లేక న♦న్వీడి రాజ్య, మేలుచున్నాఁడు కంటిరే♦మేలటంచు.

క॥ క్రోవ్వఱ దండితుఁ జేసెను, నవ్వాలమున కీతఁ డష్టఁ♦డనఁదగు నైనన్
మవ్వము సెడ వెడయించిన, దవ్వానఁ బడి తలఁచుఁగాక♦తన కైతవమున్. ౧౮౮

ఆ॥ అనుచుఁ జెముఁగు కర్ర ♦ మనక నాప్రియురాలి
నాఁకపడి హరించి ♦ యలఁతి సేసి
కట్టుపుట్ట మొకఁడు ♦ గా నన్ను వెడలంగ
నడచెఁ జెలువఁగలదె ♦ యధిప! యింక. ౧౮౯

ఉ॥ దిక్కుల నెల్ల నేన యయి ♦ త్రిప్పులపాల్పడి తీరు గాన కే
ది క్కనరాక నన్నవడి ♦ తెల్విసెడం దిరుగంగ వీర లీ
చక్కికిఁ దార్చి రొక్కముని ♦ శాపమున న్వారయంగ నేరఁ డా
యుక్కులుఁ డిచ్చ టంచుఁ గత ♦ మొక్కఁడు దెల్పి కలంక దేర్చుచున్. ౧౯౦

క॥ ఈహరిముఖ్యులు నలువురు, స్నేహితులై యెపుడు నన్నుఁ♦జేరి మెలఁగ మ
మ్మోహాటిలఁ జేయు స్వీయుల, సాహసమున ననిచి వారి♦జంపించికొనెన్.

తే॥ రఘుకులోద్వహా ! యుద్ధమై కా ♦ రణము గాఁగ
నేఁ దలంకున ననిచిత ♦ శివానుమనః
లోకమున తరబడి యున ♦ రాక మీఁర
లేకతం జేకవీరు లి ♦ ల్లేగుదేర. ౧౯౨

క॥ నాపాలిభాగ్యదేవత, యే పనిచును మిఁ ప్పుఁ గడమ♦ మె ల్లనవలె ని
య్యాపదఁ గడవంబెట్టఁగ, శివయి బల విడితి నీదు♦ న కే మనునో. ౧౯౩

—♦ శ్రీరాముఁ డభయ మొసఁగ సుగ్రీవుఁడు వాలి బలపరాక్రమము లెఱుక సేయు. ♦—

ఆ॥ అనిన రాముఁ డనిను ♦ నన్న నీ వన కే వ
నంగ నొంను గలడె ♦ నాదు చూడ్కి
కాతఁ డెదురు పడిన ♦ యప్పుడే కడ శ్రేటఁ
గలఁడు వేయునేల ♦ కాంచె దదియు. ౧౯౪

క॥ నాకష్ట మట్టు లనుకొని, నీ కథయుం బొఃగినాడ ♦ నెతిదప్పి యిఁకం
జాకుండు నాతఁ డెమ్మెయి, నేకశరమ చా ను వాని ♦ నిద్దరఁ గూల్చెన్. ౧౯౫

తే॥ మేలు గాంతు వింక ♦ మెలఁకువఁ గను మన్న
రాముఁ బూజనేసె ♦ రవి దలిర్పఁ
బొగడె నర్కజుండు ♦ పొంగారు సంతసం
బునఁ బొసంగెఁ బలికెఁ ♦ బొనరుపడఁగ. ౧౯౬

ఆ॥ లోకనాథ! నీవు♦లోలతమైఁ బల్కు, తరమె కోపగించు♦ఁ కియ యేని
పరాఁడు చోటు లొక్క♦మొగిన కాల్పవె శర, జాలకీల ఁగువఁ♦జాల నెగడి.

క॥ ఐన రిపుబలాబలముల, నొనెఱిఁ గని నెఱపఁబోలు♦నాదటఁ గర్జం
బౌ నాతని పౌరుష మి, ప్రీనుడులె దెలుపువాఁడ♦నినకులతిలకా! ౧౯౮

తే॥ అతఁడు పడమటనుండి తూ ♦ ర్పుదు దక్కి
ణమున మునుకొని యటు లు త్త ♦ రమున కెగయు
నినునిరాకకు మున్నె తా ♦ నిన్నిపంక్తి
ముల మునిఁగి చేరుఁ గిష్కింధ ♦ కింతె యనక. ౧౯౯

తే॥ పేరుఁ బెనుపును గాంచిన♦పెద్దకొండ, లెక్కు శిఖరమ్ము లూటాడి♦మో యయవైచి
పట్టుకొను బంతు లాడించు♦పగిది నట్టి, చెట్లఁ దనగాలఁ దెరలంగ♦జేయు వడరి.

క॥ దుందుభి యను మహాకాకృతి, నొందిన పొలదిండిమేటి♦యొకరుఁడు రజ కా
దిత్రిం దెగడఁజాలు మేనున, బొందగు వారణనహస్ర♦పూర్ణబలమునన్. ౨౦౧

తే॥ మఱియు వరదానమహిమ న ♦ మ్మకము మదముఁ
బెరుఁగ ద న్నదిరిం గను ♦ పేర్మి దక్కి
యేఁటిపోఁటిమగనిఁ గాంచి ♦ యెసక మెసఁగ
రమ్ము నాతో దురమ్ము కి ♦ రమ్ము గాఁగ. ౨౦౨

క॥ అని యఱచిన సంరంభుఁ జా, లినవాఁడం గాను వనము♦లీలం దుహినా
ద్రి నినుం బోలినయది యా, తనికి స్నిహ సగు బోరి♦తము తగురీతిన్. ౨౦౩

తే॥ అతఁడు ముక్కంటి మామ శై ♦ లాధినాథుఁ
డేఁపుగడయ జేజేలకు ♦ నెల్ల తపసు
లకును నింతింత యనరాని ♦ లావు గలఁడు
నీకు సరియగుఁ గాంచెదు ♦ నీవ తొడరి. ౨౦౪

మ॥ అనిన స్వీభర్తుఁడు వీఁ డటంచు మదిలో ♦ నంతంతఁగా నెంచి చ
య్యన నయ్యద్రిశుఁ జేరి పిల్వ నతఁ డీ ♦ య్యాగమ్ము నాకేల మూ
ర్ఖునితో నం చగు రూపు గొంచుఁ దపసుల్ ♦ గూర్చుండ నిట్లుండ నై
తి నా గా కిద్వేషఁ బౌరుషం బరసిన ♦ న్నెల్లంబు గాకుండునే. ౨౦౫

క॥ నాపూర్వ కర్జ మెఱుఁగుము, నాకాశశ్మశ్రువర! య♦నమ్మిఁదు గలఁడ
ప్పాకారిసుతుఁడు వాలి యు, నేకులఁ గెడపె నతఁ డొక్కఁ డేలుఁ♦బ్లవగులన్.

క॥ వాలి యనఁగఁ గిష్కింధం, బాలించెడు వాఁడు నీకుఁ♦బ్రతిభటుఁ డగుఁ బో
మ్మాలమున వానిఁ గెలిచిన, నేలెద విజగతి కొకఁడ♦వేలిక యనఁగన్. ౨౦౭

ఆ॥ అనినఁ గొన్ని తాల♦నట్టు లిట్టులుఁ జిమ్మి, అంకె లిడుచు వీఁడు♦బింక మెడలెఁ
బొ మ్మటంచుఁ దిట్టి♦బొమ్మ యగ్గిరిపతి, కట్టె కట్టె దుర్మ♦దాంధుఁ డగుచు.

ఉ॥ ఆశరుఁ డద్రిఁ బాసి శర ♦ మట్టులు వాలి పురంబు సొచ్చి దు
ష్టాశయుఁ డై యదల్చి పరి ♦ ఘోరముఁ గొమ్ములఁ జిమ్ముచుం దరూ
ద్దేశముల న్దరల్చుచు క్షి ♦ తి న్ఖురదారితఁ జేయుచున్ రణా
వేశమున న్మహాజలద ♦ వృత్తి నభస్థలిఁ బర్వ నార్వఁగన్. ౨౦౯

ఉ॥ దుందుభి దుందుభిస్వనము ♦ తోన యొఱింగి కడంగి తారక
ల్బిందురు నట్లు దార లను ♦ సంగతి వీడక శోకనంగ న
మ్మందునిఁ జేరి నీదురభి ♦ మానము మానుము జీవితాశ లే
కుందువ యేని నిల్వు మిటు ♦ లొప్పని యార్భటు లేల నావుడున్. ౨౧౦

మ॥ కను లెఱ్ఱంబడ వాఁడు స్త్రీలకడ ని ♦ క్కాఁటు ల్గడిఁపం గ నే
మన నా నీబల మే నెఱిఁగెదను ర ♦ మ్మా సన్నఁ గాకుత్స్థ భో
గినులం దేర్పుము శాఖ్యాగ్రిసికికి ♦ స్త్రీలోకాల్పు మన్మూన్ద్రరిణ్
గపు మాహాత్మ్యము సత్కృపం బ్రమిలు లీ ♦ నాఁ డెల్ల ని న్వేఁడెదన్. ౨౧౧

ఆ॥ మత్తు సుప్తు నలు పరి ♦ మత్తు నెక్కటి యగు
వాని భీతుఁ డైన ♦ వానిఁ జంపఁ
జూడ రెన్నఁడేని ♦ శూరాగ్రణులు మాన
హీన మఘము వానఁ ♦ గానఁబడుట. ౨౧౨

తే॥ అనిన వెడనవ్వు నవ్వి య ♦ య్యతిబలుండు
తార ముఖ్నగు కోమల నం ♦ తఃపురమున
కనిచి పితృదత్త మైన య ♦ క్కనకమాల
నరసి సవరించుకొని కోర్కెధ ♦ మగ్గలముగ. ౨౧౩

ఆ॥ పలికె నోరి! వీర♦పాణజం బిది రిత్త, మడమ గాదు నిలుము♦మత మెఱింగి
నిన్నుఁ బనుచువాఁడ♦నీ వేగి జముని నా, హానముతోడి చెలిమి♦నందఁగనుము.

కం॥ అని నాడివి వానిఁ గొమ్ములఁ, గొని కొండంబోల నెత్తి♦కూల రణక్షో
ణిని వై చెఁ జెవుల ముక్కుల, ఘనరక్తస్రావ మెడలఁ♦గా గర్జిలుచున్. ౨౧౫

ఉ॥ వాఁడును దెప్పిరిల్లి బల ♦ వైరిసుతుం బడవైవ లేచి చే
వాఁడిని బాష్ణిఘాతములఁ ♦ బాదపశైలశిలాప్రయుక్తిఁ జే
ర్వాడి యలంచె స్వీయబల ♦ వర్ధన మాతని త్రైణ్యు మించి తో
ద్తోడన త్రిప్పి నెట్టుపయి ♦ దోర్బల మొప్పఁగ బిట్టు వైచినన్. ౨౧౬

ఆ॥ అంగసంధు లవియ♦నమ్మహారాక్షసుం, డుసుఱుబాసి కూల♦నుఱక యెత్తి
యోజ వైచె వాని♦యోజనాంతరసీమఁ, జలము బలము నెఱయ♦శక్రసుతుఁడు.

ఉ॥ శోణితధార పై కెగసి ♦ నూరెఁ బొసంగు మతంగకాననః
క్షోణిపయిం బడం దనువు ♦ హాకున బిందువు లందఁగాంచి యే
ప్రాణియొ యిట్టి డంచు ముని ♦ భావనసేసి యెఱింగి తో వని
దార్ణిరుపాకపాయితవి ♦ ధానవతాంచితచిత్తపద్ముఁడై. ౨౧౮

సీ॥ క్రోధ వ్యాకుల తఱి నొక్కఁ♦గూల్చున శాకేమి, యిచటి కిపీనుంగు♦నేల చిమ్మె
నిష్ఫలం బిమ్మెను♦నేవంపు నెత్తుటఁ, దోఁగ మేఁల్మాఁకులు♦దునిసిపడఁగ

సంతి చుల్కన తాప♦సాశ్రమం బయ్యెనే, మర్యాద గలదె ప్ర♦మత్తులకును
మా టెంచు లే రని♦మసలుచునున్నాము, తన కింద్రివరము సా♦ధక మటంచుఁ

గాలుఁ గో దీనిచుట్టును ♦ గలుగు నొక్క
యోజనము మేరఁ ద్రొక్కిన ♦ యుక్కుమడఁగి
పోవు నిమ్మార్గుఁ డీతని ♦ పొరువువారు
శిలలు గాఁగల రిమ్మేడఁ ♦ జేరఁగనిన. ౨౧౯

క॥ క్రోంతు లని మిన్నకుండిన, నాతరువుల ఫలము లెల్ల♦నమలుచు నేఁ డి
ట్లీతరఁబడి మే లెంచిరి, పాతక మగుఁగాదె చెడుఁగు♦పందలఁ జేర్పన్. ౨౨౦

ఆ॥ అని శపింప వినిన ♦ యంతనే యచ్చోట
నున్న క్రోంతు లెల్ల ♦ నటికి యురక
వాలిఁ జేరఁబోవ ♦ వాలి మీరిట్లు రా
నేల యనిన వార ♦ లింత నొడువ. ౨౨౧

పృథ్వి॥ మతంగముని వేఁడఁగా ♦ మలయునంత నమ్మౌన్యుఁడున్
వితండ మిఁకఁ జాలు నీ ♦ వెడఁగుతోడ నంచుం దదా
దృతిం దొలఁగి యాంతర ♦ స్థితి భజింప నిర్విణ్ణుఁడై
యతండుఁ బురి కేగె న ♦ య్యెద నెఱింగి నే నాప్తులున్. ౨౨౨

ఆ॥ అమ్మహాత్ము వేఁడి ♦ యాతని యనుమతి
వడసి యుంటి మింత ♦ పట్టు వట్టి
యాకళేబరమ్ము ♦ నమ్మెయి గిరిపొంత
నున్నయది హరీంద్రు ♦ నోజఁ దెలుప. ౨౨౩

క॥ ఏవిధి నబ్బలవంతుని, నీ వెడలించెదవొ రామ! ♦ నే నీబలస
ద్భావ మరయనేరమి నెది, యో వల వని యుంటిఁ దొంటి♦యోజన నెఱయన్.

— ♦ సుగ్రీవునకు నమ్మకముగలుగ రాముఁడు తనబలముఁ జూపుట. ♦ —

ఆ॥ అనిన సౌమిత్రి నీ కెద్ది♦యానవాలు, గాఁగఁ బొసఁగింప నెద నమ్మ♦కము జనించు
ననఁ గ నయ్యస్థిపంజర♦మ్మంఘ్రి నొకట, నెల మై మెఁ జిమ్మనగు న నె♦నినసుతుండు.

క॥ పప్పుచుఁ బది యోజనముల, కవ్వలఁ బడఁ జిమ్మె దాని ♦ నంగుష్ఠమునన్
మవ్వ మొలయ రాముఁడు దా, నివ్వెఱపడియున్ ప్లవంగ ♦ నేత వెరపునన్.

ఆ॥ ఇట్టు లనియె రామ! ♦ యిది మాంసపూర్ణమై
బలువు గలిగి యుండ ♦ బడలియుండి

యతఁడు వైచె శుష్క ♦ మై యున్న యస్థాని
హర్షకలనఁ జిమ్మె ♦ నైతి వీవు. ౨౨౭

శా॥ కానం గానఁగ నేర నీబలువు చ ♦ క్కం గాంచు మా చాల్పునన్
సానుస్థం బదె సాలసప్తకము ని ♦ ష్పత్రంబుగాఁ జేయ న
గ్రానువ్యాధము దోఁప నన్ని యొకఁడే ♦ మైయుండ ఘట్టింపఁగాఁ
దా నేర్చు న్ప్లవగేంద్రుఁ డద్దెసను నీ ♦ దార్ఢ్యమ్ము హాసింపవే. ౨౨౮

వ॥ అని యిట్లు రవిప్రతిరూపుండు నిరూపించిన. ౨౨౯

ఉ॥ అల్లన నవ్వుచు న్రఘుకు ♦ లాగ్రణి కార్ముక మంది యొక్క మే
ల్భల్లము వానిపై విడువఁ ♦ బాదపసప్తకముం దెరల్చి తోఁ
నల్లి నదిక్షేత్త్రృత ధ ♦ రాంతరసీమవిహారహారిత
న్దల్లమ్ము గా గడించి శర ♦ ధిస్థితిఁ గాంచె మహాస్త్రమాత్రిలోన్. ౨౩౦

క॥ అబ్బలువుంగోడి మెలఁకువ, యబ్బుర మొదవింప జగము ♦ లన్నియు నొకటన్
బ్రిబ్బికొన నోపు విధి కితఁ, డబ్బ యగుం గాత మని ప్ర ♦ హర్షాంచితుఁడై.

ఆ॥ ఫాలతలము నందుఁ ♦ బరఁగ నంజలి సేర్చి
సాగి మ్రొక్కి నిలిచి ♦ సంభ్రమమున
రాము మోము కలిమి ♦ రాణకై చూడ్కులు
పొదలఁ బొగడె భాను ♦ పుత్త్రుఁ డగజ! ౨౩౨

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరాముని శక్తి నమ్మి కొనియాడుట ♦—

క॥ నిన్నదిరి నిలువ నోపునె, యన్నాళీకజుని సృష్టి ♦ నైన జన మెటో
కన్నవి నాయీకన్నులు, సన్నుతఁ యిన్నిలవు గడచు ♦ సంపద కలదే. ౨౩౩

చ॥ జగముల కెల్ల నాథుఁడవు ♦ చాలు దొనర్పఁగఁ జెంపఁ ద్రుంప నీ
మగఁటుము లెన్న నాతరమె ♦ మాలిమి కైతిని వాలి ...లియున్
దెగరె యెదిర్చ రేని నిను ♦ దేవుఁడ వీ విఁక సందియంబు లే
దగణితవైభవం బెనయ ♦ నయ్యెఁ బురాకృతపుణ్యసంపదన్. ౨౩౪

ఆ॥ వాలితోడి వైర ♦ వర్తనమునఁ గొన్న, వ్రతము నిష్ఠ నేఁటి ♦ వఱకుఁ బెరిగి
నిన్నుఁ గూర్చెఁ గాక ♦ నేర్తునే భవశత, మ్ములకు నేని నిట్టి ♦ కలిమిఁ బెరయ.

సీ॥ కర్మబంధవిముక్తి♦గాంచు నెట్లి మ్మేటి, కర్మము ల్పావరింపఁ ♦ గాంచి నరుఁడు
అవి దానిఁ బెనుచు నం♦చరయఁడు త్వన్మాయ, యాయవిద్యకు మూల♦మగుటఁ జేసి

నిశ్చలక్షేపంబు ♦ నియతిఁ జిత్తం బెప్డు, నీపదధ్యానంబు ♦ నెఱిఁ దనర్చు
నపుడె నకేమన ♦ నర్థావహం బది. నానానిబంధావి ♦ నాకృతంబు
గాన నీవు పాద ♦ కమలయుగ్మము నేను, గానవచ్చొ నొందు ♦ గాంక్ష సేయు
నొల్ల నిం భావ ♦ మొలయుంతు నిత్యసం, సేవనంబె తః కు ♦ జీవనముగ. ౨౩౬

మ॥ తల నీయంఘ్రుల నొవఁ దద్రజము తీ ♦ ర్థ బాడి సర్వాంగము
ల్వేలయ న్వ్రత్తనుస గిత స్మరము లే ♦ వేళ స్త్ర క్రియార్చలన్
మెలఁగ స్నీమకన ల్వినం జెవులు ని ♦ న్వీక్షింక గన్ను ల్వని
ర్మలగీతి స్తుతిఁ గూర్ప వాణియుఁ దలి ♦ ర్పఁ జేసి లాలింపవే. ౨౩౭

ఆ॥ నీమ భక్తు లున్న ♦ నెలవున కరుగంగ, నెమ్మి వారిఁ గూడి ♦ ని న్నుతింపఁ
గనెసువాఁడు పాత ♦ కవ్రజ మెడలించి, ముక్తిఁగాంచు నిత్య ♦ మోద మెసఁగ.

క॥ అలుం బిడ్డలు సంపద, లేలా త్వత్పాదభజన ♦ మే సౌఖ్యము నా
పాలుగఁ బొనర్ప నిమ్మెయి, జాలిటి సంసారబంధ ♦ సంక్షయకృతికిన్. ౨౩౯

క॥ కసు బడలితి సంసృతిఁ బడి, విడఁగంటి న్నిన్నుఁ గాంచి ♦ విశ్వాత్మ! యింకన్
బెడఁదోఁయకు మొం డొకఁడే, నడుగం ద్వద్భక్తిభిక్ష ♦ నర్థి నొసఁగవే. ౨౪౦

ఆ॥ అనిన సంతసిల్లి ♦ యర్కజుఁ జేసాచి, కదియఁ దార్చి బిగ్గ ♦ గౌఁగిలించె
రాముఁ డతఁడు దుష్కృ ♦ తామయదూరుఁడై, చాల నెగడఁగనె వి ♦ శాలనయన!

మ॥ కృతకృత్యత్వము గంటి తత్త్వ మెడఁద ♦ స్గల్గొల్పి తిబ్బంగి ని
న్నితరు ల్పోలఁ గలారె రాజ్య మిపుడే ♦ యేలింతుఁ దొల్లింటి యా
వెత లెల్లం దలఁగంగఁ గాంచెదు ధృతి ♦ న్వేవేగ నాదృష్టి కా
పతితుం బాల్పడఁ జేయఁ జూడు మవల ♦ న్బాణాగ్ని పా ల్సేసెదన్. ౨౪౨

క॥ కిష్కింధదారి సూపుము, నిష్కించనుఁగాఁ బొనర్తు ♦ నీపగతుని శో
చిష్కేశనిభాస్త్రంబున, పుష్కలప్రియవచనుఁ జేయఁ ♦ జూచెదె నన్నున్. ౨౪౩

ఆ॥ అనుచుఁ బలుకుచున్న ♦ యాజగన్మోహను, సుహుల నెఱికిఁ జిక్కి ♦ సూత్నకలనఁ
దనరి వారిఁ గొంచుఁ ♦ దత్పురవనవాటి, కరిగె భానుసూనుఁ ♦ డబ్జవదన! ౨౪౪

— ♦ సుగ్రీవుఁడు రామలక్ష్మణులతోఁ గిష్కింధ కేగుట. ♦ —

తే॥ వృక్షమండాంతరస్థు ల ♦ ప్పీరు లనువ
ద్వారతల మంది రవిజుండు ♦ తటిమి పిలువ
నైంద్రి యుద్ధప్రియుఁడు మదా ♦ హతుఁడు తోఁ నె
యురుగు దెంచెఁ గడంక ది ♦ వ్యాళిసేవ్య! ౨౪౫

క॥ ఆయోధన మాయినపుర, కాయె న్వ్యాయామ మరయ♦సంపదనిచ్చై
హేయనపథమున బుధభా, మేయగ్రహములకుఁ బోలె♦మితసంభాషా! ౨౮౭

వ॥ అట్టియెడ. ౨౮౮

ఆ॥ అశ్వినులకు నట్టు♦లవ్వాలి కొక్కంత, యంతరంబు చూపు♦లందు లేక
కలికి శర మమోఘ♦మాపట నేఁ బూనొ, యనుచుఁ దడసె రాముఁ♦డమరవంద్య!

ఆ॥ వరముకలిమి బలము ♦ వర్తమానము గాఁగ
మిగులఁ గ్రాలి వాలి ♦ మిత్రసుతుని
ముష్టితలనిహతుల ♦ మొత్తొని నొప్పింపఁ
దెరలి రక్తసిక్త ♦ దేహుఁ డగుచు. ౨౮౯

క॥ మదమత్తి త్రొల్లిఁటి యాశ్రమ, పదస్థలిం జేరఁగ శ్రమము♦బాపికొనము పో
వ్రిదికితి వని యవ్వాని, న్వదలి హరిప్రభుఁడు నిజని♦వాసం బెనసెన్. ౨౯౦

—♦ శ్రీరామ సుగ్రీవ సంవాదము ♦— —

ఉ॥ ఆదట రామలక్ష్మణులు ♦ నాకంగసూతియు భానుసూనునిం
బోల్చిది మెలర్పఁ దేర్పఁ జనఁ ♦ బోఁడిమి చేడ్పడ నాన పిల్లున
న్మోదము వీడి నెమ్మనము ♦ నొవ్వగ నెవ్వగ నున్న వాఁడు సీ
తాదయితుం గనుంగొనుఁడుఁ ♦ దద్దయు రోసము పొంగ నిట్లనున్. ౨౯౧

ఆ॥ ఎదిరి పాలు నేయ ♦ నేల నీ వింతకుఁ, జాలపోటు పగ్గ ♦ సటిచి మిన్న
కున్న నేమి యనుచు♦నొదుఁగ నాయునుజుపో, నవల నీతలంచి♦నదియు కాదె.

క॥ సఖ్యము తెలఁ గిట్టిదె పగ్గి, త్యాఖ్యానము సేసి తొల్కొ ♦ యానంగరముల్
ముఖ్యాముఖ్యత లరయ కు, పాఖ్యాన మొనర్ప నిట్టు ♦ లయ్యెన రామా!

క॥ నీకులము స్థలము ధృతి మహి, మాకూతం బ్రథజనస ♦మాదృతిఁ గని నే
నాకాంక్షించితిఁ గాకే, పాత్రికృతుఁడవొ యనిన నెలవ ♦ బాయఁ దలఁతునే.

తే॥ అనిన నాతని యడరున♦కడలి రాముఁ, డన్న! యొడ్డు పొడవు రూప♦మున్న తీరు
నొక్కఁ డనవయి కనుపట్ట ♦ నోజ దక్కి, స్త్రీయమాతివంక శంక ని ♦ ల్లేయనైతి.

క॥ నీకొండు పొసఁగ నేనియు, నాకడిమి పెడంగ నైన ♦ నగరే యొరు లిం
కేకలనఁ గడవఁ జాలుదు, శోకాంబుధితోడి దుర్య ♦ శోనిర్ఝరిణిన్. ౨౯౬

ఆ॥ ఆడి తప్పనేర్తు ♦ రయ్య! రాఘవు లొంట
నోట గలదె తమకు ♦ నుర్విలోన

హృదయ మెఱియ నయ్యె ♦ నిట్టి యీ తులమట
కే మనంగ నేస్తు ♦ నెఱిఁగి యెఱిఁగి. ౨౫౮

క॥ అని చిక్కని నగఁట నిడి, యనునయమునఁ దేవ్ర యింక ♦ నఱుము మొకట పే
వనటఁ దొలఁచెద గుఱు తఱు, తను తనరఁగఁ జేసి లక్ష్య ♦ తాత్పర్యమునన్.

తే॥ ఇంక శంకింపఁ వలవ దో ♦ యినతనూజ!
పిలుపు మీాతఱిఁ బోవఁ డా ♦ బిరుదు మరలి
మఱలఁ జనుపెంచి నాచూడ్కి ♦ మలసె నేని
నింతయు నెఱింగి యే వచి ♦ యించువాఁడ. ౨౫౯

శా॥ సౌమిత్రీ! గజపుష్పిక న్గుసుమల ♦ త్యన్నంబె యుద్దాన సు
శ్రీశాంతం బొనరింపు మీాతని మెడన్ ♦ శ్రేయమ్ము నేఁ గూర్తు ను
ద్దామావ్రిఖ్యుఁ డటంచు రాజ్యరమ తా ♦ దివ్యంబున న్మించి యు
ద్దామశ్రీ విలసిల్లఁ జేయ నగు చం ♦ దం బిబ్బ చె న్నొందఁగన్. ౨౬౦

—♦ రామాజ్ఞచే లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవు నకుఁ బుష్పమాల నంచుట ♦—

క॥ అనిన నా్రిముని యానతి, ననఘుఁడు లక్ష్మణుఁడు తన్మ ♦ హారంబున స
మ్మాన మునిచి తీర్పొలర్పఁగ, ఘనకౌతూహలము పొనరఁ ♦ గావించుటయున్.

తే॥ అతఁడు వక్షత్రిమాల ము ♦ న్నలమికొనఁగ
రాక నుదయించు చంద్రుని ♦ రాకరించె
మించె నట్లు బలాకాలి ♦ కాంచితమ్ము
సాంధ్యమేఘమ్ము పోసప్ ♦ సాదలలిత! ౨౬౧

క॥ అంతట లీలానిధి శ్రీ మంతుఁడు రఘురాముఁ డెలయు ♦ మాలిమిమై భా
స్వంతు సుతుఁ జేర్చి నంతను, మెంతయుఁ దనరారఁ దరలె ♦ నింద్రిజు పురికిన్.

మ॥ శరములు స్వర్ణపుంఖములు ♦ చారుతరం బగు చాప మొప్ప నా
స్మరరుచిరాంగుఁ డమ్మయి న ♦ సారత వగ్రిసరుండుగాఁగఁ దో
వరిగిరి తమ్ముఁడు నన్విజుఁ ♦ డంజనసూనుఁడుఁ గక్కువారు ము
ప్వొరును పవమత్సకత్వ మును ♦ పొంపిరివోవఁ దటంపు లుబ్బఁగన్. ౨౬౨

—♦ రామలక్ష్మణులతో సుగ్రీవాదులు మరల కిష్కింధ కరుగుట ♦—

తే॥ అలయ లలరారఁ గనువారి ♦ నాహరింపఁ
జాలి నలువొందు మేలి వృ ♦ క్షముల లతల
మహితరసపూర మొప్పార ♦ మగనిఁ జేర
నరిగెడు తరంగిణులఁ బ్రిసా ♦ దాధ్యగతుల. ౨౬౩

ఉ॥ అందము చందముం గలుగు ♦ హేముఖమ్ముల్ శిఖరంబులు స్థిరల్
పొందిన పూపొద ల్లెసరఁ ♦ బోఁడిమి నెక్కొను భూధరమ్ములన్
మందవిహారిగంధవహ ♦ మానితపద్మవనాంతశోభిసం
స్పందిమిళిందఝంకృతుల ♦ సద్రసపారసరోవరంబులన్. ౨౬౬

ఉ॥ అండలు దండలున్ సరసు ♦ లై తమ కుండఁగ హంసచక్రకా
రండవముఖ్యనీరఖగ ♦ రాజివిరాజితనాదమేదురా
ఖండితశాద్వలోత్కమృగ ♦ కాండవిఖండితకందమత్తవే
దండవిహారవర్తనుల ♦ తాపసిశోభితటస్థభూములన్. ౨౬౭

క॥ కాంచుచుఁ గాంచీరవము, ఖ్యాంచితవిలసనవిభావ ♦ నావహనగశా
ఖాంచలవిహారద్విహగవి, పంచీపంచీకృతిప్ర ♦ వృత్తి నరయుచున్. ౨౬౮

క॥ సుగ్రీవుఁ డాగ్రీవం బను, నాగ్రీవ మెడల న్వసించు ♦ త్కర్ముండై తా
నగ్రిమస్మృతి వివరింపఁగ, నాగ్రీవాపతితేజుఁ డట్టు ♦ లరిగె మృగాక్షీ! ౨౬౯

క॥ కొండొకెడను వృక్షషండా, ఖండితవనమండలమ్ము ♦ గాంచి నవీనా
ఖండలుఁడు రాముఁ డిట్లనె, మెండగు కౌతూహలమున ♦ మేనాతన యా! ౨౭౦

తే॥ గగనవీధికిఁ దోలుకారు♦మొగిలువోలెఁ, జాలి యున్నది యియ్యది♦ సరసితలమున
కొప్పు గూర్పంగఁ గదళీప్ర♦యుక్తయుక్త సాంద్రచంద్రకితాగమ♦షండమగుచు.

క॥ దీని తెఱం గెఱిఁగింపు మ, దీనప్రతిభాసఖా! మ ♦ దిం దెలిపి యనం
గానవమున నడ దనరెం, గా నని రఘువరుఁడు మెచ్చఁ ♦ గా నవఘనశిఖీ.

—♦ సప్తఋష్యాశ్రమము ♦—

తే॥ అనఘ! సురరాజమందిరో ♦ ద్యాన మల్ల
ననుచు నాశ్రమ మిది శ్రీమ ♦ దాసనంబు
స్వాదుఫలమూలరసనార ♦ సంశ్రయంబు
కుసుమసుకుమారతరులతా ♦ గుంభితంబు. ౨౭౩

ఆ॥ సప్తసప్తినిభులు ♦ సప్తజనాఖ్యులు, సప్తసంఖ్యఁ దనరు ♦ సన్మునులు ప్ర
సక్తి సప్తవర్ష ♦ శతములు వ్రతనిష్ఠ, నలిపి రిందు రామ ♦ చంద్ర! వింటె.

ఆ॥ ఏడునాళ్ల కొకట ♦ నింత గాలి భుజింత్రు, గాంత్రు నీట నుండఁ ♦ గాఁ బ్రశస్తిఁ
దలఁగ కుందు రెపుడుఁ ♦ దలక్రిందుగ వనాధి, వానవియతి వారు ♦ ధీపమేత!

క॥ సశరీరస్వర్గమన, మ్మొ శశిప్రతిభాసియశులు ♦ మొనసిరి వారల్
విశదమవుఁ దత్ప్రభావా, తిశయం బిప్పటికి సంప్ర ♦ శీతవికాసా! ౨౭౬

ఉ॥ పట్టనికోట ప్రై తరుల ♦ వేశితసంవృతి గట్టిసేయు ము
న్నట్టులె యుండు నేఁటికి సు ♦ రాసురకోటుల కప్రధృష్యమై
నెట్టన నిందుఁ జొచ్చి వెలి ♦ నెక్కొనఁ బోవ దొకండు జంతు వే
పట్టున మూఁడు వహ్నులును ♦ భాసిలు ధూమము మిన్ను ముట్టఁగన్. ౨౪౭

ఆ॥ దివ్యగంధ మెక్కు ♦ తెఱఁగునఁ బొసఁగుచు
నుండు భూషణముల ♦ నొలయు ధ్వనులుఁ
దోఁచు సాత్త్వరములు ♦ తూర్యనిస్వనములు
మధురమధురములుగ ♦ మలయు నెపుడు. ౨౪౮

క॥ వందన మొనరింపుము శ్రిత, మందార! ప్రపత్తి మాని ♦ మండలి నెడఁదన్
బొందించి యిప్పాలమునకు, సందర్శం బొప్ప ననుజ♦సహితుఁడ వగుచున్.

ఆ॥ ఏశరీరధారు♦లేని నిం దమ్మహి, తాత్ములకు నమస్య♦లాచరించు
వారొ వార లెనయఁ♦బోరు దొసంగుల, నఖిలసిద్ధిపదము♦లందఁగలరు. ౨౫౦

తే॥ అనుచు రవిజుఁ డెఱింగించు ♦ నాత్మణంబె
సానుజుం డయి తత్త్వన ♦ క్షాత్ముఁ డగుచు
నత్తపోధనులకు మ్రొక్కి ♦ హర్షకలనఁ
దనరె శ్రీరాముఁ డత్తఱిఁ ♦ దరళనయన ! ౨౫౧

క॥ అన స్తజనాశ్రమ మటు, లానంభృతయశులు గడచి♦యవ్వలఁ జని స
త్ప్రాసాదమహిత కిష్కిం, ధాసంజ్ఞక వాలిపాలి♦తం గనిరి పురిన్. ౨౫౨

క॥ వాలిదెసం గుపితుండై, వాలిన మగఁటిమిఁ బ్లవంగ♦వరుఁ డిట్లని నా
స్ఫాలన మొనర్చి యుబ్బుచు, శ్రీలలితము రఘుపృథుకముఁ♦జేరి జితారీ!

సీ॥ హరివాగురావ్యాప్త♦యదె కంటె తత్ప్రకాం, చనతోరణాంచిత♦ఘనపతాక
దృఢబహుయంత్రాఢ్య♦దీపితమణిరత్న, వైద్యుతకలనావప్ర♦వర్ధమాన
వాలిపాలిత యగు♦వరపురి రిపుఁ డందు, వఱలుచునున్నాఁడు♦వానిఁ జెనయ
రారు సురాసురు♦లాప్రియిడి వెట్టెదు, నొడ్ల నీతఁడు వర♦మోజఁ బెనుప

దేవ ! నీవప్రతిష్ఠఁ ♦ దీర్పఁ బూనుము తఱి
యిదియ తడయ వలవ ♦ దింక ననిన
రవితమాజుతోడ ♦ రాఘవేంద్రుఁడు వల్కె
నుత్సహానము నెఱియ ♦ నుల్లసిల్ల. ౨౫౪

చ॥ పిలువుము వైరి నిద్దె నెడ ♦ పెట్టక పేర్కొని యాతఁ డల్కమైఁ
గలవర మందు మున్ను నతి ♦ కాక రణప్రియుఁ డుద్ధతుండు నీ
పలుకు సహింపఁ డంగ ల ♦ పజ్జను యుక్కునఁ జటాలునం జలం
బలయఁగ వచ్చు నిక్కమిదు ♦ కే నది గాంచి మదం బడంచెదన్. ౧౮౫

క॥ నాదృష్టిపథమునం బడి, యాదట మఱలంగఁబోవఁ♦ నంతిపురికి వాఁ
డే వెసఁ బోరయక మనిన, న్నా దర్పము నగుదుగాక♦నలినాప్తసుతా ౧౮౬

తే॥ హానరుపడియుంటి పీగఁ ♦ వృష్టికతన
ని న్నదిరఁ గాంచి కర్షమ్ము ♦ నెఱి ఫలింపఁ
జేయుదుఁ బొసంగు తఱి మేలి ♦ చేన విడిన
యమ్మొలక పైరు పర్జన్యు ♦ నట్లువోలె. ౧౮౭

చ॥ అని రఘురాముఁ డుత్సహాన ♦ మందఁ బొసర్చిన నుల్లసిల్లె యా
య్యినతనయుండు తేజము న ♦ మితముగా నలలం దనర్చు న
బ్ధినిఁ ద్వరగర్జల న్మొగిలుఁ జే ♦ రొక్కనఁ జేయుచు నైరిఁ జేరె న
య్యనువున రోదసీకుహర ♦ మాగున్ఁ శ్రీయుతోనాఁగ నుద్ధతిన్. ౧౮౮

తే॥ రాజవిప్లవమున నిల్వ ♦ రాక తెరలు
కులసతుల యట్టు లాలు ది ♦ క్కుల భ్రమించె
గతరథాశ్వంబు లట్లు మె ♦ కములు వఱచె
లుప్తపుణ్యులగతిని ఖ ♦ గ్గులు లిలఁ బడియె. ౧౮౯

ఆ॥ అంతిపురి సుఖాప్తి♦నలరువాఁ డచ్చోని, కూర్మిరనాద మరసి♦కుపితుఁ డగుచు
నెగువఁ జూడఁ దార♦మగని సాహస మెంచి, యిట్టు లనియె విదిత♦మెఱుకపడఁగ.

—♦ తార వాలిని యుద్ధమునకు పోవల దనుట. ♦—

సీ॥ అలుక పీనుముభుక్త♦మగు ప్రజంబునుఁబోలెఁ, గర్జ మెంచుము తొంటి♦గతిఁ దలంపఁ
బోకుము పెన్ప్రాపు ♦ లే కీతఁ డిప్పటి, కిప్పుడె తొడరంగ ♦ నెట్లు వచ్చు
జర్ఝరితాంగుఁడై ♦ శాంతి వాయకమున్న, పిలుచుచునున్నాడు ♦ పేరుపెట్టి
తలఁకులేమియు మేటి ♦ దర్పమ్ము నెఱికల్మి, పింతలై బీరమ్ము ♦ విధ మెఱుంగఁ

జేయుచున్నవి కావునఁ♦జెనయవలవ. దొనరుపడఁ గూర్చుకొనుటయు నొప్పు నేల
దీర్ఘవైరమ్ము కాలమ్ము♦దేశ మెంచి, మమ్ము మనుపుము నాథ♦నమ్మతపుడు నెఱయ

క॥ ఏతావన్మాత్రుండే, నీతమ్ముఁడు బలువు గలఁడు ♦ నెఱిఁ జాలినవాఁ
డీతఁడెఁ దొడరుచునున్నా, డాతతబలుఁ డొకఁడు సాయ♦మై యొనయంగన్.

ద॥ అని యాఁగిన వీరుఁడ నై, యనికిం బిలువంగఁ బోవ ♦ నట్టి తలఁగు మీ
వని కడవఁజూడ నెట్టన, ననితరనయ తార యిట్టు♦లనె మెలపొలయన్. ౨౯౩

సీ॥ వానరేశ! విను నాదు♦పలు కంగదుఁడు చెల్పె, నింటి దాశరథి ప్రవీణుఁ డర్ప్రఁ
దితిఁ డయోధ్యాధిపుఁడం(డ్రి♦యనుపఁ దమ్ముఁడుఁదాను, జను దెంచి కానన♦మ్మునవసించి
దుష్టనిగ్రహమును ♦ శిష్టపాలనమునుఁ, బొనరింప నమ్మేటి ♦ పోలు పెఱింగి
యాగామిఁ గొలిచె నీ♦యనుజన్ముఁ డన్నెఱీ, నగ్నిసాక్షిక మయి♦యమరె సఖ్య
మమ్మహాత్ముఁ డొసఁగె ♦ నభయమ్ము నీవెత, క్రీర్తి మేలి సిరికిఁ♦గూర్తు ననుచు
దానఁ జేసి యిట్లు♦తెఱుముచున్నాఁడు. తనదు రాణ వెలయఁ♦దపనసుతుఁడు.

క॥ రక్కసుఁ డెడయించిన తన, మక్కువగల జనము జాడ♦మలయ నితఁడు నీ
చక్కటి పగఁ దీర్ప నతఁడు, నక్కరణిం బ్రతిన దెలిపి ♦ రని నే వింటిన్. ౨౯౫

చ॥ పరబలముం జెరల్పఁ దన ♦ పక్షముఁ గాచికొనంగ నాగుణా
కరుఁడు సమర్థుఁ డాశ్రితసు ♦ కల్పక మాపదుపేత తారకుం
డరిగణభీముఁ డారఘుకు ♦ లాగ్రణి రాముఁడు దోడుగా సురా
సురులకు శక్యమే తపన ♦ సూతి నెదిర్చి రణం బొనర్పఁగన్. ౨౯౬

మ॥ తొడరంజూడకు మమ్మహాత్ము స్వక మా ♦ దోర్దర్పము న్నమ్మి యే
మొడనేని న్దనసాహసిక్యమున మే ♦ లెంచంగ నా నెట్టు లి
ప్పుడమిం గావ జనించినాఁడు హరి యీ ♦ పొంపొప్పఁగా నంచు నే
ర్పడ నూహించి తలంగు మయ్య నఘునిం ♦ ప్రార్థింపు మిష్టార్థివై. ౨౯౭

తే॥ నీదుపౌరుష మరయని ♦ నెఱియ కాదు
తొడరి నినుఁ దూలపుచ్చెడు ♦ దొసఁగు గాదు
కోపగింపకు మోనాథ! కోసలేంద్రు
రాము నెదిరించి యిల మన ♦ రాదు సుమ్ము. ౨౯౮

క॥ వైర ముడిగి సీతమ్ముని, సారబలుని యౌవరాజ్య ♦ సంపద కభిషే
కారూఢిఁ గూర్పు మియ్యది, నేర దనక నాదు పలుకు ♦ నెఱిగను మధిపా!

క॥ శరణార్థిసులభుఁ డారఘు, వరుఁ బ్రార్థింపుము సుఖైక ♦ వశ్యుఁడ వగు మీ
వెరపున ననుసుతుఁ గులముం, బరిరక్షణముం బొనర్చి ♦ పాలింపు మిలన్. 300

తే॥ అనుచు సాశ్రునయన ♦ యై యంఘ్రిలం బడి
యొత్తి వేఁడ నాతఁ ♦ డువిదఁ గ్రుచ్చి
యెత్తి యూరడించె ♦ యిట్లనెఁ గాలక
ర్మములు తనదు తెలివి ♦ మఱువు పఱుప. 30౧

—♦ వాలి తారనూజడించి యుద్ధమునకు వచ్చుట. ♦—

ఆ॥ ఇట్లు భీత వైతి ♦ వేల బాలికా యిక, పట్టి వత్తుఁ జగతు ♦ పా [illegible]టించి
యగుచు నన్ను నాఁగ ♦ నరిపికమహాంతి వై, పిలువఁ బోవకున్నఁ ♦ జె [illegible] సెడదె.

ఉ॥ ఏనును వింటి రాఘవుఁ డ ♦ నిద్ధృతిఁ [illegible] మూజ రాజనో
దానుగృహీతదేహుఁడు మ ♦ [illegible] దమ్ముతుఁ [illegible]
తాన్వృతవృత్తు లమ్మహాత్ము ♦ [illegible] భక్తిగ [illegible]
మ్మానితుఁ గొల్తు నన్నసుచు ♦ మా [illegible]! నీ కనుమాన మేటికిన్. ౩౦౩

కం॥ అండజవాహనుఁ డతఁడె, యుండినఁ [illegible] తెత్తు నెఱిఁగి మొంసై యున్నఁ
జెండాడుదు నయ్యారుపురఁ, జండితనము [illegible] నెమర్చ ♦ జలజాతాక్షీ! ౩౦౪

ఉ॥ ఇంకఁ జగతు [illegible] ♦ నే వేఁడ నవ్వానిఁ, [illegible] జేఁసుఁ ♦ బంచమాట
లాడ నేల మెల్ల ♦ యుంసియు నరసిక. వ్య [illegible] ధైర్య ♦ [illegible] వెలితిపడఁగ. ౩౦౫

కం॥ ఇర వెడలకుండుమీ నీ, వరతనయుఁడు [illegible]లఁడు వంశ ♦ వన్నెసుఁ డిటఁ దెం
పరు లరులఁ గెలిచి నేను, స్థిరత్వముం గాంతు వనటఁ ♦ జెందకు మబలా! ౩౦౬

ఆ॥ అని యుదారఁ దార ♦ నాతఁ డూరడిలంగఁ
బలికి యుఱికె ననుజు ♦ పైని మమికె
వాఁడు నన్న బలువు ♦ పాటొపకయ రఘు
రాము బలిమి నమ్మి ♦ రాజవదన! ౩౦౭

—♦ వాలిసుగ్రీవుల యుద్ధము. ♦—

కం॥ ప్రతిగిరిభేత్తలకు న, ప్లాతి మెఱుఁగసీని కడఁక ♦ నతిభీషణమై
యతారిసదోష మై గిరి, పుత్రీ! యాయిరుపురకును ♦ బోరతి మొప్పెన్. ౩౦౮

కం॥ త్వరపెట్టుచు నొండొరులం, బొరి వెట్టి కుదించి వైచు ♦ పొంచె నెఱయుచున్
బొరిపొరిఁ బిడికిఁటిపోఁటుల, దెరలించుచు నొదిఁగి కదియు ♦ తేఁకువ గనుచున్.

ఆ॥ సరిగఁ బోర వరము ♦ శక్తి వాలికి బల్మి
హెచ్చు బడలి రవిజుఁ ♦ డింత నంత
రాముదెసకుఁ జూడ్కి ♦ వ్రాలంగ నన్నతోఁ
బెనఁగులాడుచుండెఁ ♦ బృథునితంబ! ౩౧౦

వ॥ అయ్యెడ నారఘుకేసరి కిశోరంబు. ౩౧౧

ఉ॥ ఎప్పుడు చూచెనో సమయ ♦ మెట్లు గణించెనో జ్యాపరిచారణం
బెప్పగిది ఘటించెనో య ♦ నీదృశ మా శరవర్య మెమ్మెయిన్

చెప్పునఁ గూర్చినో తెలియు ♦ దేవునకే యది వాలి వక్షమం
దప్పుడె క్రొత్తఁగాఁ గలి ♦ శాహతి శైలము వోలె వ్రాఁ డటన్. ౩౧౫

ఆ రాముఁ డైంద్రిబాణ ♦ రాజంబునన మొందిరిఁ
బుడమిఁ ద్రోఁచి యంత ♦ బోధసేసెఁ
గారణంబుఁ గదిసి ♦ కాని యడంగదు
కార్యవస్తు వనుచుఁ ♦ కంజనేత్రి! ౩౧౬

ఆ॥ కదలెఁ గడలు బాణ♦గతికి విమానాళి, మిడిసిపడె నతండు♦మిట్టిపడఁగ
వడఁకెఁ బుడమి వాఁడు♦వ్రాలంగ ఘూర్ణిల్లె, సద్రిగుహలు నాతఁ♦డఱవఁ దెఱవ

సీ॥ మేఘకాలము క్రిఱ♦మేదినీతలమునఁ, బఱచిన గోత్రభి♦ద్ధ్వజ మనఁగఁ
బున్నెంబు పొలివోవఁ♦బుడమిపై వ్రాలంగ, నైన యయాతిభూ♦జాని యనఁగఁ
గల్పావసానని♦ర్గతికత్వమున నేలఁ, బడిన యాదిత్యబిం♦బం బనంగ
దక్షరోషంబునఁ♦దవిలి భదుర్రం జేయ, మేను వైచిన యజ్ఞ♦మృగ మనంగ

నడచి విశ్రాంతిఁ గనిన దా ♦ వాగ్ని యనఁగ
నమ్మహాసత్త్వుఁ డెడలియు ♦ నలఁతిపడక
విస్మయ మొనర్చె నారఘు ♦ వీరులకును
నరవి వీక్షించు నంబర ♦ చారులకును. ౩౧౭

ఆ॥ శరము పుంఖ మెనసి♦స్వర్ణపుష్కరమాల, యింపొరిదత్త మెఱుఁగు♦లీనుచుండఁ
దత్ప్రసక్తిఁ బ్రాణ♦ధారి యై యతఁ డుండె, మేనికాంతితోడ♦మించుఁబోఁడి!

క॥ సంధ్యాపయోద మట్టు ల, వంధ్యపరాక్రముఁ డతండు♦వ్రాలినచో నై
ర్గంధ్యమ్ము పొదలఁ గపిలో, కాంధ్యము చూపట్టె ననఁగ♦నయ్యెఁ బ్రియసఖి!

తే॥ ఒక ముహూర్తమ్ము మైకమ్ము ♦ నొంది తెలిసి
దెసలు పరికించి కొండొక్క ♦ దెసకు మరలఁ
దనదు సుకృతమ్ము తఱి వేచి ♦ తారసిల్లి
రూప మొందిన తెఱఁగు ని ♦ రూపణముగ. ౩౧౮

—♦ వాలి శ్రీరాము నెగ్గు లాడుట. ♦—

సీ॥ వలచేతి తూఁపు డా♦వలిచేతి కార్ముకం, బరిదురాసదుఁ డితఁ♦డంచుఁ దెలుప
వల్కలాజినముల♦వరుస జటాచ్ఛట, లాశ్రితావనదీక్ష♦ననువదింప
మిఱుమిట్లు గొలుపుచు♦మితిమీఱు తేజమ్ము, నిఖిలాతిశాయిత♦నిర్ణయింపఁ
గారుణ్యరస మొలుక♦కల్యాణదృష్టు లం, య్యనజానుజుల వంక♦నిరవుకొనఁగ

లలితదూర్వాదళశ్యామ ♦ లంబు మేని
మస్రిదిమ నిజవనమాలాను ♦ మాపకముగ
నున్నతి మురమ్ము దీర్ఘబా ♦ హువులుఁ గలుగు
నమ్మహాపూరుషుఁడు చూచ్చె ♦ కన్నె గిరిజ! ౩౧౯

క॥ నివ్వెఱపడియును నవ్వగ, దవ్వరయఁగనీని కష్ట♦దశలఁ జేష్పడి తా
నవ్వేలనున ధృతిసెడ నతిఁ, డవ్వనజాతాక్షుఁ గాంచి♦యనె నిట్లు సఖి! ౩౨౦

మ॥ తగునే నీ కిది మానవాన్వయము శు ♦ ద్దం బందు జన్మించి మే
లగు క్షాత్రంబున మించి కొండొకనితో ♦ నాయోధనాసక్తి నుం
డఁగఁ జాటొంది మొఱంగి వేఁచి యిటు క ♦ ట్టా తీవ్రబాణంబునన్
బగ సాధింపఁగ నేమి నేర మిచటం ♦ బాటించితో నాకువా! ౩౨౧

ఆ॥ క్రోతిఁ జంప నీకుఁ♦గోరిక బొడమిన, నని యొఘత్తు న్యు నుగుట♦వ్యర్థ మయ్యె
వ్యాధధర్మ మేని♦వఱల దన్యాసక్త, మైన మెకము నేసి♦నంతె రామ! ౩౨౨

క॥ నమ్మితి ధర్మిష్ఠుఁడ వని, యమ్మెయిఁ గాకున్నఁ బోలుతె♦నారసి నిన్నే
రెమ్ముకొనఁ జూచి యాతని, ది మ్మవ్వల నెడలఁజేయు♦తెరు వెడయుమనే.

క॥ ఎదురుపడి న న్నదల్చినఁ, గుదు రగు నీపౌరుషంబు♦గూర్చిన వెర వ
య్యదనున నే మయ్యెడినో, విదితం బగు లోకమునకు♦విస్పష్టముగన్. ౩౨౪

క॥ నాచేసినయపకారం, బేచతురతఁ గాంచఁగంటి♦వినతనుజాం డ
ప్తేచాయఁ జేసె నుపకృతి, దాచిన ఫల మేమి చెపుము♦దశరథతనయా! ౩౨౫

ఆ॥ ఎంత కాల మేలె ♦ నిల నాతఁ డెమ్మెయి, మే లొనర్చెఁ బ్రజలు♦ మెకొనంగ
నట్టి ధర్మమూర్తి♦కనఘున కేళంగిఁ, బొడమితో కొ ప్రథితి♦సెడఁగ రామ!

ఆ॥ రావణుఁడు హరించె ♦ రాణివానం బని, తగినవాని నేర్చి ♦ తార్చికొంటి
వితని సాయ మేల ♦ యే నైన నవ్వానిఁ, బురిని సీతఁ దెచ్చి ♦ పొంత నిడనె.

క॥ అద్దుష్టుఁ గెడపి పావని, సద్దేవి సితాశ్వతరిని ♦ నజునకు హరియ
ట్లద్దిర యొన నర్పింపనె, కొద్దిపడితి వేల దీని ♦ కొఱ కినవంశ్యా! ౩౨౮

ఉ॥ నీచపుఁ గృత్య మం చనక ♦ నీ వొనరించితి కాని దీన నీ
కేచతురత్వ మేర్పడియె ♦ నిందును నందును దుర్యశంబ కా
కాచపలుండవు ని న్నెరసి ♦ వందులకు న్ఫల మేమి కల్గునో
తోఁచనె యెంత మోసమును ♦ దోసము నొందితి వాజినందనా! ౩౨౯

తే॥ అనుచు నీరీతి భాషించు నా ♦ య్యింద్రిసుతుఁ గాంచి
పలికె సత్యవాది రాముండు ♦ ప్రౌఢి వెలయ
నెదిరివంకల దిట్టంగ ♦ నెఱిఁగి త్రైవఁ
దనము తప్పఁ బరయుచున్న ♦ ధన్యుఁ డగునె. ౩౩౦

—♦ రాముఁడు వాలిమాటలకు సమాధానము చెప్పుట ♦—

క॥ పెద్దల సంసేవింపక, తిద్దయు ధర్మమ్ము సరణి ♦ దాఁకొని కటు లీ
వృద్ధవిడి మాటలాడినఁ, గద్దా ఫల మింతవట్టు ♦ గానవు వింటే. ౩౩౧

శా॥ ఏమీ సోదరుఁ డోలి వాని వనితా ♦ నిల్లాలి నల్లాడఁగాఁ
గామిత్వంబున బల్మిఁ గొంటి వన ని ♦ న్నాదే వధింపంగ నీ
వే మానింపుము బిడ్డ శోడు స్నుష య ♦ క్కై బిమ్మ పుణ్బోఁడియుక్
గా మర్యాద చెడంగఁ దోఁచి మను నా ♦ కష్టు న్ఘను ల్మెత్తురే. ౩౩౨

మ॥ చెడుఁగుంగర్జముల న్బొనర్పఁ గనుచు ♦ న్శ్రేయంబు లక్షించుచున్
గడుదర్పించు శతుండు తత్ఫలముగాఁ ♦ గష్టంబు ప్రాప్తింప నె
న్నఁడు స్వీయ మ్మగు దోస మన్యులదె య ♦ న్యాయం బను న్దైవునిన్
దొడరుం దిట్టఁగ నంతమాత్రమున నే ♦ దుష్టత్వముం దోఁయునే. ౩౩౩

ఉ॥ తప్పు లొనర్చువారు నృప ♦ దండ్యులు దండితు లైన వెంటనే
ముప్పుల నొందకే సుకృత ♦ ముం బొనరించినవారి యట్లు దా
రొప్పుదు రుత్తమస్థితికి ♦ నోడరు లోకభయావహంబ యౌ
నప్పతి పాశబంధమున ♦ కామరసంస్తుతులందఁ గాంచుచున్. ౩౩౪

క॥ భరతుని శాసన మిప్పుడు, ధరఁ జెల్లెడు దానిఁ బూని ♦ తాత్పర్యమునన్
జరియింతు మేము దుష్టులఁ, బొరిగొందు మభిన్న మైన ♦ బుద్ధి వాకిందాం! ౩౩౫

ఉ॥ ఏ నిటు వేషధారి నయి ♦ యింతట నంతట సంచరింతు ధ
ర్మానుగుణోపపన్న మగు ♦ నర్థము మున్కొని శిష్టరక్షణం
బేని నశిష్టశిక్షణము ♦ నేనియుఁ జేయుదు దైన్యయుక్తులే
మానితు లట్లు దర్పితులు ♦ మాకు విరోధులు శక్రినందనా! ౩౩౬

ఆ॥ ఏఁ బ్రతిజ్ఞ నేసి ♦ యిట్టట్టు లొనరింప, నంతమాత్ర మనఁగ♦ నగుదు నెట్లు
వేఁటకాఁడు పొంచి ♦ వ్రేయఁడే మెకముల, ధర్మపాలనమ్ము♦తగదె వతికి.

ఆ॥ మెకము పాటి గాక♦మేకొన్న వరశక్తి, నొడ్డ చెఱువు గోరి♦యున్న నిన్ను
మొఱఁగి కూల్చితిని న♦మోఘమ్ము దేవతా, గౌరవ మ్మడల్పఁ♦గామి నిట్లు.

క॥ కాప్రన నమ్ములఁ బెనఁగితి, నీ వానిఁగ నేమి కలుషి•విక్లబుఁడనై
యావిధి యీవిధిఁ బెనఁగెను, దా [illegible] నెటుఁగను గర్వ•దోషము [illegible]! ౩౩౯

ఆ॥ ఏరి తీవ యడఁచు•[illegible], మరి జయించి [illegible]
జూడఁగొందు [illegible]లోక[illegible], [illegible] యి[illegible]•[illegible]నంతి.

క॥ [illegible]స్తుతి నికట [illegible], భావించ్చ భావికలనఁ [illegible]
ద్భావిని య[illegible] య[illegible]నె. [illegible] చను [illegible]! ౩౪౦

తే॥ అనుచు విస్పష్టముగఁ బల్కు • [illegible]
[illegible]హారుని పల్కు విని తామో • [illegible]
పనపడ నతిం[illegible]య [illegible] • భ[illegible] [illegible]
నిట్లు లనె వాలి తాటంకి • తేంమ హే[illegible]! ౩౪౧

—• వాలి [illegible] శ్రీరామ[illegible] స్తుతించుట •—

ఆ॥ కంటి నిన్ను రామ!•కల్యాణధామ! [illegible] మామకోహరుఁ డవ్వ•మనుకులమ్ము
పావనముగ నిట్లు పటితెంచినాడవు, భ [illegible] బాప్ప•బుద్ధి నెటియ. ౩౪౩

క॥ నాతప్పులు మన్నింపుము, శ్రీతరు[illegible]ర మఁ! నీదు•చెయిదము లరయ
న్నాతరమే చెప్పుము ధృతి, పాతక మెడ[illegible]గఁ ద్వత్త్వ•పత్తి మెసంగన్. ౩౪౪

తే॥ ప్రిధనమున బిట్టు బడలి త్వ • ద్బాణవేధ
వేదనాపీడితుండ నై • వెరవు లేక
పలికితిని గాక యమ్మెయిఁ • బావనాత్మ!
నీకు స్వీయులు భిన్ను [illegible] • న్నె టియుఁ గల రె. ౩౪౫

ఆ॥ ఎవని నంతకాల•మే తేర స్మరియించి, యెవని భవ్యనామ•మే పఠించి
పడయు బ్రిహ్మపదము•భ దాత్మ్యు డై నరుం, డట్టి నీపదాబ్జ•మంటఁ గలిగె.

ఉ॥ ఎన్నఁగరాదు దివ్యులకు • నేనియు నిప్పద మిట్టి [illegible] నా
పున్నెము నాయెదం బెరసెఁ • బూజ్యము నీశర మిట్టి నిన్ను నా
కన్నులఁ జూచుచుం దొడరు • కమ్మని పల్కులు వించుఁ ద్వత్త్వభా
వోన్నతి నెంచుచుం దను వ • హా! రఘునందన! వీడఁ గాంచితిన్. ౩౪౬

తే॥ నీదు కైంకర్యమున కల్మి • నెగడువాఁడు
నాకు సరివచ్చువాఁడు మ • న్నంగనుండు
వాని నంగదనాముని • వరద! ద్వత్కృ
పాబ్జమున నిడినాడ నె • ట్లరయు దొక్కా. ౩౪౭

క॥ వానిపాటఁ గలుగు ప్రేముడి, మేనిపయిం గాని సగము♦మేనిపయిన నే
నాని తనకుఁ బొసఁగదు నీ, వానిం బొనరించి యింక ♦ వదలుము రక్తిన్. ౪౯

క॥ వందన మొనరించెద శ్రీ, మందార! సమస్తలోక♦మాన్యచరిత! సం
క్రందననందిత యభయా, నందప్రద భవ్యమూర్తి♦నలినాక్ష! హరీ! ౩౫౦

చ॥ అని ప్రార్థించి సరోరుహాక్షసుతు నె♦య్యం బొప్పఁగాఁ జేరఁ బి
ల్చి నయంబొప్పఁ జరింపు మీహరికృపన్ ♦ శ్రీగంటి వర్థిష్ణుతన్
జనిరా వేల్పులు మన్నిపాళ్యవధిగాఁ ♦ జాటింపుమా వైరమున్
గను మాత్మీయులఁ గాంచు మోద మెసఁగం ♦ గా సర్వసౌఖ్యంబులన్. ౩౫౧

తే॥ తార నయవేత్రి యద్దాని ♦ తలఁ పెఱింగి
నీవు వర్తిల్లు మద్దాన ♦ నెరయు భద్రి
మంగదుఁడు నీకు నాకును ♦ నతఁడె సుతుఁడు
వాఁడు నీయాన మీఱెడు ♦ వాఁడు గాఁడు. ౩౫౨

క॥ ఆయుష్మంతుఁడ వగు మం, చాయింద్రవితీర్ణ మైన♦యధిసౌవర్ణ
ప్రాయము శ్రీయజమాల్యం, బాయదనున నాతఁ డతని♦కర్పణ సేసెన్. ౩౫౩

ఉ॥ ఆదట రాముఁ గన్గొని గు ♦ ణాకర! శ్రీకర! రామచంద్ర! యి
వ్వేదనఁ బాపవే శరము ♦ వేగ వెలార్చి త్వదీయపాణి యో
గోదితసంప్రసాదనము ♦ హేయాన్నతి నెక్కొనఁ ద్వత్పదమ్ము సం
మోదము మీఱఁ గాంతు భవ ♦ మోహనిరాకరణమ్ము పొల్పడన్. ౩౫౪

—♦ శ్రీరాముఁడు వాలి యిష్టంబుల నొసఁగుట. ♦—

ఆ॥ అనిన నందువాఁడ♦వత్యతిశయితము, పుణ్యలోకసుఖము♦పూజితుండ
వగుచు నిందు గొఱతఁ♦లని లేవు ప్రతిరూపుఁ, డంగదుండు ప్రాభ♦వాప్తి నెగడు.
క॥ నీవలనిగౌరవం బెట్టు, లీవఱ కతఁ డందుచుండె♦నినజునివలన
న్నావలన నట్టిమన్నన, లేవేళం గాంచు దీని ♦ కెఱియకు మెదలోన్. ౩౫౫

ఆ॥ అనుచు రాముఁ డుభయ ♦ మా శల్య మెడలింప
నైంద్రి మేను బాసి ♦ యింద్రరూప
మంది శని విముక్తి ♦ హరికరస్పర్శన
చ్ఛిన్నబంధుఁ డగుచు ♦ స్త్రీలలామ! ౩౫౬

ఆ॥ రామబాణనిహతి♦రణరంగమున వాలి, గూలినంతఁ గపులు♦దూలి తార
కెఱుక సేసి రెయిది యిద♦మిత్థ మని కార్య♦ భంగితోడఁ గూడఁ♦బద్మనయన.

శా॥ దేవీ! వాసరనాథమార్గ త్రిదివ ♦ ద్వీపంబు చేరి స్వర్గ
వాహిణ్యంబున నేలె నెల్లకప్రల ♦ స్నానార్థమేఁ దద్దయ్యె నే
నావారంబున కాన నేయ నగు ను ♦ న్మాదంబునం బోవ రా
దేవంక న్నను లేచి తోరంచితొని రా ♦ నేవి న్వాసం బోవఁగన్. ౩౫౯

ఆ॥ ద్వారములు బిగించి♦తారకవారల నెల్ల, పట్టి లంపు విడిచి♦ప్రాభవమున
కన్నడగు కుమారు♦నంగము రాజ్యాన, పట్టఁ జేసి మొంబు♦సేయవలయు.

ఉ॥ చాలుము మెల్ల యద్దమును ♦ సంపలిముం బొనరించ నింతకు
న్నేలయుఁ బొమ్మఁ జేర్చి సుది ♦ కేతులు మంతురులు నెల్ల నీ వను
న్నాలప మోసవెల్ల కిడ ♦ జ్ఞాతులు మన్నెవనాయ మెంచు నా
లో లలితాకృతి న్నృతి న ♦ లోలతఁ జిత్తవనంగూర్ప నొప్పగన్. ౩౬౧

క॥ చాలింపుము శోకము మదిఁ, గీలింపుము ధృతిఁ దకీయ♦కీర్తి వెలయఁగా
నేలింపుము నీకొమరునిఁ, బాలింపుము మమ్ము నిరి♦పత్ని ప్రాణేశ్వర్. ౩౬౨

—♦ తా శోకించుట. ♦—

ఆ॥ అనినఁ బతివిపత్తి♦యాయమ విని పెను, గాలి పేవఁ జెరలు♦కదళిపోలె
వాలెఁ దోడిసఖుల ♦ వారిపు నెమక్కొని, పలికె నిట్లు దీన ♦ పాలనాథ్య!

ఆ॥ ఏల రాజ్య మింక♦నేల సంతానంబు, పురము ధనము సర్వ♦భోగములును
నేల నాదు జీవి♦తేశుండు దివి కేగ, నతని మనికిఁ జేరు♦నరుగు నాకు. ౩౬౪

మ॥ అని చివ్వాలున లేచి ముక్తకచయై ♦ హావల్లభా! యంచు నా
ననము న్వక్షము మోదుకొంచుఁ గురకీ ♦ నాదానువాదంబునన్
దన యెల్లొప్ప సపత్నులున్ సఖులుఁ దోఁ ♦ డార్కొంచురా జన్యభూ
మిని డాయంజని నాథు మేనిపయి నె ♦ మ్మెన్వ్రేచి శోకార్తయై. ౩౬౫

ఆ॥ అడలె దయిత! యిట్టు♦లైతె మే మయ్యె నీ, యాదరంబు రతియు♦నాముకొనిరె
సారతరుణు లెదురు♦సనుదెంచి కాంచి న, న్ననదఁ జేసి తరలి♦నంతలోన. ౩౬౬

క॥ నీకన్న నాకయువతులు, నా కెక్కుడు గా రటంటి♦నాయమె తుదిటిలో
నాకన్ను మొఱఁగి వారల, యేకాంతముఁ గోర మగల♦యేఁకట తిరమే. ౩౬౭

మ॥ అరివీరు ల్బాగడొంద నిర్జరులు చా ♦ టందంగ నై కాంచఁ గి
న్నరు లెల్ల న్నతిగీతు లోలి నెఱప ♦ న్నాగంబునం బన్నఁ దెం
పరి వై నీవఱుమంగ ముజ్జగముల ♦ న్బ్రాపిణ్య మొప్పార నీ
సరి చూడ్కిం బడే నిల్వరించి మనఁగా ♦ శత్రుం డోకం డుండెనే. ౩౬౮

ఆ॥ పట్టిపైని ప్రేమ♦పలుకఁజాలెనె వానిఁ, నేమిసేయఁ దలఁచి ♦ తింతవట్టి
నాయదృష్టి నైన♦నాయమే యాతనిఁ, గన్ను లెత్తి కాంచ♦గాన కునికి. ౩౧౯

ఆ॥ యూథపతిఁ బాసి దేజులై♦యున్న యాక, కేణుకల భాతి నెగడరా♦నీతి నీదు
ప్రీతిఁ గాంచిన సుందరు♦ల్పిలిచి పీని, గారవింపంగ రాదె స్వ♦ర్గతమె సతమె.

తే॥ పీరచందనమున తావి ♦ విరులుకొనఁగ
నెగడు నెఱజాణ విస్లేల ♦ నేలఁ బొరలి
ధూళి వొరయంగ రక్తంబు ♦ దొరుగ నుంటి
వలఁతిగా నెంచి యింక నీ ♦ యువులు నగరె. ౩౨౧

క॥ క్షీణుఁడ వని నిన్నెడపె న, ధీర న్ననుఁ దలఁపరాదె♦దేవున కేనిన్
గారణము పక్షపాతమె, నేరం బననేల యంత♦నియతులు గలరే. ౩౨౨

మ॥ అని దిక్కుల్పరికించి కాంచె జలద ♦ శ్యాము న్మహాబాహుఁ బా
వననామున్ సుగుణాభిరాము వృతభా ♦ స్వద్ధాము శృంగారధా
ము నసత్యేతరకాము శ్రీవిజితకా ♦ ము న్సజ్జనస్వాశ్రితా
వనకాము న్మఖలక్ష్యసోము ధృతి ♦ దీవ్యద్భాము శ్రీరామునిన్. ౩౨౩

క॥ రవిజానుజసహితు రఘు, ప్రవరు న్గని విస్మయోప♦పత్తి నెఱయ శో
కవిహాతతతకాతర్య, ప్రవాహనిర్మగ్న యగుచుఁ♦బలికెఁ బురంధ్రి! ౩౨౪

తే॥ స్వామి! పత్నీవియోగసం ♦ భవము దుఃఖ
మయ్యె నీ కనుభూత మ ♦ ట్లగుట భర్త
నన్నుఁ బాసి సుఖింపఁడు ♦ నాకమందు
నేని ననుఁ గూర్పఁ దలఁపు మి ♦ య్యెడరు తలఁగ. ౩౨౫

క॥ క్షితిజను నిన్నెడఁబాపిన, మతిహీనుం డరసెనే స♦మరసత్వం బ
య్యతివకు నీకును విదితం, బతిలోకుఁడ పీవ తగుదు♦వాలోచింపన్. ౩౨౬

తే॥ అన్నదమ్ముల తగవున♦యందు మేలు, గూర్చి తనుజున కన్నకుఁ♦గొఱఁతపడియె
నాశరమ్మున ననుఁ గూల్చి♦యతనిఁ జేర్ప మేలుకొను మిట్టిమేలున♦నేలుకొనుము.

క॥ స్త్రీవధ దోషము గామియు, నీ వెఱుఁగుదు భర్తృలోక♦మేఁ గాంచెదఁ బ
త్నీవిశ్రాణనపుణ్యము, తావక మగు ధరణి వెలయుఁ♦దద్దయు యశమున్. ౩౨౮

తే॥ కంటి సుగ్రీవ నేఁటి క ♦ ఘమ్ము దలఁగ
రాముకరుణావలోకమ్ము ♦ రాణ నెఱయ

రుమను గూడి సుఖింప మా ♦ సాధమైన
ప్రేమ యేనాఁటికేనియుఁ ♦ జెడవు సెమనె. ౩౪౯

కం॥ అన్నకుఁ దమ్మున కొదవిన, యన్నాఁటి విరోధ మగ్గి♦యుట్టిద యయి యా
లి న్నలసి తోడికోడం, డ్రి న్నతిగని కాల్పంగాఁ డి♦రం బయ్యెనోకో. ౩౫౦

—♦ రాముఁడు తారకు జ్ఞానోపదేశము సేయుట. ♦—

ఆ॥ అనుచు జాలు గదుఁగ ♦ నారటమున క్రీన
యగుచుఁ నేడ్చు తార ♦ ననునయించి
పలికె రాముఁ డపుడు ♦ ప్రజ్ఞావిశేషంబు
శ్రుతులఁ జెంది సత్వ ♦ శుద్ధి బెనుప. ౩౫౧

కం॥ వ్యర్థముగా నేడ్చెద వీ, వర్థం బరయకయ యిట్టు♦లగుమరె ఛేరల్
నిర్ధారణ సేయుము త్వ, త్ప్రార్థిత మది మేనొ జీవ♦పద యోగ్యంబో. ౩౫౨

శా॥ మేనే నీపతి యన్న భూతమయ మ ♦ మ్మేశమ్ము మాంసాస్థిము
ఖ్యానద్ధమ్ము జడమ్ము కాలగుణక ♦ ర్మాపాద్య మాపాతిభో
గానుస్యూతము ద్వంద్వదూషితము నే ♦ యం బద్ది నీచెంత నే
కానంగా నయి యుండె నే మనుచు నీ♦కాతర్య మజ్ఞాననా! ౩౫౩

తే॥ వనిత! జీవాత్మ నీపతి ♦ యనిన నతఁడ
నామయుఁడు పుట్టుగిట్టు లా ♦ యాతయాత
కలన లెనయఁడు స్త్రీత్వపుం ♦ స్కత్వషండ
భావములు వానిఁ బెరయవు ♦ పద్మనయన! ౩౫౪

తే॥ కాంచు మాకాశవత్సర్వ ♦ గతుఁ డలేప
కుం డశోకం డద్వితీయుండ ♦ జుండు పరుఁడు
నిత్యవిజ్ఞానసుఖమూర్తి ♦ నిర్మలాత్ముఁ
డతనికై యేడ్వ నేమగు ♦ నంబుజాక్షి! ౩౫౫

—♦ తార సందియంబులకు శ్రీరాముఁడు సమాధానము వచించుట. ♦—

ఆ॥ అనినఁ దార యిట్టు♦లనెఁ గాత్మవ జ్జడం, బంటి దేహ మీశుఁ♦డంటి జీవుఁ
డరయ సుఖము దుఃఖ♦మాది యగా సంసార, బంధ మెవని దెలుక♦పలుపుమయ్య

కం॥ అనినన్ శ్రీరాముం డి, ట్లనె నా మెతిఁగించు తత్త్వ♦మరయుము దానన్
బనపడు సందేహావినో, దన మది బంధచ్ఛిదం బు♦దారమనీషా! ౩౫౬

తే॥ ఎంతవఱ కహ మని మమ ♦ యనియుఁ దనువు
నింద్రియార్థమ్ములను గాంచి ♦ యెంచుచుండు
నంతవఱ కుండు సంసార ♦ మవల నెడయు
దాని కాత్మవివేకమం ♦ తంబు గాన. ౩౮౮

ఆ॥ స్వప్నమందుఁ దోఁచు♦సర్వార్థజాలంబు, మిథ్య యయ్యెఁ దెలివి♦మేల్కొనంగ
నెట్టు లట్టు లెఱుఁగు♦మీ సత్యసంసార, మాత్మదృష్టి మిథ్య♦యగు నటంచు.

ఆ॥ తన కనాద్యవిద్య♦తజ్జ యహంకృతి, కారణములు గాఁగఁ♦గలుగఁ జేయుఁ
బ్రాంధి పై మనమ్మొ♦రాగవిద్వేషాది, సంకులమ్ము మాయ♦సంసరణము. ౩౯౦

తే॥ ఆత్మసాన్నిధ్యమునఁ దన ♦ యందుఁ గలుగు
దోషముల నెల్ల నతనిపైఁ ♦ ద్రోయుచుండుఁ
జేతనత్వం బతనిసక్తిఁ ♦ జేసి కాంచు
నింక నెంతెంతలకుఁ జాల ♦ దిమ్మనమ్ము. ౩౯౧

క। ఇదె బంధం బిదె మోక్షం, బిదె సుమ్మఖిలేంద్రజాల♦మిదె త్రైలోక్యం
బిది గాని దొండు గలదే, మదిలో నూహింపు మింక♦మహితవిచారా! ౩౯౨

తే॥ ఆత్మఁ దనయంతవానిఁ జే ♦ యంగ శుద్ధుఁ
డయ్యు స్ఫటిక మలక్తాది ♦ కానుస్మృతి వి
రక్త మైనట్లు దాను వి ♦ రక్తి వంక
బోషిఁ దద్రూపమున ♦ నుండుఁ బోలుపుదక్కి. ౩౯౩

క॥ కలితామదోషగుణసం, కలితుండై జీవసంజ్ఞఁ♦గని జన్మజరా
దుల సుఖదుఃఖప్రత్యయ, ముల స్వప్నాదులనుఁ గాంచు♦మూఢుం డగుచున్.

ఆ॥ మూఁడు గోనము లంది♦మూఁడు వర్ణంబుల, కర్మములు గడించి♦గతులఁ దత్స
మానములన తదభి♦మానమ్మునం గాంచు, నవశుఁ డగుచు జీవుఁ♦డబ్జవదన!

తే॥ భూతసంవృతమా ♦ నంత ప్రొద్దు సంభ్ర
మించును లయించు మఱల ని ♦ ర్మితిసమయము
గా మనోవాసనలతోడఁ ♦ గానుపించు
నతఁడు ఘటయంత్రి మట్టిఁడై ♦ యాలఘుచరిత! ౩౯౬

సీ॥ పున్నెంపుఁజేతల♦పొడవున మద్భక్తు, లతిశాంతు లగువారి♦నందఁగాంచుఁ
గాంచి యవ్వారి సం♦గతి సద్విషయముగఁ, జిత్తప్రబోధమ్ము♦సేయ నెంచు

నెంచి దుర్లభయు సం♦మంచితయును నైన, మర్త్యశరీరవాస♦మరసి జొచ్చుఁ
జొచ్చి యాత్మానాత్మ♦వస్తుల విచారించి, నధ్యాత్మదుఃఖయోగ♦మలవఱచు
నలవరించి యద్దాని చే♦నధిగమించు, నంచు స్వగురూక్తవాక్యప్రమా♦ణ చితార్థ
విదితమున ముక్తుఁడై బ్రహ్మ♦పదవిలాసమంగనామణి నావాక్య♦ల నెఱిఁగి నేనుము

క॥ నాఁడోడినిన యాత్ముండు, బానందాత్మస్వరూప♦మగుచును మనుచుఁ
న్నానుభవాప్తి నెవఁడు తెలి. లో నెందు నతఁడు ముక్తి♦లోఁగాను సుగుణా!

క॥ మే నింద్రియము లహంకృతి, నే ననక సాక్షిరూప♦మెంచుము నీవ
జ్ఞానజము బంధ మెడలి సు, జ్ఞానాననస్థితి భజింతు♦వంతము సుగతిన్. ౩౯౯

తే॥ నీవు తొలిజన్మమున భక్తి♦నియతిఁ గొలిచి, తల్లు గాన నిమ్మెయిఁ గాన♦నైతి నన్నుఁ
దలఁపు మెద మత్పదం బందఁ♦గలవు శోక, మోహావిచిభవాబ్ధిని♦ముక్త వగుచు.

*క॥ దేవేంద్రపదము దొరకిన, నీవిద్య త్వాలయు సౌఖ్య♦మెనయుఁ గలదె నీ
భావము మన్మయ మగు నెఱి, భామిని! భావ్యకము తెల్లఁ♦బడ నెఱవు గతే. ౪౦౧

క॥ అని హరి కరుణామయుఁడు, ట్లనితరసులభ మగు భంగి♦నాడిన మృదుల
వ్వనితామణి విని విస్మయ, మునఁ బొడలుచుఁ దత్పదాబ్జ♦ముల కెఱఁగె ధృతిన్.

తే॥ ఆమె దేహాభిమానజం♦బయిన శోక
మెడలి యాత్మానుభవతృప్తి♦నెనయఁ గాంచి
యఘము బాసి జీవన్ముక్త♦యయ్యె నప్పు డె
రాము నుపదేశమున నగ♦రాజతనయ! ౪౦౩

క॥ వావిడిచి వగచె నటు సు, గ్రీవుఁడును వోలుతఁ దనదు♦కీడెంచి యతం
డావగ వీడెను రాముని, శ్రీవిలసితవాక్ప్రసక్తిఁ♦జిన్మయమూర్తీ! ౪౦౪

తే॥ రఘువరుం డిట్టు లనె నప్డు♦రవిజుఁ గాంచి
యార్థవైదైహికకృత్య మ♦త్యంతభక్తి
నెఱపు మంగదుఁ దోడ్కొని♦నెగడుగనిన
వాఁడు నీయన్న సద్గతి♦వడయవలయు. ౪౦౫

ఆ॥ బాంధవప్రియుక్త♦బంధమ్ము వీడంగ, నమ్మహాధ్వరమ్ము♦నాచరించి
శుద్ధు లగుచు రాము♦శుభవర్తనంబున, మెలఁగువార లవల♦మే లెఱిఁగి. ౪౦౬

మ॥ అనిన న్వల్లె యటంచు భక్తిమెయి న♦య్యర్థమ్ముఁ గైకొంచుఁ జ
య్యన మంత్రుల్నిజబాంధవు ల్మానసిరా♦నయ్యేంద్రి మే నుజ్వ్వలం

బు నమూల్యంబును నైన పుష్పకమునం ♦ బొందించి వందిస్తుతు
ల్వానర న్వాప్యము లోలి మోఁయు విభవ♦స్ఫూర్తిప్రయుక్తంబుగన్. ౪౦౭

ఆ॥ పుత్త్రుఁ డంగదుండు♦పాలుపారు భక్తిఁ దం, డ్రికై తనర్చు♦తెలివి మెలఁగ
నతనితోడిపాఁడె♦యగుచు నర్కజుఁ డేగ, భ్రాత సంస్కరింపఁ♦బ్రథితి వె యు.

క॥ తారాప్రముఖస్త్రీణము. దారస్థితి వెంటరాఁగ♦దత్తదుచితస
త్కారము లొప్ప విధిసమా, చారమునం జరిపె రెల్ల♦సంస్కారములన్. ౪౦౯

తే॥ అమ్మెయి నివాప విధులు స ♦ మాదరమున
నెరపి పరిశుద్ధుఁడై మహా ♦ నియతి వెలయఁ
గృత్యశేషమ్ము లొనరించి ♦ కీర్త్యమానుఁ
డతఁడు శ్రీరాముఁ జేరి యి ♦ ట్లనియె భక్తి. ౪౧౦

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకు వానరరాజ్యము నప్పగించుట. ♦—

క॥ శ్రీనాయక! పాలింపుము, మానుగఁ గిష్కింధ సకల♦మాన్యుఁడ వగుచున్
మానేర్చినవను లంగదుఁ, డేనునుఁ బొనరింపఁ గోరి♦తు♦లిందఱుఁ గొలువన్.

తే॥ మాతలంచిన కర్జ మి♦మ్మంత్రులెల్ల, మే (నిరి మేలిగొనముల♦మేలుబంతి
ప్రాంచితశ్రీ సమృద్ధికిఁ♦బట్టుగొమ్మ, యిమ్మహీయు నీకుఁ గైవసం♦బినకులీన!

క॥ నను లక్ష్మణు నొక్కఁడుగా, మనమున భావింపు మనుడు♦మామానితుఁ డి
ట్లను నీ వన నే నన నొం, డనఘా! లేదరయు మేత♦దర్థము మదిలోన్. ౪౧౩

ఆ॥ ఏలు మెల్లకపుల♦కేలికవై నీవ, యిప్పురమ్ము మొనసి♦యిత్థ రాజ్య
మేను నగరు సొరఁగ♦నెంచ ని రేదు వ, త్సరము లనిన ప్రీతిన♦చక్క నెఱప.

క॥ అంగదుని యౌవరాజ్యము, నం గూర్పుము దాన మేల్గ♦నంగాంతువు నీ
కుం గడుఁ గూర్చు మదనుఁజుఁడు, నంగాతిగ వచ్చు నీదు♦సంపద లరయన్.

తే॥ వైభవోన్నతిమై నుండి♦వానకారు, గడవ జతనం బొనర్పుము♦త్సామ్రితనూజ
తా వరసి మే లెఱింగింప♦నే వసింతు, నంతదనుకఁ బ్రవర్షణా♦ఖ్యాద్రిదరిని.

—♦ రామాజ్ఞప్తుఁడై లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవుని వానరరాజ్యమున నభిషేకించుట. ♦—

ఆ॥ అనిన రాముఁ బొగడి♦యభివాదన మొనర్చి, నీయనుజ్ఞ మేర♦నేఁ జరింతు
నని నలక్ష్మణుండు♦ననుగతసచివుండు, నగుచుఁ జేరెఁ బురికి♦నగకుమారి! ౪౧౭

తే॥ నగరి భూషించి నాయికా ♦ నాయకుల న
లంకరించి కుమారుఁ గ ♦ లంక దేర్చి
మాంగళికతూర్యనిస్వాన ♦ మహితముగను
నాథుమణి రత్నసింహాస ♦ నమునఁ జేర్చి. ౪౧౮

శా॥ శ్రీమంతుం బొనరించి రవ్యనచరుల్ ♦ శ్రీరామదేవాజ్ఞ నా
ద్యోమాణిక్యముసూను నైభవసము ♦ ద్యోతంబుగా రాజ్యల
క్ష్మీస్త్రమస్తైభకరోచ్ఛ్వలద్విసనము ♦ త్సేకాభిషేకంబుతో
స్వామిత్వంబున నుంచి యాశశిరవి ♦ స్థాయిత్వముం గోరుచున్. ౨౧౯

తే॥ ఎలమి నైన నంగదుని నట్టు♦లెనసి కూర్చి, శ్రీకరకుమారరాజ్యాభి♦షిక్తుఁ జేసి
రమ్యమహిమోత్సవములఁ గాంచి♦యర్థజాత, మర్థితుం డయి వీక్షించి♦నంభ్రమముగ.

క॥ రామానుజుఁ డరుదెంచిన, రాముఁ డతనిఁ గౌఁగిలించి♦రహి మించెఁ బ్రీతి
స్థామహితుఁ డగుచు హరిపతి, సేమంబునఁ దనదు జెంచి♦సిద్ధార్థుండై. ౨౨౧

క॥ విదితుఁడు రాముఁడు తో నం, గదు నభిషేకింపఁ బనిచెఁ♦గద యని కపు ల
య్యదనునఁ బొగడిరి మెచ్చిరి, త్రిదశులు రవిజుఁడు తదాన♦తిం గొని మెలఁగెన్.

తే॥ అంగనామణీ! వింటె రా♦మావనీంద్రు, చరితము నవోల్లసద్రస♦భరిత మనిన
నభవ! యవ్వాలికన్య వెలి♦కానఁ దెలుపు, మని న గాత్మజ గిరిధన్వు♦నడుగుటయును.

ఉ॥ ప్రాజ్యవిభూతిదాయక ప్ర ♦ భాకరమండలలక్ష్మహేతుతా
పూజ్యమహావిధాయక! వి ♦ భుత్వవిలాసవిశేషణాత్తసా
మ్రాజ్యకలాధినాయక! స ♦ మస్తజగత్కలితావనప్రియా
భాజ్యరమానునాయక! ప్ర ♦ భంజనజాప్యమనోనిధాయకా! ౨౨౪

క॥ ఔపయికాంచితహృద్యద, తాపత్రయవారకైక♦తత్పర మంత్రా
ధ్యాపక శ్రీపరమార్థ, ప్రాపకతావిద్యమాన♦పదసంస్మరణా! ౨౨౫

వనమయూరము.

భానుభవభావనుభవ♦భంజనరిపున్వ్య, శ్రీనయనధీనయన♦సీమమహిమాఢ్యా!
కాననచరాననచ♦కాసదుపదృష్టి, స్థానగతతానగత♦తద్విమతదార్ఢ్యా! ౨౨౬

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం
గిష్కింధాకాండంబునఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయగురవే నమః

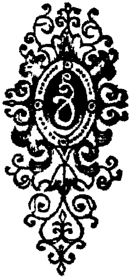
శ్రీరామకథామృతము

కిష్కింధాకాండము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

విలసద్యోగీశ్వర
భావశ్రీసన్నివేశ ♦ భావితనిజ త
త్త్వావిష్కరణరసాత్మక
జీవంజీవపదజీవ! ♦ చిన్మయరూపా! ౧

ఆ॥ అవధరింపు మార్య! ♦ యమ్మెయి వేఁడంగ, నిట్టు లనె మహేశుఁ ♦ డెలమి రామ
భద్రుఁ డినజుఁ బట్ట ♦ భద్రుఁ జేసి సుఖాత్ముఁ, డగుచు నాతఁ డుండు ♦ నవసరమున.

క॥ గ్రీష్మావసాన మని య, ర్చిష్మన్నిభుఁ డొదిఁగి యుండె ♦ శిఖరిగుహాం దా
నూష్మలతాంచితుఁ డయ్యు వ, పుష్మత్సామాన్యలీలఁ ♦ బుష్పసుగంధీ! ౩

సీ॥ అగ్గిరిశృంగమ్మ ♦ నంతర్గుహామె తన, కుచిత మా నావాస ♦ మోల మనుచు
మెచ్చి స్ఫాటికయుక్తి ♦ మేకొన బహురత్న, చిత్రితస్థలకలా ♦ శ్రీవిశేష
మగుచు దివ్యమ్ము వ ♦ ర్షానిలనహము స, త్ఫలపుష్పశోభాఢ్య ♦ భవ్యతరు
తాంచిత మనవద్య ♦ మతులసరోవర, ప్రాంతమ్ము ♦ మృగపక్షి ♦ భాసితమ్ము
నైన యచ్చోట ధరణిక ♦ న్యాపహర్తఁ
దవులు సమ్మది నొండిచ్చ ♦ దలఁగ నామె

గానము సేయించు ధృతిఁ దమ్ముఁ ♦ గుజ్జితోడ
రాముఁ డుండెను రాజమ ♦ రాళగమన! ౪

ఆ॥ నెలఁది వానకాఱు విరహి♦మస్సహ మని, మొఱఁగి మొఱఁగి మేల♦యినకులీనుఁ
డధివసించెనొకొ♦యాప్రస్రవణగిరి, నధిపు చిత్త మరయు♦టలఁతి యగునె. ౫

—♦ శరద్వర్ణనము. ♦—

సీ॥ విశదిమట్టు లానర్చె♦విద్యుల్లతికఁ గూడి, నల్ల చుట్టఱికమ్ము♦ననలఁ గూర్ప
నాక్రమించెను దిక్కు♦లన్నియు నెఱితోడి, గాడుపు సంగడి♦కాఁడు గాఁగఁ
గర్జిల్లె నుత్సాహ♦కలనఁ జెంపునఁ దన, సరిగా కొక్కొం క్లెను♦నన్న నెఱయఁ
గురియించె శరధారఁ♦గుంభిని యుప్పొంగి, పులకాంకురమ్ముల♦పొలుపు వెలుప

గాసిఁ బాసి కృషీవలా ♦ గనలు మేలి
కూర్మి చూడ్కులు దనపైనిఁ ♦ గ్రుమ్మరింపఁ
జాతకము లార్తి వీడంగఁ ♦ జంద్రికెత్తు
లాడఁగఁ బ్రశస్తిఁ గాంచె వ ♦ ర్షాభ్రవిభుఁడు. ౬

మ॥ తనరాక న్బరరాజహంసతతి స్వ ♦ స్థానంబులం బాసి చ
య్యన నమ్మానసభూమికై తరల సం ♦ స్త్యాయంబులం బొంది పాం
థనికాయంబు సుఖింప జీవనరమో ♦ ద్యద్దాత యీతండె పో
యని యెవ్వారును సన్నుతుల్సలుప న ♦ ర్షాధీశుఁ డొప్పెం గడున్. ౭

తే॥ ఘనుని ధాటికిఁ దమవారు ♦ కదలిచనఁగఁ
గమలినులు గాసి నొందుట ♦ గాదు తలఁపఁ
గువలయక్షేమ మిరువంకఁ ♦ గుదురుకొనుట
కన్న మే లెన్నఁడేనియుఁ ♦ గానఁబడునె. ౮

మ॥ కడిమ ల్పూచెను జాజు లుల్లసిలె శ్రీఁ ♦ గాంచెం దొవ ల్కుందళు
ల్పొడమె న్మొగ్గల తోడఁ బుట్టువులుగాఁ ♦ బుష్పించె నామూలముం
గొడిసె ల్విచ్చెను నాగకేసరములు ♦ న్గొజ్జంగి గేదంగు లా
జడివేళ న్విలసిల్లె నన్నియు ధరా ♦ చార్వంగికి న్భూషలై. ౯

తే॥ అభ్రగర్భిణి యాద్యోల ♦ తాంగి సూతి
వాతయుక్తిఁ బ్రసవవేద ♦ నాతిఖిన్న
యై పొదలఁ దోఁచు హుంకృతు ♦ లయ్యె నుఱుము
లాడలిభూషల ద్యుతులు వి ♦ ద్యుత్తు లయ్యె. ౧౦

తే॥ రోదసీగర్భశుక్తికా ♦ రూఢి నెరయు
స్వాతివృష్టివిశేషసం ♦ పాతమునను
జలముఁ జెల్లెడ నింపె ని ♦ స్తంద్రుఁ డగుచు
మౌక్తికావళి బ్రహ్మాండ ♦ మండలమున. ౧౧

వ॥ వెండియు నెల్లెడ నిండారు రసపూరం బేకరసం బై యజ్జ్యోతిస్సనాథుం డగు పర్జన్యునిమహేశ్వరత్వం బెఱింగింప వ్యక్తం బయ్యె నవ్యక్త మన నొప్పారు నద్దానం బొడకట్టు లోహితశుక్లకృష్ణంబు లను మూఁడు గుణంబుల స్ఫురణంబుల కాటపట్టు లై తనరారు కోకనదకైరవేందీవరంబుల వికాసంబు లతిభాసమానంబు లై దెసల కెక్కె యపూర్వలక్ష్మీవిశేషానుసంధానం బొనరింప నెచ్చోట నేనియుం దామ యై పించెలు విప్పి జోడుపిట్టల చిత్తంబు లనువర్తింప నర్తించు నాటపులుంగుల మెలుంగు లైంద్రజాలికవిడంబనలం బురుడింప గిరిమల్లికాదితరువల్లికాతల్లజంబులు పల్లవకుసుమశోభాసముల్లసితంబు లై సంపల్లలితు లగు గేస్తుల శోభనాయతనంబులం బోని నిజనికుంజంబుల కలిమి నెదిరిచూపుల కతిథిసత్కారంబు లాచరింప సముద్రయానంబు నిషిద్ధం బని యెఱింగియు వల్లభానుసరణంబునం గల మే లారసి రసోల్లసిత లగు స్రోతోవహాలు తటరుహమహీరుహవివిధవర్ణసుమగుళుచ్ఛప్రసాధనాంచిత లై వేతసకంటకితంబు లగు నెమ్మేను లుప్పొంగం బొంగారు తరంగరింగణంబులకుం బై పెచ్చు లగు జలపక్షుల వాశితంబులు నెచ్చెలుల యభినందనాలాపంబులుగా సమాశ్రితులకు శ్రీఫలసమృద్ధు లొసంగు నయ్యనుప్రన మొల్లం బై వెల్లివిరియు యశఃప్రవాహంబు నాఁ గొమరారు వెల్లువ పెల్లున ముజ్జగంబులు నాముకొని బ్రహ్మకూఁకటి ముట్టంజాలుదు మను సంరంభంబున విజృంభించి నాథుని సన్నిధి వడసి సకలసౌభాగ్యంబుల విలసిల్లఁ దఱి షరాబు మెరా బా లైన చోటు లెల్ల నాదుకొని మాదిరిసూపం బఱచి యుంచిన పచ్చికపట్టుల పచ్చలతోడి మేలికెంపు లనఁగు నారుద్రపురువుల నెమ్మేనులపైనిఁ దులకించు జిగి మెఱుంగులు కడలు గలయం బెరసి యయ్యదునునం బుడమి కన్నియ మెడనెడం బసరువన్నియ పొనరుపడు కెంబట్టుకొంబచ్చడంబు డంబు మీఱం దాల్చి కనుపట్టు వత్తెఱంగు రంగున నై రంగారు నొండుకారు నాఁచి కొనం బూచిన మోదుగుల కెంజాయ బెడంగులం దలపింపఁ గడంగఁ బ్రపంచం బెల్లఁ దానయై తమఃప్రధానప్రకృతి యావరించెనో పోషణకర్త యగు భార్గవీ భర్త నెమ్మేను సాఁచి యోగనిద్రాపరుం డై యుండం దదీయచ్ఛాయలు హరిదంతరంబుల వలముకొనియెనో భూతధాత్రి యెచ్చోటులనేనియుం దమాలవృక్షంబుల నావిర్భవింపఁ జేసెనో యెల్ల భూతంబులకు నేని నేవ తానకంబనై యుండియు

శూన్యపదం బను నప్రతిష్ఠం గాంచనేల యని తనలోఁ దా నెంచి యాకసంబు
నిజస్వరూపం బవధరించి యాక్రమించెనో నేఁడు మొదలుగా రేయుం బవలు నను
విభాగంబు జగంబునం జెల్లనేర దని సమయవిధి విధించిన శాసనంబుఁ బాక
శాసనుం డాచరణంబునం బెట్టెనో యనఁ జెలరేఁగి యెంతయుం బొసఁగించిన
యనంతమణిం గప్పిపెట్టి వారివాహంబు బలాకాపంక్తుల నెపఁ గపాలమాలికలం
దాల్చి యపరనీలకంఠుఁ డనఁ బొల్చి తదీయకంఠచ్ఛవియ యవిచ్ఛిన్న మై
నిజాకారస్ఫురణలం జెనుప భైరవారావంబులం బోని వజ్రనిర్ఘోషంబులం బరఁ
గింపుచు వింతపంచాననత్వంబున బ్రహ్మాండకర్పరంబుపేరి హస్తిమస్తకంబు విదా
రించు నద్దారిని జల్లుజల్లుమని రాలు క్రొత్తముత్తెంబులో దిక్కాంతలు మొగి
ళ్లనం జెల్లు జల్లెడ లెత్తి జల్లించినఁ జిల్లుల నుండి కొల్లలుగా డొల్లు తెల్లని మేలి
తండులంబులో యనం బొలుపారు జలధారల నుదారత్వంబునం గుఱియఁ దత్కాల
స్వర్ణకారుండు బయలుకమ్మిచ్చు బెజ్జములం గ్రొచ్చి కాఁడనం బట్టి తీవియం
దళతళలాడుచు వెలువడు మేలిపసిండితీఁగెలో యన దిక్కులకుం బ్రాఁకు క్రొమ్మె
ఱుంగులం దలిర్చు మెఱుంగుఁదీవియల సాహచర్యంబు స్వకీయప్రాభవంబునకు
మెఱుంగు వెట్టఁ దదేశాధిపత్యంబు ప్రవర్తిల్లు నయ్యెడ సర్వసర్వంసహాచక్రంబు
నూతనసస్యసంపత్సమృద్ధినిర్వక్రం బై వెలయఁ జాతకయాచనికుల దైన్యంబు
వాయఁ బరభృతౌఘంబులు నోళ్లు మూయఁ గురరీచయంబు లౌత్కంఠ్యంబున
మ్రోయ వర్షాభూమినివహంబులు స్తోత్రపాఠంబులఁ బొనరంజేయ నాలపోఁ
తులు అంకెలు వేయఁ బాంథులు నిజనివాసంబులం డాయ నమేయసుఖాస్పదం
బియ్యది యనం దనర్చు నయ్యవసరంబున. ౧౨

తే॥ సంగరం బెంచి యాసత్య ♦ సంగరుండు
ప్రియ వెతఁ దలంచి భూమిపు ♦ త్రీప్రియుండు
తమ్ముఁ గని హితనయుఁడుమ ♦ తమ్ము నెఱయఁ
బలికె రామవిభుం డిట్లు ♦ కులుకులాడి! ౧౩

సీ॥ ఇంత యొప్పునె వత్స!♦యిచ్చోటునం గుహా,యాయతాయోధ్యకు సాటి♦యనఁ దనర్చి
మూఁడు చాయల శిల♦ల్మానసి ప్రకాశింప, నిరుగెలంకుల నదు♦లింపుగూర్ప
జాజులు కడిమెలు♦సర్జకార్జునకురం, టకసింధువారాది♦సకలతరువు
లొద్దున విలసిల్ల♦నొడికమై యున్నది, యీసరోజిని కల్మి♦కిక్క యనఁగఁ
బ్రాగుదక్ప్రవణం బవా♦క్ప్రశ్చిమోన్న, తం బవాతప్రవేశ మీ♦తలము సమశి
లాముఖాఢ్యము ప్రాంచత్క♦లామనోజ్ఞ, మిట్టి నెలవున ననుభావ♦మేమి కలదొ.

తే॥ ఒప్పు నెన్నాంజనచయోప • మోచితంబు
కొండ యుత్తరమున నొకు • గూర్చు దక్షి-
ణమున గైలాసనిభ మొకం • డమలమూర్తి
వ్రీథితధాతువ్రకాశమ్ము • పర్వతమ్ము. ౧౫

క॥ శ్రీరమ్యమూర్తులే నను, లీలెండునను బ్రాక్ప్రవాహ•యిది యొప్పెడు భా
గీరథి త్రికూటమున న, ల్లార గుహాపూర్వలక్ష్మి•తాకృతి యగుచున్. ౧౬

ఆ॥ సకలతరులతోల్ల•సత్తీరపులినాఢ్య, చక్రవాకలక్ష్య•శకునరసిత
భృంగగీతిలలిత•ప్రియహంసగతియు నై, ననిచె నిదియు ననుచు•నాతివోలె. ౧౭

క॥ చందనసరళమహీజము, లిందు గలవు సిద్ధభూమి•యిది యిచట శతా
నందనిభులు మునివృషభు ల, మందతపశ్చరణయుక్తి•మలయుదు రెపుడున్. ౧౮

క॥ ఇవ్వానకారునందున, మవ్వ మెడలనీని విడిది•మ ట్టానఁగూడెన్
నెవ్వగలమాట కెమ్మెయి, నవ్వీధి విధిఁ దనదు తలఁపు•నం దిడినాడో. ౧౯

తే॥ గట్టు లెగచి యంతర మెల్లఁ • గ్రమ్మినట్టు
లాక్రమించెను మేఘంబు • లాకసంబుఁ
గంటె జలదాగమంబునఁ • గలిమిఁ గలఁడె
తాత యిఁకఁ బాంధులకు సుమి • తాత్రనూజ! ౨౦

తే॥ పసిఁడికొఅడాలఁ బోలు శం•పాలతికల, నంబుదాగమసంజ్ఞఁ డ•ట్లలతిమి కొట్ట
వ్యోమ మంత స్తనిత ఘోష•యుక్తిఁ జేసి, సవ్యధం బైన దన నయ్యె•సద్గుణాఢ్య! ౨౧

క॥ విద్యుత్పతాకికాది, ప్రద్యోతితమై న మేఘ •పటలి నెఱసె యు
ద్ధోద్యతహస్తిఘటాస్థితి, నుద్యద్గంభీరనిస్వ•నోచిత యగుచున్. ౨౨

తే॥ రవి సముద్రరసము నిజ • రశ్మిసమితిఁ
ద్రావి తాల్చిన గర్భమ్ము • ద్యోవధూటి
తాల్చెఁ దొమ్మిది నెల లిది • తఱియ కాఁగఁ
గనియెడు రసాయనమ్ము జ • గమ్ము మనుప. ౨౩

క॥ సురయువతిహారమౌక్తిక, వరములు రతిరాయిడి స్వ•భక్తములగుచున్
ధరఁ దొరఁగెడునో యన నం, బరతలమువనుండి పడెడు•బాధోధారల్. ౨౪

ఆ॥ అడఁగె ధూళి చల్ల•నయ్యెను గాలి వ్రి, శాంతిఁ గనె నిదాఘ•సంభవంబు
దోషచయము నిల్చె•దొరల యాత్ర ప్రవాసు, లరుగు దేరఁగాంచి•రిరవులకును.

క॥ ఒక్కెడ బాష్పావిద్ధము, లొక్కెడ వక్త్రోత్పలమ్ము•లుద్వేష్టితము లే
చక్కని గిరివానవ్రుల, నొక్కొక్కెడ వాబోంట్ల వేఁచు•నెడఁ గుటజమ్ముల్. ౨౬

తే॥ కొండకొ లచ్చనములు దాఁక • కూర్చి మొులలు
నెట్టు దవికెక్కి సంపెంగ • మేకొనంగ
కన్న మిన్న నిశాకరు • సంగోత్రాఘు
హాసమిఁ జై సేయుచని కేసు • దసోగణ్యా ! ౨౭

తే॥ కనుపడియుఁ గానుపించని • కలనవలన
నంబుధరకేన్న మంబరం • బమరె విప్పు
పెడదవిడను గొండల నిరోధ • మొనయుచుండె
శాంతి మై యున్న యంబుధి • చందమునను. ౨౮

ఆ॥ ఎలయ విష్ణు కాము•కేష్టన లయ్యెఘు, నావసద్ద లగుచు•నఖలదినేలు
ప్రతిహాతగరిహేంద•ధర్మోత్రతలై యుంటఁ, బధికనివహావిషని•ధమ్ము లగుట.

తే॥ సంజచాయఁ గెంకెక్కి యుం • చలములందు
సితము లై యున్న ఘనపట • చ్ఛేదములను
గగన మెల్లెడఁ గట్టులు • కట్టినట్లు
గానుపించెడుఁ జూడు ల • క్ష్మణ! నిజముగ. ౩౦

తే॥ సంజకెంజాయ గంధంపుఁ•జర్చ దనర, వెల్లబాటు నమ్మోయి మబ్బు•నెల్లడింప
నాలి గాలి నిట్టూర్పులఁ•జాలె నిప్పు, డంబరంబు కామాతురం•బయ్యె ననఁగ.

తే॥ మొుగిలు నడిచక్కినుండి ని • ర్మ్ముక్తిఁ గాంచి
కలువకొలఁకులఁ జొచ్చిని • ర్వ్యాకులతము లయి
మొుగలిపూవుల తావుల • మునిఁగి తేలి
యందు గాడ్పులు దార్సవ నౌ • నంజలులను. ౩౨

తే॥ నలిఁ గులాయనిలీయమా • నంబు లైన
పక్షులు నిమీలితము లగు • పంకజములు
లలితపుష్పితమాలతీ • లతలుఁ జాలు
నినుని యస్తంగతత్వంబు • నెఱుక నేయ. ౩౩

తే॥ అల్లనల్లన హారిఁ జేర • నరిగె నిదగి
యేఁటిబోఁటియు సాగరు • నేనయఁబాటె

వ్యాప్తపుష్ప బలాకిక ♦ యెలమి ఘనుని
గలసెఁ గాంతి సకామ యై ♦ కవియుఁ బ్రియుని. 34

ఉ। శైలికపుష్పగంధమున ♦ ఘ్రాణధృతిం బొనరించి దాన స
మ్యాళి మెసంగ సమ్మదన ♦ మన్విత మౌ మద మొప్పఁ గాలమే
ఘాతికృతిం దనర్చుచుఁ ద ♦ దారవము న్విని వ్యాప్త కేకి సం
ఘాతరవాతినృత్తములు ♦ గా ఘటియించెడు ఘీంకృతు ల్గనుల్. 35

తే। కదలి శైలవనోపమా ♦ ర్గమున వచ్చు
మదగజేంద్రమ్ము పరఁగు సం ♦ బుదరవంబు
విని ప్రతిభ టేభశంక నె ♦ క్కొను రయమున
నెదుమకొని సన్నివృత్త మ ♦ య్యెను కుమార! 36

తే। మేఘనిస్వనమును విని ♦ మేను లెగువ
నాచిరాక్రాంత యగు నిద్ర ♦ నపనయించి
యఱచుచున్నవి వారిధా ♦ రాభిహతిని
గోత్రతులు విభిన్నవర్ణస్వ ♦ రూపగతులు. 37

తే। అనువు నెడి యున్న దాతల ♦ నక్ష లట్టు
లంబుధారాభిహతము లౌ ♦ నబ్జములను
విడిచిపెట్టి సకేసర ♦ వికచనీప
పుష్పవనముల పై వ్రాలి ♦ పొసఁగెఁ దేంట్లు. 38

తే। అధ్యయన మొనరించెడు ♦ నవనిధరము
లబ్దకృష్ణాజినధరము ♦ లమలసలిల
వర్షధారోపవీతము ♦ ల్వాయుపూర్ణ
కందరమ్ములు నై యవె ♦ కను మభిజ్ఞ ! 39

క। జలధారాఘాతంబు ల, చలములు నఘలామ్రములు ల♦నర్ఝరములు నై
విలసిల్లె స్వర్ణముక్తా, కలాపముల నొప్పు భూమి♦కాంతుల పోలెన్. 40

సీ। గైరికాదికధాతు♦కలిత మై నవజలం బనురాగసంపద♦ననువదింపఁ
గడిమెప్పుపువ్వులు పర్జ♦కపరిసూనంబులు, శోభనాలంకృతి♦చొప్పు నొడువఁ
జక్రవాకాదిపక్షి♦సక్తత యవయవ, సంస్థానసామగ్రి♦చక్కి నెగడ
బర్హికేకారవ♦ప్రస్తావమున బంధు, లామంత్రణము సేయు♦టనుపపడఁగఁ

నృత్తసై మొనసి క్రీడయుచుఁ ♦ బెరిగి మీఱఁ
దరలు సంభ్రమ మొప్పఁగ ♦ త్వరలు పెలఁగ
బూర్ణభోగస్థితిఁ దనర్చ ♦ బొలుపు మిఱయ
నాశఁ జేరంగ వచ్చెఁ ♦ ఘనులు వచ్చె. ౪౨

తే. తేఁటిబింకుల నాదము ♦ తీరె బొలుకఁ, గంధసారంబు ద్రాక్షపం♦గములు గూర్చ
మేఘమార్గాంతరావ ♦ మేదురముగఁ, గేకి లాడంగ వనుల శుం♦గిటె మొనె.

క. మెండుకొని జాలు నల్లవి, పండల జలధారావర్తములు ♦ ప్రాక్క్షోణిఁ జేం
ద్రుండ గొని పెను మొయిలు గని, యుండిన గతి నున్న శాఖ ♦ భోజ పరంగా. ౪౩

సీ. ఉరుపైజన్య త్రమ్ము ♦ భూమిఁ గాంతారము, లుదిరె దినాంతములు ♦ నాంధ్రపరిచరిములు
పసిఁగె పత్తనముకు ♦ బములు కిదయము. కామగతు లమ్మె ♦ గోస్త్రముములు
వెలసె సత్తమనస్య ♦ వృష్టి సుక్షేత్రము, లాకరె మత్తము ♦ కుంజరములు
వర్షించె మొగిళులు ♦ ప్రవహించె నదులు ప్రకాశించె శిరిపన ♦ త్రాణపహంబు

గీ. లూటిడిల్లెను బ్లవగంబు ♦ లుత్సహిల్లెఁ, జాతకంబులు ప్రాక్షిల్లె ♦ శాద్వలములు
విప్రలంబుల పాలికి ♦ వెలిగెబెల్లు. గాఁగ నా తొంటు కీపల ♦ నాగమమున. ౪౪

సీ. విజనసలుల శిఖు ♦ లిచ్చను పింఛమ్ములు, పొడియార్పు కుసుల సం♦గడము నొడువ
చిలుకపచ్చనిపచ్చ ♦ బిరి శాద్వలమ్మునఁ, బరఁగిన చాయ మం♦జ్యంబు సూప
నింద్రగోపసమృద్ధి ♦ యురవాందు సెంపుఱా, నగల మేల్తరఘుల ♦ పగటు దెలుప
గిరికూటములనుండి ♦ గిరికొను సెలయేండ్ల, ధారలు మౌక్తిక ♦ హారములుగ

నటు తపాత్యయమున స్నాన ♦ మాచరించి
యుచిత మగు వేషమున కల్మి ♦ నొప్పఁ గనియు
బాష్పనిశ్శ్వాసము లెడల్చ ♦ పట్టునందుఁ
దన తనయఁ బోల నున్నది ♦ ధరణి యిప్రుడు. ౪౫

క. ఫుల్లాబ్జన మగు సైలం, బల్లదె గేదంగి పూల ♦ నధివాసితమై
యుల్లసిలెడు శాంతారిత. నల్లన నర్జుని రీతి ♦ నభిషిక్తంబై. ౪౬

క. ఈవర్షాగమమున సు, గ్రీవుఁడు సుఖయించు దార ♦ కేళీపరుఁడై
యీవగలు దక్క రాజ్య, శ్రీవిలసితుఁ డగుటఁ బ్లవగ ♦ సేవితుఁ డగుచున్. ౪౭

సీ. సంచితార్థుండు నై ♦ సత్కర్మము లొనర్చు, నాషాఢి గని భర ♦ తాధినేత
యధ్యాయయోగంబు ♦ లనుపొందు శ్రావణ, భాద్రపదములు రా ♦ బ్రాహ్మణులకు
వచ్చునన్నాంచి ని ♦ స్వనమయోధ్యకు నట్టు, లయి నిందునరయుప్ర ♦ రయము హెచ్చ
స్వస్థచిత్తుఁ డగు ♦ సారిఁ బోలంగ నుండు, రావణుండును లంక ♦ రాణ నెఱయ

నేను రాజ్య మెప్పు♦డ్యాతివాడఁ జేను నయి, శత్రువధము నేని♦సమయ మనఁగ
రాక యిట్టు లుంటి♦రాఘవుఁ డని యొప్పు, వోలె నెదియుఁ దలఁపు♦బొరయకునికి.

ఆ॥ కాలమేఘ మడరు♦కతఁ దోఁచెను మెఱుంగుఁ, సీవెఁ గాంచినంతఁ♦దెరలు చిత్త
మసలు పాంత నున్న♦మాతిపస్విని సీత, వరె తలంపు లోనఁ♦దవులుకొనఁగ. ౪౯

సీ॥ కాలము దేశము గని వి ♦ కారము నొందక నమ్రుఁ డైన య
వ్వాలి యనూదితు న్విడచి ♦ వానరరాజ్యవధూసుఖోర్మిలం
దేలు మటంచి నియ్యెదను ♦ క్రీడఁగ నాతఁడు బుద్ధిశాలి యి
మ్మేలు దలంచి నాకొఱకు ♦ మేకొని తోడ్పడఁ గడంగకుండునే. ౫౦

క॥ ఉపకారజ్ఞుఁ డయినఁ బ్రి, త్యుపకార మొనర్పఁ దోన♦యుపకృతుఁ డితఁడుర్
విపరీతభావ మొందఁడు, నిపుణుఁడు నయవేది యింతి♦నేరఁడె యనుజా! ౫౧

ఆ॥ ఎట్టు గడువనేర్తు♦నింతి యోటిరి యా, గడువు శత్రువుండు♦గడుసువాఁడు
దండయాత్ర కిదియుఁ♦దగనికాల మటన్న, విని హితుస్సహము వి♦వేకమహిత!

క॥ ఈనెలలు నాల్గు గడువఁగ, నే నింకం గాంచువాఁడ♦నే జనకజఁ దా
నే నెటి నుండెనో కడు వగ, దానవుచేఁ జిక్కి దారి♦తల లే కనఘా! ౫౩

క॥ పొసఁగ నిదియు మది కన న, య్యసదృశమతియుక్తుఁ డిట్టు♦లనెఁ దగునయ్యా!
విస్మయము త్వత్ప్రభావము, జెన నన్యుల కనులు మాయు♦తెఱఁగు మహాత్మా!

—♦ లక్ష్మణుఁడు రామప్రభావంబు వెల్లడించి యూఱడించుట. ♦—

శా॥ మాయామానుషవేషధారివి గుణా ♦ మ్నానకిరి మూర్ధాద్రి కి
ట్లీయుక్త ల్పచరింతు వింతె యెది నీ ♦ వెంచంగఁ గారాని దా
శాయోగోపమతాత్మవృత్తులకె సం ♦ సారంబు సర్వాధిభూ
శాయీ! త్వన్మహితానుభావ మెఱుఁగ ♦ న్శక్యంబె నాబోఁటికిన్. ౫౫

క॥ సీతరమె యీవిచారము, శ్రీతరుణీరమణ నిన్ను♦జేరి తమస్సం
పాత మెడలింతుమనిమును, లే తలఁతురు త్వద్విలాస♦మెంచంగలమే. ౫౬

క॥ తలఁపుము తావకసత్త్వము, మెలవుము రిపుఁ దృణము నొక్క♦మెయి మేశముగాఁ
గొలువుము ధృతి నెమ్మనమున, నిలుపుము మహితం బ్రతిష్ఠ♦నిర్మలహృదయా!

ఆ॥ శోకమోహములకుఁ♦జో టొసంగిన మది, చెడి వివేకమునకుఁ♦జేటు దెచ్చు
దాన ననయు మొదవుఁ♦దజ్జ మౌ జాడ్యంబు, కర్జములకు నదియ♦కాలిముల్లు.

తే॥ కానఁ జింతఁ ద్యజించి ర ♦ క్కసునిఁ గెడవు
పనికి ధృతి నెమ్మనంబునఁ ♦ బాదుకొలుపు

వెంటవాఁడేని నీచక్కి • నెదుట నిలువఁ
బడి సబాంధవముగ ఖరుఁ • పాటు గనఁడె. ౫౯

క॥ మడిసిరి ఖరదూషణముఖ రాక్షస గణలోకము నీ శిక్షదిచ్చి • శౌర్యక కనుమా
ఖ్యాతుఁడు నీ కొనర్చి వనకృత్యఁ, జేయుఁడొ యమిలంబముగ నీ • బలములు గర్వోక్.

తే॥ అక్కట! రక్షింపుమా నిరం • తరాగమంబు, విహీనఁ బాసుల జయశీల • సంగ్రహాంబు
నీకుఁ జెల్లెనువాఁడ • వేరె మునిశ్రే, మూర్ఖ నాహుతి నెయ్యుంటు • నంతకాక. ౬౧

క॥ అని లక్ష్మణుఁ డొసంగెను, నిని మేలని మెచ్చి రాముఁ • డిభువన కౌతూ-
లనికేతన మొనరించుచు. నన జనుఁడు దా నుండె నచటఁ • నకనంతమనీ! ౬౨

ఆ॥ పచ్చిమేతలు తేనెలు • పండ్లు రసము
లాదవ మృగపక్షిగణము లె • య్యాదనసనమున
గనులు విప్పి రాముని గాంచి • కదలకుండ
జ్ఞాననిష్ఠలు మును లట్లు • మానవతిరో! ౬౩

క॥ గిరికాననభూముల నిం, చరించు రాముని మహాత్త్వ • మరసి వనసి య
ప్పరుసున రూపు లెనసి మృను, వరులు స్వీరవస్త్ర సలుప • వచ్చిరి చెలునీ! ౬౪

మ॥ ఒకనాఁ డావసుధాసుతాధిపుఁడు చి • ద్యోగపరిసక్తి స్వస్థా
పరికటానందరసప్రవాహమున వా • ప్పందోఁగి భవ్యపనా
దకలాస్ఫూర్తిఁ బొసంగుచున్నయెడఁ బో • ద్యన్నేత్రి రామిత్రి చె
రి కృతాభ్యర్థనుఁ డయ్యె నిట్లు ప్రణతి • శ్రీయోగప్రాప్యంబుగన్. ౬౫

సీ॥ తెలిపితి వధ్యాత్మ • దృగ్వివేకముమున్ను. దీన్యద్వయాస్ఫూర్తి • తేఁటపడఁగ
విచ్చె దాన ననాద్య • విద్యాతిమిరంబు, నిర్మలత్వంబున • నెఱియుఁ దనరెఁ
ద్వద్భక్తియోగాప్తిఁ • దవిలి వర్తించెదరు, బ్రహ్మమను లట్టు యాత్మల్ • భవ్యమతులు
నందును భవదీయ • మారాధనం బెక్కు, డందరు సులభ మై • యలరుచునికిఁ
దలఁప నయ్యెను ముక్తిసా • ధన మటంచు, వర్ణ లాశ్రమము లటు లేక • వర్ణ లబల
లెవ్వరేనియుఁ దరియింతు • రిట్టు లింతె, గోరి ప్రార్థింతు నది నాకుఁ • గూర్పుమయ్య!

క॥ లోకోపకారకం బిది, నాకౌకస్తుత్య భువన • నాయక! కరుణ
న్నా కెఱిఁగింపుము భక్తుఁడ, నీ కనుజుఁడ నిన్నుఁ గొలిచి • నెగడెద రామా! ౬౭

క॥ అని వేఁడిన సదయుండై, యనె రఘురాముండు సౌమ్యు • యగు ముక్తికి సా
ధనము మదారాధన మది, తనరారు నపార మగుచుఁ • దత్కాలోక్తిన్. ౬౮

ఆ॥ ఐనఁ దెలుపువాఁడ♦నంతయు సంగ్రహా, వచనరచనచే భ♦వత్ప్రపత్తి
కలరి దాని నిచ్చ♦లవధరించిన మత్ప్రి, సక్తి నగు భవాబ్ధి♦నంతరణము. ౧౯

తే॥ మానవుండు స్వగృహ్యోక్త ♦ మార్గమునను
దగిన గురుఁ జేరి మన్మంత్ర ♦ తత్త్వ మరసి
భక్తి నెక్కొన నాచరిం ♦ పనవుఁ దత్ప్ర
బోధితవిధి న్మదీయ మా ♦ రాధనంబు. ౨౦

తే॥ అనఘ! మదినేని వహ్నిను ♦ ధ్యముననేని
నర్కు దెసనేని స్వచ్ఛమై ♦ నట్టి ప్రతిమ
యందునేని సాలగ్రామ ♦ మందునేనిఁ
బూజసేయంగ నగు భక్తి ♦ పూర్ణుఁ డగుచు. ౨౧

సీ॥ వేఁకువ మేల్కాంచి♦వే నన్ను స్మరియించి, కాల్యకృత్యంబులు♦గడపి కడఁగి
వేదోక్తముగ స్నాన♦విధి దీర్చి సంధ్యాది, నిత్యకృత్యమ్ములు♦నెఱిఁ బొనర్చి
మద్బుద్ధి గురుని సం♦భావించి పూజించి, పూజార్థములు శక్తిఁ♦బోల నేర్చి
సంకల్ప మొనరించి♦సన్నియతాత్ముఁడై, ప్రతిమాదిసంశుద్ధి♦పరఁగఁ గూర్చి
లలి శిలం బ్రతికృతిని నలం♦కృతికృతి, యగ్నిని హవిస్సమర్పణం♦బర్కు నెడను
స్థండిలార్చనమును నన్నుఁ♦దవులు మదిని, జేయు సాధకు సంసిద్ధి♦చెనయు వత్స!
తే॥ చిత్రచేలాజినకుశప్ర♦సిద్ధశుద్ధ, విష్టరంబులయం దొండు♦వెతకి చేర్చి
కొని సమాహితుఁడై యర్చ♦కుండు భూమి, భూతశుద్ధిప్రకల్పనా♦పూర్వకముగ.

వ॥ సమంచితభక్తివిశేషంబు తిరంబుగా గోఘృతప్రయుక్తం బగు సాక్షిదీపంబు
కల్పించుకొని బహిరంతర్మాతృకాన్యాసంబులు సంధానించి కేశవాదిసంబోధన
పూర్వకంబుగాఁ దత్త్వన్యాసంబులు సంతరించి మదీయమూర్తిపంజరన్యాసం
బొనరించి యతంద్రితుం డై మంత్రన్యాసం బాచరింపవలయు. ౨౪

తే॥ దళకుసుమముఖ్యసామగ్రి ♦ దక్షిణమున
నర్ఘ్యపాద్యాచమనపాత్ర ♦ లమ్మెయి మధు
పర్కకలశంబు నివి వామ ♦ భాగమునను
జేర్చి పొనరింత్రు మునులు మ ♦ దర్చనంబు. ౨౫

తే॥ భానువిమల మత్కళ జీవ ♦ పదస్వదేహ
మాక్రమించి వెలయు హృన్న ♦ భాంతరమున
దాని ధ్యానించి ప్రతిమాది ♦ కానుసరణ
మమర నావాహన మొనర్ప ♦ నగుఁ గుమార! ౨౬

క॥ సదమలమతి! యుపచర్యలు, పదాఱు నఱునదియు నాల్గుఁబదఁగును గల్పా
స్పదతద్విధానలక్షణ, విదితుండై యెనయ నోపువిధిఁ గొన నొప్పున్. ౨౭

క॥ లలితము లగు తులసీదళ, ములఁ బరిమళమిళితకుసుమములఁ బూజింపన్
వలె నన్యులు కలవా రో, యలఘుగుణా! పైఁడిపూలనర్చించు నెడన్. ౨౮

ఆ॥ అవ్విధమునఁ గుంకుమాగురుచందన, వస్త్రభూషణాదివర్గములును
సంభవించు వఱకెచాలు సద్దానిచే, భక్తి కేమి కొఱత పావనాత్మ! ౨౯

క॥ వే యేల దళకుసుమఫల, తోయమ్ములె చాలు భక్తితో నిడఁగ సము
చ్ఛ్రాయంబె భక్ష్యభోజ్యా, ద్యాయతవస్తుప్రచారమబ్బిన ననఘా! ౩౦

క॥ యావచ్ఛక్తిఁ గడంగి య, నావిలుఁడై పాద్య మర్ఘ్యమాచమనీయం
బావరుస స్నానముఖక, ల్పావిర్భూతోపచర్యలందింప నగున్. ౩౧

తే॥ నామసాహస్రమైన మ న్నామ మొక్కఁ
డైనఁ జాలుఁ దదావృత్తి నందఁ జేయ
వచ్చు సుమదళములు దశా వరణపూజ
నంబు మున్నుగ ని ట్లర్చ నం బొనర్చి. ౩౨

తే॥ విహితములు ధూపదీపనై వేద్యములును
నుత్తరోపచారమ్ములు నొప్పుఁ గూర్ప
శ్రద్ధధానుం డయినఁ జాలు సాధకుండు
శ్రద్ధ కే సంతసింతు సౌ జన్యమూర్తి! ౩౩

క॥ హోమ మగ స్త్యప్రోక్తం, బా మార్గంబుననయేని నభిపుంసూక్తం
బా మంత్రవిధినయేని, న్నేమంబున జరుప నగు ననింద్యచరిత్రా! ౩౪

తే॥ చరువు సమకూర్చియేని నా జ్యముననేని
నధికృతాగ్ని యం దౌపాస నాగ్నియందు
నెందునేనియుఁ జేయ నా నిట్టి హోమ
మిత్థచారిత్ర! నాచక్క యెదుటఁగాఁగ. ౩౫

తే॥ అమలకాంచనవర్ణు దివ్యాభరణ వి, భూషితుని వహ్నిమధ్యస్థు బుద్ధిఁ జేర్చి
నన్ను ధ్యానింతు రవల సంనద్ధములు వి, శిష్టపార్షదబలిహోమశేషవిధులు.

క॥ సన్మతియోగగరిష్ఠత, మన్మంత్రజపానువృత్తిమలయుఁజను విప
శ్చిన్మానిత యాదట విల, సన్మంగళగీతనృత్తసన్నుతు లొప్పున్. ౩౬

తే॥ అటఁ బునఃపూజ నొనరించి ♦ ప్రాంజలి యయి
తనదు శీర్షంబు మత్పాద ♦ తలము మోవ
భూమి సాష్టాంగదండప్ర ♦ ణామ మిడి ప్ర
సాద మర్థించి భావించి ♦ చనుఁ గొనంగ. ౮౮

క॥ ఘోర మతిఘోర మీసం, సారార్ణవ మీదఁ జాల ♦ సంయమినుత! యు
త్తారణ మొనర్పు మని చి, త్తారూఢి న్వేఁడ నగు స ♦ మంచితచరితా! ౮౯

క॥ నిత్యు ననంతు న్ననుఁ దన, ప్రత్యగ్జ్యోతిఃపదమున ♦ భావింపఁ దగున్
ప్రత్యుద్వాసనవిధసం, ప్రత్యయమున సంవిభావ్య ♦ భవ్యమనీషా! ౯౦

క॥ ఇమ్మెయి నొనర్చు నెవ్వాఁ, డిమ్మెఱఁగి మదర్చనాఖ్య ♦ మీ యోగ మతం
డమ్మహితుం డిమ్మహి సా, ఖ్య మ్మొనయుం గాంచుఁ బిదపఁ ♦ గైవల్యంబున్. ౯౧

వ॥ అని యిట్లు నిజార్చనావిధానం బప్పద్మవాసినీమనోహరుండు. ౯౨

క॥ ఆసౌమిత్రికి నంతే, వాసికి శేషాంశజనికి ♦ వరసౌజన్య
శ్రీసౌభాగ్యనిధికి వి, శ్వాసముతోఁ దెలిపె మౌని ♦ వందితచరణా! ౯౩

—♦ శరత్కాలవర్ణనము. ♦—

క॥ అంతట శరదాగమము ది, శాంతముల న్నైజకీర్తి ♦ వ్యాపింపఁగ న
త్యంతసమృద్ధు లనంత న, నంతమున న్వెలయ నల్ల ♦ నల్లనఁ దోఁచెన్. ౯౪

ఆ॥ స్వచ్ఛఁ దయ్యె నభ్ర ♦ జలదుండు తన కీర్తి, విచ్చి చనఁగ మేలి ♦ వితరణమున
జీవనప్రదుండు ♦ చెడిపోవఁ జేనాఁడు, నసము దెసల వెలయ ♦ నలరుఁగాని. ౯౫

ఆ॥ నాఁడు వెలయఁ జేసె ♦ నాథు మేచకుని వి, ద్యుల్లతాంగి స్వీయ ♦ ద్యుతిఁ దనర్చి
రక్త యగుచు నేఁటి ♦ రాణ నాతనితోడ, స్వచ్ఛరూపకలన ♦ సంశ్రయించె. ౯౬

క॥ దానము ప్రతిగ్రహీత య, మానమహిమఁ జేసి నిర్మ ♦ లోదయకలనా
ధాననిదానం బగు నని, తా నచ్ఛం బగుచు జలము ♦ తద్దయుఁ దెలిపెన్. ౯౭

ఆ॥ విచ్చునవియుఁ జేర ♦ వచ్చు నయ్యవియుఁ బో
నున్నయవియు నిలిచి ♦ యున్నయవియు
విమలభావ మొంది ♦ వెలసె నేకాకృతిఁ
గాలమహిమ మెన్నఁ ♦ గలరె యొరులు. ౯౮

క॥ విచ్చె సితాంభోజంబులు, వచ్చె న్మానసము వదలి ♦ వసుధకు హంసల్
విచ్చిచనె మొగిళుల టుద్యుతి, హెచ్చె శశికి గ్రహములకును ♦ ఋక్షంబులకున్.

ఆ॥ ప్రాఁచియున్న తెల్లు♦పొల్లు వోవకయుండఁ, దనదు కాంతిఁ జేర్చి♦తారకేశుఁ
డెక్కుడైన తెలివి♦దిక్కుడ్యముల మెఱుఁ, గార్చెఁ జుక్కదళుకు♦లతిశయిల్ల.

ఆ॥ ఎట్టి రూపు లేక♦యిట్టట్టు గాఁబోక, యుండు నభము భూది♦మండలములు
మెఱయఁ గప్పు దాల్చి♦మెఱుఁ గిడె వానికి, బెద్ద లెంతు రెదిరిఁ♦బెద్దసేయ.

ఆ॥ ఆట లాడి యాడి♦యలసి చాలించెఁ బో, యాటపులుఁగు లంచ♦లందఁ జేయు
కులుకునడలతోడి♦నులివ్రులు తెక్కల, ధాళధళియు నెన్నఁ♦దరము గాదు. ౧౦౨

సీ॥ సస్యశాలిని యయ్యె♦సర్వంసహాదేవి, యలసగామితఁ గాంచె♦నాపగాళి
సారసారవతౌర్య♦సన్నాహ మొప్పారెఁ గమలవాసిని చేరెఁ♦గమలవనికి
సప్తచ్ఛదద్రుమ♦సౌరభం బెడఁగ్రమ్మె, బుష్పవద్ద్యుతు లట్లు♦పొలుపు మీఱెఁ
దెలివితేటల మించె♦దిఙ్మండలం బెల్ల, నపచపలాబ్దమై♦యమరె నభము
వాజినీరాజనావిధు ♦ ల్వాలఁ జొచ్చె
భృంగగీతిప్రచారము ♦ ల్వేరయసాగె
నయ్యగస్త్యుని యభ్యుద ♦ యంబు మున్ను
గా హరి ప్రబుద్ధుఁ డయ్యెడు ♦ కాలమునను. ౧౦౩

క॥ అయ్యెడఁ గిష్కింధాపురి, నయ్యర్కతనూజుఁ జేర♦నరిగి హనుమ తా
నెయ్యమున నెఱి ప్రధానత, వియ్యచనవుఁ దగ ననె వి♦విక్తతలమునన్. ౧౦౪

—♦ హనుమంతుఁడు సుగ్రీవునకు రామకార్యావసర మెఱింగించుట. ♦—

సీ॥ తగునె వానరరాజ! ♦ దాశరథులకూర్మి, మఱచితి వొక్కొ నీ ♦ మంతనమున
నాతిత్రిలోకీవీరుఁ♦ డగు వాలి హతుఁ డయ్యెఁ, దత్ప్రాక్రమమునఁ♦దలప వదియు
దొరసె దారయు నిన్ను♦దుర్లభ రుమతోడి, దై సర్వసౌఖ్యంబు ♦ లందఁ గంటి
విట్టిసంపద వారి♦మొలకటాక్షపుఁజూడ్కిఁ, గాక యొండొక్కటిఁ♦గలదె కలుగ
నంతవారు కంద♦రాంతరగతు లయ్యు, కార్యగౌరవమునఁ♦గా దనంగ
రాక యొదిఁగి నీదు♦రాకఁ గాక్షించుచు, నుండ నూరకుంట♦యుచిత మగునె.

క॥ వానరభావము తెలియం, గా నారీసక్తిఁ దెఱవు♦గానక నీ వి
ట్లానాఁటిప్రతిన వీడఁగఁ, గానున్నది యెదియొ కాల♦కర్మగతులచేన్. ౧౦౬

ఆ॥ దేవిఁ బాసి విభుఁడు♦తెరలుచునుండఁ ద, న్మార్గణమున కీవు♦మలయకుండ
నెట్లు తోఁచె మదికి♦నెది గతి తత్కోప, కాలవహ్ని యడరి♦కాల్పఁ దొడర.

క॥ ఉపకృతుఁ డుపకారముఁ దా, విపరీత మొనర్చి యొందు♦వెలయఁడు తత్కా
ర్యపరీతమానసుండై, సుపుణ్యగతి నొందు సిరియు♦శుభములు గాంచున్. ౧౦౮

ఆ॥ ఇట్టి రాజ్యవిభవ♦మీయెల్లసౌఖ్యంబు, లడఁగు నొంటఁ దొడరఁ♦గడఁగు నొకటఁ
గాన నస్థిరములు♦గలుగు సంపద లెన్న, మిత్రయోగలబ్ధి♦మేర కగును. ౧౦౯

క॥ నేరక సకాముఁడై సం, సారాబ్ధి నసత్సుఖోర్మి♦సంగతిఁ గూలున్
భారమెనయు సన్మైత్రిం, జేరం గననేని జనుఁడు♦సిద్ధార్థుండై. ౧౧౦

ఆ॥ అరయుమయ్య! కర్జ ♦ మన నయ్యె నీ మేలు
గోరి యుల్లు నాకుఁ ♦ గూర్మి గల్గు
గాన వానకారు ♦ గడచె నింతకు వార
లూరకున్న వార ♦ లుచిత మెఱిఁగి. ౧౧౧

క॥ ఎఱిఁగి తఱిఁ గడపి హితు న, క్కఱఁ దీర్పఁ గడంగు నెవఁడు♦కర్జము తెలిఁ గే
ర్పఱిచియుఁ జేయనివాఁ డగు, నెఱి గన్గొన నిట్లు రాజ♦నీతి గుణజ్ఞా. ౧౧౨

క॥ నీదెస భారం బిడి సీ, తాదయితుం డున్నవాఁడు♦తాఁ దలఁచినచో
మేదిని తలక్రిందై పడఁ, గా దిట్టతనంబు సూపఁ♦గలఁ డధిపీరా! ౧౧౩

క॥ కాని కార్యము కాదు నీ ♦ కడఁగు టొకఁడె
యెడముపడెఁ గాక నిన్నుఁ గొల్చి ♦ యెన్నికోటు
లున్నవారలు వారణ ♦ సన్నిభులు ప్ల
వంగవీరులు పిలిపింప ♦ వలదె వారి. ౧౧౪

క॥ రావించి యెల్లదెసలకుఁ, బ్రాపీణ్యము నెఱయఁ దోనె♦పనిచి విభునకుం
గావింపుము కర్ణసుఖము, దేవి కుశలవార్తఁ దెలిపి♦దినకరతనయా! ౧౧౫

క॥ అని బోధించిన భీతియు, వినమ్రతయుఁ దోఁపఁగా ర♦వివ్రభవుం డి
ట్లనె మే లయ్యె సమయముం, గని మేల్కొల్పితి ధృతిం జ♦గత్ప్రాణసుతా!

తే॥ అన్నిఁటికిఁ జాలు దీవ మా ♦ యన్న! యిపుడె
పనుపుము కపిప్రవరుల ది ♦ గ్భాగములకు
యూథనాయకులకు మన్ని ♦ యుక్తిఁ దెలియఁ
జేసి సేనలఁ జెచ్చెరఁ ♦ జేర్చుటకును. ౧౧౬

ఆ॥ నాలు గైదు నా ది♦నంబులలో రాక, జాల మెవ్వ రెట్లు♦జరిపి రేని
వారి కొదవు ననుము♦ప్రాణాంతికము దండ, మెల్ల నెఱపు మేల♦యేను దెలుప.

క॥ నీలుని నంగదు నిద్దెస, వాలాయముఁ గన్నిడంగ♦వలె నను మింకం
గా లిడి నిలువంజవ దను, వీలోపల లోప ముంట♦యెనఁగ దనిలజా! ౧౧౯

క॥ భారము నీయదియే యని, యారవిజుం డంతిపురికి♦నరిగినచో సా
మీారి ధృతిమీాఱి కృత్యం, బారూఢి హరించుమ్రీ డనిన♦యట్టు లొనర్చెన్.

క॥ అత్తఱి శరద్గుణము లు, ద్వృత్తమనోజప్రియుక్తిఁ♦దివిచి మహీజా
యత్తుఁ బొనరింప రాఘవుఁ, డుత్తలపడుచుండెఁ గృతిని♦యోజన కగజా! ౧౨౧

ఆ॥ తనదు చెంత నున్న ♦ తెరలాక్షి నొండెడ
వెదకఁ జొచ్చె రామ ♦ విభుని చిత్త
మవశభావ మతని ♦ నందఁజాలె నటన్న
నొడ్ల మాట కింక ♦ యుక్తి గలదె. ౧౨౨

క॥ బంగరుకొండం బైపై, నంగనయుం దాను నుండు♦నాతం డుండెన్
జెంగటిగిరి పై భాగము, నం గేవలుఁ డగుచు స్మరవి♦నమ్రుం డగుచున్. ౧౨౩

సీ॥ వెన్నెలమైపూఁత♦వెలసె నీశారది, రజనినాథునిఁ గూడి♦రాణ నెరయ
సారసారవకలా♦సన్నాహ మొప్పార, మున్ను మత్ప్రియ నన్ను♦మొనసిపోలెఁ
గుత్తుక తడియాఱ♦గొదకొని యల్లదె, యఱచుచున్నది కోకి♦యధిపుఁ బాసి
యాసాధ్విఁ బోల్పంగ♦నై యిప్డు భానుని, రాకకై వేఁచి యా♦రాటమునను
నెట్టు లయ్యో నొకొ♦యే మనుచుండెనో, యేవిధమున సుప్తి♦నెనయఁగలదొ
యెటు ప్రబుద్ధ యగునొ♦యెద్ది భుజించునో, తలఁపరాదు తద్వి♦ధంబు మదికి.

క॥ అని తలపోసికొనుచు న, య్యినకులమణి యుండఁ జేర♦నెనసె ననుజుఁ డ
వ్వాని ఫలమూలాదికములు, గొని తేరంజనినవాఁ డ♦కుంఠితగతియై. ౧౨౪

ఆ॥ వచ్చి యేకతమున♦వరవర్ణినిఁ దలంచి, యన్య రీతి నున్న♦యన్నఁ గాంచి
పలికె లక్ష్మణుండు♦భాషితమ్ముల యొప్పు, దెలిసి దేవగురుఁడు♦తెల్లవోవ.

—♦ లక్ష్మణుఁడు సీతావియోగదుఃఖితుం డగు శ్రీరాము నూరార్చుట. ♦—

ఉ॥ కామవశంబునం బడినఁ ♦ గాదని పౌరుష మీాసడించినన్
నేమము యోగము న్గెడపి ♦ నిల్చిన స్వీయసమాధి చేడ్పడం
గా మనుజుండు వ్యర్థుఁ డగుఁ ♦ గల్గ దొకప్పుడయేని శ్రేయ మి
క్లేమి పొనర్ప నెంచి వగ ♦ నిమ్మయి నుంట నరేంద్రనందనా. ౧౨౬

ఆ॥ తనమనఃప్రసాద ♦ దాక్ష్యమ్ము లటు యోగ
యుక్తమైన కాల ♦ మోజ నెరయఁ
బెరయు సాహ్య మెఱుక ♦ పృథుకర్మసంస్కృతి
హేతుభావ మెనయు ♦ నిన్ని కృతుల. ౧౨౭

ఆ॥ నాథ! త్వత్సనాథ♦నసులభ యన్యన, కతిసుపూత యుర్వ♦రాత్మజాత
యగ్నిశిఖ సమిద్ధ♦నాక్రమింపఁ దలంచి, చెడక పోవఁ డొండు♦సిద్ధ మిదియ.

క॥ అనిన రఘురాముఁ డిట్లను, ననయమ్మునఁ బోక కర్జ♦మనువర్తింపన్
జను ననయము సాధకుఁ డి, మ్మున ఫలమున చింతఁ గొనమి♦మొనసి కుమారా!

—♦ శ్రీరాముఁడు శరల్లక్షణంబులు చెప్పుచు ప్రమత్తుఁడైన సుగ్రీవునకై లక్ష్మణుఁ బనుచుట ♦—

సీ॥ వేఁగంటి వేల్పు గా♦వించెఁ బంటవలంతి, సర్వసస్యాఢ్యగా♦సలిలతృప్తి
మొగిళులు విశ్రాంతి♦మొనసిన చందంబు, గానవచ్చెడుఁ గృత్య♦కలన మెలఁగి
యిందీవరచ్ఛవి♦నీవనీనగరాజి, రాజిల్లె వింతయా♦రాణఁ దనర
స్నాతానులిప్తముల్♦శైలమ్ము లన నొప్పె, ధాతురాగద్యుతు♦లద్ద నెఱయ
తగ ననేకాశ్రయత విచి ♦ త్రరుచి యైన
లక్ష్మి నేఁడు శరత్కాల ♦ లాలిత యయి
రవికరాగ్రప్రబోధిత ♦ రమ్యపద్మ
వనవిహారమ్మునం బొల్చె ♦ వలను మెఱయ. ౧౩౧

తే॥ అమరె నేఁడాకులయనంటు ♦ లందు నట్టు
లుడుశశిదివాకరులయందు ♦ నోజ మెఱయు
మదకరివృషమ్ములందు ని ♦ ర్మలనదీస
రస్సరోజములందు శ ♦ రద్విభక్తి. ౧౩౨

తే॥ హంసలునుఁ జక్రవాకమ్ము ♦ లనఁగి పెనఁగి
యంగనలతోడ నాటలా ♦ డంగఁ జొచ్చెఁ
దొడరు ఱెక్కలఁ దమ్మికెం ♦ ధూళి నెఱయఁ
బులినతలముల శోభాప్ర ♦ బోధ మెలయ. ౧౩౩

సీ॥ విలసిల్లు తెల్లుపూ♦వెలిపట్టు నునుకట్టు, మృదుమారుతమ్మునఁ♦బొదలుచుండ
నల్లనల్లనఁ బులి♦నాఖ్యము జఘనమ్ము, లంతరాంతరితమ్ము♦లనువుపడఁగ
మిట్టిపాటున మించు♦మీనుతళ్కులవేఁడి, మేఖలోత్థితము లా♦మెఱుఁగు లెగువ
నహంసక్రశైవల♦కృత్తరోచనాంచిత, కస్తూరికాపత్ర♦కలన లొప్ప
సుప్రసన్నహ్రదాంబుజ ♦ సుముఖలక్ష్మి
నెఱయఁ గాంతోపభుక్త లా ♦ నెఱి దలిర్ప
వలనగామినులై త్రియా ♦ మాంతమందు
నదులు కామినులట్లు గ ♦ న్పడెడు వత్స! ౧౩౪

క॥ జలదాహతిఁ బడి సుడివడి, బిలములలో నడఁగి క్షుధకు♦బిట్టడలి తటిక్
దల లెత్తెడుఁ బలువిధముల, చిలువలు ఫూత్కృతము లుల్ల♦సిల నేఁ డనఘా!

తే॥ ఆలమందలలో నుండి ♦ యాలపోఁతు
లిడెడు ఱంకెలు హస్తిను ♦ లెనసి రామ
దేభము లొనర్చు మేలి బృం ♦ హితము లిదియ
తెఱఁ గనఁ దనర్చుచున్నవి ♦ తరము మిగిలి. ౧౩౬

తే॥ చంద్రిచంచత్కరస్పర్శ♦జాతహర్ష, రసనమున్మీలదచ్ఛతా♦రకయు గాఁగ
రాగవతి సంధ్య తా నంబ♦రమ్ము వదలి, పొరలుచున్నది పశ్చిమ♦పాదలకున్నె,

ఆ॥ ఇందుబింబవదన♦యిందీవరాంచిత, నేత్రి ధ్వాతఘనవి♦నిర్మలాత్మ
కౌముదీవిభాంశు♦కస్ఫూర్తి రాత్రి వొ, సంగె సద్గుణాఢ్య♦సాధ్వి యట్లు. ౧౩౮

ఆ॥ సారసాంచితప్రి♦చారము లగువాని, మోప్రిల వెలయ వేమి♦మురువుఁ బాసి
యొదుగఁ బాఱె నమ్మ♦యూరమ్ము లిప్పుడు, తమకుఁ గాని కాల♦దశఁ దలంచి.

తే॥ శ్యామలసనము ల్బంధూక♦సప్తవర్ణ, కోవిదారము ల్పుష్పించెఁ♦గొండచఱుల
నటు నదీపులినమ్ములు♦నందగించె, హంససారసచక్రాహ్వ♦యప్రసక్తి. ౧౪౦

క॥ గజిబిజిగాఁ జెలరేఁగుచు, విజిగీషులు నృపులు దండు ♦ వెడలుదు రిపు డ
ర్కజుఁ డిట రాఁ డెటు లేదో, విజయోద్యోగమున మెలఁగు ♦ విధి తన కింకన్.

తే॥ ఎంత కనికర మెడలె నేఁ ♦ డీకపిపతి
మద్యపానాభిరతి స్త్రీల ♦ మమతఁ జిక్కి
మఱచెఁ గాఁ బోలుఁ దా మున్ను ♦ మంతనమునఁ
జేసిన ప్రతిజ్ఞఁ గాకున్నఁ ♦ జేరకున్నె. ౧౪౨

ఆ॥ చక్రివాకి వోలెఁ ♦ జనుదెంచె దండకా, రణ్యమునకుఁ బాయ ♦ రాని చెలిమి
నుపవనమున కట్టు♦లువిద యేమయ్యెనో, నన్ను వీఁడి యొంటి♦నవసి యిప్పుడు,

ఉ॥ రావణమిత్రుఁ డైన కపి♦రాజు నిజాంగనఁ గొంచుఁ దోలఁ దా
నేవిధిఁ బాటులం బడెనొ ♦ యింత దలంపఁడు కావరంబునన్
నావగ లెన్నకే సుఖము ♦ నంబడి తేలెడు నింక వానికిం
గావలెనొక్కొ మచ్చరము ♦ ఖప్రహితోత్తమలోకసౌఖ్యముల్. ౧౪౪

తే॥ అర్థు లన నయి చనుదెంచి ♦ యన్యు వేఁడి
యతని కుపకృతిఁ దొలుదొల్త ♦ నాచరించి
యాసపడువారి వంచించు ♦ నధము లున్నఁ
బున్నె మని పాప మని యున్నె ♦ పుడమియందు. ౧౪౫

ఆ॥ ఏది యెట్టు లైన ♦ నీవె చాలవె స్వీయ, కార్యసాధనమునఁ ♦ గలదె చింత
యతని కెఱుక సేయు♦మయ్య కిష్కింధకుఁ, జని కృతఘ్నులకుఁ బో♦సంగుగతులు.

ఉ॥ రక్కసుచే హరింపఁబడి ♦ రాయిడిపాలయి యెక్కడిక్కునన్
జిక్కెఁ బ్రియాంగనామణి న ♦ శించెనొ నిల్చెనొ తోఁచ దిట్టు లీ
చక్కి మెలంగుచున్నయది ♦ సాధ్వి యటంచు వచించు వారు లే
రక్కట యింత తోడ్పడిన ♦ నప్పురిఁ గాల్పనె వైరిఁ గూల్పనే. ౧౪౮

—♦ శ్రీరాముని పారవశ్యము ♦—

ఆ॥ చంద్రవదన! నినుఁ బ్ర ♦ సక్తి మై మును సుధ
గరుడుఁ డట్లు లోక ♦ గడియలోన
యాహరింపలేన ♦ యరులఁ బోకార్చి త్వ
ద్గతియు నున్నచోటు ♦ గాన నైన. ౧౪౯

క॥ ఎక్కటి దనుజాలయమునఁ, జిక్కి యసుఱు లెడలితోవి ♦శీర్ణ వయఃతో! యిం
కెక్కడిగతి నినుఁ గనుఁగొను, నక్కలిమికిఁ దగిన భాగ్య ♦ మను వైనదియే.

తే॥ చంద్రిడా! పోయి జానకి ♦ చరణముల స్ప్ర
శించి తత్కరముల నన్నుఁ ♦ జేనయఁ గనుము
భానుసంగతిఁ గన్న ద ♦ ర్భాగ్యముననొ
యితఁడు ఖరకరుఁ డయ్యె నిం ♦ కేమి గలదు. ౧౫౦

క॥ అని జనకజావియోగం, బున వెతఁ బొటించి యవ్వి ♦ భుఁడు తఱి గడవన్
దనకడ కినజుఁడు రామికిఁ, గనలుచు నిట్లనిన రోష ♦ కలితుం డగుచున్.

ఉ॥ కంటికి ఱెప్ప వోలె నిను ♦ కర్జము వెంట మెలంగువాఁడు వేఁ
గంటికి నీడు నిద్దవు మ ♦ గంటిమి గల్గిన తోఁడు తోడ న
మ్మంటికి మింటి కొక్కడుగ ♦ మార్కొనఁ జాలి శరాసనంబు న
క్కంటునఁ బూని వానరునిఁ ♦ గాల్తునొ యంచుఁ గడంగు నంతటన్. ౧౫౧

తే॥ అతని యుద్రేక మెంచి రా ♦ మావనీంద్రుఁ
డనియె నీబోంట్ల కగునె నా ♦ యన్న యుపకృ
తుండు ప్రియహితుఁ డవ్వానిఁ ♦ దోడరి యెగ్గు
గూర్చి చేచేత నపకీర్తిఁ ♦ జేర్చికొనుట. ౧౫౩

క॥ కావున సామోపహితం, బౌ వాగ్యోగమున నతని♦నలరించి తదీ
యావిలభావం బెడలఁగ, వేవే గొనితెమ్ము కడమ♦విధి కే నాడున్. ౧౫౪

క॥ కౌటిల్యంబునఁ గొండొక, కోటిం గానేని నచటి♦కోవిదులకు న
మ్మాట తెఱఁ గెఱుక సేసి వి, పాటితరిపువర్గ! రమ్ము♦ప్రథితి వెలయఁగన్.

క॥ అని యుపదేశించిన న, మ్మనుజేంద్రసుతుండు విభుని♦మతము తనశిర
మ్మున మోచికొని యనుజ్ఞం, గొని చనె నాక్షణము కదలి♦కపీశుల పురికిన్.

తే॥ కారణాశ్రితజనను డి♦క్ష్వాకుతిలకుఁ, డనుజుఁ బనిచి నిరాతంకుఁ ♦ డై తనర్చె
నిర్మలాత్ముల దెస నెప్డు♦నేటుకొనును, కాలకర్మప్రసక్తర♦క్తత్వ మబల! ౧౪౭

ఆ॥ అతఁడు కర్మసాక్షి♦యచ్యుతుఁ డాయమ, యోగమాయ నిత్య♦యోగమహిత
యెట్లు వారిఁ గలఁచు♦నీయవిద్యాకృతి, నన్ని యోగకృతము♦సంసరణము. ౧౪౮

—♦ లక్ష్మణుఁడు మహావేగమునఁ గిష్కింధ కరిగి సుగ్రీవునకు రామాజ్ఞ నెఱిఁగించుట. ♦—

ఉ॥ శృంగముతోడి మందరము ♦ శ్రీధనురుద్యతహస్తుఁ డౌచు సా
రంగము లట్లు వ్యాళములు ♦ రాయిడి కోర్వక పాఱఁ జెల్లుఁ దూ
లంగ శిలోచ్చయంబు లుర ♦ లంగఁ బురాబ్ధిఁ గలంచు నోజ మె
ప్పంగఁ దనర్చె లక్ష్మణుఁ డ ♦ పారబలుండు మహారయంబునన్. ౧౪౯

మ॥ త్రిపురం జూచెడు రోషము న్దీపియుచు ♦ న్దేవేజ్యతుల్యుండు భ్రా
తృవచస్సంగతి బుద్ధి నేమఱక సం ♦ దేశోపదేశోచితిం
గపియ న్నెక్కొనునంతమాత్రికె కపు ♦ ల్గర్వాంధు లై శైలసా
*లవహాద్యత్కరు లై యెకిర్చి రలుక♦ల్గంబాఱు చిత్తంబులన్. ౧౫౦

తే॥ ఎదిరి యుద్యమ మెంచి బ ♦ హ్వాంధనుఁ డగు
జ్వలను గతి ద్విగుణంబు రో ♦ షంబు గాఁగ
నెగువఁ గని నిల్వరింప లే ♦ కింత నంతఁ
జనిరి తమపాలి మిత్తియో ♦ యనుచుఁ దెరలి. ౧౫౧

వ॥ కొంతవడికి నూహ సేసికొని. ౧౫౨

క॥ వా రరిగి పురద్వారముఁ, జేరంగా వచ్చె నలుకఁ ♦ జెలరేఁగి మహా
వీరుఁడు లక్ష్మణుఁ డిదె యని, తా రెఱిఁగించిరి ప్లవంగ♦తారాపతికిన్. ౧౫౩

తే॥ తారతో మంతనంబునఁ♦దవిలియున్న, పారవశ్యంబునను జొరఁ♦బాఱఁదయ్యె
వాని కాపలు కట్టిఁ డా♦వల నెఱింగి, యంగదుం డప్పుడతివిహ్వ♦లాత్ముఁ డగుచు

క॥ ఆమెయిన చేరఁగాఁ జని, రామానుజు భవ్యచరణ♦రాజీవములం
దా మస్తకమ్ము మోవఁగ, నేమము తనరార మ్రొక్కి♦నిలువంబడినన్.. ౧౫౪

తే॥ వత్స! నీ వేగి సౌమిత్రి ♦ వచ్చె ననుచుఁ
దండ్రి కెఱిఁగింపు మాసంధఁ ♦ దలఁచికొనఁగఁ
దగఁ బ్రబోధింపు మని యన్న ♦ తన్నుఁ బనిచె
నిది రుచించిన రమ్మను ♦ మెలమి గనుము. ౧౬౬

క॥ అని వెనరునఁ దనుఁ గని పలి, కిన లక్ష్మణు రోషకీలి♦కీలాస్ఫురితం
బున కలిమికిఁ దలఁకుచుఁ జని, పినతండ్రిం గాంచి తన్నుఁ♦బేర్కొనెఁ దోడ్తోన్.

తే॥ తల్లులకు మ్రొక్కి తనకు వం ♦ దన మొనర్చి
కర్జ మెఱిఁగించు తనయుని ♦ యార్జవమ్ము
గానఁగా నేరఁ డయ్యె న ♦ క్కపివరుండు
మదమదననిద్ర లటుఁ దన్ను ♦ మలఁచికొనఁగ. ౧౬౮

ఆ॥ అక్కుమారుతోడ ♦ నరుదెంచి నట్టి ప్లవ, క్షుపబ్రభావు లనెడు ♦ సచివు లిరువు
రానసేయ నప్పు ♦ డఱచిరి కిలకిలా, ధ్వనులు మిన్నుముట్టఁ ♦ బ్లవగవరులు.

క॥ దానం బ్రబుద్ధు డగుచుం, దా నంగదువలనఁ గార్య ♦ తత్వ మెఱిఁగి సం
ధాన మొనరింపుఁడు సమా, ధాన మరసి మీర లని ప్ర ♦ ధానులతోడన్.

ఆ॥ పలికి మఱియు ననియెఁ ♦ బలుకగాని దొకండు
నొం డొనర్ప నెడఁద ♦ నూహసేయ
నెట్టు తెలిపిరో య ♦ నిష్టులు వార లి
ద్దేల కుపితు లైరొ ♦ యెఱుకపడదు. ౧౭౦

క॥ నెఱిఁ దప్పి నడువ హితు న, క్కఱ మఱవ నుదగ్రు లైనఁ ♦ గాని వెఱవ ని
న్నెఱవిందు లేల యలుకకు, గుఱిసేసిరొ త న్నటంచుఁ ♦ గొందెద మదిలోన్.

క॥ చెలికానిఁ బడయు టెంతయు, సులభం బగు వెక్కసంబు ♦ చొప్పడకుండం
గలకాల మరసికొనుటే, తలఁపం గష్టములలో మొ ♦ దలి దై యుండున్. ౧౭౩

ఆ॥ నిచ్చ లొక్క తెరువు ♦ నెఱయవు చిత్తమ్ము
లెంతమాత్ర కైన ♦ నెడయుఁ బ్రీతి
యంతరంబు నెమక ♦ నై యుందు రరు లింత
యెఱిఁగి మైత్రికలిమి ♦ నెనయవలయు. ౧౭౪

క॥ అని యనిమిత్తత్రస్తుఁడ, ననవైతి మహాత్ముఁ డాతఁ ♦ డాధృతి నొనరిం
చిన యుపకృతి యింతింతని, యనరా దప్రతివిధేయ ♦ మై యుండుటచేన్. ౧౭౫

ఆ॥ అనుచు ననుశయమున♦నారాటపడెను న, య్యినజుతోడ హనుమ♦యిట్టు లనియె
నబ్బ మానె యనఘ!♦యంతటి యుపకారి, మహితుఁ ద్వాగృహసంఠు♦మఱవకుంట.

—♦ హనుమ సుగ్రీవునకు హితము దెలుపుట ♦—

సీ॥ ఈరేడు జగముల ♦ నేలంగ సురపతి, నెనయునో మిగులునో ♦ యనఁ దనర్చి
పెనఁకువ గని పెచ్చు♦పెరుగు బీరంబున, ముక్కంటి కనుచిచ్చు♦ముచ్చటించి
యార్తుల మనుపఁ దా ♦ నైన యాదరమున, హరివత్సలతతోడ ♦ నైక్య మొంది
వంగడం బొండె యా♦వాసియే యని పల్క, నెఱి హరిశ్చంద్రుని♦నేమ మెంచి

తన్నుఁ బోలంగ నొకఁ డెందుఁ ♦ దవులఁ డున్న
నన్న యంతటి ఱేఁడు తో ♦ డై పొసంగ
నింతవానిఁగ నిన్నుఁ జేసెఁ ♦ బంత మలర
రాముఁ బొగడందరమె కపి ♦ రాజచంద్ర! ౧౭౭

ఆ॥ వేయు నేల రాము ♦ వెరవుతోఁ బఱఁగు బీ
రమ్ము నెనయఁ బోల్ప ♦ నమరవరుఁడు
గురుఁడుఁ జాల రనఁగఁ ♦ గుంభినిలో ఱేఁడు
పురు డనఁగఁ దగిన ♦ పుడమిఱేఁడు. ౧౭౮

ఆ॥ తడసి తిల్లు స్త్రీల ♦ తవులునఁ దవులు మ, త్తతను జేసి గడువు ♦ దప్పకుండ
వారిఁ జేరి వాసి ♦ వలనొప్పఁ దత్కార్య, కలన మెలఁగు భాగ్య ♦ గతికిఁ బాసి.

ఆ॥ వానకారు గడపి ♦ వత్తు నంటి శరత్తు, ప్రౌఢ యయ్యె నింకఁ ♦ బ్రాప్తకాల
మరసి రాముఁ గొలువ♦నరుగ నైతి వనంగ, నెట్లు మెత్తు రయ్య!♦యెవ్వ రేని.

క॥ కరుణాకరుఁ డాతఁడు గా, న రుషాతత్పరుఁడు గాక♦నయమున నిన్నుఁ దే
ర్ప రహిం దన తమ్మునిఁ బని, చె రమాధిప రాముఁ బోలు♦స్నిగ్ధుఁడు గలఁడే.

క॥ తరణిసుతా! వడఁకరె యా, సురాసురు ల్వింటి వంకఁ♦జూచిన రామే
శ్వరుఁ డరులకు సాధ్యుఁడె యొ, క్కరి సాయం బెనయఁ గోరఁ♦గా నగువాఁడే.

తే॥ నీయదృష్టంబుకతన న ♦ న్నెఱిఁ బొసంగె
మైత్రి సీతామహాలక్ష్మి కై ♦ మహిత యున్న
తల మెఱిఁగి తెల్పు పనికి నే ♦ స్తమునఁ బ్రీతిన
చఱచి యద్దెస మసలుట ♦ సంభవించె. ౧౮౩

శా॥ ఆర్తుండై నిజమిత్రుఁ డాసపడ న♦య్యర్థంబు చేకూర్చి త
జ్జార్తిం బాపుదు నంచుఁ గాల మెగువం♦జూడంగ నా చొప్పునన్

వర్తింపం గని యాతఁ డొండనిన న ♦ వ్వాక్కు న్సహింపంగ నోఁ
గీర్తిం గోరెడువాఁడు మేల్మి గని త ♦ గ్గీర్తింప నో నంతకున్. ౧౮౪

ఉ॥ కావున నీప్రమాదమునఁ ♦ గల్గిన యియ్యపరాధ మీఁగ న
ద్దేవు భజింపు మాఘనుఁడు ♦ ధృష్టుఁడు గాఁ డపకారదృష్టికిం
బోవఁడు తొల్త లక్ష్మణునిఁ ♦ బూజ్యుని సాంత్వన మొప్ప వేఁడుమా
త్రోవ మెలంగ నో హితము ♦ తోఁ గృతకృత్యుఁడ వౌదు వాదటన్. ౧౮౫

ఆ॥ నీదు మేలె కోరి ♦ నేఁ దెల్పినాఁడ ము
న్నటులె నొడువ నయ్యె ♦ నయ్య! యిపుడె
చనుము చనవు గొనుము ♦ సహపుత్త్రబంధుండ
వగుచుఁ బూజసేయు ♦ మధిప! యతని. ౧౮౬

తే॥ అనుడు నీ వంగదుండు ము ♦ న్నరిగి యతని
వలగొని ప్రవేశపెట్టుఁడు ♦ వల నెఱింగి
యే నెదుర్కొని పూజింతు ♦ నెలమిఁ గాంచి
కాక లజ్జింతుఁ దొలుదొల్తఁ ♦ గదియ ననిన. ౧౮౭

క॥ వల్లె యని యరిగి తోడ్కొని, బల్లిదుఁ డాతనికి రాజ♦పథమున వింతల్
దెల్లముగఁ దెలియఁజేయుచు, సల్లలితము నగరి గుఱిని♦జను దెంచు నెడన్. ౧౮౮

—♦ హనుమదంగదులు లక్ష్మణు నెదుర్కొని సుగ్రీవుని హజారమునకుఁ జేర్చుట. ♦—

సీ॥ తులలేని రతనాలఁ♦దులకించు మించుల, హంగారు యోధపా♦యతనములను
సర్వకామఫలాను♦సంధాననిపుణవ, ర్ధిష్ణుతాంచితవనో♦ద్దేశములను
చందనాగురుఘన♦సారసౌరభయోగ, విస్తారచణపణ్య♦వీథికలను
మైరేయమాధ్వీక♦మాధురీవహ మద్య, కుల్యోపచితపాన♦గోష్ఠికలను
గాంచె సౌమిత్రి వారితోఁ♦గలసి మెలసి, తదుపపాదితతత్త్వ♦దప్రశంస
లూఁకొనుచు భర్తృశాసనో♦ద్యుక్తచిత్త, వర్తనత్వరమాణుఁడై♦వారిజాక్షి!

క॥ స్రక్చందనముఖపరిమళ, యుక్చతురవిలాసినీగృ♦హోపాచితరసభృ
ద్వాక్ఛయతౌర్యత్రికగుణ, భాక్చిత్రితకలన లెఱుక♦పడె వాని కుమా. ౧౯౦

శా॥ ద్వారస్థు ల్వారు లున్నతాకృతు లప ♦ త్రాసు ల్మహాదారు ల
వ్వీరు న్ప్రాంజలు లై నమస్కృతికృతి ♦ న్వీడ్కొల్పఁ గక్ష్యాంతర
శ్రీరమ్యాపణచిత్రికాననసర ♦ స్తీర్థాగ్ర్యహర్మ్యాదివి
స్తారోదారకలావిశేషముల చం ♦ దంబు ల్ప్రశంసింపుచున్. ౧౯౧

తే॥ శస్త్రపాణులు వారలు సం ♦ సక్తు లగుచు
గొలువ నొప్పారు నేడు ♦ కక్ష్యలఁ గ్రమించి
హైమరాజతమంచాన ♦ నాచితంబు
రాజమందిర మెనసె న ♦ య్యాజిసుతుఁడు. ౧౯౨

క॥ స్ఫటికప్రాకారాంతర, ఘటితేంద్రవరోపలబ్ధ ♦ కమ్రఫలాంచ
ద్విటపికలనావిశేష, స్ఫుటసురసదనప్రకార ♦ శోభితమగుచున్. ౧౯౩

శా॥ కైలాసోపమనర్మహర్మ్యశిఖరా ♦ క్రాంతాభ్ర మై వైజయం
తీలీలావినివర్తితారుణసము ♦ ద్వేగంబు నై తోరణ
శ్రీలాలిత్యకృతేంద్రచాపకలనా ♦ చిత్రోపచిత్రంబు నై
వేలాతీతగుణాబ్ధినాఁ దనరు న ♦ వ్వేశ్మోత్తమోత్తంసమున్. ౧౯౪

తే॥ చేరఁ జను నప్డు విన నయ్యె ♦ శ్రీపదములు
మధురమధురస్వరోద్గతి ♦ మంజిమములు
సురుచిరాంబరమాల్యసం ♦ శోభిరూప
యౌవనాఢ్యము యౌవతం ♦ బటఁ దనర్చె. ౧౯౫

తే॥ నూపురారవములు కింకి ♦ ణీపినద్ధ, కాంచికానినదమ్ములుఁ ♦ గదియవచ్చు
నంతలో విననయ్యె న♦భ్యంతరమున, నాంతరామర్ష మెసఁగ రా♦మానుజునకు.

క॥ లజ్జపడి భ్రాతృనిర్వే, దోజ్జృంభితచిత్తవివశ ♦ తోద్వృత్తుండై
సజ్జ మగు వింట నెఱపె ద్వి, షజ్జాలనిహంత యతఁడు ♦ జ్యాఘోషమ్మున్.

ఉ॥ ఆరవ మాలకించి భయ ♦ మంది తటాలున లేచి విన్ననై
నేరమి గల్గె నంగదుఁడు ♦ నేర్చి వచించిన యప్డు పోయి య
వ్వీరునిఁ దోడితెచ్చి తగ ♦ వేఁడక పోయితి భ్రాతృవత్సలుం
డీరస మెత్తి యేమనునొ ♦ యింతకు నంచుఁ దలంచి గ్రక్కునన్. ౧౯౮

క॥ అనుచరులం బూజార్థము, లను గొని చనుఁ డని యనిచి క ♦ లానిధి రవిజుం
డనితరసదృశం దార, న్గని పో మ్మాఘునుని సాంత్వ ♦ నం బొనరింపన్. ౧౯౯

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు ♦ న న్నాఁతి తరలె న
య్యధికృతులును మున్నె ♦ యరిగి తదుప
వేశనోపయుక్త ♦ విధి గూర్ప యువరాజు
హనుమఁ గూడి యచట ♦ నాతఁ డుండె. ౨౦౦

—♦ సుగ్రీవుని పనుపున తార క్రుద్ధుఁడైన లక్ష్మణుని భక్తిచేఁ బ్రసాదోన్ముఖుం జేయఁగడఁగుట ♦—

క॥ మధ్యద్వార మెనసి యణు, మధ్య నిపుణ తార ప్రియని ♦ మంత్రిత యై సా
మాధ్యానకలిత యగుచు, స్నిధ్యానాతిథ్యయోగ ♦ నిష్ఠిత యయ్యెన్. ౨౦౧

ఆ॥ తొట్రుపాటు నడక♦తో మదావిలదృష్టి, తోఁ బ్రలంబకాంచి♦తో స్మితాస్య
లక్ష్మితోఁ దనర్చి లక్ష్మ♦లక్షిత యైన, యానతాంగి నాతఁ♦డప్డు చూచి.

క॥ ఆనతముఖుఁడై యుండఁగ, నానెఱిఁ దా నెఱిఁగి తార ♦ యనె మీ కగునే
యానమ్రుఁడైన మిత్రుని, పై నలుగఁగ నేర మెంచు ♦ వల నేర్పడెనే. ౨౦౩

ఆ॥ తనదు చెలిమికాని♦వలని మే లరయంగ, వచ్చి యీర్ష్య నొంద♦వలసె నెట్లు
సఖ్య మనఁగ నెప్డు♦సమసుఖదుఃఖ మా, తెలివు సూపుఁ గాదె♦దివ్యమూర్తి!

ఆ॥ అనిన నాల్గు నెలల♦యాన తోడుగ మమ్ముఁ, ద్రోఁచి వచ్చి నట్టి♦దొరకు లేదె
యిపుడు నీవనంగ♦నిమ్మయి నగు నీతి, పక్షపాత మెనసి♦పలుకనగునె. ౨౦౫

తే॥ ఏకసక్తుండ యై ధర్మ♦వైఖరిఁ బాసి, వాసి చెడి మద్యసేవ జీ♦వన మటంచు
నోలయునాతండు మహితార్థ♦యుక్తి కగునె, సఖ్య మని యున్న వానికి♦జగతిలోన.

క॥ కార్యరహస్యజ్ఞవు నీ, వార్యవ పో యాడి తిట్టి♦యనువున నది ని
ర్ధార్య మొనరింపు మీతని, చర్యకు మాచేయఁ దగు ప్రి♦చారం బెదియో.

వ॥ అని యివ్విధంబున. ౨౦౮

తే॥ అడరి సౌమిత్రి నోడివేడి ♦ నుడికి నడికి
తనరు ధర్మార్థసంహి ♦ తత్వమున కలరి
యుడుపతినిభాస్య తార యే ♦ ర్పడ వచించెఁ
జనవుమెయిఁ గార్యయోగప్రి ♦ సాధనముగ. ౨౦౯

సీ॥ అలుక యెమ్మెయిఁగాన♦నయ్యె నీ కాభంగిఁ, గామోపహతుఁ డయ్యెఁ♦గపివరుండు
సకలసౌఖ్యంబులు♦సంపత్తియును గల్గె, మీకృతంబున నేఁడు♦మిహిరజునకుఁ
బడరాని పాట్లెల్లఁ♦బడెఁ జిరకాల మ, ట్లగుట సౌఖ్యాప్తి కి♦ట్లలఁతిపడియె
మముఁ బాయనేరమి♦మనికి గైకొని యుంట, గడచె నొక్కించుక♦నుడికి గడువు

తపసు లేనియుఁ గృత్యము ♦ ల్తలఁపఁ బోరు
స్త్రీల వలనునఁ జిక్కిన ♦ చిత్తములను
గ్రోఁతి యావెంటఁ జన నొట ♦ కుచ్చితంబె
భక్తు మన్నించి కర్జ మే ♦ ర్పఱుపఁ గనుము. ౨౧౦

తే॥ ఈవు గుణవృద్ధుఁడవు కిన్క ♦ నెనసెదే ఖ
మారనిభ ! మారహతసత్త్వ ♦ మనుపవలదె
యర్థధర్మము ల్తఱి నేల ♦ యనియుఁ గాన
వచ్చునే ప్రాణికి రజఃప్ర ♦ వర్తనమున. ౨౧౧

చ॥ ఎఱుఁగుదుఁ గార్యభార మటు ♦ లీహరివీరుఁడు మత్ప్రసక్తిచేఁ
దఱి యొకయింత పోనడఁచి ♦ తాలిమి మేకొని యుంటయేని నే
నెఱుఁగుదు మీసహించుటయు ♦ నిత్థచరిత్రుఁడు రామదేవు న
క్కఱ కని జీవిత మ్మొసఁగఁ ♦ గా నితఁ డెంచుటయున్ శ్రితా ౨౧౨

క॥ ఆయువు సౌఖ్యము సిరియున్, మీకొసఁగిన యవియ దీన ♦ మీరు గొనినదో
యా యొక కీర్తియ కాన వి, ధేయు నలంపంగ దాని ♦ తెఱ వెడపడదే. ౨౧౩

తే॥ శాంతుఁడవు గమ్ము కపిరాజ ♦ శాసనమునఁ
గోట్లకొలఁదిగ వత్తురు ♦ క్రోఁతు లింత
నంత రక్కసిమూఁకల ♦ యడ రడంప
సంశయింపంగవలవ దిక్ష్వాకువంశ్య ! ౨౧౪

తే॥ కోటిశతకోటికోటిర♦క్షోబలములు, గలుగువాఁ డసదృశుఁడు లం♦కావిభుండు
వాని నెదిరింప నొడ్లకు♦వశము గా ద, టంచుఁ దెలిపెను వాలి నే♦నడుగుటయును.

క॥ ఆతం డెఱుఁగు నతని నతఁ, డాతని నెఱుఁగు మును సీత ♦ హరియించె వన
న్నాతలఁపునఁ గల సందియఁ, మాతఁడు వివరింపఁ దెలిసి ♦ యంటి గుణాఢ్యా!

క॥ నానాప్రదేశములఁ గల, సేనల రావింపఁ బనిచె ♦ సిద్ధార్థుండై
రానున్నవాఁడు హరిపతి, గాని మఱవఁబోఁడు కార్య ♦ గతిమహితాత్మా ! ౨౧౭

క॥ ఈతఁడు వారలు నైనన్, సీతాసతి వార్తఁ దెలిసి ♦ చేర్పఁగ లంకం
బా తగలింపఁగఁ జాలుదు, రాతతబలుఁ డసుర దర్ప ♦ మడఁతు రధీశా ! ౨౧౮

క॥ అద్దేవి రామచంద్రుని, యొద్దను రోహిణియ పోలె ♦ నొలయంగల దీ
పొద్దు చన దనుజు కండలు, గ్రద్దలు కాకులు భుజించు ♦ గతి చొప్పడఁగన్.

ఆ॥ మాటగుఱికి సుంత ♦ మసలితి ననుచుఁ దో
నెనయరారు కపులి ♦ దేమి యనుచుఁ
దలఁచుచున్నవాఁడు ♦ తా మున్నె నేఁడు లో
నొదిఁగినాఁడు నీదు ♦ యోజ కతఁడు. ౨౨౦

క॥ రావయ్యా రఘునందన !, సేవకజన మెనయు మేలి ♦ సిరి గనుమయ్యా !
నీవంటిదొరకు స్వీయస, త్రివర్గము నరయ నెరవు ♦ కృత్య మటయ్యా! ౨౨౧

ఆ॥ అని హరీంద్రు దార ♦ యాహ్వాన మొనరింప, లోని కరిగె సద్వి♦లోకనుం డ
తం డధీశునాన ♦ తవిలి ససంభ్రముఁ, జేయఁ గడవ రామిఁ♦దో యజాక్షి !

— ♦ కోపముతో లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవునిఁ జేరి రామశాసన మెఱిఁగించుట ♦ —

సీ॥ పనిమెచ్చు గల క్రొత్త ♦ పసిఁడిమంచముమీఁది, మెత్తని సెజ్జపై ♦ మేను సేర్చి
మణిభూషణద్యుతు ♦ ల్మలసి యొక్కటి మించు, దివ్యాకృతిస్ఫూర్తిఁ ♦ దేజరిల్లి
యందఱుఁ దారలే♦యనఁ గోమ ల్బలసి కొ, ల్వఁగఁ జందురుని లీలఁ♦బడయుఁజాలి
రుమ రాజ్యరమ నా ని ♦ రూఢానురాగగా, బాహోపరీరంభ ♦ పదవి నునిచి
యమ్మహేంద్రుఁ బోల ♦ నరిదుర్జయుఁడు విభ
వోజ్జ్వలుండు నగుచు ♦ నుష్ణకిరణు
వలని పుట్టు దలఁప ♦ వలసిన య ట్లున్న
యాహరీంద్రుఁ జూచె ♦ నర్కకులుఁడు. ౨౨౩

ఆ॥ కనలు పెచ్చు పెరుగఁ♦గనులఁ గెంపు దలిర్పఁ, గాలసర్ప మెదిరి♦గాసి పఱుప
నొడువు గోరి పొంచు♦నోజ రోఁజుచు నుండె, నలసుమిత్ర నోము♦ఫల మపర్ణ !

క॥ భ్రాతృహితరతు నతనిఁ గని, యాతల్పము డిగ్గ నుఱికె ♦ నగచరపతి ని
ర్యాత లయి రట్లు యువతులుఁ, జేతోజాతాశుగముల♦చెలువునఁ జెలువా !

క॥ చేతులు పిసికికొనుచు నుప, యాతతఁ గనువానిఁ గాంచి ♦ యాతతరోషో
పేతుఁడు లక్ష్మణుఁ డాక్షణ, మాతంకం బెడలి పలికె ♦ నసదృశవిభవా ! ౨౨౪

సీ॥ ప్రతిన వట్టితి గాదె ♦ ప్లవగమండలనాథ !, తలఁచెదే రామునే ♦ స్తంబు మదిని
నెడలెనే యెడ నుండి♦యింద్రసంభవశల్య, మమరునే సౌఖ్య మ♦త్యాయతముగ
రారాపు లేదుగా ♦ రాజ్యాంత్రిములయం, దొదవదుగా భేద ♦ మువిదలందుఁ
జెల్లునే పానగో ♦ ష్ఠీప్రసంగము నిచ్చ, లాహారనిద్రలం ♦ దాస యున్నె
పలికి బొంకఁ డోకప్డుఁ జే♦పట్టి విడఁడు, నెనరునెఱిగలఁ డితఁ డన♦నెగడి యింద్రి
యముల గెలిచి విశుద్ధస♦త్త్వాభిజనత, నొప్పువాఁ డగు రా జన♦నుర్విలోన.

మ॥ ఘనకాలం బని యడ్డు పెట్టుకొని ప్ర ♦ క్కం గామిను ల్గ్రోల్వ నె
మ్మన ముప్పొంగఁ జెలంగు నీనుడి దెస ♦ న్మండూకపుంగొంతు పా
మని లో నెన్నఁగఁబోఁడు త్వత్సఖుఁడు గా ♦ డా నన్న నీయన్న చే
సిన త ప్పింతకు మిన్న యైనది యొకో ♦ చేచేతఁ జంపింపఁగన్. ౨౨౫

తే॥ అడరి యాశ్వాన్నృతమున గ ♦ వాన్నృతమున
నూటి వేయింటి పరుసన ♦ గీటడంచుఁ

దన్నుఁ దనవారి నెల్లరఁ ♦ దడవి చంపుఁ
బురుషుఁ డాకపూరుషాన్నతం ♦ బునకు మొనసి. ౨౨౯

ఆ॥ బ్రహ్మ దెలిపె మున్ను♦బ్రాహ్మణుఁ జంపిన, యేనిఁ గల్లు ద్రావె♦నేనిఁ జౌర్య
మొనరఁ జేసెనేని♦యును గల్గు నిష్కృతి, గతి కృతఘ్ను చెనకె♦కలుగ దనుచు.

ఆ॥ తిట్టనేల నిన్ను♦దీవింపనేల యి, ష్టేమి గడచె నింత♦యెడరు పడఁగ
వాలిఁగెడపి నట్టి♦వరశర మున్నది, వానితోడి పొత్తు♦వలయునేని. ౨౩౦

చ॥ సమయ మెఱింగి రాజునికి ♦ చాలెను జాలెదయేని నింక నీ
సమయుట నెంచి యైనఁ జని ♦ సంయమివందితు రాము వేఁడి యా
యమ నెమకంగఁ దోడ్పడఁగ ♦ నయ్యెడు కర్జమున న్మెలంగు మి
ట్లమరిన కోర్కెకై మసలు ♦ దా కనెదా పరలోకసౌఖ్యముల్. ౨౩౨

క॥ అని మోమోట మెడలి ప, ల్కిన సిగ్గున ముట్టమునిఁగి♦కీశవిభుం డే
మనియుం బలుకంజాలక, వినమ్రుఁడై యొండు కడను♦వీక్షించు నెడన్. ౨౩౩

ఆ॥ కోర్కె లెల్లఁ దీర్చు ♦ కొని వచ్చి యసువుల
నోసఁగ నైన నెంచి ♦ యున్నవాఁడు
గాని యసదు తలఁపు ♦ గాదంచుఁ గ్రమ్మఱఁ
దార తెలుపఁ దాల్మిఁ ♦ దవులకున్న. ౨౩౪

తే॥ మొనసి యిట్లనెఁ గరువలి ♦ ముద్దులాఁడు
నమ్మియుండిన బంటుపై ♦ నా కినియుట
తగునె సౌమిత్రి! యిట్టంటి ♦ తప్పులు వీఁడు
వల నరయ కింత తెగుఁబడ ♦ వాసి సెడదె. ౨౩౫

—♦ హనుమంతుఁడు లక్ష్మణునితో సుగ్రీవుశక్తి నెఱుకసేయుట. ♦—

క॥ నీకన్నఁ బదిమడుఁగు లా, శ్రీకరు రఘురాము నెడఁదఁ ♦ జేర్చి ప్రపత్తిం
బ్రాఁకిడెడువాఁడ యీతని, బ్రాకృతునిఁగఁ జూడ వలను♦పడునె కుమారా!

తే॥ పొద్దు తేజునఁ బుట్టువా♦పొరసినాడు, సకలశాస్త్రంబు లొక్కటఁ♦జదివినాడు
కలయు తీర్థంబు లెల్ల సే♦వించినాడు, మాఱులేనిఁ బీరము సిరి♦మలసినాడు.

క॥ అన్నకుఁ దనయెడఁ గలిగిన, యన్నెఱి నటు లోఁబడంగ♦నయ్యె వరమునం
దన్ను మిగిలెఁ గా కీతనిఁ, గన్నెత్తి కనంగ నొండు♦కలఁడె రఘువరా! ౨౩౬

క॥ పెక్కుడుములఁ బడి నేఁటికి, దక్కిన యిమ్మనికి సుఖము♦తప్పులున వగు నా
చొక్కున నించుక తడసెను, దక్కొరు లీతని వశిత్వ♦దశ కగువారే. ౨౩

తే॥ కోటికోటులువాహిను♦ల్గూర్పఁ బనిచె, నేఁట రేపట వత్తురు♦నియతి వెలయ
నితని యానతిఁ గడచితా♦బ్రితుకఁ డొండు, వానరుల మంచుఁ బుట్టిన♦వారిలోన.

క॥ రాఁదొడరి రిపుడె కపు లి, మ్మేదిని వడకంగఁ దాల్మి ♦ మేకొని కను మా
మీఁదట నేమనియెదొ యీ, జోదు రఘూద్వహున కనిన ♦ సూక్తి మఱచునే.

తే॥ అనుచు విస్పష్టముగఁ బల్క ♦ ననిలతనయు
మినుకు లాలించి వీడె సౌ ♦ మిత్రి యలుక
సుప్రసన్నుం డతనిఁ జూచు ♦ చూడ్కి నలుకఁ
బాసెఁ దడిపుట్టముం బోలె ♦ భానుజుండు. ౨౮౨

క॥ గళమునఁ గల పూదండలు, పెళపెళ మని ద్రోయఁ ద్రెంచి♦పృథుబలుఁ డంతన్
విలసన్ముఖుఁడై రాముని, దలఁపున నిడి మ్రొక్కి పలికెఁ♦దగ లక్ష్మణుతోన్.

క॥ తెలివి వెలయించు దేవుని, చెలిమి ఘటిల్లియును రిత్త ♦ సిరికై యిమ్మెఁ
గలవరము నొందు నాబోం, ట్లలఁతిపడరె యెందునేని ♦ నవశత కతనన్.

—♦ లక్ష్మణపరిబోధితుండై సుగ్రీవుఁడు రామకార్యము సాధింపఁబూనుట ♦—

సీ॥ అన్న! సౌమిత్రి! నీ ♦ యలఘూపదేశమ్మె, పాపె నావరణమ్ముఁ ♦ బట్టెడల్చి
మేకొంటిఁ దెలివిమై♦మే నింక రాముని, యదియ కా మెలఁగెద♦నహరహంబుఁ
దా విల్లు దాల్చిన♦ధర వడంకఁగ నెంత, లేడు చెల్లింతవాఁ♦డింద్రుఁడుండు
భువనాధినాయకు♦పొందు చేకూరంగఁ, గీరితి సిరి నన్నుఁ♦గోరు టరుదె

యమ్మహాత్ముని సేవ సే ♦ యంగ నయ్యెఁ
గలుగు బలములతోడ ని ♦ క్కలిమితోడఁ
గాక యాతండు కనువిచ్చి ♦ కాంచి నంత
నసురమండలి యవశీర్ణ ♦ మై పొలియదె. ౨౮౫

క॥ అనుయాత్రం బొనరించెద, దనుజుల మర్దింప నరుగు ♦ దైవలలామం
బున కే నిదె యనుజీవులు, మునుకొనిచనుదేర నాదు ♦ ముచ్చట దీఱన్.

ఉ॥ నేర మొకింత గల్గినను ♦ నేర్చిన నేరకయున్న నెట్టనన్
శ్రీరఘునాథరత్న మటు ♦ చిన్నవిభుండవు నీవునుండ నా
గోరము లెల్లఁ బాపుచు వి ♦ కుంఠతఁ గూర్పఁ దలంపరే నమ
స్కారమె చాలు దాసు డెనఁ ♦ గల్గిన తప్పెడలించు నయ్యెడన్. ౨౮౭

క॥ అని పలికిన నరుసము స్మిత, మును మునుకొని నెనరుతోడ ♦ ముప్పిరిగొని చూ
డ్కిని బెరసి మెఱయ నిట్లను, ఘనుఁ డాసౌమిత్రి మేన ♦ కాగర్భమణీ!

—♦కోప ముడిగి లక్ష్మణుఁడు రామకార్యప్రవర్తకుఁ డైన సుగ్రీవు మెచ్చుట ♦—

సీ॥ నాసోదరుండు స ♦ నాథుఁ డయ్యెను నేఁడు, వానరనాథ! నీ ♦ వలనికూర్మి
సద్గుణౌఘమ్ములు ♦ సంశ్రయించెను మున్నె, వినయమ్ము తోడుగా ♦ వెదకి నిన్నుఁ
గాకున్న వలచునే ♦ కల్యాణి కపిరాజ్య. లక్ష్మి తా నైజ ♦ లాలనముగఁ
ద్వత్సహాయంబునఁ ♦ దడవి రాక్షసకుల, మడఁగింతు మిఁక సంది ♦ యమ్ము లేదు
ధర్మము గృతంబు నెఱిఁగి య♦ర్థమునఁ దలఁక
కుండు నీ విట్లు నొడువంగ ♦ నొప్పుఁ గాదె
చెలిమి కిరువుర నేర్చి కూ ♦ ర్చిన విరించిఁ
బ్రోద్దు గలయంతవట్టునుఁ ♦ బొగడవలదె. ౨౪౯

క॥ ఓపి యిటు లనఁగ నెవ్వం, డోపును రామునకు నీకు ♦ నొప్పున కాకి
ల్లీపట్ల క్షమకు శాంతికిఁ, గాఁపుర మిచ్చో టనంగఁ ♦ గాదనఁ దరమే. ౨౫౦

తే॥ ఎఁఱచి నొడివితి నానుడి ♦ మఱువు మన్న!
యన్న దశ లెంచి వ్యగ్రుఁడ ♦ నైతి నన్న!
యమ్మహాత్ముని సేవింప ♦ నరుగుపొంటె
నేర్పుమెయి యత్న మిపుడె పొ♦నర్పు మన్న! ౨౫౧

క॥ అని యనుశయమున రాముని, యనుజన్ముఁడు నొడువ రవిజుఁ♦డను మోదముతో
ననుసంగత మహా ధృతి మతి, ననుమానము వీడి పలికె ♦ ననుమనిత్రోడన్.

—♦ సుగ్రీవుఁడు సీతాన్వేషణమునకై హనుమంతునివలన వానరుల రప్పించుట. ♦—

తే॥ గాలి మనసును మీఱిన ♦ గతిఁ గ్రమించు
వారిఁ బనుపుము తొల్లింటి ♦ వారి పోక
తెఱఁగు లారసి తత్తత్ప్ర ♦ దేశగతులఁ
గపులఁ ద్వర పెట్టి తఱుమ సం ♦ గరము నెఱయ. ౨౫౩

ఆ॥ ఇచ్చ వచ్చినట్టు♦లిడుము వారికిఁ బారి, తోషికములఁ దుష్టి♦తోఁ దనర్చి
నేఁడె వార్తఁ దెచ్చు♦నెఱియ కల్గిన రాజ, గౌరవంబు లెల్లఁ♦గొంతు రనుము.

ఆ॥ క్రింక మెట్టు పొదుపు♦గుబ్బలి తఱిగట్టు, గుండ్లతేఁడు పసిఁడి♦కొండ వెండి
తిప్ప మున్నుగలుగు♦తీరొందు చోటుల, నెఱయు కపిబలముల♦నెమకవలయు.

క॥ పదిదినములలో నెవ రి, య్యదనునఁ దోతెంచువారి♦నందఁగలియరో
విదితు లయి వారు శ్రితి కను, పద మే జముపోలి కనుపఁ♦బడువా రనుమీ.

క॥ అని పతి శాసించిన విని, హనుమంతుఁడు సంతసము దొనుక♦నని చె ననుచు భ
క్తిని దనరి తగిన చారుల, ననుపమ వేగమున వార♦లరిగిరి గిరిజా. ౨౪౮

—♦ ఎల్లవానరులు రామకార్యార్థమై కిష్కింధ కేతెంచుట. ♦—

తే॥ ఎదురుపడువారిఁ బొం డంచు ♦ నింతలంత
లన్నవారినిఁ దఱుముచు ♦ నున్నచోట్ల
నున్నవారల నఱుముచు ♦ నూహ సేయు
నంతలోఁ గనఁగాంచి రా ♦ శాంతములను. ౨౪౯

ఆ॥ అంజనాస్తరాజ♦తాద్రుల హిమగిరి, వింజముమునను నుండు♦వీరవరులు
మూఁడు పదియు కోట్ల♦ముక్కోటి శతకోటి, వేయుకోటి కోట్లు♦వెడలి రపుడు.

క॥ క్షీరోదధివేలాగతు, లారూఢత వెడలి వచ్చి♦రందఱు కపుల్
వారిని లెక్కించెడు పని, వారిజభవుఁ డెఱుఁగు నేమొ♦వారిజనయనా! ౨౫౦

ఉ॥ మున్ను హిమాద్రి నైశ్వర మ ♦ మోఘము జన్నము వేల్పులుబ్బఁగా
నన్న పురాసు లాకసము ♦ నంటెను దద్రసనంభవంబులై
యున్నవి రస్యమూలఫల ♦ ముక్తము లౌ తగువు ల్మహౌషధుల్
దిన్నను మానసతృప్తి నెఱి ♦ దీప్తి నొసంగఁగ నౌ గుణౌచితిన్. ౨౫౧

క॥ త్వరపెట్టఁ జనిన చరు ల, గ్గిరిఫలమూలములఁ గొంచు♦గిరికొని రా నై
రరిభంజను లెల్లదెస, ల్పరికించి యమోఘకార్య♦పరులై తోడ్తోన్. ౨౫౩

ఆ॥ ఎల్లచోట్లనుండి♦యేతెంచి రిదె నీదు, శాసనంబు మిత్తి♦శాసనంబ
కాదె యొండు గడవఁ♦గాఁ గలఁడే యంచు, మ్రొక్కి కాన్క లిడిరి♦మోదమలర.

ఉ॥ వారి బహూకరించి కపి ♦ వల్లభుఁ డంపి నిరస్తతంద్రుఁడై
పారముఁ గంటి సంస్మృతికిఁ ♦ బాత్రుఁడ నైతిని రామదేవునిం
జేరి నమస్కరింప ధృతి ♦ సేకొని తత్కలన స్మలంగ నే
వారును రారు నాకు సరి ♦ వా రని యుమ్మహానీయసంపదన్. ౨౫౪

క॥ అని యుబ్బుచు లక్ష్మణుఁ గను, గొని తెలిపి న నన్న! యింకఁ♦గోసలనాథుం
గనఁ బోవుద మన మే లని, యనుచరులం బిలిచి యాన♦మానతి సేయన్.

ఆ॥ మించు లోకటఁ గదిసి ♦ మిఱుమిట్లు గొను నట్లు
రత్నకాంతు లెడలు ♦ గ్రిమ్మి మెఱయఁ
బుష్కకం బొకండు ♦ పూన్కిమైఁ గొని తెచ్చి
యుబ్బు మీఱ ఘోరిల ♦ నునుచుటయును. ౨౫౮

—♦ లక్ష్మణునిఁ బుష్పకముపై నెక్కించుకొని సుగ్రీవుఁడు సపరివారుఁడై రాముని జేరుట. ♦—

ఆ॥ అంతిపురి జనమ్ము ♦ నామంత్రణము సేసి
యేగుదెంచి కాంచి ♦ యెలమి మించి
యన్న! రఘుకుమార! ♦ యధిరోహణముఁ గూర్పు
మన్న నాతఁ డలరి ♦ యటు లొనర్ప. ౨౬౮

సీ॥ నిండు వెన్నెల గాయు♦నెఱికిఁ జాలిన మేలి, శ్వేతాతపత్రంబు♦చెలువు మిగుల
పింఛామరలపేరి♦వెరవున నిరువంక, లెసఁగి యశఃపూర♦మేగుదేర
శస్త్రపాణులు హరి♦శరాములు తనుఁజుట్టి, యలఘుప్రతాప మి♦య్యది యనంగ
శంఖభేరీముఖ♦స్వనములు చెలరేఁగి, యాశాకరుల గుండె♦లవియఁజేయఁ
బాయఁజాలమిఁ దోడ్తోన♦పరఁగినట్టి, రాజ్యలక్ష్మి విలాసస్ఫు♦రణలు సూప
మొనసి లక్ష్మణుతో యాన♦మునఁ దనర్చి, రాముఁ గనవచ్చె రవిజుఁ డ♦రాళకేశి!

క॥ ఇనజుఁడో యినుఁడో యీతం, డను వివరము దెలియనీని♦యాస్ఫురితంబుల్
కనువారి కనులు గప్పఁగ, ననితరనామాన్యలీల♦నతఁ డేతెంచెన్. ౨౭౦

ఆ॥ ఆనఁ గదిసి తెఱుమ♦నైన యాత్వరతోనె, వానరౌఘ మపుడె♦వచ్చి చేరెఁ
దోనె గంగ మొనయఁ♦దోతెంచు నల భగీ, రథునిఁ బోల్ప ననిచె♦రవిసుతుండు.

తే॥ తేరు డిగి వచ్చి రామునిఁ♦జేరఁ గదిసి, పాదముల పట్టున సుమిత్ర♦పట్టితోడ
వ్రాలి మ్రొక్క నతఁడువారి♦లీలఁదివిచి, యెత్తి కూర్చుండ నియమించె♦నింతనంత.

క॥ స్ఫుటపంకజ మగు మానస, తటాక మన మొనయఁ బాఱు♦తత్సైన్యంబుల్
బటుసారబలు నతనిఁ గని, విటపిచరాధిపునితోడ♦విభుఁ డిట్లనియెన్ ౨౭౩

—♦ శ్రీరాముఁడు సుగ్రీవునకు సుహృద్ధర్మ మెఱిఁగించుట. ♦—

తే॥ ధర్మ మర్థము కామంబుఁ ♦ దఱి భుజించు
నతఁడె ధన్యాత్ముఁ డవి వీడి ♦ యర్థిఁ గామ
మొకఁడె కొనువాఁడు చెట్టుపై ♦ నుండి నిద్ర
సేసి పడువాఁ డనం దగుఁ ♦ జెలిమికాఁడ! ౨౭౪

ఆ॥ మిత్రసంగ్రహం బ♦మిత్రదూషణమును, జేయనేర్చు నతని♦సిరి భజించు
వాఁడు ధర్మయుక్తి♦వఱలి సువర్గంబుఁ, గాంచ నర్హుఁ డగును♦గంజహితజ. ౨౭౫

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామచంద్రునకు తన కృతజ్ఞత నెఱిఁగించుట. ♦—

క॥ తఱి నరుదెంచితి నాయా, కఁట దీర్పఁగ నిన్నుఁబోలఁ♦గలఁ డెవ్వఁ డన
న్నెఱి గాంచి హరీంద్రుఁడు ధృతి, వఱలఁగ నిట్లనె సురేంద్ర♦వందితచరణా!

తే॥ పరఁగె స్థితి కీర్తియును గపి♦ప్రాజ్యరాజ్య, రమయుఁ గడఁగి భవత్ప్రసా♦దమునఁ జేసి
యే నవియు గొని సేవించు♦చెన్నయజ్వ, హావ్య మిందు్రిన కొసఁగెదు♦నట్లుకాదె.

క॥ ఉదరంభరి కాఁడే మే, లొదవించిన ఘనుని కర్జ ♦ మూహింపక సం
పద వలనె చూచికొన న, కృదర్యు మే ననిన గ్రిద్ద♦కాకియుఁ దినునే. ౨౭౮

సీ॥ వచ్చుచున్నా రదె ♦ వానరవీరులు, నేల యీనిన భంగి ♦ నింగిముట్టి
గంతులు వైచుచు ♦ ఘనకాయబలసత్త్వ, లటిమెద రెంతకు ♦ నైనఁ జాలి
కోటికోటులు శత ♦ కోటికోటులు నసం, ఖ్యాతులు ననఁగ వి ♦ ఖ్యాతులైన
వారు గంధర్వదే ♦ వప్రసూతులు దశ, శతసహస్రయుతా ♦ సంఖ్యహస్తి
శక్తియుక్తు లరుణ ♦ సావర్ణవర్ణగౌ
రాసితాంగు లుదయ ♦ మస్తమును న
గములు కులనగములు ♦ హిమహేమగిరులు ము
న్నలుగు నెలవులందు ♦ నిలుతు రధిప ! ౨౩౯

తే॥ ఉన్నవారును నింక రా ♦ నున్నవారు, నెన్నఁబోరు పరుల రుద్రుఁ ♦ డన్నఁ బోరు
మున్నె విడలేరు సరిబంటు♦మన్నె లేరు, కొన్ని పనినారు నినుఁ గొల్వఁ♦బన్నినారు.

వ॥ అని యిట్లు భానుసూనుండు రవికులకల్పప్రసూనంబుతో విన్నవించు నత్తఱి నల్లనం బొడకట్టిన కెంధూళి పెను పొంది యెల్ల దిగంతము లావరింపుచు నెగసి యాకాశంబు నిరవకాశం బొనరింప సశైలవనస్థల యగు నచల సంచలింప నుష్ణాంశుప్రభల నిగుడనీయ కునికి నెల్లెడ రజస్తమఃప్రభావంబె భావాతీతం బై యావర్భవించెడు తెఱంగు దోఁప సాగరంబులం బొడమి యాశుగప్రేరణంబున నద్రికందరంబులం బ్రవేశించి యచ్చోటులం బెరిగిన యదభ్రం బగు శబ్దం బభ్రతలంబు శబ్దైకగుణబిభ్రాణం బనిపింప నిలింపులు గుంపులుగొని విమానంబు లెక్కి కనవచ్చు సంపద పొంపిరివోవుటకుఁ దార్కాణగా నాసీరసీమం దోఁచి యేచిన మహాతేజంబు స్వారాజకీర్తిం బెరసి నెమ్మేలయనూనచ్ఛాయలకుం దోడు నీడ లగు భూషణద్యుతులతో నైక్యం బంది బ్రహ్మాండకర్పరం బండఁగొని వింతమండలంబుల సృజియింప నిం పలరారు కౌతుకంబులకు సహజాతంబు లగు సముత్సాహంబులతో నేడ్తెఱ తెఱ వెడలి వచ్చిన యద్భుతనాటకపాత్రలవిధం బున నవిధంబునకుఁ జనుదెంచు దండనాథుల వెనుద్రొక్కి పఱతెంచి నలుదెసలు గ్రమ్ము నయ్యపారవానరసేనాపార పారావారంబు చక్కి. కవ్వారు చక్కఁ గనుంగొనుచుండ నాదేయులుఁ బార్వతీయులు సాముద్రిలు వనచారులు ననం బరఁగు నవ్వనచరులు దరుణారుణాంగులును శశివిశదులునుఁ బద్మకేసర

సవర్ణులును గాలాంజనాకారులును ధూమ్రాకృతులునుఁ గర్బురచ్ఛాయాంచితు
లును సింహసంహననసముద్ద్యోతులును నై యొప్పుచుండి రందుం బదివేల
కోట్ల బలగంబులతో శతవలియు దశసాహస్రకోటిసంఖ్యా వదనన్యసామాన్య
జన్యసైన్యంబులతోఁ దారాజనకుఁ డగు సుషేణుండును సహస్రకోటి మహావీరు
లతో హరిశ్వరశ్వాశురుండును ననేకకోటిసహస్రానీకంబులతోఁ గేసరియును
నేకకోటిసహస్రబలవర్గంబులతో ననదృక్షుం డగు గవాక్షుండును రెండుకోట్ల
మెలుఁగుఁ జేనుంగులతో ధూమ్రుండును గొండలంబోని మూఁడు కోటులు
దండిమగలం గొని పనసుండును బదికోటులు ప్రబలదళంబులతో ఫేలావానరక్షేలుం
డగు నీలుండును నేనుకోట్ల ఘనయోధులతో గవయుండును కోటిసహస్రవలీ
ముఖసేనాముఖసమ్ముఖుండై దరీముఖుండును గోటికోటిసహస్రవీరపరివృతు లై
మైందద్వివిదులును మూఁడుకోట్ల శాఖామృగమత్తగజంబులతో గజుండును
గోటీదశకాచ్ఛభల్లమల్లసంఘంబులతో మహాబలవంతుం డగు జాంబవంతుండును
నూరుకోట్ల శూరవరేణ్యులతో రుమణ్వంతుండును శతసహస్రకోటి కపికోటి
పరివృతుం డై బలసూదననిభుం డగు గంధమాదనుండును శంకుశతంబుఁ బద్మ
సహస్రంబు నప్రమేయ బలంబునగుబల పరివర్గంబుతోఁ గుమారిరా జగు
నంగదుండును నేనుహారివీరకోటులతోఁ దారుండును బదునొకండుకోట్లు గొమ్మ
మెకమ్ములతో ననూనుం డగు నింద్రజానుండును శతసహస్రాయుత సంఖ్యాక
సైన్య సంరంభజృంభితుం డై రంభుండును గోటిద్వయామేయబలజలనిచయ
సమువేతుం డై దుర్నిరీక్షముఖుం డగు దుర్ముఖుండును కామశైలశిఖరాకారు
లుద్దామవిక్రమనారు లతిఘోరులు నగు వానరవీరులు కోటిసహస్రంబులు బలసి
కొలువఁ బ్రజ్ఞావంతుం డగు హనూమంతుండును శతసహస్రకోటిశతసంఖ్యాక
సేనాకలితుం డై యచలసన్నిభుం డగు నలుండును బదికోటులు స్ఫటికవిభటులు
చుట్టిరా రాజమాతులుం డతులుండు విలసన్ముఖకమలుండు నగు దధిముఖుండును
శరభుండును గుముదుండును వహ్నియు రంహుండును వినతుండును మున్నగు
యూథాధినాథు లసంఖ్యాతహరివాహినులతోడం దోతెంచి యుగాంతవేలాతి
వేలాభీల జలార్ణవస్వరూపంబు నిరూపించుచుండి రయ్యవసరంబున. ౨౮౧

లయగ్రాహి.

ఒండొరుల గెంటుచున♦ఖండరభసంబెసఁగ, మెండుకొనివృక్షముల♦గండశిలలందో
యుం డలరు నవ్వనికి♦రం డెలయు నియ్యెల ని, లుం డొలసి యానతిఁ గొ♦నుం

[డొకఁడుమాత్రిక

గండడఁతు మింక దను♦జుం డెవ రేనేని బల, మండ సెడి పాఱ నొడ♦యండెడఁదమెచ్చఁగ
బాడు వడి జానకిఁ గ♦నుం డధిపుఁ జేర్ప మొన, యుం డవల మేకొనుఁడు♦నిండు
[మది నుండఁగ. ౨౮౨

క॥ అని గంతులు వైచుచు ను, బ్బునఁ బాడలుచు రామదేవుఁ♦బొగడుచుఁ దత్కీ
ర్తినిఁ గీర్తించుచు నప్పా, వను లగచరు లొప్పి రచల♦వంశాభరణా! ౨౮3

సీ॥ రవిజుండు మ మ్మేలు♦రా జయ్యెఁ దొలిపుట్టు, పున్నెంబహో యని♦యెన్నువారు
శ్రీరాము సేవించు♦సిరి మాకుఁ గలుగ న, య్యసుర యంత లొనర్చె♦న ననువారు
నెంతచక్కని దొర♦లీయన్నదమ్ములు, నొగులువారే యంచు♦నొడువువారు
జాల మింకేల ప్ర♦స్థానముహూర్తంబు, నేఁడె కా యని డాయ♦నెఱయువారు
నగము లగలింతుమో దిక్కు♦ లప్పళింతు
మో జయలు మ్రింగుదుమొ యా స♦ ముద్రములఁ గ
లంచి వైతుమొ యేది మా♦ లా వెఱింగి
చెప్పఁ గలయది యండ్రు వి♦ శేషవిదుషి! ౨౮౪

ఉ॥ ఆర్పులు నింగి ముట్ట రయ♦ మంతకు నంతగ దర్ప మొప్పఁగా
నేర్పులు మీఱ సంతసము♦ నెక్కొన నుత్సహనం బెలర్ప నా
త్మార్పణముం బొనర్చితిమి♦ హాయిగ రామున కింకఁ బోరిలో
నూర్పులు పుత్తు రెట్టు లరి♦ యోధు లటందురు వారు శ్రీమతీ! ౨౮౫

శా॥ లీలావానరమూర్తు లాఘనులు లే♦ లెం డాచు నా యోధనో
ద్వేలౌత్సుక్యము నం దనర్చి దొరకు♦ న్వావే నమస్కారముల్
వాలాయమ్ము పొనర్చి నిల్వఁ బనిచె♦ న్వాఁ డెల్లయూథంబులన్
వీ లొప్ప న్విడియింపఁ దత్పతుల ను♦ ర్వీభృత్కులోత్తంసమా! ౨౮౬

ఆ॥ రాముఁ జేరి ప్లవగ♦ రాజు రానగువారు, వచ్చినారు మిమ్ము♦నచ్చినారు
స్వార్థ మైనఁ బ్రాణ♦మైన మీయవె యంచుఁ, దలఁచినారు వేఱు♦దారిఁ బోరు.

మ॥ బలసంపన్నులు కామరూపులు జగ♦ త్ప్రఖ్యాతు లాశాంతము
ల్గలయం ద్రొక్కుదు రొక్కమాత్ర రిపులం♦ గాఱింత్రు సేవింత్రు పె
ద్దలఁ దా రింతుల నొడ్డఁ దల్లులుగ స♦ ద్భావంబునం గాంతు రే
మలక ల్గాంచఁగఁబోరు వీరు బహుసం♦ మాను ల్నరేంద్రాగ్రణీ! ౨౮౮

క॥ జితకాశు లసంకాశులు, తతప్రకాశులు వనాద్రి♦తలనివేశుల్
స్మృతసకలాశు లనాశులు, కృతి కగుదురు నీకు నిట్టి♦కీశు లధీశా! ౨౮౯

క॥ నీయాన నిన్నుఁ గొలుతురు, నాయానకు నిందఱును వి♦నమ్రులు గాను మ
య్యా! యానయమున భక్తవి, ధేయా! నను నమ్మి పేరి♦భృతిఁ గనుమయ్యా!

క॥ ఏకాంతభక్తు లిందఱు, నీకై చేసాచినారు♦నెఱిఁ గాంచి కృపన్
గైకొను మన రాముఁడు ముద, మాకృతిఁ గొని ననఁగఁ దనరి♦యాకృతి కనియెన్

—♦ సుగ్రీవుఁడు రాముని మన్ననవడసి సీతాదేవిని వెదకుటకై కపివీరులను బంపుట. ♦—

తే॥ అమ్మహేంద్రుండు వర్షించె ♦ నన నభ్రకాశ
మొసఁగె రవి యన నాహ్లాద ♦ మొసరఁ గూర్చెఁ
జంద్రుఁ డన గంధవహుఁడు ని ♦ స్తంద్రుఁ డగుచు
వీఁచె నన నబ్బురంబె వి ♦ వేకమహిత! ౨౯౩

ఆ॥ ఆత్మనాశనమున♦కసుర యమ్మెయి కృత్య, మాచరించెఁ గాక♦యనఘ! నీదు
సాయ మిట్టు లొదవ♦సమయింపనే వానిఁ, బట్టి యొక్కమాత్ర♦బలముతోడ.

క॥ రాఘవ మ్మిట్టు లిది గైకొను, మే రింక స్నీకు సాటి♦యిలలో ననుచున్
జేరం దివిచి హరీంద్రుని, గారవ మొప్పారఁ దనదు♦కౌఁగిటఁ జేర్చెన్. ౨౯౪

శా॥ ఆనందాశ్రుపరీతనేత్రుఁ డయి నె ♦ య్యంబూర నర్కాత్మజుం
డే నీబంటున కాదె యింతవలెనే ♦ యీవృత్తికే సుప్రస
న్నా! నానేరము లెన్న కీ విటు లన ♦ న్నాకల్మియే కల్మి గా
దే నిత్యాభ్యుదయంబె కంటిఁ గాఱ లిం♦కే నాఁటికిం గల్గునే. ౨౯౫

క॥ ఈమన్ననయే చాలును, రామా! కృతి కాన యిడుము♦రభస మొసఁగ నే
మామెయి మెలఁగెద మింకిట, నామయ మని లేదు తథ్య♦మా వృషి యనినన్.

ఆ॥ పోలునటు లొనర్పు ♦ పొమ్ము నీ కేఁ దెల్ప
వలెనె తొలుత సీత ♦ వార్తఁ దెలిసి
యవలఁ గర్జ మొనర ♦ నగు తెఱఁ గూహించు
వార మనఁగఁ బొంగి ♦ వల నెఱింగి. ౨౯౬

—♦ వినతాదులఁ దూర్పున కనుచుట ♦—

క॥ వినతుఁ డను సైన్యనాథుని, వినతుని గిరినిభు నతారి ♦ వీరుని రాఘ
వ్మని తరణిజుఁడు పిలిచి య, య్యనితరసామాన్యుతోడ ♦ నపు డి ట్లనియెన్.

తే॥ సోమసూర్యాత్మజులు మహా ♦ శూరు లైన
కపివరేణ్యులు తోడుగాఁ ♦ గదలి చనుము

తూర్పుదెస కార్య సిమకంగఁ ♦ దొలుత నీవు
పదులు వేనూర్లు బలములు ♦ బలసి కొలువ. ౨౯౯

క॥ ఎం దున్నయదియొ జానకి, యెం దాదుర్ణయుఁడు సాధ్వి ♦ నెమ్మెయి నిడెనో
ముం దరసి వార్తఁ దెలిపెడు, పొందిక నీయది యటంచుఁ ♦ బొమ్మనఁ గంటిన్.

చ॥ గిరివనదుర్గభూములఁ బ్ర ♦ కృష్టనదీనదసత్సరోంబు ని
ర్ఝరతటకందరంబులను ♦ జాహ్నవి కౌశికి భానుజాత యా
సరయువు గల్గు చోటులను ♦ సన్నుత భూసుత నుంచెనేని నా
సరణి నెఱింగి రావలయుఁ ♦ జయ్యన మీ రనిలప్రచారు లై. ౩౦౧

క॥ గిరి యామున మను దానిన్, సరస్వతిని శోణసింధు ♦ సంజ్ఞనదములన్
సరవిఁ గని కాలమహి న, వ్వరుస నచలకాననాఢ్య ♦ వలయు నరయఁగన్.

వ॥ మఱియును బ్రహ్మమాలవిదేహమాళవ కాశీకోసలమాగధ మహాగ్రామపుండ్ర వంగాదిదేశంబులును గోశకారపురంబును రజతాకరభూమియు సముద్రావగాఢంబు లైన పట్టణంబులును బరికించి యవ్వలనికిం జని యాయతంబయిన మందరకోటి నాశ్రయించి యున్న కర్ణప్రావరణులును నోష్ఠకర్ణకులు ఘోరులు లోహముఖులు జవనులు నేకపాదకులు నక్షయులు బలవంతులు పురుషాదకులు కర్ణచూడులు హేమాంగులు ప్రియదర్శనులు నామమీనాశనులు నగు కిరాతులు ద్వీపవాసులు నంతర్జలచరులు నై పురుషవ్యాఘ్రు లనం బరఁగుచుఁ గొండలకుఁ బ్రాఁకి దుముకుచు నీటిపైఁ దేలాడుచు నుండుదు రవ్వారల నివాసంబు లెల్ల విచారింపం దగినయది యదంపడి సువర్ణరూప్యకరత్ననిధులొప్ప సప్తరాజ్యోపశోభితం బగు యవద్వీపంబు శోధించి సురాసుర సేవితంబగుచు శృంగోచ్ఛ్రయంబున దివంబు స్పృశించు శిశిరగిరిం గాంచి తదీయాతతప్రపాతవనదుర్గంబుల నెమకి రక్తజలంబు నతివేగంబు నగాధంబు నగు శోణంబు దాఁటి సముద్రపారముం బెరసి యచ్చోటుల నెల్ల నారయవలయుఁ దరంగానిలోద్ధతం బగు నాసాగరంబున మహాకాయు లగు నసురులు చిరకాలబుభుక్షితు లై నలువ వనుప జలాంతరంతరీపంబులు తమకు వాసంబులుగా నొడ్ల ఛాయాగ్రహణంబునం బట్టి తినుచుండుదురు మహోరగనిషేవితంబును గాలమేఘప్రతిమంబును నగు నయ్యర్ణవంబు మెలఁకువతోన కడచి చనంజను నటఁబోవ రక్తజలభీమం బగు లోహితపారావారంబు బృహత్కూటశాల్మలియు నగపడు నచ్చోటునం గైలాసనిభంబును వివిధరత్నాలంకృతంబును విశ్వకర్మనిర్మితంబును నైన వైనతేయనికేతనం బొందు శోభిల్లుచుండు నద్దానిం గనుంగొనినఁ గన్నుల కలిమి ఫలవంతం బగు. ౩౦౩

శా॥ మందేహాఖ్యులు రక్కసుల్ గిరినిభు ♦ ల్మాయావు లచ్చోటికిన్
ముం దా కొండతల న్మెలంగుదురు భా ♦ నుం గాంచి యబ్ధి న్మునుం
గం దేలం దమఁకిత్రి తద్ఘృణుల వి ♦ క న్బ్రహ్మతేజంబు ధా
కం దప్తాత్ములు నయ్యు వీడ రెదుర ♦ న్గాక్షించుచు న్నిచ్చలున్. ౩౦౪

సీ॥ సితమేఘసదృశంబు ♦ క్షీరోద మను నబ్ధి, వీచి ముక్తాహార ♦ విలసితంబు
దుర్ధర్ష మవలఁ గాం ♦ తురు తదంతరమునఁ, జెలిగొండ ఋషభాఖ్య ♦ వెలయు నదియు
భవ్యగంధసుమాఢ్య ♦ దివ్యరాజతవృక్ష, వేల్లితంబును మహా ♦ విస్తృతంబు
నందు సుదర్శనం ♦ బను సరోవర ముండుఁ, గలధౌతమయపద్మ ♦ కలిత మగుచు

రాజహంసాప్సరము దాని ♦ రమణ నెఱియ
నంగనలఁ గూడి విహరింతు ♦ రహరహంబు
నమరగంధర్వకిన్నర ♦ యక్షముఖ్యు
లలవి గా దప్పొలము చెల్వ ♦ మరసి పొగడ. ౩౦౫

వ॥ ఆపాలకడలిం గడచి సర్వభూతభయావహం బగు జలోదం బను మహా సాగరంబుఁ గనుంగొని యెద రందుం దత్త్రోపసముత్థితం బగు తేజంబు బడబాముఖంబున వెలువడి సచరాచరప్రపంచంబు గ్రసియింపం జాలి విలసిల్లు నద్దానిం గని ప్రబలజలసత్త్వంబులు ఘోషిల్లు నన్నలివ్ర కర్ణకఠోరం బై యుండు. నమ్మున్నీటికి నుత్తరం బై త్రయోదశయోజనాయామవిశాలం బగు ప్రదేశంబున జాతరూపశిలామయం బగు పసిండికొండ యొక్కండు చూపట్టుంగలదు దాని శిఖరంబున వెన్నెలతేని వెలుంగు నలంతిసేయు నెమ్మని మెఱుంగును దమ్మిజేకులంబోని కనుంగవలును రతనాల తళుకులం దులకించు వేయి పడిగెలును నీలం బగు చేలంబును దనహార భూభారవహనదక్షుండును సర్వభూతనమస్కృతుండును ననంతప్రభాపూర్ణుండును నగు ననంతుండు సమాసీనుం డై యుండు నమ్మహామహుని కట్టెదురం ద్రిశీర్షంబును వేదికాంచితంబు నగు హిరణ్మయకేతుతాలంబు దేవనిర్మితం బై యొప్పారు నచ్చోటు వాసి చనిన హేమమయంబు శ్రీమంతం బునగు నుదయాచలంబు కాన్పించు నమ్మేటిగుబ్బలికోటి జాతరూపవేదికావిరాజమానయుఁ గాంచనవృక్షలతాసమంచితయు శతయోజనాయతయు నై భానుమండలి కెన యనం దగి యుండుఁ దన్మధ్యప్రదేశంబున యోజనవిస్తారంబు దశయోజనోచ్ఛ్రితంబు నగు పసిండిశృంగంబు సౌమనసంబు నాఁ బొసంగు విష్ణుండు త్రివిక్రమాకృతిం గైకొనిననాఁడు దానిపై మొదలిదైన పదం బిడి కొండొక యడుంగు మేరుకూటంబున నునిచె జంబూద్వీపంబున నుత్తరపు దెసం బరిక్రమించి యమ్మ

హాశిఖరంబు లంఘించి దివాకరబింబంబు దృగ్గోచరం బగు నప్పుణ్యస్థలంబున వైఖానసులు వాలఖిల్యులు నను మహర్షులు తపోనిష్ఠకలిమి సూర్యప్రకాశులై తేజరిల్లుచుండుదురు. ౩౦౬

తే॥ ఈసుదర్శన మద్దాని ♦ కెదుర నుండు
నేది దృక్కును దేజంబు ♦ నెల్లవారి
కప్పొడువుఁగొండ రుచులతో ♦ నర్కదీప్తు
లొలయఁ బ్రాక్సంధ్య రక్తమై ♦ వెలయుచుండు. ౩౦౭

క॥ జగతికి జగములకును దా, నగుఁ బూర్వద్వార మనఁగ♦నటు భానునకు
మ్మొగిన యుదయంబుఁ గావున, నగరిపుదిశ కయ్యెఁ బూర్వ♦నా నెగ డొందన్.

చ॥ అటఁ జనరాదు ప్రాకృతుల ♦ కవ్వల నెల్లఁ దమోవృతంబ యె
ట్టిటొ చరియింతు రీ వేల్పులు క ♦ డింది వెలుంగులఁ జంద్రసూర్యు ల
చ్చోటు వెలయింప నేర రనఁ ♦ జూడఁగ నెట్లగు మీకుఁ గాన నా
దట మఱలంగ నా సతియు ♦ దంత మెఱింగినయంతఁ దెల్పఁగన్. ౩౦౯

ఉ॥ ఆయుదయాచలంబునుఁ జి ♦ రాయురుపేతులు మీరు గాంచి యా
చాయఁ దదీయశృంగవన ♦ సారసషండగుహాంతరంబులన్
బాయక యారయం గని ప్ర ♦ భావతి భూసుత యున్కి యున్మహా
మాయికు జాడయుం దెలిసి ♦ మా కెఱిఁగింపుఁడు సత్వరంబుగన్. ౩౧౦

క॥ ఆవలనున నెడనెడఁ గల, తావులఁ బరికించి శ్రీవ♦తల నొకఁడేనిన్
దోవ కరసి రండొక నెల, మీ వెరవున కిడిన గడువు♦ మీకొనుఁ డింకన్. ౩౧౧

క॥ అని వారికిఁ బయనం బిడి, వినతుని నం దధికృతునిఁగ♦వెలయించి యతం
డనితరులఁ గపుల నొండెడ, కనుపందగువారి నెడఁద♦నారసి యంతన్. ౩౧౨

వ॥ నలనీలసుహోత్రశరగుల్మశరారి విజయగజగవయగవాక్ష గంధమాదనోల్కాముఖమైందద్వివిదాసంగ హనూమజ్జాంబవత్ప్రముఖులం గనుంగొని యమ్మేటి మగల నంగదసంగతులం బొనరించి యెల్లవారును విన నిట్లనియె.

—♦ సుగ్రీవుఁడు హనుమదాదులకు దక్షిణదిఙ్మార్గంబుఁ జెప్పుట. ♦—

ఆ॥ దక్షిణంపు దెసకుఁ ♦ దరలి మీర లపార
బలము బలసి కొలువఁ ♦ జలము మీఱ
నరిగి జనకజాత ♦ నరయుఁ డమ్మేఁడ గల్గు
వివిధ విధము లేను ♦ వినుచువాఁడ. ౩౧౪

ఆ॥ వేయుఁ దలలు గలుగు ♦ విఁజమ్ము శేష గో
దావరిని మహోప్ర ♦ భావఁ గృష్ణ
వరద మేఖలాఖ్య ♦ వరుస నత్కలఁ గాంచు
వారు మీరు త్రోవ ♦ వల నెఱుఁగి. ౩౧౫

వ: తదుపాంతంబుల దశార్ణనగరంబుల నశ్వవంతిని నవంతిని విదర్భఋషికమాహిషక విషయంబులను వంగకళింగకౌశికదేశంబులను దండకారణ్యంబునుం గనుంగొని యాంధ్రపుండ్రచోళపాండ్యకేరళాదిరాష్ట్రవిశేషంబులం బరికించి సచందనవనోద్దేశంబును నానాధాతుపుంజరంజితంబును జిత్రవిచిత్రపుష్పకాననశిఖరాంచితంబును శ్రీమంతంబు నగు నయోముఖం బను పర్వతోత్తమంబు బొరసి ప్రసన్నసలిలపూరయు దివ్యమంగళమూర్తియు నప్సరస్సేవితయు నగు నబ్ధిదేవేరిం గావేరిం గాంచి కన్నులపండు వొనరించి మలయనగాధిత్యకాస్థలసమాసీనుండును భానుమండలప్రకాశుండును లోపాముద్రాప్రాణనాథుండు నైన యగస్త్యమునినాథు సందర్శించి ప్రసాదసుముఖుం డగు నమ్మహాత్ముని యనుజ్ఞ వడసి గ్రాహజుష్టయు దివ్యచందనోపశోభితయు ద్వీపశాలినియు నై కాంతుఁ జేరం జను కాంత యట్లు దన్వంతునిం గవియం బాఱు తామ్రపర్ణీసరిద్వంతిం గడచి చని ముక్తామణివిభూషితంబును హిరణ్మయంబు నగు పాండ్యకలకకవాటంబు లంఘించి సముద్రతీరంబు దరియం జొచ్చి యచ్చోటున నెల్లరుం గూడి కార్యనిర్ణయం బొనరింప నయ్యెదరు. ౩౧౬

సీ॥ పొట్టఁ బెట్టెను దండి ♦ పొలదిండి నెవఁ డట్టి, తలఁచి మున్నీటితోఁ ♦ దార్చె దేని
నరసె బంగరుగుండ్ల♦నమరి రత్నాకరు, లోఁ జొచ్చి యెది వాని♦లోఁతు పాతు
చిత్రినానాగమ ♦ శ్రీమల్లతాంచిత, మనఁగ నెయ్యది ఖ్యాతి ♦ నందె జగతి
దేవసంభవు లెల్లఁ ♦ దవిరి యచ్చరలతో, భావింతు రెద్దాని ♦ సేవనమ్ము
నఖిలసిద్ధుల కెయ్యది ♦ యాటపట్టు
పొందు నెద్దానిఁ బ్రీతిపవ్వ ♦ మందు నిమ్ముఁ
డమ్మహేంద్రాద్రిఁ గన నెంచి ♦ యరయఁ గాంచి
ధన్యు లౌదురు ప్లవగముఖా ♦ ర్ధన్యులార ! ౩౧౭

క॥ అక్కలగిరిఁ దిరిగి యవ్వా, ద్దిక్కున సంద్రంబు దాఁటి ♦ తేఁకువమెయి నా
రక్కసుల యంతకీపము, చక్కఁ గనుంగొనఁగవలయు ♦ సంయమ మొప్పన్.

తే॥ అదియు శతయోజనాయతం ♦ బైన యమ్మ
హాబ్ధిఁ గడవంగ నాతియ ♦ యై యగమ్య

మై మహోజ్జ్వలమై లంక ♦ యనెడు రాజ
ధాని నడిచక్కి నలువొందఁ ♦ దనరుచుండు. ౩౧౭

ఉ॥ ఆయది పద్మ్యుఁ డైన దను ♦ జాధిపు వాసము దాన నేయెడన్
శ్రీయుత భూజఁ దాఁచెనొకొ ♦ చేరి కనుంగొన నా ప్రియత్నముం
బాయక యద్దురాత్ముఁ డని ♦ వాయ్యుఁడు వార్త యెఱింగి మీరు రాఁ
జేయఁగఁబోలు కర్జమట ♦ సిద్ధ్య నపేత మొనర్పఁగా నగున్. ౩౧౮

ఆ॥ అబ్ధిఁ గడచు నెడ నెయ్యంగారకాభిఖ్య, చాయ నొడిసి మ్రింగునత్తిఁ బోల
నంతవారి నైన ♦ నెఱిఁగి రక్కసి వాతఁ, బడక తలఁగ వేగ ♦ పడఁగవలయు.

వ॥ అమ్మెయి నారక్కసులతేని ద్వీపమ్మున నెల్లెడలుం గలయం బరికించి నిరస్త సంశయుల రై యాదట శతయోజనవిస్తీర్ణం బగు సముద్రంబు నిస్తరించి సిద్ధచారణసంసేవితంబును జంద్రసూర్యాంశుప్రతీకాశప్రకాశంబును లక్ష్మీస్త్రవంతంబు నగు పుష్పితకాఖ్యం బరఁగు క్ష్మాధరంబుఁ గనుంగొనియెద రయ్యది విపులంబు లగు శృంగంబుల నంబరం బుల్లేఖించుచుండు నం దొకకాంచన శిఖరంబు దివాకరుండును గొండొక్క రాజతకూటంబు నిశాకరుండును సేవించుచుందురు దమ్మహీధ్రమ్మును గృతఘ్నులును నృశంసులును నాస్తికులును సందర్శింపనేరరు దానికి సభక్త్యున్మేషమ్ముగా సాష్టాంగదండప్రణామం బాచరించి యవ్వాణ్యస్థలిం బుణ్యమూర్తి విదేహరాజనందన నరయం దగు పదంపడి దుర్ధర్షుల రై పదునాలుగు యోజనంబులు దుర్విగాహం బగు నధ్వం బతిగాహించి సూర్యవంతం బను శైలోత్తమంబుఁ గని యద్దాని నతిక్రమించి యరిగి సర్వకామసర్వర్తు సుమఫలవృక్షమనోహరంబును విద్యుత్ప్రకాశవిలసితంబు నగు వైద్యుతం బను నహార్యవర్యంబు నాలోకించి వరార్హస్థలమూలంబులు భుజియించి మధురమధురసంబులు గ్రోలి యవ్వలం జని నయనమనోజ్ఞం బగు కుంజర ధరాధరంబు సందర్శించి యయ్యెడ యోజనవిస్తారంబును దశయోజనోచ్ఛ్రితంబును గాంచనరత్నప్రభావిభాసితంబును విశ్వకర్మనిర్మితంబు నగు నగస్త్యభవనంబు వీక్షింపం గని విశాలకక్ష్యయు దుర్ధర్షయు సర్వతఃపరిరక్షయు మహాపన్నగసంరక్షితయు నగు భోగవతీపురిం జెరయఁగాంతు రప్పాతాళస్వర్గంబు వాసుకిపాలనంబున వాసి కెక్కినయది యుద్దేశంబున జనకనందిని యుదంతం బారసి తదనంతరంబులు సుసంవృతంబులు నగు కొన్ని జనపదంబులు విమర్శించి కడచి ఋషభపర్వతంబుం గాంచి నేత్రపర్వం బొనఁగూర్చికొనియెదరు మఱియు నందు గోశీర్షకపద్మకహరిశ్యామాఖ్యక చందనతరువనం బొక్కండె యనికాక తృణంబ యేని నగ్నిప్రభం బై విలసిల్లుచుండు, ౩౧౯

క॥ ఘోరాకారులు పోఁజెద, రారూఢ నిగ్రహితాఖ్యు ♦ లగు గంధర్వుల్
సారప్రభావ నవ్వని, బూరిపుడక యేని నొడ్లు ♦ వారయక యుండఁగన్. ౩౯౩

వ॥ శైలూషుండును గ్రామణియు శిగ్రువు శుభ్రుండును బభ్రువు నని వేర్వేఱం బిలువంబడు నవ్వా రేవురును సూర్యసంకాశు లై ప్రకాశించుచుండుదురు.

తే॥ అది పృథివ్యంత మచ్చోట ♦ నమరియుండు
రమరపురిఁ జూఱఁగొన్నయ ♦ య్యతిసుకృతులు
తపనభామాగ్నితనులు దు ♦ ర్ధర్షు లగుచు
వారిఁ గనువారుఁ బుణ్యు లై ♦ వఱలఁగలరు. ౩౯౪

ఆ॥ మీఱ లంతవఱకె ♦ మెలఁగ నేర్తురు దాని, కవలఁ బోల దొడ్డ ♦ కడు గిడంగ
జముని రాజధాని ♦ సంయమనీపురి, ఘోడి దైన జగము ♦ ఘోరయ నునికి.

క॥ ఆపితృలోక మతితమో, వ్యాపృత మటుగాన విడువ ♦ నగు నచ్చోటు మీ
రోపి వెదకుఁ డీలోపల, నేపట్టునఁ దలఁగ కింద ♦ ఱేక మతమునన్. ౩౯౫

తే॥ ఒక్క నెల కిట రా నయి ♦ యుజ్జ్వలుఁ డయి
కంటి సీత నటన్న యా ♦ ఘనుఁడు నాకుఁ
బ్రాణభూతుం డతండె మ ♦ త్ప్రాభవంబు
నన్నుఁ బోలంగ నేలఁగ ♦ ననుచువాఁడు. ౩౯౬

ఉ॥ మీరలు సత్కులోద్భవులు ♦ మీరసహాయు లమిత్రనాశకుల్
మేరకు మీఱు పౌరుషము ♦ మేకొన నోదు రపారసత్త్వచి
త్సారగుణోదయాంచితు ల ♦ దభ్రయశోర్ధులు మా కనన్య లే
తీరున నేని రామకృతి ♦ తీర్చిన నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయుఁడీ. ౩౯౭

— ♦ సుగ్రీవుఁడు సుషేణాదులకుఁ బ్రత్యఙ్మార్గంబుపదేశించుట. ♦ —

ఆ॥ అనుచుఁ బయన మట్లు ♦ లవ్వారికిం దెల్పి, తపనసుతుఁడు మామ ♦ తార తండ్రి
యగు సుషేణుఁ గనికృ ♦ తాంజలి యై యిట్లు, లనెఁ బ్రసక్తితోడి ♦ వినయ మొలయ.

తే॥ నీవు నీతోడివారు స ♦ న్నియతులరు మ, రీచిసుతులు సముద్యన్మ ♦ రీచు లర్చి
రున్నతులు మతివీర్యసం ♦ పన్నులు నగు, వారు నగువారు గరుడుని ♦ వలని జవము.

వ॥ మారీచబుషిపుత్రార్చిష్మదర్చిర్మాలాదిప్రథితసంజ్ఞలం దనరారు నీశౌర్యధుర్యులకుం దోడు గా ద్విశతసహస్రసంఖ్యాకు లగు నగచరవీరులునుం బలసిరాఁ గడపటి పెన కరిగి సీతాన్వేషణనిమిత్తంబునం బ్రవర్తింపవలయు నప్పథంబున

గల యశేషవిశేషంబు లేను వివరించువాఁడ సావధానులరై వినుండు తొలు
దొల్త సురాష్ట్రబాహ్లీకశూరభీమాది తత్తజ్జనపదరాష్ట్రదుర్గపురరాజధానులను
బున్నాగవకుళోద్దాలకకేతకప్రముఖవనషండంబులను శీతలసలిలోపేతలు శివా
కృతులుఁ బ్రత్యక్ప్రవాహలు నగు నదులను దాపసారణ్యంబులను శోధించుచుం
జని సర్వతఃపర్వతజాలావృత యై దుర్గ యైన ప్రతీచీదిశం గల యంతవట్టును
భూజాత యుదంతం బరయుండను నమ్మోయిం దిమితిమింగిలనక్రకులజలంబు
నక్షోభ్యంబు నగు పశ్చిమసాగరంబు వీక్షించి తద్వేలాతటనివిష్టకేతకతమాల
నారికేళముఖ్యవనగిరిదరీదుర్గకాంతారంబులఁ గలయం జొచ్చి పరికించి మురచీ
పత్తనజటీపురాంగలోపావంత్యాదిపుటభేదనంబులను సింధుసాగరసంగస్థలంబునుఁ
దత్రత్యం బై శృంగశతమహాద్రుమధాతురాగమణిరత్నసమేధితంబు నైన హేమ
గిరి యను గిరిరాజమ్ముం గనుంగొనంగలరు. ౩౩౨

క॥ తెక్కలు గలిగిన సింగము, లక్కొండ నెసంగు చటియ ♦ లందుండి వెసన్
జిక్కం గొని చను గూండ్లకుఁ, జక్కఁగ గజమత్స్యముఖ్య ♦ జంతువ్రజముల్. ౩౩౩

వ॥ అట్టి కులాయంబులు గల ప్రస్థంబులను దృప్తదృప్తంబులుఁ దోయదనిస్వనంబు
లునగు మాతంగంబులు విహరించు మేటి కూటంబులను దివంబు స్పృశించి
కాంచనమయంబును జిత్రపాదపంబును నై యున్న కొండొక్క శృంగంబును గామ
రూపధరు లగు మీర లొక్కింతయుఁ దిక్కకుండ నెల్ల యెడయుం బరికించి
యబ్ధిమధ్యగతయు గాంచనియు శతయోజనాయతోత్సేధయు దుర్దర్శయు నగు
పారియాత్రికపర్వతకోటిం గనుంగొనుఁడు. ౩౩౪

ఉ॥ ఇర్వదినాల్గు కోట్లు వసి ♦ యింతురు తరస్వులు వహ్నికల్పు లీ
యుర్వర నొక్కటం గమియు ♦ నోపి దురంతులు కామరూపతా
ఖర్వపరాక్రమక్రముల ♦ ఖండులు ఘోరులు నైన మేటి గం
ధర్వులు వారలం దొడరి ♦ దర్పము సూపఁగఁ బోల దెమ్మెయిన్. ౩౩౫

క॥ అవ్వారి యానఁ గొన కటు, లవ్వారిఁగ నుంచు ఫలము ♦ ఖార్ధములు గొనన్
నెవ్వగలు మీఱు వారలు, జివ్వ దురాసదులు గానఁ ♦ జెప్పితి మీకున్. ౩౩౬

క॥ అచ్చోటు వారి దనుకొని, యచ్చపుఁ గపిధర్మమున నె ♦ యనువర్తింపన్
బొచ్చె మొనయుఁ బోవరు మీ, రిచ్చ నిడిన కర్జ మరసి ♦ యేగుఁడు పిదపన్.

తే॥ వజ్రసంస్థానవైదూర్య ♦ వర్ణవివిధ
తరులతాకీర్ణ మై యొక్క ♦ గిరి తనర్చు

నదియు వజ్రాఖ్య శతయోజ ♦ నాయతి నెఱి
గల దచట నేర్చి యరయ నౌ ♦ క్ష్మాతనూజ. ౩౩౮

ఆ॥ సంద్ర మొక్క పాలు♦చన దాఁట నచ్చోటఁ, జక్రవంత మనెడు♦శైల ముండు
దానఁ జక్ర మొందు♦ధాత్రాజ్ఞ నిర్మించె, వేయి ధార లొప్ప♦విశ్వకర్మ. ౩౩౯
క॥ పంచజను హయగ్రీవు వ, ధించి తపశ్శక్తి శౌరి♦తేఁకువఁ గొనెఁ ద
త్పాంచజనజన్యశంఖం, బంచిత మగు చక్రమును నిజాయుధములుగన్. ౩౪౦

వ॥ అబ్బురం బొదవించు నమ్మేటి గుబ్బలి చఱియలు విశాలగుహాలుం బరికించి కాంచి పదంపడి యవ్వరుణాలయంబు నఱువదియోజనంబులు గడచి చని సువర్ణశృంగంబు శ్రీమంతంబు నగు వరాహశైల మధిగమించి యచ్చోటు వాసి సువర్ణమయం బగు ప్రాగ్జ్యోతిషపురంబు డం బరయంగల రద్దాని దుష్టుం డగు నరకాసురుం డేలుచుండు నవ్వల నెల్ల వీక్షించి యవ్వలనికిం జని సర్వతస్సౌవర్ణం బగు మేఘవంతం బను పర్వతేంద్రంబు గాంచెదువా రయ్యెడ మత్తమాతంగసింహవ్యాఘ్రవరాహంబులు గర్జిల్లెడు వలాహకంబుల నెదిర్చి ప్రతిగర్జ లిడుచుండు సంతతోద్ధారప్రస్రవణధారాశతం బగు నప్పొలంబునఁ బొలదిండిమూఁకలతోఁ బాకాసురుం గెడపి పాకశాసనుండు సురేంద్రరాజ్యాభిషిక్తుం డయ్యె.

క॥ కాంచెద రఱువదివేల, భ్యంచితములు నైన గిరుల♦నటఁ జని యవియు
న్మించుఁ దరుణార్కమండలిఁ, గాంచనతరువనశిలాప్ర♦కాండద్యుతులన్. ౩౪౧

వ॥ పర్వతోత్తమం బగు నుత్తరమేరువును దన్మధ్యావగాఢం బయ్యె. నద్దాని కాదిత్యుండు మున్ను ప్రసన్నుం డై నీవును నిన్నుఁ బెరయం గనిన యున్నగవరంబులును నీయందు నివసించు దేవదానవగంధర్వులును నాయనుగ్రహంబున కలిమిఁ గాంచనప్రభాంచితులై యొప్పారుచుండుదు రెల్లదివౌకసులును నీయంద నిలిచి పశ్చిమసంధ్యోపాసనాక్రమంబు నిర్వర్తింతు రయ్యది నాకుం బ్రీతికరం బని వరప్రదానంబు సేసెఁ దత్ప్రభావంబున నయ్యహార్యవర్యంబుఁ దోడిమెట్టులును బూజితంబు లయ్యె నర్ధముహూర్తకాలంబున దశయోజనసహస్రాధ్వాతిలంఘనం బొనరింపుచు దివాకరుండు మేరుశిఖరప్రాంతంబున సురర్షిపూజితుండై యస్తగిరికిం జనుచుండు. ౩౪౩

సీ॥ ఆక్రాంతు మెట్టున♦కమ్మేరువునకు నం, తరమున దశశిర♦స్తాల మొకఁడు
చిత్రవేదికతోడ♦శ్రీమంతమును జాత, రూపమయంబు నై♦యూధిఁ దనరుఁ
గల్పించె మును విశ్వ♦కర్మ యస్త్రాద్రిశృం, గమున సూర్యప్రకా♦శ మగుచుండ
వరుణపురము మణి♦ప్రాసాదతోరణ, వల్లీతరువితాన♦వల్గుపక్షి

కూజితాంచితంబు♦గోమాత్రకాఢ్యంబు, నగుచు వెలయు దాని♦నబ్ధినాథుఁ
డేలు లోకతిమిర♦మెడలఁ జేయుచు భానుఁ, డగ్గిరిందు మెనయు♦నహరహమ్ము.

ఆ॥ పవిత్రనిభుఁడు మేరు♦సావర్ణి యను ముని, పుణ్యమూర్తి తపము♦పొలుపుగలఁడు
ధరణిజాత వృత్త♦మరయంగ నగు నమ్మ, హాత్ము నతఁడు నిచ్చ♦లచట నుండు.

ఆ॥ ఇంతవఱకె మీర♦లరుగ నౌదురు కల, చోటు లెల్ల నెమకి♦సొలయు కొక్క
నెలకు నిచటు సేర♦నేర్చితిరేని మా, మన్నన గ్గొనంగ♦మలయువారు. ౩౮౬

క॥ మామామ సారబలుఁ డు, ద్దాముఁ డతని నుడికి మీరు ♦ తలఁగక మెలఁగం
గా మనుచుఁ జూడ్కి తెప్పల, నేమము దనుపార నిట్టి ♦ నెఱి మది నిడుఁడీ!

తే॥ ఏను దెలుపని ప్రద్దియు ♦ నెలయునేనిఁ, గర్జమునకు విరుద్ధంబు ♦ గాకయుండ
మీమదిఁ దలంచి నెఱపంగ♦మీక చెల్లు, వాసి గనుఁ డీకృతినిఁ గపి♦వర్యులార!

క॥ అని వారికిఁ బయనం బటు, లొనఁగూర్చి దినేంద్రతనయుఁ♦డురుసత్త్వబలుం
డనితరసదృశుఁడు శతవలి, యను మేటిం గాంచి యిట్టు♦లనె ననుపమితా!

—♦ సుగ్రీవుఁడు శతవలిముఖుల కుదగ్దిశామార్గంబు వివరించుట ♦—

ఆ॥ నిన్నుఁ బోలువారు♦నినుఁ గొల్చుచును నూఱు, వేలు రాఁగ వెడలి♦లీలమెయి ను
దీచి దిశకుఁ బోయి♦తేఁకువ ధరణిజ, వార్తఁ దెమ్ము వన్నె♦వాసి గొమ్ము. ౩౯౦

క॥ వైవస్వతసుతు లనఘులు, తావకమంత్రులును నీదు ♦ తరమున వారల్
భావింతురు ని న్ననసిరా, నే వినిచెద నప్పథమున ♦ నెలవున తెఱవుల్. ౩౯౧

మ॥ వనదుర్గంబులు శైలము ల్నదులు దు ♦ ర్వారప్రపాతస్థలుల్
ఘనరాష్ట్రోపసదంబులుం బురవర ♦ గ్రామాగ్రహారంబులున్
గని మెచ్చోటుననేని భూమిసుతి యు ♦ క్కల్యాణి వృత్తాంతమున్
గొని రాన్ యథమర్ణభావమున నా ♦ కోల్పోక వారింపుమీ! ౩౯౨

వ॥ శుభోదర్కం బగు నీప్రస్థానంబున మ్లేచ్ఛపుళిందశూరసేనప్రస్థలభరతకురుమద్ర
కాంభోజయవనశకారట్టకబాహ్లీకర్షికపౌరవటంకణచీనపరమచీననీహారదరదాది
దేశంబు లన్వేషించుచుం జని హిమవత్పర్వతంబు సందర్శించి లోధ్రపద్మక
దేవదారు వనషండంబులుం బరికించి దేవగంధర్వసేవితం బగు సోమాశ్రమంబుఁ
గాంచి మహాప్రస్థం బగు కాళశైలం బధిగమించి తద్గుహాంతరము లెల్లం బరిశో
ధించి హేమగర్భం బగు సుదర్శన ధరణీధరంబుం గని దేవసఖనగోత్తమం
బాలోకించి యపర్వతనదీనదకాసారంబున వృక్షగుల్మంబు సత్త్వవర్జితంబు శత

యోజనవిస్తీర్ణంబు నగు దుర్గమమరుదేశం బతిలంఘించి రోమహర్షణకాంతా రంబుఁ గడచి చంద్రప్రకాశం బగు కైలాసగిరివరోద్దేశంబు సేరి యరుసంపు వెల్లి నోలలాడుదురు. ౩౫౩

సీ॥ రాణివాసముతోడి•రహి నెక్కటిగ నీల, కంఠుఁ డేనెలవునఁ•గదలకుండు
దిక్పాలకుల దివ్య•దేశంబు నాఁ జనుఁ, బ్రేశిహితాశంప యే•ప్రమథభూమి
సురశిల్పికల్పిత•శుద్ధజాంబూనద, శ్రీక యెచ్చో నొప్పు•శ్రీదు నగరి
యెద్దాని పొలిమేర•నెసఁగు స్వర్ణాంభోజ, యప్సరస్సేవిత•హంససరసి

అప్పొలము సర్వసిద్ధుల • కాస్పదమ్ముఁ
దొక్కఁ గని కనుఁగొని తోవ • దొఱసి సీత
తెఱ వరసి కొంచు నెఱసి మీఱ • తెలివి మీఱఁ
గ్రౌంచగిరిఁ గాంచ నొఁ దదు • పాంచలమున. ౩౫౪

క॥ అంచలకును భార్గవరా, మాంచితశక్తిని ద్వార•మన నై తగునా
క్రౌంచము బిలము సుదుర్గమ, మెంచి ప్రవేశించి యనము•నెనయం గనుఁడీ.

ఆ॥ దేవరూపు లఖిల•దేవతార్చితులు మ, హాత్ము లగు మహర్షు•లర్కదీప్తు
లగుచుఁ దనరుచుందు•రందు నగ్గిరిసంస్థ, లప్రమత్తవృత్తి•నరయవలయు. ౩౫౬

ఆ॥ కామశైల మెనసి•యామానస మెఱింగి, యట మయస్వయంకృ•తాఢ్య చిత్ర
భవన తురగవదన•సువదనావాస మై, నాకగిరి తటముల•నలువు గాంచి. ౩౫౭

ఉ॥ ఆనెలవు ల్దురాసదము • లారసి యోరఁ బ్రసిద్ధసిద్ధవై
ఖానసవాలఖిల్యముని • కల్పక కల్పితపావనాహ్వయం
బై నలువొందు సిద్ధపద • మాశ్రమము న్గని యమ్మహాత్ములఁ
గానఁగఁ గల్గు పున్నెమునఁ • గల్మషము ల్చెడలంగ శుద్ధులై. ౩౫౮

తే॥ మహితు లవ్వారిఁ జేరి నమస్కరించి, హ్మాజ వృత్తాంత మరసి వై•ఖానసాఖ్య
సరసిఁ గాంచనసరసిజ•చ్ఛన్నఁ గాంచి, తరుణహంసద్యుతుల హంస•తతుల నెంచి.

వ॥ ఉల్లసిల్లుదు రానరోవరంబుఁ జేరి సార్వభౌమసంజ్ఞితం బగు కుబేరుని యాప వాహ్యగజరాజంబు కరేణుకలఁ గూడి విహరించుచుండు. మహనీయం బగు నాకాసారంబు గడచి యచంద్రదివాకరంబును ననక్షత్రగణంబును నజీమూతంబు నగు నాకసంబు పుడమితోడం గూడ నెక్కటిగా ననేకభానుకిరణస్ఫురణలంబోలె నచ్చోటునం దవశ్చరణంబునం బొసంగు స్వయంప్రభులగు తపస్సిద్ధుల యప్రతీ కాశప్రకాశంబులం బ్రకాశించుచుండు. నద్దేశంబు సందర్శించి చని దుయుత్తర

నగు శైలోదానదిం గాంచెద రద్దాని యుభయతీరంబులం గల వేణువిశేషం బులు కీచకవరుల నెన్నిక గల పున్నెంబున కలిమి నమ్మహాతటిని యవ్వలగట్టునం జేర్చుచుండు నాశిలానిమ్నగ నుత్తరించి స్వర్గసుకృతలభ్యంబు లగు నుత్తరకురు భూములం గాంచెద రచ్చటి సరిజ్జలంబు లింద్రనీలనై దూర్వపలాశంబులు సౌవర్ణ పద్మంబులు నగు పద్మినీవిశేషంబుల నొప్పారుచుండు తరుణాదిత్యసదృశంబులు హిరణ్మయంబులు నగు రక్తోత్పలవనంబులవలనను గాంచనకేసరంబులుమహార్హ మణిమయపత్రంబులుం జిత్రంబులు నగు నీలోత్పలవనంబులవలనను నన్నెలవుల జలాశయంబు లెల్ల భాసిల్లుచుండు ననదృశంబు లగు ముక్తాఫలంబులును నమూల్య మణిరత్నంబులును హైమశర్కరాసముత్కరంబులును నప్పదంబులంగల నదీనదం బుల పులినతలంబులై యలరారుచున్నయవి హుతాశనసమప్రభంబులగు శైలోత్త మంబు లన్నియుం బసిండికొండలే రత్నసానువులే. యనోకహంబు లిన్ని యన్ని యనరాని వన్నియుం దనరారి కన్నవారి కెల్లం గన్నులపండు వొనగూర్చుచు నిత్యపుష్పఫలంబులును విచిత్రపత్రరథాంచితంబులును దివ్యగంధరసస్పర్శంబులు నై సర్వాభీష్టదాయిత్వం బెడబాయకుండు నందుం గొన్ని స్త్రైణానుకూలంబు లగు క్షౌమవిశేషంబులను మఱికొన్ని పురుషయోగ్యంబు లగు సూక్ష్మాంశు కంబులను వెండియుం గొన్ని యుభయోచితంబు లగు నవరత్నస్థగితాభరణంబు లను గొండొకకొన్ని యాస్తరణవంతంబు లగు మహార్హశయనంబులను నింక గొన్ని మనోహరంబు లగు చిత్రమాల్యానులేపంబులను దదన్యంబు లగు కొన్ని యనుపమానరసాయనంబులను దద్భిన్నంబు లగు కొన్నియమృతోపమ భక్ష్యభో జ్యంబులను సమకూర్చుచుండు లోకవిలక్షణసలక్షణ రూపయౌవనలావణ్యలక్షి తలును సద్గుణసంపన్నలుం గాని స్త్రీ లమ్మహనీయస్థలంబున లేరు వల్లకీసల్లలిత మధురగానంబును వాదిత్రవిశేషనాదకలనంబును సర్వభూతశ్రుతిమనోజ్ఞంబులు గా నెల్లకాలంబు నుల్లసిల్లుచుండు భానుతేజోవిరాజమానులగుచు సిద్ధగంధర్వకిన్నర పన్నగవిద్యాధరప్రభృతులు స్వీయసుకృతసంసిద్ధి కతన నాసిద్ధక్షేత్రంబునం దమ యంగనలుం దారును విహరించుచుండుదురు నిచ్చలు నచ్చోటునం గలయది సంతోషమే యన్యోన్యప్రేమయే కాని యొండొకండు దోసంబు కానిపింప బోవదు వేయేల తత్పుణ్యభూమియందలి శ్రీమిళితంబు లగు సర్వగుణంబులు దినదినప్రవర్ధమానంబు లగుచుండు నప్పాలం బంతయుం గడచి చనిన నుత్తర పయోనిధి గనుపట్టుం దన్మధ్యప్రదేశంబున సోమగిరి యను గిరిరాజం బుండు నది మహారజతమూర్తియు జీవరత్నవిరాజితంబు నై తేజంబునం దెస లాక్రమించి ధామనిధి యయ్యెడ లేఁడను కొఱంత యొక్కింతయు నొడ్లతలంపులం బొడకట్ట

నీయఁబోదు ధర్మవిశేషంబున స్వర్లోకగతు లగు వారును బ్రహ్మలోకనివాసు
లగువారును నద్దానిఁ గనుఁగొను కాంక్ష నతిక్రమించుమందుమును. విశ్వమయుండు
భగవంతుండు నగు శంభుం డొక్కటి యయ్యు ననేకాదశాత్మకత్వంబు వెలయ
బ్రహ్మాబ్రహ్మర్షిపరివృతుం డయి యన్నివాసంబున వసియించియుండు నాగో
త్రోత్తమం బన్యమర్త్యంబు గాన నదృష్టపూర్వం బయ్యె దానిం గడచి పోవ
సర్వభూతంబులు నసమర్థంబుల యట్లగుటం జేసి. ౩౬౦

క॥ ఆవల నరసి మఱల రా, నావల నసుగంబుఁ బోలఁ♦ నది భాస్కరతే
జోవిరతను మర్యాదం, జేవెరవున నిట్టిఁ డనుచు♦నెఱుఁగంజనమిన్. ౩౬౧

తే॥ అన్న నాతెల్పినవియు మీ ♦ రరయఁగలిగి
నవియు నెంచి విచారించి ♦ యనువుఁ గాంచి
యవనిజావృత్త మెమ్మెయి ♦ నైన గనుచు
కడచనకమున్నె యెఱిఁగించి ♦ కనుఁడు ఘనత. ౩౬౨

వ॥ అని శతవలికి నతనితోడివారికిం దెలిపి పయనం బనుప్రపఱిచి తమకుం బాలుపడిన
పనులకుం జన నుత్సహించుచున్న యమ్మేటిమగల నెల్లరం గలయం గనుంగొని.

—♦ సుగ్రీవుఁ డందఱకు నాన సేయుట. ♦—

శా॥ ఆయుష్మంతులు మీరు మాకు హితు లు ♦ ద్యత్కీర్తు లిప్పట్టునన్
సాయంబై వ్యవసాయము న్నెఱ సము ♦ త్సాహంబు సంధిల్లవే
వే యవ్వార్త లెఱుంగఁ జేయఁ గనుఁడా ♦ వేయేల యమ్మేలునన్
శ్రీయం బందఁగ రాని దందికొన నా ♦ జిత్సైఖ్యవారిస్థితిన్. ౩౬౪

క॥ గర్వంబున మసలఁగ నై, యుర్వీసుత వార్తఁ దెలుప♦నోప కొదుఁగు న
య్యర్వాచీనులు దండ్యులు, సర్వము మీకెఱుకపఱచు♦సరళి నొడివితిన్. ౩౬౫

సీ॥ ఇది సర్వభూతంబు♦లెనసి సేవింప నొ, పరవస్తు విద్దానఁ♦బరఁగు ధర్మ
మెఱిఁగి భావించిన♦నెల్లలోకంబులు, సంతుష్టిఁ గాంచును♦స్వర్గ మెలమి
మెచ్చి సన్మానింతు♦మే లోడ్డ కొనరించు, వారి జీవితము భ♦వ్యం బనంగ
మన కుపకారి యై♦మనుచు నియ్యెడయనిఁ, గొలిచిన నింకిటఁ♦గొఱఁత లున్నె

త్వరపడుఁడు శ్రీయ మొనఁగూడు ♦ తఱి ఘటిల్లె
నన్ను ఋణముక్తుఁ జేయుఁడు ♦ నాదు చనవు
వడయుఁడు నిజప్రభావము ♦ ల్వాలనుపడఁగ
జనకసుతవార్తఁ గొనితేరఁ ♦ జాలి కపులు. ౩౬౬

క॥ పయనము శుభ మగు మీకా, నయమును బౌరుషముఁ జెల్లు♦నాకసదులుఁ దో
డయి పోరు సత్కీర్తి నె, నయంగలరు పొందు కూర్మి♦నా దెస నెగడన్.
క॥ అని సుగ్రీవుఁడు శాసిం, చిన నుబ్బున నెల్లవారుఁ♦జెలఁగుచు మే ల్మే
లని రేకగ్రీవముగా, వనితామణి వారి మేల్మి♦వశమే పొగడన్. ౩౧౯
సీ॥ సీత నిప్పుడె కాంచు♦సిరిగాంతు మనువార, లసుర బీర మదెంత♦యనెడువారు
నే నెక్కటియ చాల♦నే వాని ననువారు, భూమి వ్రచ్చు తలంపుఁ♦బూనువారు
నింగి గెంటుద మంచు♦నెఱియఁ జూచెడువారుఁ, దరులు గిరు ల్గూల్పఁ♦దరలువారు
తోలుదొ ల్త నబ్ధిఁ బూ♦డ్తుమ కాక యనువారు, నా లంకఁ గాల్పంగ♦ననెడువారు
క్ష్వేళ లొనరించువారు హ♦సించువారు, గుప్పిగంతులు వైవ మే♦కొనెడువారు
యోజనాయతదూరమీ♦యోజఁగడతు, మని యెగయఁ బోవువారు నై♦రగజవారు.
క॥ సుగ్రీవుఁడు వాఁ డని నెఱిక్రిం, దక్కెడు వాఁ డనియు నట్టి♦తరుచరవరులం
దొక్కఁడు నేనియు మందున, కక్కడ నెమకంగఁ దోఁపఁ♦డబలామణిరో! ౩౨౦
ఆ॥ వెల్లివిరిసె నిట్టి ♦ వెరవున నరుసంపు, సంద్రమనఁగఁ దనరఁ ♦ జాలి వనచ
రాలి మోలిఁ దర లె♦మేలి మోలిమి సిరిఁ, గ్రాలి సారయువతి♦పాలివినుత!
క॥ శ్రీలకుఁ దానక మానం, దాలయ మఘహారి హరి ♦ హరిచరితంబా
వేల నతివేలరుచులకుఁ, బాలై యుప్పొంగెఁ బ్రథిత ♦ భావరసజ్ఞా! ౩౨౧
ఆ॥ అనుచు విభుఁడు పలుక♦నంగనామణియు ను, ప్పొంగి దేవ దేవ!♦పోల్పఁ గలదె
యొండు నీదు నుడికి♦నుద్యోగ మామీఁద, నెట్లు చెల్లెఁ దెలుపు♦మెలమి ననిన.
ఉ॥ అంగదముఖ్యభూషణన ♦ మంచితవేషవిశేషచిత్ప్రభా
పాంగణలోకభాసనవి ♦ భాసురసంవిదితానుభావ! స
ర్వాంగలసత్ప్రచారనయ ♦ హాపితదుర్వ్యవసాయమత్తతా
సంగతభక్తమాఢ్యగుణ ♦ శాలిమహాభ్యుదయప్రబోధనా! ౩౨౪
క॥ ఆప్తవచఃప్రమాణ్యా, వాప్తిదృఢీకరణనిపుణ ♦ హారివిభావ
ర్యాప్తస్వదర్శనాఖ్య, ప్రాప్తవ్యా! సంప్రణీత ♦ పరమైశ్వర్యా! ౩౨౫
పృథ్వి॥ చరాచరరమాగవే ♦ షణవిధానసంప్రేషణ
త్వరాయితజనేక్షణో ♦ ద్వహనపాండితీమండితా!
చిరంతననిజాశ్రియ ♦ స్థిరకలాసముల్లాసత
త్పరావరపరావర ♦ త్వమహితాత్మతత్త్వాంచితా! ౩౨౬
గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్య సేవాసమాసాదితానవద్య కవితా
యోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ విదితనయ లక్ష్మాంబా
గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన శ్రీరామ
కథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం గిష్కింధాకాండంబునఁ ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ శివాయగురవే నమః

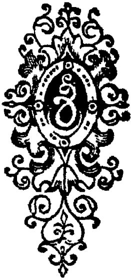
శ్రీరామకథామృతము

కిష్కింధాకాండము.

---o---

తృతీయాశ్వాసము.

---o---

సంపాదననిపుణక
లాసముచితదృగ్విశేష ♦ లాలితయోగ
వ్యాసంగపరాయణజన
తాసన్నిధికరణలక్ష్మీ ♦ తా! పరమాత్మా. ౧

తే॥ అవధరింపుము చలిమిట్ట ♦ యనుఁగుఁబట్టి
యమ్మెయిని వేఁడ నిట్లనె ♦ నభవుఁ డలరి
పెలఁది విను మట్టులాహరి ♦ విభుఁడు సకల
కపులఁ దరలించి హనుమ నె ♦ క్కటిఁ దలంచి. ౨

క॥ అతఁ డర్థసాధనంబున, నుతికెక్కినవాఁ డగుటయు ♦ నూత్నోల్లాస
స్థితిఁ దనరుటయుం గని తన, మతిఁ దలపోసికొని నగరి ♦ మంబుగఁ బలికెన్. 3

—♦ సుగ్రీవుఁడు హనుమంతుని బ్రత్యేకముగా స్తుతిపూర్వకముగ నియమించుట. ♦—

సీ॥ ఈరేడుజగములఁ♦నెనసిన వారల, యలవు లీ వరయని♦యవియ కావు
దేశకాలానువృ♦త్తి వినీతిఁ బొండితి, వరశక్తి నినుఁ బోలు♦వారు లేరు
జవమున నెగడు లా♦ఘవమున విక్రాంతి, నీతండ్రి మారుతు♦నెటికిఁ గలవు
మన్నున మిన్నున♦మున్నీటనేనియు, గతినిరోధం బొందు♦గలుగఁబోదు

పుత్రికన్నను శతహ్రీషు ♦ వు కడు ననుచు
ననుచు రవి తన తేజు నీ ♦ యంద యునిచె
నెట్లు దేర్చెదో నన్ను నీ ♦ యినకులీను
సీత వార్త యెఱింగించి ♦ సిరి ఘటించి. ౪

క॥ అసము గొను మయ్య యది కై, వస మగు నీ కెందు నేని♦వర్ధిష్ణుకలా
భ్యసన మనీదృశము మతి, ప్రసారమున నసదృశుఁడవు♦పవమానసుతా. ౫

—♦ శ్రీరాముఁడు హనుమంతునకు ముద్రిక నొసంగుట. ♦—

క॥ అనునెడ రాముఁడు తనమది, ననూదితం బైన యంత♦లయ్యెనతనయుం
డనువుపడ నేర్చి నొడువుట, కనుమోదితుఁ డై వినిశ్చి♦తార్థుం డగుచున్. ౬

క॥ హనుమనిఁ గని మునుపటికె, న్నను మనమునఁ జనవుఁ బెనిచి♦ననిచినకూర్మిం
బెనఁగొని మొనకొను నుడి ని, ట్లనె నచె కద వాని భాగ్య♦మగరాజసుతా! ౭

తే॥ అన్న! నీయందె నాయాశ ♦ యధిపుఁ డల్లె
తలఁచెఁ దానునుఁ గాన నీ ♦ తలనె నిలిచె
సీతఁ గనుఁగొని యవ్వార్తఁ ♦ జేర్చి మమ్ముఁ
బ్రాభవమ్ము భరింప నా ♦ పనిభరమ్ము. ౮

ఆ॥ నిన్నుఁ దొలుతఁ గన్న ♦ నెఱె స్మరించి త్వదీయ
మగు ప్రభావ మెంచి ♦ యచలభావ
కలన నిచట నిలిచి ♦ కాంక్షింతు నీరాక
నీవ నేర్తు కార్య ♦ నిర్ణయంబు. ౯

క॥ అని మఱియు నేఁ గృతార్థుఁడ, నని యానెఱప్రోడ నిజప♦దాంకిత మై శ్రీఁ
దనరారు నంగుళీయక, మనుపద మాతని కొసంగి♦యనె నిట్లు సఖీ! ౧౦

తే॥ ఈయభిజ్ఞాన మొసఁగితి♦వేని నిన్ను, నావలనివాఁడ వని నమ్మి♦నయ మెఱింగి
యొండు దలఁపక భాషించు♦నుత్పలాక్షి!, వత్సలత్వంబు తనుపార♦వనచరేంద్ర!

తే॥ నీకు శుభ మగు నేవేళ ♦ నెగడు మన్న!
యనుచు మఱికొన్ని బోధించి ♦ యరుగు మన్న
నమ్మహాముద్రిక గ్రహించి ♦ యవధరించి
కనులఁ దత్పాదకమలయు ♦ గ్మము గదించి. ౧౨

చ॥ అరుసముపాలవెల్లి నిల ♦ నై వల నైన ప్రసత్తి నమ్మహా
పురుషుని యానతిం గొని ప్ర ♦ ఫుల్లముఖాబ్జుఁడు నాఁడు వాహినీ

వరహారిమధ్యభాగమున ♦ వాఁడు ప్రకాశిలె ఋక్షమండలీ
పరిగతుఁ డైన చంద్రుగతి ♦ భావిఫలోదయలక్ష్మితాత్ముఁడై. ౧౩

క॥ గర్జిల్లుచు ధృతిమెయిఁ జనె, నిర్జితపరిపంథి యయ్యె♦బిలజుఁ డగస్త్యా
పార్జిత మగు కడ గుఁజియిడి, నిర్జరరిపు నలఁప వీర♦నివహాన్వితుఁడై. ౧౪

క॥ తక్కిన దెసలకు నమ్మెయి, నుక్కుతునుక లరిగి రెల్ల♦యుర్వరఁ దా రై
తక్కఁగొనిరి ముల్లోకము, లొక్కటఁ దెరలింపఁ జాలి♦యుర్వీధ్రసుతా! ౧౫

క॥ అంద అరుగ నానందము, కందము శ్రీరాముఁ డెలమిఁ♦గని యొల్లు సఖా
పొందఁ గలిగె భూమండల, మందుఁ గలుగు చోటు లెల్ల♦నగు వివరింపన్. ౧౬

తే॥ అనిన సుగ్రీవుఁ డిట్లనె ♦ నన్న! నాఁటి
వైరమున నన్న తఱుమంగ ♦ వలను దప్పి
వలను లన్నియుఁ దిరుగంగ ♦ వలసె దానఁ
దీర్ఘయాత్రావిశేషసు ♦ స్థితి ఘటిల్లె. ౧౭

క॥ పడరాని పాటు లటు పా, ల్పడినం దేశాటనంబె♦పర్యవసిత మై
పుడమిఁ గల చోటు లెల్లం, బడిబడి కాన్పింపఁ జేసె♦ఫల మదె కాఁగన్. ౧౮

తే॥ నాల్గు దిక్కులఁ గలుగు వ ♦ నముల గములు
పుణ్యభూములు నగములు ♦ పూజ్యమాన
నదనదీసాగరసరోఘ ♦ నప్రపాత
ములును నాచూడ కున్నవి ♦ మొనయ వెందు. ౧౯

క॥ ఒక్కొక దెస కాతఁడు కై, పెక్కి తఱుముచుండఁ గంటి♦నేండ్లుం బూండ్లుం
దక్కఁగొనుచు జగమెల్లం, జక్కఁగ నాచక్రవాళ♦శైలము గాఁగన్. ౨౦

వ। అదియునుఁ బంచాశత్కోటియోజనవిస్తీర్ణం బగు భూమండలంబు నెల్ల నలాత
చక్రంబున యంతవట్టు తెఱంగు కాన్పింపఁ జుట్టునుఁ జుట్టి యున్నయది. ౨౧

శా॥ ఎందుం జూచిన నేన యై తిరుగుచో ♦ నేం డ్లెన్నియో పోవ నా
కుం దెల్పం బవమానసూతి ధృతికిం ♦ గోల్పోక యిం కేటికిన్
మం దొక్కండు ఘటిల్లె వాలినుడి ని ♦ మ్మాతంగభూమ్యద్రి ల
మ్మందుం డెన్నఁడుఁ ద్రొక్కఁ డిందు నివసిం ♦ పంబోలు నం చాదృతిన్. ౨౨

క॥ అప్పలుకున మేలిమి గని, యప్పర్వతగుహా వసింప♦నయ్యెను దమ కా
తెప్పరమునఁ గనఁ గాంచితి, నిప్పృథివిం గలుగు చోటు♦లెల్ల రఘువరా! ౨౩

క॥ మేలయ్యెను గడఁగి త్వదీ, యాలంబన మొదవినంత♦ననుపమ మది కా
దా లయకాలుఁడె కనె నీ, చే లయ మొకరుండు నిన్నుఁ♦జెనయుంగలఁడే. ౨౪

క॥ అని మేలములై వడి నిజ, మనువాదించుచు గుణోది♦తానోన్యన్యసమృ
ద్ధిని మెచ్చుకొనుచు ముదమున, ననకులుం డినజుండు నుండి♦రేణాంకముఖీ! ౨౭

—♦ పూర్వపశ్చిమోత్తరదిక్కుల కేగిన కపివీరులు తిరిగి సుగ్రీవుం జేరుట. ♦—

శా॥ ఆశంస ల్దగ నట్టు లేగిన ప్లవం ♦ గాధీశు లుద్దేశము
ల్ప్రాశస్త్యంబున మించ దేవిం గనంగాం ♦ బ్రాప్తించు నేనాంటి కం
చాశాచక్రము లందంగాంచి రధివ ♦ న్యాభూమిభృత్కందరా
దేశప్రాజ్యసరస్సరిత్సరిదిన ♦ ద్వీపాంతసంలక్షులై. ౨౮

ఆ॥ ఎల్ల పవళు లెల్ల♦యెడల సంశోధింప, నరిగి నట్టివార♦లంద రొకట
రేలం జేరం గాంచి♦ మే లొం డరసికొంచు, వేంగుంబోకం గడంగి♦వెడలుచుండ్రి.

తే॥ ఫలము లేవేళ నిడంగల♦పాదపములు, గలుగుచోటులం దేనియు♦లోలయు నెడల
నధివసింతురు నిశల న♦ట్లధిశయించి, యలము నధ్వపరిశ్రమ♦మపనయింతురి.

ఉ॥ ఇమ్మొయి మూండుదిక్కులకు ♦ నేగిన వారు వితస్తిమాత్రి పూ
నిమ్మను వీడ కెల్లం గని ♦ యేలిక యిడ్డ దురంత మంతరం
బమ్మొగిం బాఱనీక తఱి ♦ యయ్యె నటంచు నిరీక్షసేయు క
న్దమ్ములవారి నాదొరలం ♦ దద్దయుం గాంచి నమస్కరించిరన్. ౨౯

క॥ ఏమేమి వార్త లని రఘు, రామునితో నెలమితోడ♦రవిజుం డడుగన్
సామంతు లమ్మహాశపు, లీమెయిం బలుకంగం దొడరి♦రిభరాడ్గమనా! 30

తే॥ త్రొక్కిచూడనిచో టని ♦ తోలుత లేదు
భావమున కంద కేదియునా ♦ పైనిం బోదు
కానకే కంటి మెంండెడ ♦ క్ష్మాజ లేమి
యద్దెసనె యామె యునికియు ♦ నరసి యరసి. 3౧

క॥ ఏయెడ కాయమ్మం గొనిచనె, నాయసురుండు లంక దక్షి♦ణాశనె యుంటన్
వాయుసుతముఖ్యు లటంజని, రాయె నదృష్టంబు వారి♦దను మేల్మి గనన్. 3౨

ఆ॥ హనుమ యొకండె యసుర ♦ నడపనేనియుం జాలు
నెఱియుం గర్జమునను ♦ నెఱపనోపు
నింక సంశయింప ♦ నేల వానిది జయ
లక్ష్మి నేర్చి కూర్చు ♦ లాలనంబు. 33

క॥ మే లగు నని వా రన హరి, పాలకుం డయ్యర్థమున నె♦పరంగు హితోక్తుల్
జాలుకొన నెఱికిం బాల్పడు, నాలలి రాము నెలయించె♦నగకులభూషా ౩౪

—♦ హనుమదాదులు దక్షిణపు దిక్కున సీతను వెదకుట. ♦—

తే॥ అంతఁ దారాంగదులతోడ ♦ నల్లు వెడలి
కడమ కపివీరు లమ్మెయిఁ ♦ గదిసిరాఁగ
హనుమంతుఁడు చరించెఁ దా దక్షి ♦ణాశయందు
నరుణకిరణస్ఫురణపూర్తి ♦ యనువుపడఁగ. ౩౫

క॥ వింజమునకుఁ దొలుతం జని, యంజెడు నొం డనక తిరిగి♦రగచరు లాభూ
మిం జెనయు గుహాగహనని, కుంజమ్ములు బీరువోవఁ♦గూడ దటంచున్. ౩౬

క॥ ఫలమూలసముపలబ్ధికి, నలరుచుఁ బతిశాసనమున♦కలుకుచు సీతా
జలజాక్షి జాడ నరయుచుఁ, గలికీ! దా రెనసి రొండు♦కాననభూమిన్. ౩౭

సీ॥ లే వెందు ఫలసుమా ♦ ళీలోలమృదులీల, పతగాళిరుచిరము ♦ ల్పాదపములు
కానరా వెచట సు ♦ ఖస్వైరసంచార, మేదురసారము ♦ ల్మృగగణములు
చూడఁ జొప్పడవ యె ♦ చ్చోఁ బవనాధూత, నవమంజరీసమా ♦ నతలు లతలు
పొడసూప వేయెడ ♦ ఫుల్లాబ్జకాసార, హంసావళీచిరం ♦ సారవములు
ముక్కుపచ్చ లారని తన♦ముద్దు పట్టి, యెడసె నని కండుపడుఁడు ము♦నీశ్వరుండు
తిట్టి నట్టులై నైన యా♦చెట్ట పొలము, కోనఁ జెరసిరి కపివరు♦ల్కు వలయాక్షి!

క॥ నీ రః యేని నొకం డా, హారం బని యేని లేని ♦ యానిర్భాగ్యం
బౌ రిత్త కానఁ గడచి మ, హారణ్యములందుఁ జొచ్చి ♦ యరసిరి తరుణీ. ౩౯

క॥ తడవు తడవి యటఁజని వా, రడవులు గిరిగుహాలు పొదలు ♦ న ల్లైనయుచు నే
యెడనేని జనకనందిని, యడపొడఁగనఁ జాల రై ర ♦ గాత్మజ! వింటే. ౪౦

చ॥ బడలిక యింత దోఁచినను ♦ బ ట్టెడలం జనకుంట వార లొం
డెడఁ జని కాంచి రొక్క గుహ ♦ నిథ్థుఁ బలాశనుఁ గూరకర్ము నే
ర్పడ గిరిఁ బోలు వాఁ డడరి ♦ పాల్పడినా రెటఁబోదు రంచు రాఁ
గెడపెఁ దలాభిఘాతమునఁ ♦ గీశవిభుండు తదంగసంగతిన్. ౪౧

తే॥ అంగదునిచేత నాతఁ డ ♦ ట్టడుపు గాంచి
నోట నెత్తురువాఁక రా ♦ గీటడఁగినఁ
దత్ప్రదేశంబు లన్నియుఁ ♦ దడవి వెదకి
యొండు గుహ జొచ్చి రటు సము ♦ ద్దండు లగుచు. ౪౨

తే॥ అదియు బరికించి వేసారి ♦ యటఁటు వాసి
యొక మహావృక్షమూలంబు ♦ నొలసి సొలసి

యున్నవారలఁ గని యు త్తమో ♦ త్తముండు
బలికె యువరాజు సముచిత ♦ భాషితముల.

—♦ అంగదుఁడు కపివీరులకు నీతి బోధించుట ♦—

చ॥ తిరిగితి మెల్ల దేశములుఁ♦దీ రొకయింతయుఁ గానరాదు తె
ప్పరము హరీంద్రు నాజ్ఞ గుణ ♦ భద్రుఁడు రాముఁ భజింపఁ బోవు న
త్తైరు వరయంగఁ బోలు నది ♦ తేఁకువ పాల్పడకున్నఁ జెల్ల ది
గ్గిరి గుహలంద పోకడఁచెఁ ♦ గీర్తిత మా తఱి యెల్లఁ బొల్లుగన్. ౪౬

తే॥ సౌమనస్యంబు దాక్ష్యంబు♦సంతసంబు, తాలిమియు లేక కర్జంబు♦తఱియరాదు
కాదు కా దన మే లెందుఁ♦గలుగఁబోదు, తీవరంబు ఘటించు సు♦స్థితికి వాదు.

క॥ అలఁత యన నలసతయు నన, నలజడిఁ బడుఁగాని పార ♦ మందంగనఁ డే
వలనునఁ గృతి మేకొనె నా, యెలమిన తీ, ర్పనయకున్న ♦ నిటు నటుఁ జేఁడడే.

ఆ॥ కాదు కంటి మన్న ♦ గహన మిప్పాల మెల్ల
మఱలఁ గాంచి యొండు ♦ మలయువలయు
నరసి తెలుపుఁ డనిన ♦ నల్లన ని ట్లనె
మత మెఱింగి గంద ♦ మాదనుండు. ౪౭

తే॥ పిన్నదొర తెల్పినది మేలి ♦ పెద్దమాట
తరణిసుతుఁ డన్నచో సెల్ల ♦ భరమునాక
యరయువలయు లెం డు సుఖుల ♦ కాససేయఁ
గీర్తి పాల్పడఁబోవ దీ ♦ కీలు గనుఁడు. ౪౮

మ॥ అనిన న్మే లని యాతనిం బొగడి య ♦ య్యర్థంబు గైకొంచు వే
చని వింధ్యాద్రి యవాక్ప్రతీచికల వం ♦ చ ల్గాంచికొంచు న్మహా
వనము ల్ప్రస్రవణంబులున్ గుహ లగ ♦ ప్రస్థంబులుం గాంచి కా
ననిచో టం చనరామి వీడి యెదుట ♦ న్గన్పట్టు నప్పట్టునన్. ౪౯

ఆ॥ కొమరు మీఱు వెండి ♦ కొండ యొక్కఁడు కోద్రి
వనము స ప్తపర్ణ ♦ వనము మున్ను
కలుగు నవియు నెల్ల ♦ గాలించి యాలించు
దిక్కు లేమి నెదిరి ♦ దిక్కు గదిసి. ౫౦

తే॥ తిరిగి వచ్చుచు బడలిక ♦ దీర్చుకొనుచు
నొండొరుల వెత లారసి ♦ యుదిలపడుచుఁ

గపివిభుం డిడ్డ కాలంబుఁ ♦ గడుప నైరి
కాని వింధ్యాద్రిఁ దుదిముట్టఁ ♦ గాన రైరి. ౫౧

క॥ అడవిన కెల్ల నదియుకా, నాదియు నంతంబు దోఁప♦కటు దెల్లాడం
గా దానవశిల్పికృతికిఁ, బ్రోఁది యయిన ఋక్షబిలము♦పొల మగపడియెన్. ౫౨

ఉ॥ అప్పొలు వారు గన్గొని తృ ♦ షార్తులై కడు డస్సి యుంట వే
చొచ్చి లతావృతం బగుచుఁ ♦ జొప్పడకుండియుఁ జొప్ప లేర్పడన్
మెచ్చగు నగ్గుహాముఖము ♦ మెల్లనఁ జేరి కలంకపాటుతో
నిచ్చ తలంక ని ట్లనుచు ♦ నెంచిరి బాలకురంగలోచనా! ౫౩

మ॥ ఇది పాతాళమునా దురాసదము దు ♦ ర్వీక్షంబు నై యప్రివే
శదశం దుర్మదు మానసంబునకు ల ♦ క్ష్యం బయ్యెడున్ దీన నా
నది యేరక్కసియో పిశాచగణమో ♦ వ్యాళౌఘమో యింత దోఁ
పదు కా దంచుఁ జొరంగ నేది యెటులా ♦ పైఁ బొల్పడం జాలునో. ౫౪

మ॥ అని శంకాకులితాత్ములై తెరలు నా ♦ హార్యృక్షహార్యక్షులం
గని శంస ల్గనినారు కారె యిటు ప ♦ ల్కం బోలునే మీకు మీ
రనిశం బొడ్లను మేత్తురే భయము డా ♦ యంజూచునే మిమ్ము వా
రని శమ్మే కొనఁగోరుఁ డింక నెదల ♦ నా్రమస్వామస్మృతిన్. ౫౫

క॥ చొచ్చెదమకాక యొం డెది, వచ్చిన వ్రిచ్చెదమకాక ♦ వల నరయక యి
ట్లిచ్చట నిలుతుమె యాదట, మెచ్చఁగ నేరండె విధి స ♦ మీహిత మసదే.

సీ॥ ఒక్కింత బడలిక♦యొదవె నేనియు నది, యోరంతప్రాప్తఁ దా♦నుండఁగలదె
నేవళంబునకల్మి♦నెగడుచున్నవి చూడుఁ, డిచ్చోటునం గల♦యెల్లమ్రాఁకు
లల్లవె హంసాదు♦లరుగుదెంచెడు సార్ద్ర, పక్షము ల్బిసముఖ♦భాసితములు
ముష్పోకలం బొవ♦మొనకొనియెడు గుహా, సొచ్చి వెల్వడు గాడ్పు♦సురభిళత్వ

మిం దొఁకఁడు మేలి వాపిక♦యేని నమృత. సారసంగత మైన కా♦సారమేనిఁ
గలిగియుండక తీరదు♦కాన లోని, కేగి యెల్ల విచారింత♦మేకమతిని. ౫౬

ఆ॥ అనుచు బోధసేయు♦హనుమని నుడుల మే, లరసి చొచ్చి రాగు♦హాంతరంబు
హరివరేణ్యు లది మ♦హాతిమిరం బచంఁద్రార్క మప్రతర్క్య♦మగుచు నుండ.

తే॥ త్రోఁచికొనిపోవు ప్లవగుల ♦ యాఁచికొనెడు
ధూర్తతకు సింహాశరభశా ♦ ర్దూలములును

దలఁగి చనెఁ బ్రాణహానికిఁ ♦ దలఁకి యనిన
నెందుఁ జొరలేరు వారు రా ♦ కేందువదన !

తే॥ అంధకారంబు కన్నుల♦నలమి రోమ, హర్షణంబొదవింప భ♦యంబు చాయఁ
బోక యొండొరులకు పీఁక♦బొసఁగఁజేయఁ, జాలి పరువిడి రవ్వారు♦సారసాక్షి

ఆ॥ తమ్ము క్షుధయుఁ దృషయుఁ ♦ దవిలి వేఁపఁగ నైన
నధిపు నాన వెనుచు ♦ నాస యొకఁడె
కన్ను కాలు వాయు ♦ గతి తేజు బీరమ్ము
ననువు పఱుప వార ♦ లరిగి రబల !

క॥ తీవఁ గొని తివిచినట్టులు, భావాకర్షణ మొనర్చుఁ♦బట్టెడల దిఁకే
తోవఁ జననీదు జనతన్, దైవము తనమతము నెఱయఁ♦దరుణీమణిరో !

క॥ యోజన మమ్మెయి జవమున, యోజనఁ గడవంగఁ గాంచి ♦ రుత్తము లన
రే జీవితాశ యను నది, యాజతనం దనరకునికి ♦ నధిరాజపదా !

ఉ॥ అంతకుఁ జాలదా జనని ♦ జాధిపుఁ గూర్చిన మేలిభక్తి య
త్యంతసమృద్ధి యింక నగు ♦ నంచు వచించుచుఁ దోఁచె నాగుహా
భ్యంతరదేశముం బెరయు ♦ నమ్మెడ నొక్క ప్రకాశ మొయ్యనన్
ధ్వాంతము వోవఁ దన్మతులు ♦ భ్రాంతతకుం జన వీఁదలంపఁగన్.

ఉ॥ కాంచిరి వార లందు మణి ♦ కాంచనసంచిత మౌ వనంబు స్వ
భ్యంచిత మౌ పురంబు మహి ♦ తాంబుజినీనివహంబు డంబు రో
మాంచితగాత్రులైరి నయ ♦ నాంచలము ల్వికసించె మించె నా
చంచలభావవృత్తియు వి ♦ చారము దోఁచియుచు నెమ్మనంబునన్.

తే॥ అచటి లేఁదలిరులు వస ♦ రాకు లాకు
జొంపములు పూలుఁ బండ్లును ♦ జోద్యముగను
నమ్మెయిని రతనాలె స్కం ♦ ధాదికములు
పోఁతబంగరువని మెచ్చు ♦ పుట్టు గనులె.

తే॥ హాటకాత్మకములు నయ్యు♦నాటలాడు, మహితమృగపక్షిగణములు♦మాన్యలీ
లబ్బురముతోడి మెలఁకువ♦నరుస మెదల, వారి కొదవించె సంఫుల్ల♦వారిజాక్షి

సీ॥ ఇవిమాఁకు లని యెంచి♦యెటు గాంచిన సువర్ణ, శాఖాప్రతానసం♦స్థానఘృణ
యివి తీవె లని సుంత♦యెనయఁ జూచినయంత, వైదూర్యతదూర్యతిలతా♦వైభవమ

యిప పంక్తి యనుచుఁ బో♦యెదరఁబో రసపూర్ణ, హేమకుంభీజృంభి♦తేష్టరుచులె
యివి పూఁవు లని డాయ♦నెలయుచోఁ దచ్ఛాయ, సౌరకాననసార♦సౌరభములె
ఇవ్వి తేనెసోన ♦ లే యని దఱియంగ
నమృతసింధుయుగస ♦ మాగమములె
యివియుఁ బుష్పాదుల రి ♦ హించు తిన్నె లటంచుఁ
జూడఁ గనకగిరుల ♦ వేడబములె. ౧౯

తే॥ హేమవైడూర్యగారుత్మ ♦ తేంద్రనీల, పద్మరాగోపకల్పిత ♦ ప్రస్థములును
దాదృశోజ్జ్వలజలజంతు♦తతులు హంస, లచటి సరసుల సారస్య♦మనువదించు.

సీ॥ సురుచిరపుణ్యారా♦సులె కాక సురలరా, నెఱయింప మేడలు♦నేర్చి యున్నె
తపమున సిరి మట్టు♦తార్కాణ గా కిట్టు, లష్టాంగపదయోగ♦మనువుపడునె
నైశ్వర్యమున కల్మి♦యలరించు నెఱి మేల్మి, గాక సర్వాతీత♦కళ లమరునె
యాత్మసిద్ధివికాస♦మని గాక యొకభాస, మానందవిస్ఫూర్తి♦మై తనరునె
యనుచుఁ జూపఱు లగ్గింప ♦ నగుచు నగుచు
ముష్పాలమ్ముల నగరుల ♦ మురిపెములను
ననుచు నచ్చోటు గాంచి మే ♦ లనిరి ఱిచ్చ
పడిరి పెరసిరి వనచరు ♦ ల్భావలలిత! ౨౦

క॥ ఒకమణిమందిర మనుపమ, మకలంకముఁ గాంచి చేర♦నరిగిరి వారల్
ప్రకటం బయ్యెను స్వక మగు, సుకృతం బిమ్మెయి నటంచు♦సూనృతమూర్తీ!

తే॥ వేదికలు చాంది నీలు ని ♦ వేశనములు, గోపురద్వారకక్ష్యలు ♦ కూటకోటు
లందమున నేని వెల నేని♦నందరాక, వైజయంతంబునం బోలె♦వఱలుచుండె. ౨౧

చ॥ అచటఁ దనర్చు మేలి శయ ♦ నాసనయానము లట్టు లుండ శ్రీ
రుచిరశుచిత్వరస్యరస ♦ రూఢము లౌ ఫలభక్ష్యభోజ్యపా
నచయవిశేషము ల్మహిత ♦ నందనచందనముఖ్యపాదపో
పచయమిళత్ప్రగ్మళవి ♦ పాకములుం దము ముంచి తేల్పఁగన్. ౨౩

ఆ॥ దఱియఁ జొచ్చి వారు ♦ తాపసీమణి నొక్క, దివ్యమూర్తిఁ గాంచి♦తేజరిల్లు
తెలివు నెంచి వెరపు♦వెఱపునఁ దెరలంగ, నిట్టనిలువఁ బడిరి♦నీరజాక్షి! ౨౪

క॥ వారలఁ గని యాయోగిని, వారక యిటరాఁ దలంచు♦వల నెటు మీ రె
వ్వారు వనుప నేపని కే, నేరిమి మొనకొంటి రనుడు♦నెరి లే దనుడున్. ౨౫

—♦ హనుమంతుఁడు స్వయంప్రభకుఁ దమవృత్తాంతము వినుచుట. ♦—

క॥ మతిమంతుఁడు హనుమంతుం, డతివకు జోహా రొనర్చి♦యంబరో! యిటు లీ
స్థితిఁ గనక క్షుత్పిపాసా, వృతిఁ జేడ్పడి వాపికాగ♦వేషణనిరతిన్. ౨౬

చ॥ తిరుగుచు వచ్చి తెల్ల మగు ♦ తీరున నీరఖగాళిరాకపో
క రహిఁ ఘటింప నిందుఁ బడి ♦ గాఢతమఃప్లుతిఁ దెప్పిరిల్లు చే
భర మయి యెట్టకేలకుఁ బ్ర ♦ భావతి! నీదు ప్రభావలక్ష్మి యి
త్తెరు విటు సూపఁ జాలితిమి ♦ దీనతఁ బాయ శుభాయతిం గనన్. ౨౭

తే॥ ఏము సుగ్రీవు బంటుల ♦ మినజుఁ డనుప
రామకార్యార్థ మిమ్మయి ♦ రాకఁ గంటి
మమ్మహీతు సతి నసుర యొం ♦ డపహరింప
నరసి యాయమ గతిఁ దెల్ప ♦ నైన జతన. ౨౮

ఆ॥ దాశరథి యతండు ♦ ధార్మికుండు ప్రసక్తిఁ
దండ్రి వనుప వనము ♦ దటియఁ జొచ్చి
మొనసె నిట్టి చెట్ట ♦ మూఢాత్మ చెయిది న
ర్కజుని చెలిమి మమ్ముఁ ♦ గనెఁ గొనంగ. ౨౯

క॥ పున్నెం బెన్నటిఁ గలదో, యిన్నెలవునఁ జేరఁగంటి♦మెంతపడియు నే
పన్న దరి నందఁజేయుదొ, సన్నుత నీచరిత మెదియొ♦చాల మరయఁగన్. ౩౦

క॥ అని నొడువు నతని నుడులకు, వనితామణి సంతసిల్లి♦వారని కుతుకం
బినుమడిఁగా నెల్లరఁ గనుఁ, గొని యిట్లనె వత్సముఁబు♦గొనకొని నెఱియన్. ౩౧

చ॥ బడలితి రన్నలార! యివె ♦ పండ్లును దేనియలున్ సుధోపమ
మ్బడసిన సారనీరములు ♦ భక్ష్యములు న్వెత దీఱఁ దృప్తి యే
ర్పడ నుపయోగము న్నెఱపి ♦ రండు వచించెద నాదు వృత్త మీ
యెడ నెడ మెంచఁబోకుఁ డవు ♦ నెల్లకృతు ల్ఫలవంతము ల్తుదిన్. ౩౨

ఆ॥ అనుచు నెలమి మీఱ♦నాయమ సెల నీయ, వారు సంతసంబు♦వఱలఁ దేటి
యాన దీఱ ఫలము♦లారగించిరి గ్రోలి, రమృతపాళి తేనె♦లాని రపుడు. ౩౩

—♦ కపులు తృప్తు లయిన పిదప స్వయంప్రభ హనుమతోఁ దనవృత్తము చెప్పుట. ♦—

ఉ॥ ఇచ్ఛకు వచ్చినట్లు భుజి ♦ యించి హరీంద్రులు తృప్తిఁ గాంచి వే
వచ్చి నమస్కరించినఁ ద ♦ పస్విని వారల గారవించి నం

పచ్చయ మబ్బ నేఁటి కని ♦ భావనసేయుచు నాంజనేయు మే
లచ్చుపడంగఁ గన్గొని ని ♦ జామృతవాగ్ఝరిఁ బొంగ నిట్లనున్. ౮౪

ఆ॥ అసురశిల్పి హేమ ♦ యనెడు నచ్చరయందుఁ
గాంచె సోమ యనఁగఁ ♦ గన్య నొకతె
నెల్లకళలఁ దేఱి ♦ యింతి హైమందవరేఖ
ననుకరించు కాంతి ♦ నలరుచుండె. ౮౫

మ॥ అతఁ డీకందరమందిరమ్మున మనో ♦ జాయత్తుఁడై హేమతో
నతివేలం బగు సౌఖ్య మందఁగ సుప ♦ ర్వాధీశుఁ డ ప్పీసునన్
సతి స్వస్థానముఁ జేర్చి త న్నడఁచిన ♦ న్నంతాపభూయిష్ఠ మా
గతికిం బాల్పడి వాఁ డెటో చనియె న ♦ క్కన్యావతంసం బటన్. ౮౬

క॥ ఎక్కటి నిలిచియు నియమముఁ, దక్కక వర్తించుచుండు♦తఱి నొకనాఁ డా
ముక్కంటి గానిపించెను, జక్కని యర్ధాంగ మెనయు♦సంపదతోడన్. ౮౭

ఆ॥ జపమువలనిసిరికి♦సౌజన్యమునకల్మి, కాటపాట లోలయు♦నైన మేల్మి
కలరి త్రిపురహరుఁడు♦వల నొప్ప నిప్పుర, మతివ కొసఁగె శుభని♦రతి బొసంగ.

తే॥ ఎల్లవస్తుసమృద్ధుల ♦ కిదియ పుట్టి
నిల్లుగాఁ గూర్చి శివుఁ డేగ ♦ నిత్థచరిత
యిచట నివసించె సాంసారి ♦ కేచ్ఛఁ గొనక
వ్రతనియతితోడి నిర్వాణ ♦ వాంఛ తనుక. ౮౯

తే॥ మేరుసావర్ణి తనయను ♦ సారసాక్షి
కైతి సఖి నే స్వయంప్రభ ♦ యనెడు దాన
నొండురులఁ బాయఁజాలకే ♦ యుండినార
మిందు బహుకాలముఁ దపస్య ♦ యొసక మెసఁగ. ౯౦

క॥ సిద్ధిఁ గని బ్రహ్మపురమున, కద్ధార్మికమూర్తి యరుగు ♦ నయ్యెడఁ బలికెన్
బద్ధాంజలి నగు ననుఁ గని, బుద్ధిఁ దలంపకు మొకండు ♦ పొల మెనయంగన్.

క॥ యిమ్మెయి రహస్య మా మే, లి మ్మొందునుఁ గానఁబోల ♦ దిందె నిలువు మే
వమ్మఁ గనఁబోవు కైవ, ల్య మ్మబ్బు నడఁగి సీక ♦ యాచిత మగుచున్. ౯౨

ఉ॥ ఓయెలనాగ త్రేత యన ♦ నొప్పు యుగంబున భూమి భారమున్
బాయఁగఁ జేయఁగాఁ దలఁచి ♦ పంక్తి రథాత్మజుఁడై జనించు నా

రాయణుఁ డవ్యయుండు సుర ♦ లంబుజగర్భుఁడు వేఁడ నట్టులే
యీయిలఁ దోఁచు వైష్ణవియు ♦ నిత్యచరిత్రి విదేహపుత్రినాఁ. ౯౩

ఆ॥ ఆమె త్రోడ దండ ♦ కాటవిఁ జరియించుఁ, దండ్రి వనుప రామ ♦ దండధరుఁడు
స్వాత్మనాశమునకె ♦ యద్దేవిఁ గొని చను, రావణుండు బ్రహ్మ ♦ రాక్షసుండు.

క॥ ఆయమ నెమకుచు రాఁగల, రాయతభుజదర్పమహితు ♦ లగు కపిపతు లా
వ్యాయామ మరసి వారల, నాయనువునఁ బూజసేయు ♦ మంచిత వగుచున్.

తే॥ ధన్య వౌదువు నీ వటఁ♦దరలి రాముఁ, జేరి సేవించి మాయావి♦జేత్రి వగుచుఁ
గోరికల కందరాని వై♦కుంఠపదవి, నందఁగల వింక నానుడు ♦ లంచు నిలుము.

క॥ అని బోధసేసి యాయమ, చనె బ్రహ్మపదంబు సేర ♦ సమ్మతి మీఱన్
మనుకులతిలకునిఁ గన నే, నును నరిగెద మీఁద నాదు ♦ నో మెటు గలదో. ౯౭

ఆ॥ ఇందుఁ జొచ్చి వెడల ♦ రెవ్వారు మీరిట్టి
చోటు ద్రొక్కినారు ♦ సురదురాప
దమ్ము గానఁ గన్నుఁ ♦ దమ్ము లెల్లరు మూసి
కొనుఁడు త్రోవ నేనయఁ ♦ గనుఁడు మదిని. ౯౮

క॥ ఆర్చితులరు మిము నెటికిం, దార్చెద సన్నిష్కలిమిఁ ♦ దలకొను బలిమిన్
జర్చింపకుఁ డెద్దియు ననఁ, గూర్చిన భక్తిచెన వార ♦ కుంఠితు లగుచున్. ౯౯

ఆ॥ చేర్చె నాక్షణంబె ♦ సిద్ధార్థ యోగిని, వనచరాలిఁ ద్రోంటి ♦ వనముఁ బెరయ
రాముపదముఁ గాంచె♦రాణించు భక్తిఁదా, నవల సుకృతరాశి♦యనువుపఱుప.

క॥ నిండుమది నృలగొనె న, య్యండజయాన రవిజాను ♦ జాన్వితు సిరికిన్
దండ శ్రితాలికి బంగరు, కొండయు నగు వాని రాముఁ ♦ గోదండధరున్.

ఆ॥ పులక లుద్గమింపఁ ♦ బొడి తడి సేయుచు, మేన స్వేద మొదవ♦మెలఁతమిన్న
తనతపశ్శ్రమంబు♦దలఁచి గద్గదికతోఁ బొగడె రామదేవుఁ♦బూవుఁబోఁడి!

—♦ స్వయంప్రభ శ్రీరామచంద్రుని నుతించుట ♦—

సీ॥ దాసురాలను నన్ను♦దయఁజూడు మోయన్న, యరుగుదెంచితి దర్శ♦నార్థ మిట్టు
లిద్దానికే పెక్కు♦లేండ్లుఁ దపశ్చర్య, జరిపితి గుహనుండి♦జతన నెఱయ
యోగమాయకుఁ బయి♦నున్న నిన్నీనాఁటఁ, గంటి నాకన్నుల♦కఱవు దీఱ
నోములు ఫలియించె♦నూల్కొంటి నింకిట, భవసాగరాపర♦పార మెనయ
నజ్ఞు లెల్ల స్వబహి♦రంతరవస్థితుఁ, బ్రకృతియవనికాప♦వారణమున
నిన్నుఁ గానలేరు♦నీవు శైలూషుండ, పోలె వేషయుక్తిఁ♦బొలిచి తనఘ! ౧౦౩

తే॥ తామసుల కెల్ల మసిఁ బూయఁ ♦ దవిలి కొలుచు
వారి ధన్యులఁ బొనరింప ♦ వచ్చినాడ
వడిగికొను దాసునకె భిక్ష ♦ యనెడు నుడికి
నొండు గతి గల్గునే తండ్రి! ♦ యెక్కడానఁడు. ౧౦౪

తే॥ ఒం డెఱుఁగు నిట్టి తత్త్వ ము ♦ న్యొండు గానఁ
డిట్టి స్ఫురణ నిలుచుఁగాత ♦ మెల్లతఱిని
దర్శన మొనర్చితి నలభ్య ♦ దర్శనము ని
దర్శనము సద్గతికి నీప ♦ దద్వయమ్ము. ౧౦౫

తే॥ ధనకళత్రాదివాంఛలఁ ♦ దవిలి నరుఁడు
దర్పమున ని న్నకించనుఁ ♦ దలఁపఁబోఁడు
నీదు కైంకర్య మొనరించు ♦ నెఱేఁ దనర్చి
యభయుఁ డై సజ్జనుఁడు ము క్తి ♦ నందఁగాంచు. ౧౦౬

వ॥ నీవు నిష్కించనధనుండవు నివృత్తగుణమార్గుండవు నిర్గుణుండవు గుణాత్మకుఁడవు స్వాత్మాభిరాముఁడవు కాలస్వరూపుఁడ వధీశానుండ వాదిమధ్యాంతవర్జితుండవు సర్వ భూతాంతరవస్థితుండవు నగు పరమపురుషుండ వని యనారతంబును నాడెం దంబునం దలంచి వందనంబులు సమర్పించుచుండుదు. ౧౦౭

ఆ॥ దేవ! నీదు లీలఁ ♦ దెలియనేర రసత్తు, స్వం బనంగ నగు వి♦డంబనంబు
విహితుఁ డొండు లేఁడు♦విద్వేష్యుఁడన్యుండుఁ, గాఁడు తలఁతు రిన్ని ♦గతులమతులు.

చ॥ అజుఁడ వకర్త వీశుఁడ వ ♦ నాది వనంతుఁడ వైన నీవు ము
న్నజుని సృజించి తన్న నది ♦ యంత విచిత్రముగాదు తిర్యగా
దిజనులఁ దేజరిల్లుటయ ♦ తెప్పర మన్నది కాక నన్నుఁబో
టి జనముఁ దేల్పఁ జొ ప్పిటు గ ♦ డించి మెలంగుట చోద్య మచ్యుతా! ౧౦౮

ఉ॥ కొందఱు కోసలేశ్వరుని ♦ కోర్కికిఁ దత్సతి నోము పంట వై
తందురు చెట్టరక్కసుల ♦ యాగడము ల్తెరలింప నైతి వి
ట్లందురు కొంద ఱందు ఘను ♦ లందురు సచ్చరితాప్తి కంచు నే
మందఁగరాని మేలి ఫల ♦ మందితి మెట్టులయేని శ్రీపతీ! ౧౧౦

ఆ॥ ఎవ్వ రిట్టి కథల ♦ నెంచి పఠించి సం, కీర్తనం బొనర్చి ♦ న ర్తనంబు
సలుపువారో వారు ♦ సంభవార్ణవ మీఁది, నీదు పదముఁ గాంచి♦నెగడువారు.

తే॥ అభవ! మాయాతిగుఁడవు జ్ఞా ♦ నాదిలక్ష
ణాశ్రయుండ వవిషయుండ ♦ వైన నిన్న
నంతమాయాగుణనిబద్ధ ♦ నబల నెట్లు
గాంతు వినుతింతు నీకృప ♦ కలిమిఁ గాక. ౧౧౨

క॥ వానరరాజును దమ్ముఁడు, నీనేమం బరసి కొలువ ♦ నేఁటికి నాపై
నూనిన దయ వివరింపఁగ, రా నెంచితె సద్గుణాభి ♦ రామా! రామా! ౧౧౩

ఆ॥ అని నుతింప రాముఁ ♦ డలరి యమ్మరో మది
నున్న కోర్కెఁ దెలుపు ♦ మొసఁగువాఁడ
నేవరంబ యేని ♦ నెడపక యన నామె
యనెఁ గృతార్థ యగుచు ♦ నలరుఁబోఁడి! ౧౧౪

—♦ స్వయంప్రభ ప్రత్యక్ష మయిన రాముని వరము లర్థించుట ♦—

ఆ॥ ధన్య నైతి నీవు ♦ దర్శనం బిడి నంత, వరము లిత్తు నంటి♦వాంఛ దీఱఁ
గోరు దాన నింకఁ♦గుంఠితఁ గా నేల, శ్రేయమునను దృప్తిఁ ♦ జెందనగునె.

సీ॥ భక్తవత్సల! నీదు ♦ పాదారవిందమ్ము, లెల్లవేళల భజి ♦ యించుచుండ
నొడ్లజోలి యొకింత♦యును లేక త్వద్భక్తు, లున్నచోటున నుండి♦యొలయుచుండ
నాజిహ్వ నీరామ ♦ నామమ్మునకు వశ్య, యై తదావృత్తి తీ ♦ యమున నుండ
దివ్యమంగళమూర్తి ♦ దేదీప్యమానుండ, వగు నీదు స్మృతి మతి ♦యలరుచుండఁ
జేయు మేవర మే నొల్ల ♦ సీతతోడ,
లక్ష్మణునితోడ మధురలీ ♦ లాయిత యగు
గతిని శరచాపభూషణ ♦ కలన లొప్పఁ
దోఁచు నినుఁ జూచు విధి కన్న ♦ సుగతి కలదె. ౧౧౫

ఆ॥ అనుచుఁ గలికిమిన్న♦యానందబాష్పము, ల్దొనుక వేఁడుచున్నఁ♦గని కరంబు
గనికరంబు దనరఁ♦గల్యాణమూర్తిశ్రీ, రాముఁ డిట్టు లనె న♦రాళచికుర. ౧౧౬

—♦ స్వయంప్రభను శ్రీరాముఁడు బదరీవనమున కేగు మని నియమించుట. ♦—

క॥ అది యట్టులె యగుఁగావుత, బదరీవనమునకుఁ జనుము♦పావని! నను నె
మ్మదిఁ దలప దలఁపు మీా వను, పదమే మత్పదము సేరఁ♦బొల్పడుదు వనఘా,

ఆ॥ అమృతసారకల్ప ♦ మైన యవ్వాక్యమ్ము, వీను లలరుచుండ♦విని తదంఘ్రి
కమలములకు మ్రొక్కి♦కల్యాణి తత్తీర్థ, మెనసి ముక్తిఁ గాంచె♦నిందువదన!

ఉ॥ అచ్చట వానరోత్తము ల ♦ హర్పతిరశ్మిఁ జొరఁగనీని శై
లోచ్చయకాననాంతమున ♦ నొక్క మహీరుహషండ మందుఁ దా
రొచ్చెము లేని మంతనము ♦ నొయ్యనఁ గూడఁగఁ గూర్చి కర్జపు
న్మచ్చట లాడఁ జొచ్చి రిటు ♦ మోహితు లై ధరణీధరాత్మజా! ౧౨౦

క॥ శ్రమ మధిక మగుటఁ గార్య, క్రమ మొందెడఁ దోఁపకుంట♦గడువు చనుట య
ర్థముఁ డినజునిచే నింకిటఁ, దమ కెద్దియొ మూఁడు ననుచుఁ♦దలఁచుచు నుండన్.

ఉ॥ అంగదదుర్మనస్కుఁ డయి ♦ యంగదుఁ డందఱఁ గాంచి యిట్లు లే
గం గని త్రొల్లి న న్నడఁచుఁ ♦ గా దన కర్కజుఁ డట్టి దుష్టు శి
క్షుం గని నీల్గ నేమి యగుఁ ♦ గల్గదె చా వొకమంచిపద్ధతిన్
సంగతి మీఱ నేవిధినిఁ ♦ జర్చ పొనర్చెద రొక్కొ నేఁమిన్. ౧౨౨

ఆ॥ ఇన్ని నాళ్లుఁ దిరిగి♦యేని జానకిఁ గాన, మెల్ల తెఱియుఁ గడచె♦నింతవట్టు
గమ్యపదముఁ జేర♦కయ యిట్టు లలసితి, మెఱఁగి చనిన బ్రిదుకు♦నిరవు గలదె.

ఆ॥ చెప్పినన్ని చోట్లుఁ ♦ జెనసి యారయ కొంట
నొక్క కడనె నెమకి ♦ యులికిపడుచుఁ
జనిన మనల రాజ ♦ శాసనాతిక్రమ
దోష మెంచి విడఁడు ♦ దుష్టుఁ డతఁడు. ౧౨౪

క॥ నను మహనీయుఁడు రాముఁడె, మనిచెను గా కినసుతుండు♦మన్నించె నె యే
మని చేరఁబోదు నిపుడీ, పని యిట్లు సెడంగ నతని♦ప్రాపుఁ దలంగన్. ౧౨౫

ఆ॥ మున్నె శత్రుఁ డిపుడు♦మోహవశంవదుఁ, డన్న భార్యఁ గొన్న♦యధముఁ డింక
నేల నన్నుఁ బ్రోచు♦నే నందు రాఁజాల, నింటె యుందుఁ జత్తు♦నెట్టు లయిన.

క॥ అని యశ్రుమోక్ష మొనరిం, చినఁ దారుఁడు మున్నుగా స♦చివులు వ్యధితు లై
యని రి ట్లని నీ విమ్మెయి, ననవచ్చునె యనద పోల్క♦హరినాథ సుతా! ౧౨౭

ఆ॥ వీరు నిన్ను మనుచు♦వార మే మనుటకు, సిగ్గుపడెద మింత♦చెట్ట యేల
యెంత లైనఁ జాల♦మే నివసింత మీ, కందరమునయందు♦ఘనత మెఱయ.

తే॥ సకలసౌభాగ్యములకుఁ దా ♦ నకమకాఁగ
నీపురము స్వర్గపురమున ♦ కైన యనంగఁ
జాలియున్నది కిష్కింధ ♦ జోలి యేల
జాలిపడ నేల, యింతకుఁ ♦ జావ నేల. ౧౨౯

క॥ కన్నెత్తి చూడఁగలఁడే, యెన్నండేనియు హితుం డ♦హితుఁడును నొక్కం
డు న్నిను నియ్యది దుర్గం, బన్నదిమాత్రమె స్వారాజ్య♦మనఁగా వలదే. ౧౩౦

—♦ హనుమంతుఁడు వగచు కపుల కుపాయముఁ జెప్పుచు నంగదుని బుద్ధి ద్రిప్ప బూనుట ♦—

తే॥ అనుచు బుడిబుడినుడులతో ♦ నతనిఁ గదిసి, యల్లనల్లన గడిదేర్చి ♦ యధిపు కృతినిఁ
దారుమారొనరింపంగఁ ♦ దలఁచువారి, యంతర మెఱింగి సాధుల ♦ క్ష్యాంతరుండు.

క॥ హనుమఁడు తనలోఁ దా ని, ట్లనుకొనె నష్టాంగధీస ♦ మన్వితుఁడు బలం
బునఁ దండ్రిఁబోలుఁ బ్రణిధులు, ననువుపడిరి వీఁ డొకంట ♦ నలఁతిం జనునే.

తే॥ వర్ధమానుం డగుచు నున్న ♦ వాఁ డితండు, శుక్లపక్షశశిం బోలె ♦ శుభసమృద్ధిఁ
గోరుచున్నాఁడు పినతండ్రి ♦ గొడవ మఱచి, తారపక్షాశ్రయణమునఁ ♦ దవిలి యిపుడు.

క॥ మూఁడవ యుపాయమున నో, రాడక యుండంగ వీరి ♦ నలయించి యటుల్
వేఁడఁగ నలరించెద నిఁక, వేడబ మని మిన్నకున్న ♦ విధి సెడకున్నే. ౧౩౭

*క॥ అని భర్తృరథపరిశ్రాం, తుని శాస్త్రవిదగ్రగణ్యు ♦ ధుర్యుఁ గుమారేం
ద్రునిఁ గని వాఁ డిటులనెఁ దన, వినయము నెఱజాణతనము ♦ వెల్లడి గాఁగన్.

ఆ॥ ఈవు తండ్రి గిట్టి ♦ యెడసి యొక్కటి ధురం, బవధరించి యెంత ♦ లైనఁ జేయఁ
జాలువాఁడ వైన ♦ సరణియే యిది నిన్నుఁ, బోటి కగచరేంద్ర ♦ పుత్ర! యిపుడు.

క॥ స్వామిద్రోహము కాదె, రామేంద్రుని కర్జ మరసి ♦ రా మేకొని యి
ట్లే మరుదెంచితి మని కొన, కే మంతన మెనసి దాని ♦ నెడయింపంగన్. ౧౩౮

తే॥ నీ కతఁడు మేలు గూర్చున ♦ న్నెఱియుఁ దండ్రి
యెలమి మైఁ గనుచున్న య ♦ య్యైచ్ఛకంబుఁ
జెదర నీ విట్లు కెడసినఁ ♦ జెడవె యిహముఁ
బరము నిమ్మెయి నగు మేలి ♦ పట్టుసడల. ౧౩౯

ఆ॥ కూడియుందు రెట్లు ♦ కోరిఁతు లస్థిరచిత్తు, లెగయు మనుచుఁ జేతు ♦ లెత్తి విడుతు
రవల నీదు గతికి ♦ నమ్యోడువాఁ డొండు, గలఁడె యింత దలఁప ♦ వలదె మదిని.

ఉ॥ ఉన్నటు లుండి దారతను ♦ జోన్ముఖులై సెప మెన్ని వీర లే
గ న్నెఱిమాలి నీ వనద ♦ గా నయితేనియుఁ దీఱితేనియున్
గన్న ఫలం బదేమి జని ♦ గాంచిన నీవునుఁ గన్నవారు సం
పన్నత వీడి దూ ఱెనయు ♦ మాత్రకె యిట్టి యశఃప్రతాపముల్. ౧౪౦

సీ॥ నీతోడి దగు లోక ♦ మే తమ కని యిందుఁ. బెద్ద లేతెంతురే ♦ పెనువు దక్కి
ననుఁబోటివారలు ♦ నాయం బెడలి యింత, గాఁ బాపకర్మంబుఁ ♦ గట్టికొనరు
బలవంతుఁ డొండు దు ♦ ర్బలునితో విగ్రహ, మానసంబు నొనర్ప ♦ నగుః నటందు
రింద్రుఁ డొక్కించుక ♦ యేఁ జెక్కుఁ గొండల, సౌమిత్రి చూర్ణింపఁ ♦ జాలియుండుఁ

దలఁగి చననీయ వమ్మహా ♦ త్ముల శరములు
గందరమె కాదు బ్రహ్మాండ ♦ కర్పరంబు
నేని భేదించు నిట్లింత ♦ యెఱిఁగి యెఱిఁగి
యేల చెడిపోవ నానుడి ♦ యెల్ల వినుము. ౧౪౧

క॥ ఒక్కింత తడసియేనియుఁ, జక్కఁగఁ గర్జంబు నెఱపి ♦ సడిసన్నలఁ జెం
పెక్కుడుగ నరసి యేగిన, నెక్కరణిని హింస సేయు ♦ నినజుం డోర్జన్. ౧౪౨

ఆ॥ ఏము నీవు నొక్కఁ డే ♦ యయి కృత్యము
నెఱపి సాధుమార్గ ♦ నియతి వెలయఁ
జనిన నిన్ను మెచ్చు ♦ సామ్రాజ్య మేలించు
ననుచు కూర్మిఁ దపన ♦ నందనుండు. ౧౪౩

ఆ॥ లేఁడు బిడ్డఁ డొండు ♦ కాఁ డధార్మికుఁ డతం
డేల నిన్నుఁ జంపు ♦ నింతమాత్రి
కర్థ మనఁగఁ బ్రాణ ♦ మనఁగ మీ రని కాక
యన్య మెంచఁ డిప్ప ♦ డర్కసుతుఁడు. ౧౪౪

క॥ కావున నీతలఁ పొప్పదు, భావింపుము రామ కార్య♦పద్ధతి యింకన్
సేవింపు మమ్మహాత్ముని, జీవింపుము తత్కృపాప్తిఁ♦జిరకాలమ్మున్. ౧౪౫

క॥ అన నంగదుఁ డిట్లనియెను, దనమనమునఁ దాల్మి లేమిఁ♦దహతహపడుచున్
మునుకొని తన కాతఁడు చెలి, వినయవి యస్థైర్యవృత్తిఁ♦బెడచెవిఁ బెరయన్.

—♦ అంగదుఁడు హనుమదో్బ్ధితుఁడయ్యుఁ బ్రాయోపవేశమునకు సమకట్టుట. ♦—

సీ॥ స్వామిహితార్థంబు♦సత్కారయుక్తంబు, నౌ యుక్తిఁ బలికెద♦వాంజనేయ!
స్థైర్య మార్జవ మాన్య♦శౌర్యంబు పౌరుషం, బను నివి సుగ్రీవు♦నందు లేవు
శత్రుతో గుహ సొచ్చి♦చన్న యన్నను వీడి, శిల లాఁగఁ బూడ్చిన♦ఖలుఁ డతండు
కన్నతల్లినిఁ బోల్పఁ♦గాఁ దగియున్న త, త్పత్నిఁ జేకొనియున్న♦పాపి మఱియు
రాము మఱచెను లక్ష్మణో ♦ ద్దామకోప
మరసి భయమునఁ దోలెఁ దా ♦ నగచరులను
నెల్ల దెసలకు నిట్లింత ♦ యెఱుకఁ గాంచి
వైరితనుజుండ నగు నాకుఁ ♦ జేరనగునె. ౧౪౭

ఆ॥ భిన్నమంత్రుఁడను బ్రవీణుండఁ గా నప, రాద్ధుఁ డను నొకంట♦రాదు ముంచి
శక్తి లేమి నేపరి ♦ సంగంబునకుఁ జాల, నెట్లు కూర్చువాఁడ ♦ నినజునకును.

క॥ శాసన మను మిష యిడి దు, శ్శాసనుఁ డాతండు దన్ను♦శాసించున కా
కేసడికి వెఱవఁబోవఁడు, పాసి యునికి తక్క లేదు♦పద్ధతి యింకన్. ౧౮౯

ఆ॥ ఇన్ని యేల యసురు ♦ లెడలింతుఁ బ్రాయోప
వేశనమున నన్ను ♦ విడువుఁ డింక
నదియ మేలు తనకు ♦ నన్యాయ్య మౌ శిక్ష
వలని చావు దప్పు ♦ వలను గలుగ. ౧౯౦

ఆ॥ నన్నుఁ బేర్మిఁ గన్న ♦ నాతల్లికిం జెల్పుఁ
డధిపునకు వచింపుఁ ♦ డడిగితి నని
యెట్టిఁ డైనఁ దండ్రి ♦ యే యాతనికి నింత
వినుచుఁ డిట్లు మిమ్ము ♦ వేఁడె ననుచు. ౧౯౧

తే॥ ఆమె ప్రియపుత్రి తన కైన ♦ యనుఁగుఁబిడ్డఁ
డిట్లుగా నే మనునొ మీఁద ♦ నెట్లుమనునొ
యూఱడింపుఁడు మీరెల్ల ♦ యుక్తి మీఱఁ
దార మును రాజ్ఞి యనెడు నే ♦ స్తమ్ము గూర. ౧౯౨

క॥ అని పలికిన పలుకులతోఁ, గనుగొలుకుల వేఁడినీరు♦గ్రమ్మఁగ నమ్మెః
దన వగరు దక్క వగ పెను, పునఁ జిక్కిన పిన్నదొరఁ గ♦పు ల్గని తోడ్తోన్.

—♦ అంగదుని తెంపునకు కపులు వగచుచుండ మఱల హనుమ రామతత్త్వము బోధించుట. ♦—

ఆ॥ వాలిఁ బొగడువారు♦వనజాప్తసుతుఁ దిట్టు, వారు వానితోడి ♦ వర్తనంబె
తమకు ననెడువా ర♦తనిఁ జుట్టి నయ మేది, నిలిచి రెల్లవారు♦నీరజాక్షి! ౧౯౪

ఆ॥ కాంచి కర్జ మింక♦గతి దప్పు నని యెంచి, నీతికోవిదుం డ♦నిలసుతుండు
జాంబవత్ప్రముఖుల♦సద్విచారులఁ గూర్చి, కొని కుమారవీరుఁ♦గ్రుచ్చి యెత్తి

క॥ బోధించె నీతు లొగిఁద, త్సాధుత్వము వెలయఁ దలఁకు♦దలఁగక యున్నన్
శ్రీరాముఁ దలఁచికొనుచు న, దాధారుం డాతఁ డిట్టు♦లనెఁ బ్రాణసఖి! ౧౯౫

ఆ॥ వినుము వత్స! నీకు ♦ వినిచెద నొక్క ర
హస్య మైన తత్త్వ ♦ మవధరించి
తేని నెట్టి యిడుమ ♦ లెనయంగ నైన జ
యింతు మోహవృత్తి ♦ యెడము పడఁగ ౧౯౬

క॥ ఈరామవిభుఁడు సాక్షా, న్నారాయణుఁ డవ్యయుండు♦పరమాత్ముఁడు గాఁ
డారామ జగన్మోహిని, శ్రీరమ చిద్రూప విబుధ♦సేవ్య కుమారా! ౧౯౭

తే॥ ఎంచు మెద లక్ష్మణాండు ఫ ♦ ణీశ్వరుండు
పావనుండు భువన భా ♦ భరణదక్షుఁ
డవ్విరించనుఁ డర్థింప ♦ నందివారు
వారు మాయామనుష్యభా ♦ వమున భవము. ౧౫౯

ఆ॥ అల వికుంఠపురము ♦ నంద యుంచుము ముందు
వచ్చినార మిట్లు ♦ వసుధ కిపుడు
పెద్ద నోము ఫలము ♦ పెనుపున లోకర
క్షణముపొంటె విభునిఁ ♦ గదిసి కొలువ. ౧౬౦

క॥ పారిషదుల మియ్యనువునఁ, బారిప్లవభావమునకుఁ♦బట్టుపడఁగ నే
లా రిపుమర్దనకృతిఁ గను, లారం గని మేల్మిఁ గాంచ♦నయ్యెద మనఘా! ౧౬౧

ఆ॥ అన్య మెంచ బోకు ♦ మరసి యారాధింపు
మమ్మహాత్ము శుభము ♦ లందఁ గాంతు
వనుచు నూఱడించి ♦ యందఱుఁ గొని చనె
వాఁడు వింధ్యనగము ♦ వదలి సుదతి! ౧౬౨

ఉ॥ అంబుధితీరముం జేరసి ♦ రంబుజలోచన! వారు పోవు తో
వం బలుచోట్లు లారయుచు ♦ భావిని నాయమఁ గాంచు మేలి భా
గ్యం బెపు డబ్బునో యనుచు ♦ నల్లన మెట్టుచు నమ్మహేంద్రశై
లంబున నైన గండశిల ♦ లం బఱపై యొఱపైన యద్దెసన్. ౧౬౩

ఆ॥ బడలియున్న వారి♦పాలికే సంసార, మట్లు భార మగుచు♦నంబునిధియుఁ
దోఁపఁ బారలబ్ధి♦దుర్లభ యను చింత, మఱల మోహసింధు♦మగ్నులైరి. ౧౬౪

క॥ అంగదునిఁ దొట్టి కపు లవు, డంగములఁ గుశాస్తరణల♦నటు వైచిరి దా
రిం గననీయని యమ్మొయి, సంగతి కి న్నేలి ధృతి ప్ర♦సంగము గలదే. ౧౬౫

—♦ కపివీరులు సముద్రముం గాంచి విచారపడుట. ♦—

సీ॥ ఇది దుస్తర మగాధ♦మిద్దానిఁ గనినంతఁ, దల్లడిల్లెడు మది♦తలఁకుదోఁప
నాగుహాంతరమున♦నన్ని నాళ్లు భ్రమింప, సకట మాసము గడు♦వందుఁ గడచెఁ
గానరా దింతకుఁ♦గల్యాణి యద్దేవి, రావణుం డట్లు దు♦రర్థుఁ డయ్యె
నుగ్రదండుఁడ కద♦యుష్ణాంశుతనుజుండు, తప్పక శిక్షించుఁ♦దారసిల్లఁ
జేయునదియును లేకుంట♦సిద్ధకృతిగ, నెంచి ప్రాయోపవేశంబు♦భీప్సితప్ర
సక్తిఁ బొనరించి ఘనకిల్బి♦షము లడంచి, యందువారల ముత్తమ♦మైన గతిని.

తే॥ అనుచు నొండొరులకుఁ జెల్పు ♦ కొనుచు నమ్మ
హాపథమ్మునఁ గృతనిశ్చ ♦ యాత్ము లగుచు
నున్న వారల నుడుల న ♦ య్యుద్యమం బె
ఱింగి తనమదిఁ గుతుకంబు ♦ తొంగలింప. ౧౬౭

ఆ॥ కొండలోయనుండి ♦ కొండొక కొంత నా
మెందుకొనుచుఁ దరలి ♦ దండిగృధ్రి
మొకఁడు వారిఁ జూచి ♦ యుత్తమాంగం బూచి
యిట్టు లనియె మదగ ♦ జేంద్రగమన! ౧౬౮

—♦ కపులు తమవంకఁజూచుచున్న సంపాతిం గని భయపడుట. ♦—

తే॥ వీరు ప్రాయోపవిష్టులై ♦ నారు విధియుఁ
దీ రరసి ప్రాణివృత్తులఁ ♦ జేరుచుండు
నట్లు గాకున్నఁ జిరకాల ♦ మనశనుండ
నైన నా కిట్టి భక్ష్యంబు ♦ లనువుపడునె ౧౬౯

క॥ ఒక్కొకరి మేను లెడఁగని, మెక్కుచు నుండెదను నేను♦మేకొను తృప్తి
న్మిక్కిలికాలముఁ గడపెద, నిక్కరణిఁ బ్రియోద మొదవె♦నెంత సుకృతమో. ౧౭౦

మ॥ అని యుల్లాసము మీఱఁ దారసిల నా♦నాపక్షి వీక్షించి యొ
ప్పని యుద్దేశము నెంచి యక్కపివరు ♦ ల్వాపాత్ముఁ డీగృద్ధ మై
చనుదెంచె న్గమ్ముఁ డించఱం బొదువ నా ♦ సల్లిత్రె నింకేమి యుం
చని ఘోషించిరి వారి ఘోషణల నా ♦ జ్యాభృత్తు ఘూర్ణిల్లఁగన్. ౧౭౧

సీ॥ అంగదుం డందఱ♦యా ర్తధ్వనులు విని, హనుమతో నిట్లనె♦ననఘ! మనము
రెంటికిం జెడితిమి♦రేదిప్రిమ్మరిని వీఁ, డంది యచ్చటివా ర్త♦లరసి తెలిపి
మనుజహరీంద్రుల♦మన్నన ల్వడసితి, మో సద్గతికి నైతి♦మో యొకండు
పక్షి నోటం బడి♦పాపపు యమలోక, మెనయు వారమ కాక♦యింతవట్టు

జేసినది యేమి గల దొడ ♦ ల్వాసి యైన
వాసి గల రామకార్యప్ర ♦ వర్తనమున
మొనయఁగాంచె జటాయువు ♦ మునులకేని
నమరు నరాని ముక్తి రా ♦ మాస్పదమ్ము. ౧౭౨

ఉ॥ భూమిసుత న్హరించి ఘన ♦ పుణ్యు మహామహు గృధ్రరాజు సం
గ్రామమున న్వధించి పలు ♦ గాకి దశాననుఁ డింత సేసెఁ గా

కామనువంశ్యు లొల్లమర ♦ నందరె యెందఱో దివ్యభూతి ము
న్నేమి యొనర్చినార మొకో ♦ యిట్టివెత ల్గనఁ జేయు పాపముల్. ౧౨౩

ఆ॥ అనుచుఁ బలుకు పలుకు ♦ లమృతంబు కొలఁకుల
విసఁపు మొలక లగుచు ♦ వేడబా బ
వంగ నైన నెవఁడొ ♦ నాసహోదరనామ
పదరసాయనంబు ♦ పంచువాఁడు. ౧౨౪

వ॥ అని యోజించుచుం జెరలి యవ్వారల నించుక గదియం జని. ౧౨౫

—♦ సంపాతి యడుగ నంగదుఁడు రామచరిత్రముఁ జెప్పుట —♦

ఆ॥ అన్నలార! తెలుపుఁ ♦ డావృత్త మంతయు, నెట్లు గంటి రతని ♦ నెవఁడు వాని
కెగ్గు సేసెఁ గడఁగి ♦ యెవ్వానికృతి ముక్తిఁ, గాంచె నొవ్వ మీకు ♦ గలుగ దింక.

క॥ అని తో్రటిఁ దెఱచి యఱచిన, విని యంగదుఁ డెదుర నిలిచి ♦ వినిచెద వినుమో
యనఘ! భవత్సోదరుకథ, మనువంశ్యాఖ్యానసుధ ని ♦ మగ్నత గాంచన్.

సీ॥ నీదు సైదోడుతో ♦ నేస్తమ్ము గొనినాడు, దశరథుం డను నొక ♦ దండి తేఁ
నందను లతనికి ♦ నలువు రం దగ్రజుం, డనఘుండు శ్రీరాముఁ ♦ డధికసత్త్వుఁ
డాసర్వధని దండ ♦ కాటవిఁ జరియించెఁ, దండ్రియానతి జవ ♦ దాఁట కెలమిఁ
దనుఁ గొల్వఁగా వచ్చి ♦ రనుజుండు లక్ష్మణుం, డవనిసంభవ సీత ♦ యను నెఱు సతియుఁ
బొంచి యొక్కండు మొకముఁ గ ♦ ల్పించి మృగయు
లమ్మహాత్ము లరుగ సాధ్వి ♦ నపహరించెఁ
జెట్ట రావణుఁ డది గని ♦ చెలిమి నెఱయ
నడ్డపడినాడు సీతమ్ముఁ ♦ డమలయశుఁడు. ౧౨౮

క॥ వాలిన మగఁటిమి నాతని, చే లా వెనయంగనీక ♦ చీల్చెం దలలన్
గూలిచె నరద మరథుఁడై, సోలియు నీశ్వరవరాత్త ♦ సురుచిరశక్తిన్. ౧౨౯

అ॥ రక్కసుండు ధర ధ ♦ రాసుత డించి యొ, క్కండు ఖడ్గ మెత్తి ♦ ఖగవరేణ్యు
ఱెక్క లెడల వైచి ♦ యుక్కుమై నద్దేవిఁ, గొంచు నరిగె నామె ♦ ఘోషిలంగ,

చ॥ అటఁ జనుదెంచి పర్ణగృహ ♦ మందు మహీసుత లేమి నెంచి యు
త్కటభుజసారు లాఘనులు ♦ కాననభూముల సంచరించుచున్
దటుకునఁ జూచి రొక్కెడఁ ♦ దార్క్ష్యనిభు న్విహగాధినాథు న
ప్పటిదశకుం బ్రిశాంతదవ ♦ పావకుఁ డో యనఁ బొల్చు నాతనిన్. ౧౩౧

తే॥ చట్టువ ద్రెగి కూలిన ♦ శైల మట్టు
లున్న నీయను జన్మని ♦ నోజటాయు
వా! యనుచు వావిడిచి పిల్చె ♦ వరదుఁ డగుచు
రాముఁ డెంతటి కరుణాంబు ♦ రాశియొక్కొ. ౧౮౨

ఆ॥ తనదు తండ్రి కీడు ♦ దావిన్నయానాఁడు, నంత తలఁకు నొందఁ ♦ డంతరాత్మ
నతనిఁ జే స్పృశించి♦యడిగె నశ్రువు లొల్కఁ, బల్లటిలుచు భక్త♦బాంధవుండు.

క॥ ఆవిహగేంద్రుఁడు చేమో, డ్వావిభున కొనర్చు చరిత ♦ మట్టు వినిచి యో
జీవాధారా! నాదగు, జీవిత మిఁక నిలుపనేర ♦ సెల వీవె యనన్, ౧౮౪

ఆ॥ అన్న! యోగసిద్ధు ♦ లందు నాలోకంబు, నీకుఁ గలుగుఁగాత ♦ నిరతి ననుచు
బాస సేసి యనిచి♦బ్రహ్మమేధ మొనర్చె, నతని సంస్కరించి♦యర్కకులుఁడు.

క॥ ఆదట సుగ్రీవునితో, నాదయితుఁడు సఖ్య మొనసి ♦ యతని పగతునిన్
దాఁ దునిమి వానరశ్రీ, మోదము సమకూర్చెఁ దనప్రి ♦ ముఖ్యత వెలయన్.

ఆ॥ వాని కలరి తపన ♦ తనయుండు వనుపంగ, నన్ని దెసల కరిగి ♦ రగచరేంద్రు
లేము దక్కిణమున ♦ కేతెంచినారము, చిక్కినార మొక్క ♦ చిక్కు దలఁచి.

ఉ॥ ఆకలి దప్పు లుప్పతిల ♦ నాకులపాటునఁ గందరంబు నం
బ్రాఁకిడి దైవయోగమున ♦ భాసుర మాశ్రమ మొండు గాంచి యం
దేఁకట దీఱఁ గ్రోలి తిని ♦ యిం దరుదెంచితి మిట్టిపట్టునన్
మా కిడినట్టి యాగడువు ♦ మాసము వాసె న దేమి చోద్యమో. ౧౮౮

క॥ మసలిన యాతప్పునకుం, గసిమసఁగు విభుం డటంచుఁ♦గర్జము తెఱఁగున్
బొసఁగింపరాని దనుచు, న్విసువునఁ జేడ్పడఁగ నయ్యె♦విన్నను వెడలన్. ౧౮౯

క॥ ప్రాయోపవేశ మెనయన్, శ్రేయము గన నౌనొ యనుచు♦జింతించెద మి
ట్లీయగచాట్లు గెడప నీ, తోయము గాన్పించి తీవ్ర♦తొలిపున్నెమునన్. ౧౯౦

ఆ॥ మాకు దారి సూపి ♦ మహిత యాజనకదు
హిత యుదంత మింత ♦ యెఱుకసేసి
చెడుఁగు రక్కసునకుఁ ♦ జేటు మూఁడు విధంబు
దెలిపితేని మమ్ముఁ ♦ దేర్తు వనఘ! ౧౯౧

క॥ అని ప్రార్థించిన నాతం, డనుజన్ముని ముక్తి కలరి♦యనఘుని శ్రీరా
మునిఁ బొగడి వారిఁ గనుఁగొని, యనె నిట్లను మోదితాంత♦రాత్ముం డగుచున్.

క॥ బహువర్షశతమ్ములు చన, సహాయావరుని వార్త వినఁగఁ♦జాలితి మీ ర
మ్మహిజాత నరయు పనికి సు, సహులై యిక్కోనఁ జొరసి♦చనుదేరంగన్. ౧౯౩

ఆ॥ మున్నె వాని పోక ♦ మొనయు నేరక యిట్టు
లున్న నాకు వాని ♦ చన్న తెఱవు
దెలిపినారు భాగ్య ♦ దేవత లని కాక
గూడు నెట్లు మిమ్ముఁ ♦ గోరితు లనఁగ ౧౯౪

—♦ సంపాతి కపులకు సీతజాడను దెలిపి సదుపాయముం జెప్పుట. ♦—

శా॥ మీ కే నారసినంతయుం దెలిపెద ♦ స్మీకన్న నా కెవ్వ రి
క్లోకత్వంబునఁ గూర్చువారు నను మీ ♦ రీవార్ధిలో నైచినన్
శోకోర్మ్ముల్దగఁ దజ్జలాంజలికృతి ♦ న్మున్ముంద నై వచ్చి స
త్ప్రాకట్యంబున మేలు గాంచు నెఱికిం ♦ బ్రస్థాన మూహించెదన్. ౧౯౫

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు♦నవ్వార లవ్వానిఁ, బొదివి కొనుచు నబ్ధి♦పొరువు నేర్చ
నతఁడు కృత్యవిధుల♦నల్లనఁ దీర్చి రా, మలయ నటులె త్రొంటి♦మనికిఁ గూర్చ.

క॥ ఎగిచి మొడ సాఁచి కావఁగ, నగరిం గ్రిలకించి ప్లవగ♦నాథులఁ గని నా
కగపడెను మీ కెఱింగిం, పఁగ నగు నెది యదియు పగతు♦పరిభవ మెల్లన్.

తే॥ ఇచట శతయోజనాయతం ♦ బీసముద్ర
మరసి యతిలంఘన మొనర్ప ♦ నగును ద్రోలుత
లంక నిశ్శంకఁ గని యక ♦ లంక సీత
నెఱిఁగి యావార్త లధిపున ♦ కెఱుక సేయ. ౧౯౮

క॥ మీలో సమర్థుఁ డెవ్వఁడో, యాలోచించుకొనుఁ డింక♦నరమఱ లేలా
చాలి కడలిఁ గడచిన నా, లోలాక్షి యశోకవనిక♦లోఁ గాన్పించున్. ౧౯౯

ఆ॥ కనులఁ గట్టినట్లు♦కనుపట్టుచున్నది. దేవి స్ఫురణ లెల్ల♦దెనల నఱుమ
దూరదర్శనంబు♦దొఱకొనుమాగృధ్ర, జాతిలోని వారి♦కేతరమున. ౨౦౦

వ॥ ధాన్యజీవు లగు కుళింగంబులు మొదలిమార్గంబునను వృక్షఫలాశులు బలిభుక్కులు
నగు కాకాదులు ద్వితీయపథంబునను భాసంబులు క్రౌంచంబులు కురంగంబు
లును తృతీయవర్త్మంబునను శ్యేనంబులు చతుర్థపదవిని గృద్ధ్రలైదవసరణిని
బలవీర్యోపపన్నంబులు రూపయౌవనసంపన్నంబు లగు హంస లారవ నభోవీథిని
సంచరించుచుండు నన్నింటిని గడచిన సప్తమప్రస్థానంబునం బర నైయెయంబరం
బున వైనతేయగతి పక్షవిల్లు నేను నవ్వాని వంశంబునవాఁడనైన కతంబున బల

తేజోదృగ్వి శేషంబుల ననదృశుండ నై యాయసుర యునికియు నమ్మునికిన జానకీ దేవి యశోకవనికలోఁ గాన్పించుటయు నారసి యింతవట్టు మీకెఱింగించుచున్న వాఁడ గొండొక్కటి వినుం డే నొక్క కారణంబున దగ్ధపక్షుండ నై యిచ్చ టియఁ బడినవాఁడ నగుటం జేసి క్షుధార్తుండ నగు నాకు నాకొడుకు సుపార్శ్వుం డనువాఁడు నిచ్చలు నాహారంబు గొని వచ్చి యిచ్చుచుండ నిట్లుంటి గంధర్వులు తీక్ష్ణకాములు భుజంగమంబులు తీక్ష్ణకోపంబులు మృగంబులు తీక్ష్ణభయంబులు నే మత్యంతక్షుధార్తులము నై యుంట సుప్రసిద్ధంబె కదా యొక్కనాఁడు నా తనయుం డాహారంబు గొనితేరం జనినవాఁ డాతతాయి యా నయ్యసురప్రదోష ప్రారంభంబున సూర్యప్రభం బోలె నొక్క తేజోమూర్తిం గొనిపోవుచుండ నాతని కీతండు మార్గనిరోధంబు సంపాదింపఁ దలంప నన్నెఱిఁ బరస్త్రీలంపటుం డెఱింగి తన్ను యాచించి త్రోవ వడసి చనుచుండ నత్తఱి ఖేచరభూతంబులు గొన్ని యన్నెలవున నక్కుమారునిం గని నీవు సుకృతంబు కతనం బ్రదికితి వింకం బొమ్మతండు లంకేశ్వరుం డాయమ రాముదేవి జనకజాత యని నొడివిన విని యాతం డెట్టకేలకు నిరామిషుం డయ్యు నిర్దోషుం డై ననుం జేర నరుదేర వృద్ధ భావంబునకుం దోడుగ క్షుధార్తియుం దన్నుఁ గుపితునిం బొనరింప నే నగ్గుణనిధిఁ దిట్టిన నన్నుఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిం జేసికొనుట కయ్యర్థం బెల్ల వినిచి భ్రష్టా భరణకౌశేయయు శోకవేగపరాజితయు రామ రామా యని యాక్రోశించు నదియు నగు నాయమ నల్లదె కొంపోవుచున్నవాఁ డని తిన్నఁగ విన్నవించిన నవ్వార్త యేనునుం గనుంగొని యరాతిపైఁ గోపించియు నతిక్రాంతుం డై నిజ పురంబునం జేరంబోవు నవ్వాని నాక్రమింపం బోలమి నక్కాలం బూరకుంటి నదియునుం గాక. ౨౦౧

ఆ॥ ఱెక్క లెగువకునికి ♦ నుక్కఱి యిమ్మెయి
నై తిఁగాక తోఁడు ♦ నట్లొనర్చి
నట్టివాని రక్త ♦ మానసే తలఁ దన్ని
యింతలోన వాన ♦ రేంద్రులార ! ౨౦౨

వ॥ ఏను జిరకాలవృద్ధుండ దేవాసురయుద్ధంబును ద్రివిక్రమావతరణంబును సముద్ర మథనంబును మున్నగునవి నాయెఱింగి నవియు యట్లగుటం జేసి యీనాఁటికి క్షీణ బలపరాక్రముడనై యుంటి. ౨౦౩

తే॥ తొంటిచందంబు గా దిప్డు ♦ తోఁడు బాసి
యొంటి నై తిని రక్కసుం ♦ డుద్ధతుండు

వాని యుడుకార్పఁ జను చెట్టు ♦ ప్రాణో యనుచు
నున్నవాఁడ యుష్మ చ్ఛక్తు ♦ లెన్నవాఁడ. ౨౦౪

క॥ మావృత్తం తెఱఁగించెద, నోవినుతమనీషులార! ♦ యోపి వినుఁడు నే
నావంశవర్ధనుని తో. నావినతాత్మజునివలన ♦ నందితి భవముల్. ౨౦౫

—♦ సంపాతి కపులకుఁ దనవృత్తాంతము చెప్పుట ♦—

తే॥ జనని శ్యేని నివిష్టస్తనా ♦ వనమదమున
ముదము పెనుపార సమ్మద ♦ మ్మునను మొనసి
సూర్యమండలమును ముట్టఁ ♦ జూచినార
మవలఁ జెలువంగ నున్నదే ♦ యన్నలార! ౨౦౬

ఆ॥ ఒరసికొనుచు సుబహు ♦ యోజనసాహస్రి, మొనసి భానుఁ జేర ♦ నింతలంత
లనెడు నంతఁ దపను ♦ నా ఘాక మై సోఁకఁ, దమ్ముఁ గుఱ్ఱ వాఁడు ♦ తల్లడిల్ల.

అ॥ వానిఁ గప్పికొంటి ♦ వరపక్షములు విప్పి, భ్రాంతి మోహవశత ♦ పట్టరాని
దగుట నాదుఱెక్క ♦ లవియంగఁ గాలిపోఁ, బడితి వింధ్యనగము ♦ పాదమునను.

క॥ స్మృతి వచ్చె మూఁడునాళ్లకు. మతిహీనుఁడ నైతి ననెడు ♦ మాటయె కాకే
గతి గనని నను విభ్రమ, గతిఁ గంటిం గంటి నవలఁ ♦ గన్నులు విప్పన్. ౨౦౯

ఆ॥ చూడనైతిఁ దమ్ము ♦ చోటవ యొక్కింతయుఁ
జూచినాఁడ నొక్క ♦ సుమచిరాశ్రి
మంబు పున్నె మట్లు ♦ మలయుఁ గొండొక తటి
నెనయఁ గనిన దొసఁగు ♦ లెల్లఁ దలఁగ. ౨౧౦

శా॥ సంపాతీ! యనిపిల్చె సద్వినుతసా ♦ జన్యానుకంపాఢ్యదృ
క్సంపాతమ్మున నన్నుఁ దేర్చుచు మహా ♦ సామ్రాజ్య మేలింపఁ ద
న్మ్రింప న్స్వామినిలింపులే యని నిల ♦ న్మోసమ్ము లేదంచు వా
దింపం జాలినవాఁ డొకండు ముని య ♦ ద్ది న్స్వార్థ మర్థింపుచున్. ౨౧౧

ఆ॥ అర్థవతిన యూదు ♦ నను చంద్రిమస్సంజ్ఞ, కర్షుఁ డొకఁ డితండె ♦ యనఁగ నెగడు
నమ్మహాత్ముఁ దపసి ♦ నల్లనల్లనఁ జేర, నరిగినాఁడఁ దప్పు ♦ టడుఁగు లిడుచు. ౨౧౨

క॥ రవి సంతాపముఁ జందురి, డివ పుం జేతులఁ దెరల్చు ♦ టింతయు నబ్రిం
బవునె యనుమాట కమ్ముని, శివంకరులు దృష్టు లట్టి ♦ సిద్ధిం గూర్చెన్. ౨౧౩

క॥ అంతటి లావరి విప్పటి, కింతలుపడి తేల వత్స! ♦ యిమ్ము నెడేఁ గదే
యెంతయు నను నాఘను నుడి, స్వాంతం బలరించె నపుడు ♦ సత్కపులారా!

ఆ॥ మొక్కి తండ్రి! నాదు ♦ మొఱకుదనం బింత
సేసె నను ను మావి ♦ చేష్టితంబు
లెల్లఁ దెలుప మాని ♦ యుల్లనె నను జూచు
చూడ్కు లమృతఘటముఁ ♦ జూఱయిడఁగ. ౨౧౫

క॥ అన్నా! నానుకుల న్వీను, మన్నతి నీకుచిత మైన ♦ యట్లు మెలఁగు మే
మున్నది యవిచారమ్మున, నెన్నియొ యగచాట్లు గలుగు ♦ నీపాపిలుకున్.

సీ॥ దేహమూలము గాఁగఁ ♦ దెలియు మీదుఃఖ మ, య్యది కర్మసంభవం♦బగుచునుండుఁ
బూరుషాహంబుద్ధి♦పూర్వకం బాకర్మ, మదియు ననాద్యవి♦ద్యాకృతంబు
జడ యయ్యహంత చి♦చ్ఛాయాప్రసక్తిఁ ద, ప్తాయసపిండమ్ము♦ననుకరించి
తాదాత్మ్యమునను జే♦తనత మేని కొసంగఁ, నేనను నిన్నింటి♦ నెనసి యాత్మ

జీవుఁ డై సంస్కృతిం బడి ♦ చేయువాఁడ
ననుభవించెడువాఁడ నా ♦ కమరు సుఖము
గంటి వెత లంచు నిమ్మెయిఁ ♦ గర్మఫలము
వలనున భ్రమించును విహంగ ♦ వర్య! వింటె! ౨౧౬

—♦ జీవోత్పత్తి. ♦—

ఆ॥ ఊర్ధ్వలోకగమన♦మొందు నధోగతి, నట్లు గాంచుచుండు♦ననవరతము
వివిధవిధులపైనిఁదవ్పులున మెలఁగుట, నవియు భుక్తి శ్రేణ్యా♦మందుచుంట. ౨౧౭

ఉ॥ ఆనెటఁ గర్మచోదితుఁడ ♦ యై శశిమండలి వ్రాలి మంచునన్
జా నగు వ్రీహిముఖ్య ఫల ♦ సంగతి నెట్టనఁ గాంచి భక్ష్యభో
జ్యానుగతాంశవృత్తి రస ♦ మై వెసఁ దత్పురుషప్రసక్తి స్త్రీ
యోనిఁ బ్రవేశ మొంది ఋతు ♦ యుక్తము రక్తముఁ జెందు నాదటన్.

తే॥ ఆజరాయువు పొదువంగ ♦ నందు నొండు
నైదుఁ బదునైదు నిరువది ♦ యైదు తిథులు
గడువఁ గలిలోరుబుద్బుదా ♦ కారరక్త
పేశికాంకురభావని ♦ వేశనముల. ౨౨౦

ఆ॥ ఒక్కమాస మరుగ♦నొదవును శీర్షమ్ము, స్కంధపృష్ఠవంశ♦కంధరోద
రమ్ము రెండు నెలలు♦రాఁ బాణిపదపార్శ్వ, జానుకటియు వరుసఁ♦గానిపించు.

ఆ॥ అంగసంధు లెల్ల♦నమరు మూఁడిఁట వ్రేళ్లు, నాలుగింటఁ గర్ణ♦నాసికాక్షి
దంతనఖరగుహ్యా♦తలము లైదింట నా, రింటఁ దద్వివరము♦లొంట వెలయు.

క॥ పాయువు నాభియు నెఱులును, నేయవి యపశిష్టము లవి♦యెల్ల జనించున్
బాయక సప్తమమాసం, బా మె నగ నష్టమమున♦నభివృద్ధివడున్. ౨౨౩

తే॥ నాభిసూత్రప్రరంధ్రమ్ము ♦ నను స్వమాతృ
భుక్తిసారమ్ము రా దానఁ ♦ బోషితుండు
పుష్టగాత్రుఁడు చేతనా ♦ పూర్ణుఁడు నయి
యాతఁ డన్నింటఁ బెనుపొందు ♦ నప్పుడు వత్స! ౨౨౪

మ॥ తన జన్మాంతరకర్మము ల్స్మృతికి రాఁ ♦ దర్కించుచు న్సాదరం
బనలం బెంతయుఁ దాపము న్గలుగఁజే ♦ యన్వ్యగ్రుఁడై జన్మభా
వన నిమ్మైవెలయించు దేహి వెత దో ♦ వ న్నావ యై తన్నుఁ బో
వ నొకం డేవగఁ దోఁచునో యనుచుఁ దో ♦ వ ల్గొంకు చిత్తంబునన్.

తే॥ అకట యోనిసహస్రమ్ము♦లందు జనన, మందినాడ నిజే పెన♦ల్పొందినాఁడఁ
బుత్రదారాదిసంబంధ♦పోషణమతి, న్యాయ మన్యాయ మనియు లే♦కడరినాడ.

క॥ ఏను ధనార్జనతృష్ణిక, వ్రూని యకృత్యంబు లెన్ని♦పొనరించితి న
ట్లూనిన జార్భాగ్యంబున, ధ్యానింప రమాధిపతి ప♦దద్వయ మెడఁదన్.

ఆ॥ అనుభవించుచుంటి♦నద్దాన దుస్సహం, బైన గర్భదుఃఖ♦మగుచు యింత
కన్న నెక్కు డనఁగ♦నన్నారకమ యేని, నేది తెరవు తన కిఁ♦కెవఁడు దిక్కు.

క॥ మేనే నే నను కొని యు, ద్దానిం గొని యాటలాడఁ♦దరలితిఁగా కె
ట్లేని హిత మాత్మ కొక్కడ, నైన నొనర్పంగఁ జాల♦నైతి మదమునన్. ౨౨౯

ఆ॥ ఏయధీశు కరుణ♦శీతలమున్క లా, గర్భనిరయపీడఁ♦గడచువాఁడ
నతఁడె శరణ మని త♦దాశ్రయణమున దు, స్తరభవాబ్ధి నవల♦దాఁటువాఁడ.

ఆ॥ ఎఱుక గంటి నిట్టు♦లిదె మార్గ మేమఱ, మఱువ నింక మఱు♦మఱియుంబు
నీపదాబ్జయుగము♦నిరత మే సేవింతు, నెంతు నిన్ను కావ♦వే రమేశ! ౨౩౧

తే॥ ఇట్టు లెంచుచుఁ గోరలుచు ♦ నెట్టకేల
కావరణంబున క్రిమిభంగి ♦ నచటు వాసి
మర్మయంత్రనిపీడ్యతై ♦ మలసి యలసి
పుడమిపైఁ బడు పరవశ ♦ మున మునింగి. ౨౩౨

చ॥ కడఁగి శిశుత్వముఖ్యగతి ♦ కల్పితకష్టము లెల్లఁ గాంచి చే
డ్పడి నవయౌవనంబు సొఱఁ ♦ బొఱ వనంబున గంధహస్తి చొ
ప్పడరఁ జరించు నీశ్వరుని ♦ యామహిమంబు స్మరింపఁబోవఁ డి
వ్వడఁగున కిట్టి మేనిపయి ♦ వేడుకనే కద మూఁడు నిన్నియున్. ౨౩౩

ఆ॥ ఏను దెలుపనేల♦యివి యెల్ల యెల్లవా, రందు నవియ నీవు♦నరయకుందు
వెట్లు కాన నింత♦యెఱిఁగి దేహద్వయా, తీతు నిన్ను నీవు♦తెలిసికొనుము. ౨౩౪

చ॥ అనిశము నిర్విధిం బ్రకృతి ♦ కవ్వలివాని దశాత్రయాతిగున్
ఘనసుఖసచ్చిదాకృతి న ♦ ఖండు ననంతు స్వయంప్రకాశు శు
ద్ధుని ననిరుద్ధు శాంతు ధృతి ♦ తోఁ బరికించి స్మరించి యాత్మభా
వన వెలయించువాఁడె బుధ ♦ వందితుఁ డెందు విహంగమోత్తమా! ౨౩౫

ఆ॥ అచిదాత్మరూప♦మందిన మోహ మ, జ్ఞానసంభవంబు♦సడల నైన
నుండు నూడుఁగాక♦యొడ లాకింతయుఁ జింత, లేదు తత్త్వ మిదియ♦లే కుమార!

తే॥ యోగి సుఖ మంచు దుఃఖ మ ♦ య్యో యటంచుఁ
దలఁపఁగాఁ బోవఁ డిట్టు లీ ♦ దారి మఱచి
నిచ్చ లాత్మానుసంధాన ♦ నిరతి నుండు
దేహ మేదశపా లైన ♦ దిట్ట యగుచు. ౨౩౭

క॥ ప్రారబ్ధ ముండువఱకే శ, రీరం బని దాని దైన♦రీతి నరసి చి
త్స్వర మెనసి కృతకంచుక, ధారణ మగు సర్ప మట్లు♦తవులక నిలుమీ! ౨౩౮

చ॥ తెలిపెద నొక్క మేలి గతిఁ ♦ ద్రేత యనం దగు నాయుగంబునం
దిల జనియించు నచ్యుతుఁ డ ♦ ధీశుఁడు రాముఁ డనంగ రావణున్
బలిగొనఁ దండ్రి యానతిని ♦ బద్ధుఁడ కా నయి దండకాటవిన్
జెలువయుఁ దమ్ముఁడుం గొలువఁ ♦ జేరి వసించు వశు ల్నుతింపఁగన్. ౨౩౯

క॥ పంచవటి యాశ్రమమునఁ బ్ర ♦ పంచావనచతురు డుండఁ♦బౌలస్త్యుఁడు తా
వంచించి హరించు స మ,భ్యంచితఁ దత్సతిని వార♦లడవికిఁ జనఁగాన్. ౨౪౦

తే॥ వనికలో నుంచు రామ లా ♦ వణ్యసీమ
నామె తద్భోజ్య మొల్లక ♦ రామ రామ
యనుచుఁ గృశియింపఁ దద్భక్తి ♦ నమరనాథుఁ
డమృతమయ మన్న మారసి ♦ యబల కొసఁగు. ౨౪౧

క॥ అందును సగపా లొక్కెడ, ముందుగ విభుని దని యునిచి♦ముదిత భుజించున్
జెంద దపాయం బెద్దియుఁ, గ్రిందునఁ బడకుండుఁ దత్ప్ర♦కారము కలిమిన్.

ఆ॥ దొంగ యగుచు వాఁడు♦ దొఱకొన్న తెఱఁ గెంచి
దొరయుఁ గ్రోఁతిపిండు ♦ దొర యనంగ
నైన రవిజుతోడ ♦ నైకమత్యంబునఁ
బరఁగి యతఁడు కూర్చుఁ ♦ బరిజనముల ౨౪౩

క॥ వానరులఁ బనుప వారును, నానాదేశముల జనక ♦ నందిని వరయం
గా నెఱయ నందుఁ గొందఱు, వీనెల వెనయంగఁ గలరు ♦ నెటి కవె తఱిగాన్.

ఉ॥ వారికి నీకుఁ బొత్తొదవు వారిధిసన్నిధి ♦ నొంట నమ్మహా
దారులఁ జేరఁ జేరి వసు ♦ ధాసుతవార్త యథార్థమైన వా
గ్ధోరణిఁ జెల్పు మాకు మతికిఁ ♦ దోనె ఫల మ్మయి పక్షయుగ్మము
ప్పారును నూతనోన్మిషిత ♦ మందుచుఁ గొందఘుకు ప్రబిర్పఁగన్. ౨౪౫

ఆ॥ అనుచు మాని తెలిపె ♦ నానాఁటి నాఁటికి, కొదవె నాకుఁ దత్ఫ ♦ లోదయంబు
గంటిరే శుభంబె ♦ కలుగు మీ కింకిటఁ, గంటి రే దొకింత ♦ కడమ కృతిని. ౨౪౬

క॥ ఇప్పటికి వాక్ప్రహోయం, బిప్పగిది ఘటించుమాత్రి ♦ కే నైతినిఁ గా
కెప్పాటనేనిఁ బాయప, నుప్పావాత్మ్యుమెన నెఱప ♦ నలుకఁగ నయ్యోన్. ౨౪౭

క॥ ఏ నరిగెద మీ కెఱిఁ గనఁ, గా నొకఁ డొనరింప నేమి ♦ కల దద్దేవిం
గానఁగలారు తలాముల, ప్రానిక నెడ బొట్టు పెట్టి ♦ పుణ్యము వెలయన్. ౨౪౮

క॥ ఈసందర్భము దుర్లంఘం, బేసరణి న్దాఁటువార ♦ మిది గడవకె యూ
నా సామి కర్జ మెరసెడు, నాసంపద యుడెడు చింత ♦ నందకుఁ డింకన్. ౨౪౯

తే॥ ఎవని నామము స్మరియించి ♦ యీఁదరాని
యాభవాంబుధి లంఘించి ♦ యలసు లేని
సత్పదముఁ గాంతు రద్దేవు ♦ సంశ్రయించి
నారు మీ కెంత యీయకూ ♦ పార మనఁగ. ౨౫౦

క॥ జతన మొనరింపుఁ డిఁక మీ, జత నజితుం డాతఁ డుండి ♦ జయ మిడు నని య
య్యతిలోకవీక్షణము ఖగ, మతిలోహితపక్షపాతి ♦ యై చనె గారీ! ౨౫౧

తే॥ మేను లవ్వారి కానంద ♦ మేదురముల, కాఁగ నొం డెద్దియును మదిఁ ♦ గాంక్ష సేయ
రాయమ యుదంత మేర్పడ ♦ న్నలుగాక, యున్న నెగయరె వక్షితో ♦ నుర్వి విడచి,

క॥ క్షణ మట్టులు పరవశతా, క్షణలక్షణపరత నుండి ♦ సందర్భముపై నీ
క్షణము నెలకొలిపి రట ర , క్షణముం బొనరింప నెవనిఁ ♦ గాంక్షించిరొకో.

—♦ సముద్రప్రకృతి ♦—

సీ॥ స్వకుటుంబినులతోడి ♦ సల్లాపమున యింపు, జలపక్షిరుతముల ♦ కలిమి నొడువ
నురువులు గట్టు తె ♦ న్నునఁ దరఁగల వీఁక, యట్టహాసమ్ము న ♦ యమ్ము సూపఁ
బర్వతంబుల కెగఁ ♦ బ్రాఁకి జాఱు జలౌఘు, మాటలాడెడు నెఱ ♦ నీ టనంగఁ
వ్యాత్తాస్యములు సుమ ♦ హాకాయములునగు, సత్త్వము లైన్య ప్ర ♦ సక్తిఁదెలుప

దానవులు ఫణధరులు సా ♦ తాళవాసు
లెడనెడఁ బ్రభావ మతిమాత్ర ♦ మెఱుక సేయ
రోమహర్షకరత్వని ♦ రూఢిఁ దనరు
నమ్మహాబ్ధి తెఱంగు వా ♦ రరసి రబల ! ౨౫౪

తే॥ ఒకచెనఁ బ్రబోధపూర్ణత్వ ♦ మొంది యొంట
నుదితనిద్రానుముద్రిప్ర ♦ యుక్తిఁ గాంచి
యాసముద్రంబు లోఁతు పాఁ ♦ తరయనీని
యదియ యనుమాటఁ దలఁపించె ♦ నపుడు పడఁతి ! ౨౫౫

తే॥ ఆకసం బట్లు దుష్పార ♦ మైన దాని
దానిఁ గని వానరౌఘంబు ♦ తల్లడిల్లె
నేమిసేయుదు మిది దాఁట ♦ కేటిమాట
యాత్రికూటంబు దరిఁ జేరు ♦ టని పురంధ్రి ! ౨౫౬

—♦ సముద్రము దాఁటలేమికి వగచు కపుల కంగదుఁడు బలము పురికొలుపుట. ♦—

క॥ వారి విషాదం బారసి, సారమతి కుమారవిభుఁడు♦చయ్యనఁ బలికెన్
మీ రిటు లాడెదువారే, నేరనిజను లట్లు కార్య♦నిరతియు వలదే. ౨౫౭

క॥ ఇది తఱియె చింత నొందఁగ, విదితాత్ముల పారయశులు♦విద్విట్ఛతముల్
మది లెక్కింపరు నేర్తురు, పదరిన జము నైనఁ జేతఁ♦బట్టి విడువఁగన్. ౨౫౮

ఆ॥ ఎంతవారినేని♦నిట్టట్టుగాఁ జేయు, నది విషాద మనఁగ♦నది మనమున
నిడుదురే విషాహి♦నోడిని బాలకు లట్లు, మిమ్ముఁబోఁట్లుఁదొడరు♦మేల్మిఁ దక్క.

క॥ విక్రమమున కిది తఱి గా, శక్రమున గతికిఁ గా ద♦హంపూర్వక సిం
ధ్వాక్రమణముఁ దలపెట్టి త్రి, విక్రమలీలాప్రసక్తి♦వెలయుఁడు జగతిన్. ౨౬౦

క॥ ఆలోచించుకొనుఁడు మీ, రీలో నని నాఁటిరాత్రి♦యెడయ సుజనతా
శ్రీలోలుఁ డతఁడు వేఁకువ, నాలలి మంతన మొనర్చె♦నందఱతోడన్. ౨౬౧

క॥ ఆహారిసేన కడలితో, నోహారిసాహరి బెనంగ♦నోపి. మెఱసె న
ష్టాహారిరాజసుతునిచే, నాహారిచే దేవసేన♦యట్లు ప్రియసఖి! ౨౬౨

ఆ॥ వాయుపుత్త్రుఁ డొకఁడు♦వాసవపౌత్త్రుండు, నొండు దక్క నన్య♦లోపఁగలరె
వలను మీఱి యున్న♦వావరవాహిని, దాని నిలువ నేనిఁ♦దఱుమనేని. ౨౬౩

సీ॥ హరివృద్ధులం గపి♦యూథ నిట్లంగను, హనుమాన మొదలి మీ♦రవధరింపుఁ
డేమాన్య మతిసార♦మే సంశ్రయించి నేఁ, డీయంబునిధిపార♦మెనయఁగల మొ
యాయరిందముఁ డైన♦యర్కాత్మజు నెవండు, సత్యసంధునిఁ జేయఁ♦జాలువాఁడొ
యెవ్వాఁడు మనవారి♦నిందఱఁ దాఁ దేర్చి, యాలుబిడ్డలఁ గూర్తు♦ననెడివాఁడొ

యమ్మహామహుఁ డద్దేవ ♦ తాత్ముఁ డనఘుఁ
డీతఁ డని తెల్పుఁ డాప్రాణ ♦ దాత త్రాత
నాకభయ మిచ్చుఁగాత మ ♦ న్నాథుఁ డగును
గాత మేఁ గొల్తుఁ గొని కల ♦ కాల మతని. ౧౬౪

ఆ॥ రామలక్ష్మణులను ♦ రాణమైఁ గని మ్రొక్కఁ
దపనతనయుఁ జేరి ♦ తవిలి కొలువ
మమ్ముఁ గూర్చు లోక ♦ మాన్యుఁ డాఘనుఁ డేనె
యని ప్రసాద వృష్టి ♦ నినుచుఁగాత. ౧౬౫

—♦ కపులు సముద్రము దాఁటుటయందుఁ దమతమ శక్తుల వివరించుట. ♦—

క॥ అని యతఁడు వేడ నవ్వా, రును నిద మిత్థ మని గతివి♦రూపణమున కో
పని తెలుఁగునఁ గాన్పింపం, గని వెఁడియుఁ బలికె నతఁడు♦కలవర మెడలన్.

మ॥ బలవంతు ల్దృఢవిక్రము ల్వ్యవహృత ♦ ప్రావీణ్యు లప్రాకృతుల్
కులసంపన్నులు ఖ్యాతు లర్చితులు సం ♦ కోచింతురే మిమ్ముఁబోం
ట్లలఁతిం బోవుదురే కృతిం బెరసినా ♦ రౌ నన్నుఁ దోఁతెంచినా
రిల సత్కీర్తని మించ నొండు గలదే ♦ యేనాఁటఁ జింతించినన్. ౧౬౬

క॥ వివరింపుఁడు మీమీశ, క్తివిశేషంబులఁ గడంగి ♦ కృతికిం దగు చొ
ప్పవలోకించెద మటుగా, క వితా తెఱఁ బుచ్చనింకఁ♦గార్యము సెడదే. ౧౬౭

వ॥ అని విస్పష్టంబుగాఁ బలికిన నయ్యువరాజమణి పలుకుఁబడి విని గజుండును గవాక్షుండును గవయుండును శరభుండును గంధమాదనుండును మైందుండును ద్వివిదుండును సుషేణుండును నను నియ్యోనమంద్రి యోధులును బది మొదలు సేసి కొని యొక్కొక్కండు పది పది యెక్కుడుగా నగు నవ్వరుస నెనుబది యోజనంబులవఱకు నెగసి దుముక నేర్చువార మని స్వసామర్థ్యంబుల తెఱంగు వివరించిన నవ్వారి యాలాపనంబు లాలకించి కులవృద్ధుం డగు జాంబవంతుం డిట్లనియె.

ఆ॥ కలవు మున్ను గొన్ని ♦ గతిపరాక్రమశక్తు
లిపుడు వయసు వార ♦ మెనసియుంట

నంతయును బొనర్తు ♦ మనఁ బోల దిట్లని
స్వామికృతి నుపేక్ష ♦ సలుపరాదు. ౨౬౦

క॥ అతిలంఘించెద నేను న, వతియోజనదూర మంత♦వట్టు జవమ్మున్
మతి నూహించెద దీనం, గృతి తీర్పొనరించు వలను♦ కేవల మగునే. ౨౬౧

చ॥ తొల్లి త్రివిక్రమాకృతిని ♦ దోఁచిన యన్నతి వెన్ను నంజ కే
నుల్లసనం బెదం బెరుగ ♦ నోపి ప్రదక్షిణకైకవింశతిన్
బల్లిదుఁ డీతఁడే యనఁగఁ ♦ బన్నితి నాఁటి సురాసురాళి మే
నొల్లని యంత సేసి దొర ♦ యొప్పుదు వీవనఁ గా మెలంగితిన్. ౨౬౨

క॥ ఓషధులు తెచ్చి పరమం, బౌషధ మొనరించి యిడఁగ♦నమరులు నాని
ర్దోషతకు నలరి మహాత్మా, స్నేహం బాయువు నొసంగి♦మెచ్చిరి వత్సా! ౨౬౩

ఆ॥ కాన నేఁటి తెలివి♦గని పల్కనయ్యె నా, నయ్యుదారు వాక్కు♦ననుమతించి
యంగదుండు నాకు♦నా నబ్ధి గడువంగ, మలయ దేమొ శక్తి♦మగుడునపుడు.

క॥ అనుమానించెద నన ని, ట్లనె ఋక్షవిభుండు నీకు♦నగునే యొంటన్
జన నొడ్ల ననుచుఁగా కే, నని విభుఁ డనుపదముఁ ద్రోవ♦నరిగెడువాఁడే. ౨౬౪

క॥ రక్షింపనతగు భృత్యుల, కక్షీణబలుండు నైన♦నధిపు నతఁడుఁ దా
దక్షత వారి మనుచు నిది, లక్షణ మయ్యుభయమున కి♦ల న్మహితాత్మా! ౨౬౫

ఆ॥ మూల మున్న చెట్టు♦మొగకొనుఁ బుష్పింప, ఫలము లిడఁగఁ గాన♦బాగుపడఁగ
నైన వారి కెపుడు♦నవు దాని కాచికో, లిదియ కాదె నీతి♦యిద్ధచరిత! ౨౬౬

క॥ గురుసుతుఁడ వగుట నీవును, గురుఁడవ మా కిందఱకును♦గూడును నీదా
పరిరక్షణముం జూడక, యరిగెద నన ననుమతింప♦ననవద్యగుణా! ౨౬౭

ఆ॥ తలఁచితేని నీవు♦దాఁటఁజాలుదు విది, యొకఁ డనంగ నేల♦యుదధు లెన్ని
యైన నైన నిన్నె♦యునిచి రిత్తకు రిత్త, యరుగువార మయ్య♦యనద లట్లు.

—♦ జాంబవంతుఁ డంగదుని వారించి యవల హనుమానునిఁ బ్రేరేచుట. ♦—

తే॥ అనిన నంగదుఁ డిట్లను ♦ నార్య! యెదియు
వెరవుగా దన్నఁ బ్రాయోప ♦ వేళ యొకఁడు
దక్క దిక్కొండు గలదె యి ♦ త్తఱి నధీశుఁ
గాంచి తలయెత్తి మేలైన ♦ గతి వొసఁగును. ౨౭౦

క॥ అని పలికినఁ గపినాథున, కనుపమహర్షంబు వొదల♦నతఁ డిట్లనెఁ ద్రి
క్కొనినయది కలదె కర్జం, బనవద్యముగా ఘటింప♦నగు ఘనుఁ డుండన్. ౨౭౧

క॥ అనుమానింపం జన దని, హనుమానునిఁ జేర నరిగి ♦ యన్నా! యిట్లే
మని మిన్నకున్నవాఁడవు, తనవారిని మనుచు తెల్పియుఁ ♦ వలఁపఁగవలదే. ౨౮౨

తే॥ చూడమా యెన్నిమార్లైన ♦ సురుచిరాంగ!
నీదు శౌర్యమ్ము గరుఁడున ♦ న్నియతినార
మతఁడు నీవునుఁ బుట్టిన ♦ యంతనుండి
జగముఁ బొగడింపఁ గూర్చు ప్రో ♦ త్సాహములను. ౨౮౩

క॥ వెనుబాములు బాముఁబోఁ బా, ల్గొనఁ గొనదలఁ ద్రొక్కి యెత్తి ♦ కొని చను నతఁడ
వ్వినువీధికిఁ దోలిపడదని, యినుఁ గబళింపఁగఁ బట్టి ♦ యేఁచ కడంకన్. ౨౮౪

ఆ॥ పిన్ననాఁటిపనుల ♦ వెను పట్టు లుండ ని, క్షేమిఁకొజ్జఁలె జగము ♦ లెల్ల మనుపఁ
గాదె నీవు భవము ♦ గనుట మాయంజన, నోము పండె నెన్ను ♦ నోరుఁ గలదె.

తే॥ సంతతికి నయి భర్తృ ప్రే ♦ రణన నడసి
యామె వ్రతనిష్ఠ మొనసి ని ♦ న్నందఁగాంచె
శివు ప్రసాదంబు తనయందుఁ ♦ జేరఁ జేర్చి
వాయుదేవుం డిడిన వర ♦ వైభవమున. ౨౮౬

క॥ తనయంతవానిఁ జేసెం, దనయుఁడ వని నిన్నతండు ♦ తప్పియుఁ దేజం
బున జనసత్త్వపరాక్రమ, ఘనబలసారముల మీఁద ♦ ఘంటుం డనుచున్.

ఆ॥ ఎల్లిదంబె నీవు ♦ తొల్లింటి పుట్టున, నేకపాదరుద్రుఁ ♦ డితఁ డనంగ
బరఁగినాడ వన్న ♦ పలుకు నిన్నోబలిన, వారె లంచుఁ గలరె ♦ వసుధలోన.

ఉ॥ సూర్యుని మ్రింగ నోట నిడఁ ♦ జూచి తటాలున వైచె వజ్ర మా
దార్యము వాయ నన్నగపి ♦ దారి కడుం బెడదాకె నై యని
ధైర్యతదీయశక్తియు వి ♦ తా యన నయ్యె హనుప్రసక్తిఁ ద
ద్వీర్య మడంగె నన్న నుడి ♦ విశ్రుత మై జగ మెల్లఁ బ్రాకఁగన్. ౨౮౯

క॥ హనుమంతుఁ డనిరి నిన్న, య్యనువున నొక్కింత గాలి ♦ యదిరి నొఱఁగుచో
ననిలుఁడు గొని తద్గుహ నిడి, వినిపాతము గూర్చె నెల్ల ♦ విశ్వంబునకున్.

ఆ॥ ఒడలు వైవ నయ్యె ♦ నూపిరివుచ్చుకో, రాక యెల్లరకును ♦ రహిఁ బ్రసంగ
నజహరాదు లప్పు ♦ డరుదెంచి యస్త్రశ, స్త్రముల కలవిగాని ♦ శక్తి నొసఁగి.

క॥ అజరామరుఁ డితఁ డని ని. న్నుఁ జిరాయుమపేతుఁ జేసి ♦ నూల్కొలిపి చనన్
బ్రజలకు మేలొనరించెను, బ్రిజేశ్వరుని యాన నాప్రి ♦ భంజనుఁ డెలమిన్.

ఆ॥ కానఁ జావ కీన ♦ గతి విక్రమము లన, న్యాదృశంబు లనఁగ ♦ నయ్యె నింక
లెమ్ము తండ్రి! యొుల్ల ♦ లేర యిక్కర్జంబుఁ, జక్కపఱుప నెఱప ♦ సత్తి నెఱప.

సీ॥ ఉత్సహింపుము తెఱం♦గొప్ప నిరూపింపు, మభయ మిమ్మె నుంటి♦నంత కనుచు
రామకార్యధురంధ♦రత్వయశోవల్లి, నల్లు మయ్యఖిలది♦శావకాశ
మాత్రివిక్రముఁ బోల♦నై చూపుమా రూపు, గనులపండువుగాఁగఁ♦గాంచవలయు
నీమీఁదఁ జూడ్కుల♦నెలకొల్పుచున్నారు, నీవార లిందఱు♦నీదు నుడికి

జా గొనర్పుకు మయ్య! ప్ర ♦ స్థానమంగ
ళాచరణయుక్తి కీసూక్తి ♦ యాఁ గదయ్య!
పెనువు గనుమయ్య నీదుగాం ♦ భీర్యమునకు
నంబుధియుఁ గింబుధియుఁ దూఁగ ♦ నగు నటయ్య. ౨౯౪

శా॥ సీతే జగ్గియు లంక గప్పురము నై ♦ నీరాజనం ద్వజ్జయ
శ్రీతృప్తి స్ఘటియించుఁగాఁతఁ బ్రథితి ♦ శ్రీ నివ్వరింపంగ సా
కేతాభిఖ్యపురీవతంసమునఁ గి ♦ ష్కింధం బురంధ్రిజనా
నీతమ్ము ల్సుమము ల్కటాక్షతతులు ♦ స్నిగ్ధైఁ బడుంగావుతన్. ౨౯౫

—♦ హనుమంతుని మహోత్సవ ప్రశంస. ♦—

ఆ॥ అనిన యంతఁ దేజ ♦ మభివృద్ధి పడె మేను
వొంగె గుణసమృద్ధి ♦ వొసఁగె బుద్ధి
వికసనంబు వింత ♦ వెరవునఁ జూపట్టె
హనుమనికి మునిస్తు ♦ తానుభావ! ౨౯౬

తే॥ ఆవిజృంభణము న్గని ♦ యలరి రంద
అమ్మహాత్ముని వినుతించి ♦ రనువుపడియొఁ
గర్జ మని గర్జ లెనయింపఁ ♦ గడఁగి రొకట
దృక్స్రజమ్ముల పూజలఁ ♦ దేర్చి రార్య! ౨౯౭

ఆ॥ ఎట్టు లెటులు వార ♦ లెనయించిరి ప్రశంస
లట్టు లటులె మెఱసె ♦ నతని రూపు
పొగయు లేక యెల్లఁ ♦ బొడువు పావక మిదె
యాక్రమించు సంద్రి ♦ మనఁగ నపుడు. ౨౯౮

క॥ గగ్గురుపా టొదవఁగ నా, పెగ్గడ పాఁవృక్షములకు న ♦ భిష్టఁతినతు ల
ష్టగ్గలముగఁ బొనరింపుచు, దగ్గన నిలువఁబడి పలికెఁ ♦ దేజోమూర్తి!　　౨౯౯

ఆ॥ పర్వతాగ్రములను ♦ బరవ్రల్లు సేయుచు
నగ్గి నెఱపి చెసల ♦ నంటఁ దాఁకు
మారుతునకు నొదు ♦ నౌరసపుత్రుండ
జవము గొన నొకింత ♦ సంతకరువె.　　౩౦౦

క॥ సారరయతి వేమాఱులు, మేసవ్రఁ జుట్టి తిరుగుదునొ ♦ మేకొను ధృతిఁ గా
సార మని యబ్ధిజలమును, బాఁప్లవ మొప్ప జగము ♦ పైఁ జల్లుదునో.　　౩౦౧

ఆ॥ పండె మొకఁడు చఱచి ♦ పక్షీంద్రుఁ జని
చక్రవాళగిరిఁ బ్రి ♦ సక్తిఁ దిరిగి
వత్తునో దివసము ♦ వలసవో ప్రాద్దుఁ
బోయి మున్నె వచ్చి ♦ పొడుతునొకొ.　　౩౦౨

క॥ ఇంతలు సేయుచుఁ బుడమి నొ, కింతయు స్పృశియింప భార ♦ మే యనఁజుం జే
వింతగఁ బలుకుట గా దిది, యంతెయుఁ దధ్యంబ యై బ ♦ యల్పడు నింకన్.

క॥ మున్నీరు వట్టిపోయెడు, నన్నియతికిఁ బుడమి వగుల ♦ నడువఁగ గిరులన్.　　౩౦౩
సున్నియిడ దూదిపింజెల, సన్న మొగిళ్లు లూఁది పఱపఁ ♦ జాల్కొందు నిటన్.

క॥ మీమాంసములు భాసిల, నామీఁదనె కన్ను లునిచి ♦ నారాకఁ గనం
గా మాటలాడవలసెను, రామేశ్వరకార్యపూర్వ ♦ రంగం బనుచున్.　　౩౦౪

ఆ॥ కులముతోడి దైత్యుఁ ♦ గూల్చి లంకయుఁ గాల్చి
దేవిఁ దెచ్చి రామ ♦ దేవుఁ గూర్తు
నో త్రికూట మెత్తి ♦ నొవ్వ కవ్వానితో
నిడుదునో మహీంద్ర ♦ నెదుట నిపుడు.　　౩౦౫

తే॥ నామనోబుద్ధ్యహంవృత్తి ♦ నటన లిప్పు
డమ్మహాభాగఁ గనినట్టు ♦ లన్నరాదు
నన్నయంతలు సేయంగ ♦ నైనయట్టు
లున్నయవి దెల్పుఁ డియ్యది ♦ యుక్త మనుచు.　　౩౦౬

ఆ॥ వజ్రహస్తుఁ డైన ♦ వనజోద్భవుం డైన, నన్యుఁ డైన నెదుర ♦ నయ్యె నేని
నడిచికొందుఁ జేత ♦ నమృతపాత్రిక యున్న, నీడ నొక్కమాత్ర ♦ వేఁడఁదలఁప.

—♦ జాంబవంతుఁడు హనుమత్ప్రభావము విని కర్తవ్యముఁ దెలుపుట ♦—

క॥ అని యున్నది యున్నట్టులె, యను నాతనిఁ గాంచి భల్లు ♦ కాధిపుఁ డనఘా!
యనినంతకన్న మిన్నగఁ, బొనరింతువ కాక యొకటి♦ పొల్లని కలదే. ౩౦౯

క॥ కల్యాణరుచులు నీయవి, కల్యము శోభనము గాఁగఁ ♦ గదిసెడుఁ గపులన్
శల్య మెడలఁ జేయుచునె య, హల్యావరదుని ప్రసాద ♦ మన నై వత్సా!

ఆ॥ అమ్మహాత్ము పత్ని ♦ నారసి యాయమ, తెలుపువార్త లెల్లఁ ♦ దేటపడఁగ
విభున కెఱుక సేసి ♦ విడియింత మామీఁద, వలను గాంచి సైన్య ♦ వర్గములను.

క॥ శ్రీరాము సేన యిది యనఁ, గా రామునిఁ గొలిచి యతఁడు♦గా రాముని మీ
రీరాణ నడువుఁ డని రాఁ, గా రావణు మనికి నఱుముఁ♦గా నగు మనకున్. ౩౧౨

క॥ ఆతని ప్రతిష్ఠయందలి, పాఁతొం డరయునిద కాఁగఁ ♦ బరఁగించుట మే
లేతఱినేనియు మన కదె, ఖ్యాతికిఁ గారణము నిత్య ♦ కల్యాణగుణా! ౩౧౩

ఉ॥ ఎల్లశుభంబు లీవు గొను ♦ మేలిక యుల్లము పల్లవింపఁగాఁ
జల్లని వార్తఁ దెల్పి మను ♦ సంతతిఁ దేర్పఁగఁ జాలె సీతఁ డా
నల్లవొ యంచు లోకు లభి ♦ నందనముం బొనరింపఁ బొల్చి మా
తల్లడపా టడల్చి యుల ♦ తా నిల నౌనటు నిల్చి యేయెడన్. ౩౧౪

క॥ కన్నులు నీ పైన నుండును, గన్నా కగు నీదు రాకఁ ♦ గాంక్షించుచు మే
మిన్నేల నొంటి పాదము, న న్నిల్తుము త్యాజవమ్మున ♦ న్నెటఁ గాంచన్.

క॥ దేవతలు నీకు విజయం బే వేళఁ బొసంగఁ జేయ ♦ నెంచఁగ ద్యుమణి
శ్రీవెలయ నుదయ మెనయుము, మా వారని పున్నెములను♦మారుతతనయా!

—♦ హనుమంతుఁడు మహేంద్రాద్రిపై నెక్కి సముద్రము దాఁట నుంకించుట ♦—

ఆ॥ అనిన సంతసించి ♦ యంతకు నంతయై, మిన్ను ముట్టి యతఁడు ♦ పన్నె దృష్టు
లపుడె జలధిపైని ♦ నాలంక యాలంక, యనుచు లంక పైని ♦ నంబుజాక్షి.

సీ॥ మెఱుఁగుఁదీగెల గుంపు ♦ మేకొనెనిట్లన, మేనికాంతులు దెస ♦ లాని నిగుడ
నట భైరవకరంబు♦నం బొల్చు పరిఘంబు, పగటునఁ దోఁక యు♦ప్పరము దోఁకఁ
బొడుపుగుబ్బలిపై నె ♦ గడు రవిమండలి, యనుకారమున వద ♦ నాబ్జ మొప్ప
మంథానగిరిఁ జుట్టి♦మలయించు వాసుకి, తలతోఁక లై బాహు♦వులు పొసంగ

దనదు లంఘనమున ♦ దాడి సర్వంసహా
తా సహింపఁ దనెను ♦ తలఁపుఁ గదుర

నెక్కెఁ బవనజుఁడు మ ♦ హేంద్రాద్రి శిఖరోరు
కూట మొంట నిదియ ♦ కూఁడు ననుచు. ౩౧౮

క॥ తడఁబడి జవజవలాడుచు, బుడమి వడఁక వంచి యెత్తెఁ బూనిరి తల ల
య్యెడ వాఁ డడుగిడి యెత్తఁగ, నడుగునఁ బడియున్న బడుగు ♦ లంచితకరుణా!

క॥ ప్రాత్రము లధికము లయ్యెను, జాత్ర మెఱిఁగి సంతసంబు ♦ పరవడి సేసెన్
వే త్రిపథఁ గూడఁగఁ దమ, యాత్రి మెడలి రప్పుడు కపుల ♦ హర్పతితేజా!

ఆ॥ మంగళాంగి! వారు ♦ మాలిమి మేలిమి, గాంచఁ గనిరి వానిఁ ♦ గనకవస్త్ర
నమ్మహేంద్రధరము ♦ నధివసించిన మేరు, శిఖరి యయ్యె వీఁడు ♦ సిరి నటంచు.

ఆ॥ తోరణల్ ఘటించి ♦ తొంగలిచూడ్కుల
విరులు చల్లి నుతులు ♦ వెలయఁ జేసి
భాగ్య మొదవె ననుచుఁ♦బరఁగ నీరాజనల్
గూర్చి రమరసతులు ♦ కువలయాక్షి! ౩౨౨

క॥ మంగళము శుభాంగికిజయ, మంగళ మగు మాకు రామ♦మహిజానికి నీ
మంగళమూర్తి ప్రియాణము, మాంగళికమె యనిరి సురలు♦మహిలామణిరో!

ఆ॥ అనుచుఁ దెలుప శోభ ♦ నాంగి యద్రిజ విభు
మేలు మే లటంచు ♦ మెచ్చి పొగడె
నవయవములఁ బులక ♦ లమర నందమ్మ నా
నందమును బొనర్చె ♦ ననుచు తృప్తి. ౩౨౪

క॥ మవ్వము దను పారఁగ నా, కవ్వలకథ వినుచు మనుచు♦నాసతి పతిపై
నివ్వటిలఁ జేసెఁ జూడ్కుల, నవ్వరదుం డామెఁ బొదిపి♦యక్కునఁ జేర్చెన్.

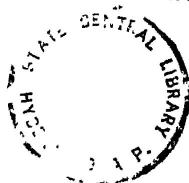
మ॥ చలితారణ్యచరోచితక్రిమణసం ♦ స్త్యాయార్ధనాయాసయు
క్కలనాపేక్షిత గమ్యతాంచితగుహా ♦ కల్యాణధామప్రభో
త్కలసందర్శనలాలనక్షమమహా ♦ తాత్పర్యపర్యస్తపు
ష్కలరస్యార్ధనివేదనాపగతతృ ♦ ష్ణా యోగతాపాదకా! ౩౨౬

క॥ నియమితజనోపదేశా, ప్రయోగసముపాత్తదేశ♦భరితానందో
చ్ఛ్రయసాధకభావాంచ, త్స్వయంప్రభాఽముక్తముక్త♦సంధానపరా! ౩౨౭

పరిమితాక్షర.

అమితార్ణవోద్వ ♦ హన యావనదృ
క్పరిమితాక్షరార్ధ ♦ పర భావలయాఽ
నమితానన్నాత్త నయ ♦ నద్ధనుహృ
ద్గమితాత్మనీన ♦ ఘనకామ్యకళా. 3.95

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం
గిష్కింధాకాండంబున సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శుద్ధాశుద్ధపత్రిక.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
5	15	దంబం	దంబంబు
11	19	దివి	దివె
36	30	డించె	డించి
33	17	చరిద్రి	చంద్రి
51	17	ద్రాత	ద్ధాత
75	9	శ్రీతా	శ్రీతాదృతా
80	9	ముమున	మున
80	29	పుష్క-	పుష్ప
87	4	మంకి	మకిం
107	27	రపు	రవు
119	14	తే	తేదు